ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

2026 г. – 2030 г.

Съдържание

АКРОНИМИ 8
ВЪВЕДЕНИЕ 11
РАЗДЕЛ 1: ДЕМОНТАЖ НА ОЛИГАРХИЧНИЯ МОДЕЛ И АНТИКОРУПЦИОННИ ПОЛИТИКИ 12
Приоритет 1.1. Отстраняване на олигархията от достъп до публичните ресурси 13
Приоритет 1.2. Освобождаване на бизнеса от рекета на олигархията 15
Приоритет 1.3. Укрепване на правоохранителните органи и засилване на техните контролни и разследващи функции 15
Приоритет 1.4. Засилване на националното и международното сътрудничество при финансовите разследвания, проследяването, обезпечаването, конфискацията и отнемането на имущество, придобито от престъпна дейност 16
Приоритет 1.5. Засилена антикорупционна политика и превенция 17
Приоритет 1.6. Изваждане на Република България от списъка на юрисдикциите под засилено наблюдение („Сивия списък“) на групата за финансови действия (FATF) 18
Приоритет 1.7. Оздравяване на медийната среда 18
Приоритет 1.8. Дигитализация и прозрачност на публичните ресурси 19
РАЗДЕЛ 2: ПРАВОСЪДИЕ 21
Приоритет 2.1. Възстановяване на институционалната легитимност в съдебната власт 23
Приоритет 2.2. Укрепване на независимостта и отчетността на съдебната система 23
Приоритет 2.3. Повишаване на интегритета и прозрачността в кадровите решения 24
Приоритет 2.4. Децентрализация и отчетност в прокуратурата 26
Приоритет 2.5. Засилена антикорупционна политика 27
Приоритет 2.6. Оптимизация на управлението на съдебната власт чрез институционално разтоварване 28
Приоритет 2.7. Модернизация на наказателното правосъдие 28
Приоритет 2.8. Модернизиране на правосъдието чрез дигитализация и устойчиво управление 29
Приоритет 2.9. Конституционна реформа 30
Приоритет 2.10. Подобряване на пенитенциарната система 31
РАЗДЕЛ 3: ФИНАНСОВА ПОЛИТИКА И ЕВРОПЕЙСКИ СРЕДСТВА 33
Приоритет 3.1. Отговорна и предвидима фискална политика и ефективно управление на Агенция „Митници“ 35
Приоритет 3.2. Ефективно управление на публичните разходи 37
Приоритет 3.3. Стабилна финансова система 39
Приоритет 3.4. Ефективно управление на европейските средства 39

РАЗДЕЛ 4: ЕФЕКТИВНА АДМИНИСТРАЦИЯ 45
Приоритет 4.1. Структурно-функционална оптимизация (2026 – 2027 г.) 46
Приоритет 4.2. Реформа на държавната служба за повишаване на професионализма, подобряване на мотивацията и оптимизиране на кариерното развитие (2027 – 2028 г.) 47
Приоритет 4.3. Реформа на политико-административните отношения към нов модел на публичното управление (2028 – 2029 г.) 48
РАЗДЕЛ 5: ИКОНОМИКА И ИНВЕСТИЦИИ 50
Приоритет 5.1. Изграждане на икономика с висока добавена стойност, основана на знания, технологии и производителност 52
Приоритет 5.2. Ефективно управление на публичните разходи и европейските средства 52
Приоритет 5.3. Подобряване на правната и регулаторната среда за инвестиции и бизнес 53
Приоритет 5.4. Силна подкрепа за българския бизнес, МСП и предприемачеството 53
Приоритет 5.5. Проактивно привличане на стратегически инвестиции 54
Приоритет 5.6. Индустриално развитие около националната суровинна база 56
Приоритет 5.7. Модерни, професионални и мотивирани въоръжени сили, способни да гарантират националната сигурност, отбранителните способности и изпълнението на съюзническите задължения 56
РАЗДЕЛ 6: ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ 57
Приоритет 6.1. Иновации и високи технологии за конкурентоспособна икономика 59
Приоритет 6.2. Дигитална трансформация и киберсигурност за модерна цифрова държава 62
РАЗДЕЛ 7: ВЪНШНИ РАБОТИ 66
Приоритет 7.1. Дипломатическа служба, обезпечена като част от системата за национална сигурност 68
Приоритет 7.2. Активно участие в ЕС, НАТО, Съвета на Европа, ООН и други международни организации и силна регионална политика 69
Приоритет 7.3. Активна, принципна и националноотговорна двустранна дипломация 70
Приоритет 7.4. Икономическа и инвестиционна дипломация и политика за сътрудничество 70
Приоритет 7.5. Грижа за българските общности в чужбина 71
Приоритет 7.6. Изграждане и поддържане на положителен публичен образ на България в чужбина 71
РАЗДЕЛ 8: ОБЩЕСТВЕН РЕД И СИГУРНОСТ 73
Приоритет 8.1. Професионална, деполитизирана и отчетна система за обществен ред и сигурност 74

Приоритет 8.2. Повишаване на ефективността по превенция и противодействие на конвенционалната и организираната престъпност и граничния контрол 75
Приоритет 8.3. Пожарна безопасност и защита на населението 77
РАЗДЕЛ 9: ОТБРАНА 80
Приоритет 9.1. Кадрова и социална политика 81
Приоритет 9.2. Активно участие и изпълнение на поетите от Република България съюзни ангажименти 82
Приоритет 9.3. Модернизация на въоръжението и техниката на българската армия 82
Приоритет 9.4. Инфраструктура в отбраната 83
Приоритет 9.5. Трансформация на отбраната чрез внедряване на съвременни технологии с висок асиметричен ефект 84
РАЗДЕЛ 10: ЗАЕТОСТ И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА 86
Приоритет 10.1. Активна политика на пазара на труда и достойни доходи 87
Приоритет 10.2. Адекватни пенсии и социални трансфери 88
Приоритет 10.3. Гарантиране на достоен живот и намаляване на неравенствата 89
Приоритет 10.4. Гарантиране на достъпни и качествени социални услуги 89
Приоритет 10.5. Бъдеще за младите в България 90
Приоритет 10.6. Устойчиво развитие на социалната и солидарна икономика, социалните иновации и социалната отговорност 91
Приоритет 10.7. Демографска политика 92
РАЗДЕЛ 11: ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА 96
Приоритет 11.1. Модерна и ефективна образователна система на предучилищното и училищното образование 97
Приоритет 11.2. Приобщаващо образование 103
Приоритет 11.3. Подкрепа за учителите 105
Приоритет 11.4. Професионално образование, обвързано с икономиката на бъдещето 106
Приоритет 11.5. Висше образование, обвързано с икономиката на бъдещето 107
Приоритет 11.6. Наука, научни изследвания и иновации като двигател на общественото развитие 111
РАЗДЕЛ 12: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ 117
Приоритет 12.1. Разходна ефективност в здравеопазването и намаляване на доплащанията (финансова защита за населението) 118
Приоритет 12.2. Балансирано географско разпределение и достъп до здравни услуги в малки и труднодостъпни населени места 121

Приоритет 12.3. Гарантирано високо качество на детското здравеопазване, спешна медицинска помощ, HEMS и медицински специалисти 122
Приоритет 12.4. Преход от медицина на болестите към медицина на здравето и високите технологии - превенция, профилактика и електронно здравеопазване 125
РАЗДЕЛ 13: РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВО 128
Приоритет 13.1. Силна подкрепа за българския бизнес, МСП и предприемачеството 130
Приоритет 13.2. Енергийна сигурност, конкурентни цени и модерна енергийна система 131
Приоритет 13.3. Развитие на конкурентен, целогодишен и устойчив туризъм 131
Приоритет 13.4. Устойчиво регионално развитие и равни възможности във всички региони 131
Приоритет 13.5. Модерен, дигитален и ефективен строителен и инвестиционен процес 132
Приоритет 13.6. Качествени ВиК услуги и устойчива градска среда 133
Приоритет 13.7. Модерна транспортна система и логистична свързаност 134
Приоритет 13.8. Ускорено изграждане и модернизация на сухопътна инфраструктура 136
Приоритет 13.9. Координация, аналитичен капацитет и противодействие на организирани заплахи 137
РАЗДЕЛ 14: ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ 138
Приоритет 14.1. Проекти със стратегическо значение за ускорено икономическо развитие на страната и за осигуряване на регионална и международна свързаност 140
Приоритет 14.2. Подобряване на безопасността на пътя 141
Приоритет 14.3. Сигурен, надежден и модерен железопътен транспорт 142
Приоритет 14.4. Пълно авиационно разгръщане на системата за спешна медицинска помощ от въздуха (HEMS) 142
Приоритет 14.5. Модерни пристанища и корабоплаване за силна икономика 143
Приоритет 14.6. Безопасен, ефективен и устойчив въздушен транспорт 144
Приоритет 14.7. Стабилизиране на българските пощи 144
РАЗДЕЛ 15: ЕНЕРГЕТИКА 146
Приоритет 15.1. Енергийна сигурност и системна адекватност 148
Приоритет 15.2. Енергийна ефективност, диверсификация и децентрализация на енергийните източници 150
Приоритет 15.3. Развитие на ядрената енергетика 152

Приоритет 15.4. Утвърждаване на България като регионален енергиен център 154
Приоритет 15.5. Оздравяване и модернизация на държавните енергийни дружества 155
Приоритет 15.6. Достъпни и предвидими цени и отговорна либерализация на пазара за бита 157
Приоритет 15.7. Експертите в енергетиката – стратегически капитал 159
РАЗДЕЛ 16: ОКОЛНА СРЕДА И ВОДИ 162
Приоритет 16.1. Законност, ясни правила и стратегическо управление на околната среда 163
Приоритет 16.2. Открито, прозрачно и отчетно управление на политиките по околна среда 166
Приоритет 16.3. Кръгова икономика, климатична устойчивост и опазване на природния капитал 168
Приоритет 16.4. Експертност, професионализъм и независимост на екологичната администрация и ефективен екологичен контрол 170
РАЗДЕЛ 17: ЗЕМЕДЕЛИЕ 173
Приоритети: Жизнеспособно земеделие, хранителна сигурност и развитие на селските райони 174
РАЗДЕЛ 18: МЛАДЕЖКИ ПОЛИТИКИ И СПОРТ 177
Приоритет 18.1. Бъдеще за младите в България 178
Приоритет 18.2. Спортът за всички като инструмент за физическото и менталното здраве на нацията 179
Приоритет 18.3. Спортуващи деца и млади хора 180
Приоритет 18.4. Подкрепа за елитен спорт и спортни таланти 180
Приоритет 18.5. Модерна, достъпна и устойчива спортна инфраструктура 181
Приоритет 18.6. Законност, дигитализация, прозрачност и почтеност в спорта 183
РАЗДЕЛ 19: КУЛТУРА 185
Приоритет 19.1. Културата и творецът – в центъра на политиката 186
Приоритет 19.2. Гарантиране на устойчиво, предвидимо и прозрачно финансиране на културата 189
Приоритет 19.3. Модерни културни институции и културна инфраструктура 192
Приоритет 19.4. Опазване и социализация на културното наследство 193
Приоритет 19.5. Дигитализация и съвременен достъп до култура 196
Приоритет 19.6. Българската култура по света и културна дипломация 197
РАЗДЕЛ 20: ТУРИЗЪМ 199
Приоритет 20.1. Политика за свързаност и реклама, туристическа дипломация и международно позициониране 201

Приоритет 20.2. Политики за подобряване на качеството на туристическите услуги и за развитие на кадри, образование и имидж на работещите в туризма 203

Приоритет 20.3. Политики за туристическа достъпност, дигитална туристическа екосистема и преживяване отвъд хотела..... 204

Приоритет 20.4. Политики за насърчаване на четирисезонен туризъм и по управление, качество и безопасност на морските плажове и туристически съоръжения 205

Приоритет 20.5. Изсветляване на сектора и нов приходен модел 207

АКРОНИМИ

АЕЦ	Атомна електроцентрала
АМ	Автомагистрала
АОП	Агенция по обществени поръчки
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДЖ	Български държавни железници
БЕХ ЕАД	„Български Енергиен Холдинг“ ЕАД
ВАС	Върховен административен съд
ВКС	Върховен касационен съд
ВО	Висше образование
ВСС	Висш съдебен съвет
ВЕЦ	Водноелектрическа централа
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВУ	Висши училища
ГИС	Географска информационна система
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДЗИ	Държавен зрелостен изпит
ДОС	Държавен образователен стандарт
ЕАД	Еднолично акционерно дружество
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕС	Европейски съюз
ЕСТИ	Единна система за туристическа информация
ЗВО	Закон за висшето образование
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
ЗОВСРБ	Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
ЗРВСРБ	Закон за резерва на въоръжените сили на Република България
ЗСВ	Закон за съдебната власт
ИА	Изпълнителна агенция
ИВСС	Инспекторат към Висшия съдебен съвет
ИИ	Изкуствен интелект
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
КАТ	Контрол на автомобилния транспорт
МВнР	Министерство на външните работи
МВР	Министерство на вътрешните работи
МКБ	Международна класификация на болестите
ММС	Министерство на младежта и спорта
МО	Министерство на отбраната
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МП	Министерство на правосъдието
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
НАТО	Организация на Северноатлантическия договор (NATO – North Atlantic Treaty Organization)
НАП	Национална агенция за приходите
НВО	Национално външно оценяване

НЗИС	Национална здравно-информационна система
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
НСИ	Национален статистически институт
НТР	Национален туристически регистър
ОГРДВ	Образование и грижа в ранна детска възраст
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООН	Организация на обединените нации
ОССЕ	Организация за сигурност и сътрудничество в Европа
ПАВЕЦ	Помпено-акумулираща водноелектрическа централа
ПЛС	Позитивен лекарствен списък на лекарствените продукти
ПОД	Портал за отворени данни
ПОО	Професионално образование и обучение
ПТП	Пътнотранспортно произшествие
ПЧП	Публично-частно партньорство
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РАС	Разстройство от аутистичния спектър
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
САЩ	Съединени американски щати
СИГМА	Система за Интегриран Граждански Мониторинг и Анализ
СИМ/BIM	Строително-информационно моделиране/Building Information Modeling
СПА	(SPA от лат. „Sanus per aquam“) – здраве чрез водата
ТЕЛК	Териториална експертна лекарска комисия
ЦАИС ЕИОП	Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“
ЦВП	Център за върхови постижения
ЦК	Център за компетентности
ЦУ	Централно управление
ЮНЕСКО	Организация на обединените нации за образование, наука и култура (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
AGILE	
AI	
B2B	Business to Business
BACP	Black Sea – Aegean Corridor Platform (Платформа за коридор Черно море – Егейско море)
CARIN	Camden Asset Recovery Inter-agency Network (Междуведомствена мрежа за възстановяване на активи Камден)
DIANA	The Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic
ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System (Европейска система за трансфер и натрупване на кредити)
EDF	European Defense Fund
EDIP	European Defense Industry Programme
EPPO	European Public Prosecutor’s Office (Европейска прокуратура)
ERIC	European Research Infrastructure Consortium
ERTMS	European Rail Traffic Management System (Европейска система за управление на железопътното движение)

FID	Final Investment Decision (окончателно инвестиционно решение)
GOVSATCOM	The European Union Governmental Satellite Communications (Програма за правителствени спътникови комуникации на ЕС)
HEMS	Helicopter Emergency Medical Service (Системата за оказване на спешна медицинска помощ по въздух)
IRIS-2	Infrastructure for Resilience, Interconnectivity and Security by Satellite (Инфраструктура за устойчивост, взаимосвързаност и сигурност чрез спътник)
ITB	Internationale Tourismus-Börse
MICE	Meetings, Incentives, Conferences, and Exhibitions
MONEYVAL	MONEYVAL - Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (Комитет на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа)
NZIA	Net-Zero Industry Act
PCS	Ports Community System (Система за електронен обмен на информация в българските пристанища)
PRS	Public Regulated Service (обществено регулирана услуга)
PSMSL	Permanent Service for Mean Sea Level (Постоянната служба за средно морско равнище)
SAFE	Security Action for Europe („Мерки за сигурността на Европа“)
STEM	Science, Technology, Engineering, Mathematics
WTB	World Travel Market

ВЪВЕДЕНИЕ

Република България се нуждае от възстановяване на държавността, общественото доверие и способността на институциите ефективно да защитават националния и обществения интерес както вътре в страната, така и на полето на международната политика. Натрупаните през последните години дефицити в управлението и липсата на ясна национална стратегия отслабиха институционалния капацитет, задълбочиха социалните и регионалните неравенства, ограничиха икономическото развитие и ерозираха доверието както в държавата, така и в способността на обществото да действа обединено в защита на общите си интереси.

Същевременно България е изправена пред ускорени глобални промени – технологична трансформация, геополитическа несигурност, демографски предизвикателства, енергийни и климатични рискове и засилена конкуренция за инвестиции, технологии и човешки капитал. Тези процеси изискват стратегическо управление с дългосрочен хоризонт, ясни национални приоритети и ефективни публични политики.

Настоящата управленска програма е основана на Програмата на „Прогресивна България“ и се базира на разбирането, че модернизацията на страната е възможна единствено чрез едновременно укрепване на държавните институции, възстановяване на общественото доверие и утвърждаване на чувството за споделена национална отговорност и солидарност. Нашата цел е България да се развива като силна, модерна и социално устойчива европейска национална държава, способна да съхрани своята идентичност, суверенитет и обществена сплотеност в условията на нарастващи глобални предизвикателства. Развитието на страната следва да укрепва българската нация като общност със споделени интереси, отговорност към бъдещето и увереност в собствените си възможности.

Визията на правителството е България да се развива като модерна европейска държава със силни и ефективни институции, конкурентоспособна икономика, високо качество на живот и устойчив обществен модел, основан на върховенството на правото, социалната справедливост, знанието, иновациите и отговорното управление на националните ресурси. Постигането на тази цел изисква последователно разграждане на олигархичните и корупционните модели на управление, възстановяване на върховенството на закона, утвърждаване на прозрачност и отчетност във всички публични институции и гарантиране на справедливо, законосъобразно и прозрачно управление и разпределение на обществените ресурси. Управлението следва да се основава на професионализъм, компетентност, почтеност и равни правила за всички, така че публичната власт да служи единствено на обществения интерес.

Държавата следва да бъде активен стратегически фактор за развитието на обществото и икономиката, гарант за законност, сигурност и обществен баланс и защитник на националния интерес. Тя трябва да създава условия за свободна и конкурентна икономика, да насърчава предприемачеството и инвестициите, да осигурява равнопоставеност пред закона и предвидима регулаторна среда, да възстанови доверието на гражданите, че общественият интерес стои над частните и корпоративните зависимости.

Целта на Програмата е да бъде извършен преход от изчерпания модел на развитие, основан на потребление, преразпределение и евтин труд към нов модел на ускорен икономически растеж чрез активно привличане на инвестиции, висока производителност и развитие на експортно ориентирана, високотехнологична икономика.

Програмата предлага рамка за управление, основана на стратегическо планиране, институционална устойчивост, професионализъм, прозрачност, отчетност и измерими резултати. Нейната основна цел е изграждането на модерна, социална, сигурна и високотехнологична европейска държава с устойчиви институции, конкурентоспособна икономика и дългосрочна перспектива за развитие, която гарантира благосъстоянието на своите граждани, защитава националния интерес и съхранява България като силна, жизнена и просперираща национална държава за бъдещите поколения.

РАЗДЕЛ 1: ДЕМОНТАЖ НА ОЛИГАРХИЧНИЯ МОДЕЛ И АНТИКОРУПЦИОННИ ПОЛИТИКИ

Демонтажът на олигархичния модел е задължително условие за развитие на политики във всички обществено-икономически сфери.

Демонтажът на олигархичния модел е огромно предизвикателство пред държавата и обществото, много по-сложно и всеобхватно от борбата с корупцията и усилията за утвърждаване на върховенство на правото. То не може да се реши с отделни изолирани действия, като кадрови промени, разкрития за корупция, протести срещу завладяното правосъдие, законодателни програми, които поотделно нямат потенциала да разградят системата.

Българската олигархия се е вкоренила дълбоко в обществено-икономическия живот на страната. Тя не се състои само в политическата и икономическа мощ на тясно ограничен кръг лица, а представлява олигархична пирамида, която чрез контрола над институции, медии, партии и изборен процес координирано ограбва обществото и си гарантира безнаказаност.

Политическите фигури, срещу които бе насочен персонално гневът на българите по време на масовите протести в края на 2025 г., са само върхът на тази мощна пирамида, просмукала се във всички нива на държавните органи и съдебната система.

Огромният мащаб на присвояваните ресурси превърна българската олигархия в самоподдържаща се система, която влага заграбеното в придобиване на още повече власт и прави системата силно устойчива на външен натиск.

Отстраняването на върха на олигархичната пирамида от достъп до властта не решава проблема с демонтажа на системата. Необходима е на първо място непреклонна политическа воля за разграждане на икономическата основа на олигархичната власт.

Настоящата програма съдържа конкретни мерки за ликвидиране на олигархичния контрол върху политическия процес, държавното управление и медиите и пресичане на достъпа до публичния ресурс и рекета върху бизнеса, решителни действия срещу сивата икономика, възстановяване на върховенството на закона и въвеждане на институционални механизми против повторно завладяване.

Очакваните резултати са освобождаване на публичен ресурс в интерес на гражданите и бизнеса, повишаване на доверието в институциите и укрепване на върховенството на правото.

Приоритет 1.1. Отстраняване на олигархията от достъп до публичните ресурси

Законодателни мерки

1. Преглед и усъвършенстване на нормативната уредба за въвеждане на механизъм за сътрудничество между компетентните държавни органи и частния сектор с цел по-ранно разпознаване, предотвратяване и разкриване на финансови престъпления. *Срок: юли 2027 г.*

2. Преглед и усъвършенстване на нормативната уредба относно обмена на информация между задължените субекти по Закона за мерките срещу изпирането на пари и други институции. *Срок: юли 2027 г.*

3. Изменения на Наказателния кодекс за целите на въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2026/1021 за борба срещу корупцията, за хармонизиране на законодателството във връзка с криминализирането на корупцията в държавите членки. *Срок: юли 2028 г.*

4. Преглед и усъвършенстване на законодателната уредба по отношение прилагането принципите на свободната конкуренция.

Мерки в изпълнителната власт

1. Строга финансова политика и засилен контрол върху публичните бюджети – недопускане на проекти и плащания с корупционен риск. *Срок: постоянен*

2. Ревизия на ключови обществени поръчки – изплатени средства, срокове, качество на свършената работа и сезиране на компетентните органи при злоупотреби. *Срок: декември 2026 г.*

3. Санкции за неизпълнение и лошо качество при изпълнение на възложени обществени поръчки. *Срок: постоянен*

4. Изготвяне на публичен регистър на компрометирани изпълнители. *Срок: декември 2026 г.*

5. Създаване на механизъм за недопускане до участие в процедури за обществени поръчки на участници, по отношение на които е установено, с решение на Комисията за защита на конкуренцията, участие в тръжна манипулация по друга поръчка. *Срок: декември 2027 г.*

6. Изготвяне и издаване на указания, съобразени с Насоките на Комисията за защита на конкуренцията, приети през 2020 г., и с новите насоки на ОИСР от края на 2025 г. за противодействие на тръжните манипулации в процедурите за възлагане на обществени поръчки. *Срок: декември 2027 г.*

7. Идентифициране на лицата, изпълняващи ролята на посредници между върха на олигархичната пирамида от една страна, и министерствата и правоохранителните органи от друга, и определящи техните решения и разпределящи публичния ресурс. Изсветляване на връзките им със служителите в администрацията. *Срок: декември 2026 г.*

8. Установяване на подставените лица в бизнеси и собственост и засилени проверки за съответствие с доходите. *Срок: декември 2026 г.*

9. Ефективно изпълнение на препоръките в докладите на Сметната палата и други одитни и контролни органи с цел подобряване на работата по пресичане и разследване на корупционни практики.

10. Ликвидиране на регулаторни преференции и картели, разчупване на монополите и установяване на свободна конкуренция.

11. Определяне на референтни стойности на дейностите и материалите при изграждане и ремонт на ВиК, транспортна и друг вид инфраструктура. *Срок: февруари 2027 г.*

12. Изграждане на устойчив и ефективен модел за сътрудничество между компетентните държавни органи и частния сектор с цел по-ранно разпознаване, предотвратяване и разкриване на финансови престъпления. *Срок: септември 2027 г.*

13. Разработване и периодична актуализация на механизми за ранно идентифициране на рискове, свързани с незаконни финансови потоци, корупция и организирана престъпност. *Срок: декември 2028 г.*

14. Повишаване на обществената и институционалната осведоменост относно подхода Follow the Money/Проследи парите. *Срок: декември 2027 г.*

15. Изграждане на специализиран капацитет в ДАНС и МВР за финансово разследване чрез внедряване на съвременни аналитични инструменти за проследяване на финансови потоци и установяване на схеми за изпиране на пари. *Срок: юни 2028 г.*

16. Разработване на механизми за обмен на добри практики за прозрачност и борба с корупцията с академичната общност и неправителствения сектор. *Срок: декември 2027 г.*

17. Публикуване в Портала на АОП на информация за извършените проверки, констатациите и изпратените до възложителите писма с цел повишаване на прозрачността и публичната отчетност на мониторинговата дейност.

18. Ежегоден мониторинг и анализ на случаите на неконкурентно възлагане и на практиката на контролните органи, и разработване на предложения за ограничаване на корупционните рискове и повишаване на прозрачността при разходването на публични средства.

19. Ограничаване на стоките, предмет на обществена поръчка, закупувани от възложителите на стоковата борса. Преразглеждане и изменение на списъка на стоките по чл. 191, ал. 1, т. 6 от ЗОП въз основа на обективен анализ на търгуването на съответните стоки на стокова борса, степента на конкуренция, броя на потенциалните доставчици, риска от ограничаване на участието и съответствието с приложимите принципи на възлагане.

Очаквани ефекти

✓ Прекъснат достъп на олигархичните кръгове до публичен ресурс.
✓ Защитен държавен интерес при разходването на публични ресурси и значително намален брой нарушения, свързани с тръжни манипулации.
✓ Освобождаване на публичен ресурс.
✓ Развитие на благоприятна конкурентна бизнес среда.
✓ Ефективно разкриване на финансови престъпления.
✓ Повишен административен и експертен капацитет на ДАНС и МВР за прилагане на подхода „Follow the Money“.
✓ Повишена способност на държавата за ограничаване на олигархичните зависимости, корупцията и организираната престъпност.

Приоритет 1.2. Освобождаване на бизнеса от рекета на олигархията

Мерки в изпълнителната власт

1. Окуражаване на бизнеса да подава сигнали и да сътрудничи на разследващите при всички опити за превземане на активи и собственост.
2. Гарантирана защита на бизнеса при случаи на посегателства.

Очаквани ефекти

✓ Повишено доверие между държава и бизнес.
✓ Стимулиране на свободната стопанска инициатива.

Приоритет 1.3. Укрепване на правоохранителните органи и засилване на техните контролни и разследващи функции

Законодателни мерки

1. Закон за изменение и допълнение на Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество с цел въвеждане в националното законодателство на Директива (ЕС) 2024/1260 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 г. относно възстановяването и конфискацията на активи. *Срок: ноември 2026 г.*

2. Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс – трансфер на наказателни производства. Изменение в законодателството за осигуряване на мерки в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2024/3011 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2024 г. относно трансфера на производства по наказателни дела. *Срок: ноември 2026 г.*

3. Закон за изменение и допълнение на Закон за мерките срещу изпирането на пари – за въвеждане на изискванията на новата хармонизирана европейска рамка за прането на пари. *Срок: юли 2027 г.*

4. Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния служител. *Срок: август 2026 г.*

5. Закон за изменение и допълнение на Закона за Министерството на вътрешните работи във връзка с повишаване на интегритета сред лицата, заемащи публични

длъжности; въвеждане на тестове за почтеност на определен кръг държавни служители, заемащи длъжности с най-висок корупционен риск. *Срок: юни 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Реформиране на специалните служби и МВР. *Срок: юни 2027 г.*
2. Взаимодействие с партньорски служби и правителства за установяване на банкови сметки, имоти и активи зад граница с незаконен и неясен произход на български граждани.
3. Установяване и предотвратяване на нелоялни практики и корупционни прояви в различните сфери на държавната власт.
4. Разкриване и документиране на корупционни престъпления, извършени от длъжностни лица.
5. Задълбочаване на сътрудничеството с български и международни институции за установяване на банкови сметки и други активи в страната и чужбина на разследвани лица, за установяване на парични трансфери на средства, придобити по престъпен начин.
6. Провеждане на специализирани полицейски операции по противодействие на прането на пари от криминална дейност.
7. Повишаване на интегритета сред лицата, заемащи публични длъжности; въвеждане на тестове за почтеност на определен кръг държавни служители, заемащи длъжности с най-висок корупционен риск в централната изпълнителна власт, при назначаване, повишаване в длъжност и в резултат от проверка на инспекторатите. *Срок: декември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишена ефективност за преустановяването на нелоялни практики и корупционни прояви, ограничаване на възможностите за злоупотреба със служебно положение и повишаване на прозрачността и почтеността в дейността на държавната администрация.

✓ Повишаване на разкриваемостта на корупционните престъпления, извършени от длъжностни лица, чрез събиране на достатъчен доказателствен материал за реализиране на наказателна отговорност.

✓ Повишена ефективност на международното и междуинституционалното сътрудничество при проследяването на финансови потоци, идентифицирането на активи и установяването на имущество, придобито от престъпна дейност, с цел обезпечаване на последващото му запориране и отнемане по законоустановения ред.

✓ Изваждане на страната от „Сивия списък“ и изпълнение на изискванията на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (MONEYVAL) и Групата за финансово действие (FATF).

✓ Подобрена координация и обмен на информация между компетентните институции, повишена ефективност на разследванията по случаи на изпиране на пари.

✓ Ограничаване на риска от корупционни прояви при назначения на ключови длъжности и кариерно развитие и укрепване на превенцията срещу корупцията в държавната администрация.

Приоритет 1.4. Засилване на националното и международното сътрудничество при финансовите разследвания, проследяването, обезпечаването, конфискацията и отнемането на имущество, придобито от престъпна дейност

Законодателна мярка

Преглед и изготвяне на предложения за усъвършенстване на законодателството, регламентиращо обмена на информация и взаимодействието между компетентните

държавни органи при финансови разследвания, проследяване, установяване, обезпечаване, управление, конфискация и отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност. *Срок: декември 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Изграждане на постоянен механизъм за координация и обмен на информация между Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Комисията за противодействие на корупцията, Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество, Националната агенция за приходите, Агенция „Митници“, Българската народна банка, Комисията за финансов надзор, прокуратурата и други компетентни институции при финансови разследвания и проследяване на имущество, придобито от престъпна дейност. *Срок: юни 2027 г.*
2. Разработване на единни стандарти и процедури за обмен на информация, съвместен анализ на риска и координиране на действията между компетентните институции при разследване на сложни финансови и корупционни схеми. *Срок: декември 2027 г.*
3. Развитие на международното оперативно сътрудничество с Европол, Евроюст, Европейската прокуратура (EPPO), CARIN, Интерпол и компетентните органи на държавите-членки на Европейския съюз, и трети държави при финансови разследвания, проследяване и възстановяване на имущество, придобито от престъпна дейност.

Очаквани ефекти

✓ Повишена ефективност при установяването, проследяването, обезпечаването, управлението, конфискацията и отнемането на имущество, придобито от престъпна дейност.

✓ Подобрена координация и обмен на информация между компетентните национални институции и международните партньори.

✓ Ограничаване на олигархичните зависимости, корупцията и организираната престъпност.

Приоритет 1.5. Засилена антикорупционна политика и превенция

Законодателни мерки

1. Преглед и при необходимост усъвършенстване на законодателството, регламентиращо дейността по превенция, установяване и противодействие на корупцията. – *Срок: декември 2027 г.*
2. Приемане и ефективно изпълнение на нормите на нов закон, регламентиращ създаването и функционирането на Комисията за противодействие на корупцията.

Мерки в изпълнителната власт

1. Внедряване на съвременни цифрови и аналитични инструменти за оценка на корупционния риск.
2. Повишаване квалификацията на служителите. Укрепване на институционалния интегритет и превенция на корупцията.
3. Извършване на периодични оценки на корупционния риск.
4. Усъвършенстване на вътрешните механизми за превенция.
5. Провеждане на обучения по професионална етика и антикорупционни стандарти.
6. Развитие на механизмите за защита на лицата, подаващи сигнали за нарушения. Развитие на международното сътрудничество в областта на превенцията и противодействието на корупцията.

Очаквани ефекти

✓ Повишен капацитет за превенция и противодействие на корупцията.
✓ Намален корупционен риск.
✓ Укрепен институционален интегритет и професионална етика.
✓ Разширено международно сътрудничество и прилагане на добри практики в областта на превенцията и противодействието на корупцията.

Приоритет 1.6. Изваждане на Република България от списъка на юрисдикциите под засилено наблюдение („Сивия списък“) на групата за финансови действия (FATF)

Извеждането на Република България от списъка на юрисдикциите под засилено наблюдение на Групата за финансови действия (FATF) („Сивия списък“) е сред основните приоритети на правителството. Към настоящия момент страната е изпълнила всички технически препоръки на FATF и е предприела необходимите законодателни и институционални реформи, отчетени положително и от Комитета MONEYVAL. Следващият етап изисква последователно прилагане на приетите мерки, демонстриране на тяхната ефективност чрез конкретни резултати и укрепване на координацията между компетентните институции с цел успешно приключване на процедурата по засилено наблюдение и повишаване на доверието в националната система за превенция и противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

1. Изпълнение на Плана за действие на Република България за извеждане от списъка на юрисдикциите под засилено наблюдение на FATF, включително предприемане на необходимите организационни, аналитични и координационни действия за изпълнение на поетите международни ангажименти.
2. Укрепване на междуинституционалната координация между компетентните органи за изпълнение на мерките по Плана за действие на FATF, проследяване на напредъка и своевременно отчитане на резултатите.
3. Повишаване на ефективността на финансовите разследвания, проследяването, обезпечаването, конфискацията и отнемането на имущество, придобито от престъпна дейност, чрез прилагане на подход, основан на риска и резултатите.
4. Осигуряване на ефективно взаимодействие с FATF, MONEYVAL и международните партньори при изпълнение на последващите процедури по наблюдение и оценка.
5. Осигуряване на централизирано наблюдение и периодично отчитане на изпълнението на Плана за действие на FATF пред Министерския съвет.

Очаквани ефекти

✓ Изпълнен План за действие на Република България по ангажиментите към Групата за финансови действия (FATF).
✓ Повишена ефективност на националната система за превенция и противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма.
✓ Подобрена междуинституционална координация при изпълнение на международните ангажименти на Република България.

Приоритет 1.7. Оздравяване на медийната среда

Законодателна мярка

Изготвяне на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията с цел прилагане на Регламент (ЕС) 2024/1083 — обща рамка за медийните услуги на вътрешния пазар (Европейския акт за свобода на медиите), гарантиране на

медийния плурализъм, редакционната независимост и прозрачността на собствеността на доставчиците на медийни услуги, както и на Регламент (ЕС) 2024/900 във връзка с политическата реклама.

Реформа на нормативната уредба с оглед на предстоящата ревизия на Директивата за аудиовизуални медийни услуги. *Срок: декември 2027 г.*

Актуализиране и изменение на съществуващите законодателни разпоредби, регламентиращи регистрите на медийната собственост, за постигане на пълна прозрачност, както и концентриране на мерките за прозрачност на медийната собственост в един държавен орган. *Срок: декември 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Изграждане на механизми за повишаване на прозрачността на собствеността на доставчиците на медийни услуги. *Срок: декември 2027 г.*
2. Изваждане на обществените медии от политически контрол чрез законови промени, гарантиращи независимо от управляващите в момента бюджетно осигуряване. *Срок: декември 2027 г.*
3. Независимо бюджетно осигуряване на обществените медии и прозрачност при разпределението на държавните средства за реклама. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Прозрачност на медийната собственост.
- ✓ Независимо управление на обществените медии.
- ✓ Ефективна защита за редакционната независимост.
- ✓ Законодателна инициатива за изваждане на обществените медии от политически контрол;
- ✓ Независимо бюджетно осигуряване на обществените медии и прозрачност при разпределението на държавните средства за реклама;
- ✓ Засилена защита на журналистическите източници и разследвания чрез своевременно, пълно и ефективно прилагане в българското законодателство на Европейския акт за свободата на медиите;
- ✓ Подкрепа за разследващата журналистика вкл. чрез прилагане на мерки за защита на журналистите в съответствие с Препоръката на ЕК относно защитата, безопасността и овластяването на журналистите.

Приоритет 1.8. Дигитализация и прозрачност на публичните ресурси

Прекъсване на порочните практики при ценообразуването и скрити зависимости при публичните разходи чрез разработване и въвеждане на автоматизирана Система за Интегриран Граждански Мониторинг и Анализ (СИГМА), с която възлаганията се реализират в единна дигитална система с всеобхватна информация и алгоритми за проверка на базата на ИИ модели.

СИГМА (sigma.midt.bg) е публична платформа със свободен достъп, без регистрация, която показва как и къде се разходват средствата на държавните институции и общините чрез обществени поръчки. Данните постъпват автоматично от Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ (ЦАИС ЕОП) и се актуализират в реално време. Платформата е с отворен код и предоставя всички данни за свободно изтегляне и последващ анализ. Първата версия е разработена от Министерството на иновациите и дигиталната трансформация без допълнителен финансов ресурс, с използване на изкуствен интелект в процеса на разработка.

Законодателна мярка

Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за обществените поръчки с цел постигане на пълна функционалност на версии 3 и 4 на СИГМА.

Мерки в изпълнителната власт

1. Обобщено представяне на всички разходи по обществени поръчки за периода 2020–2026 г. (над 193 000 договора и обособени позиции на обща стойност над 51 млрд. евро, над 4 400 институции възложители и над 17 400 фирми изпълнители), групирани по институции, общини, фирми и вид дейност, с детайлна справка за всяка процедура – вид, брой оферти, стойност и изпълнител. *Срок: в експлоатация от юни 2026 г.*
2. Свързване с Търговския регистър за еднозначна идентификация на изпълнителите по единен идентификационен код и автоматична проверка за свързани лица; анализ и визуализация на вътрешноведомствените разходи, които не преминават през ЦАИС ЕОП (версия 2). *Срок: декември 2026 г.*
3. Контрол в процеса на възлагане – автоматична проверка на условията на обявяваните поръчки за фаворизиращи и ограничаващи конкуренцията критерии; поръчките с индикиран проблем се връщат на възложителя с маркирани забележки и се обявяват публично (версия 3). *Срок: юни 2027 г.*
4. Автоматична проверка на подаваните оферти за стойности, завишени спрямо пазарните нива, с публично обозначаване на проблемните оферти и сигнали към възложителите и контролните органи (версия 4). *Срок декември 2027 г.*
5. Отворен етап за надграждане – оценка на изпълнението и качеството по сключените договори, свързване с допълнителни държавни регистри и развитие според обратната връзка от институциите, контролните органи, медиите, бизнеса и гражданите.

Очаквани ефекти

✓ Създаване на мощен инструмент за обществен контрол върху публичните разходи - минимизира човешкия фактор в критичните фази на процеса и извършва автоматична проверка за използване на съмнителни и корупционни практики.

✓ Идентифициране и блокиране на възлагания с нереално високи цени и на свързани лица, информиране на обществеността и медиите и сезиране на компетентните органи.

✓ Разширяване на контрола върху публичните разходи чрез автоматични проверки на поръчки извън приложното поле на ЗОП.

✓ Установяване на скрити подизпълнители, включително чрез рамкови договори.

РАЗДЕЛ 2: ПРАВОСЪДИЕ

Стратегически реформи за легитимно правосъдие - прозрачна кадрова политика, дигитализация, децентрализирана прокуратура и европейски стандарти в съдебната система.

Съдебната власт е изправена пред дълбока криза на институционална легитимност, произтичаща от продължителното функциониране на органи, част от съдебната власт, с изтекли мандати. Налице е концентрация на власт и неформални влияния, които подкопават независимостта на магистратите и създават условия за зависимости при кадрови процедури, наказателни производства и чувствителни дела.

Кадровата политика често се основава на непрозрачни процедури и формални критерии, вместо на проверим интегритет и професионални качества. Същевременно правосъдната система остава бавна, административно натоварена и трудно достъпна поради липсата на цялостна дигитализация и модерно, основано на данни управление.

Пенитенциарната система се намира в критична точка, където амортизацията на материално-техническата база и остарелите управленски подходи ограничават ефективността на институциите. Сегашният модел изисква цялостно преосмисляне, за да отговори на съвременните стандарти за сигурност и административна ефикасност. Налага се спешна и ключова реформа, насочена към преодоляване на структурните дефицити.

Дигитализацията на правосъдния сектор и дружественото право не е изолиран технологичен процес, а стратегически императив, продиктуван от глобалната визия на Европейския съюз. Тя цели изграждането на единна, оперативно съвместима цифрова среда. Внедряването на съвременни цифрови инструменти трансформира традиционните правни процеси в гъвкави, сигурни и високотехнологични системи, съобразени с актуалните европейски стандарти.

Реалната съдебна реформа в България не може да бъде постигната чрез отделни законодателни промени или временни институционални решения. Тя изисква последователна архитектура от правно издържани, управленски реалистични, финансово обезпечени и публично отчетни мерки, които едновременно възстановяват легитимността на органите на съдебното управление, гарантират почтеността на кадровите решения, ограничават неформалното влияние и модернизират начина, по който правосъдието функционира за гражданите и бизнеса. Отчитайки, че съдебната реформа е централен държавен приоритет, свързан с доверието в институциите, защитата на правата на гражданите и бизнеса, инвестиционната среда и ограничаването на корупцията, настоящата програма систематизира необходимите действия за преодоляване на натрупаните системни дефицити в сектор „Правосъдие“.

Основната цел е превръщането на съдебната реформа от поредица от фрагментирани законодателни инициативи в единна, национална програма с ясна политическа отговорност, индикатори за изпълнение, устойчиво финансиране, публична отчетност и независим мониторинг. Необходимо е възстановяване на институционалната легитимност на съдебната власт, укрепване на независимостта ѝ, повишаване на интегритета и прозрачността в кадровите решения, както и подготовка на по-дълбока структурна и конституционна реформа.

Защитата на правовата държава изисква фундаментално преобразуване на сектора и изграждане на институционален имунитет срещу нерегламентирани влияния. Постигането на тази цел е обвързано с прилагането на системни антикорупционни механизми, които да гарантират прозрачност, политическа неутралност и върховенство на закона.

Реализирането на заложените приоритети и постигането на описаните цели поставя основата за превръщането на реформата в устойчив процес, който да доведе до реална промяна в институционалното поведение и да възстанови общественото доверие.

Приоритет 2.1. Възстановяване на институционалната легитимност в съдебната власт

Законодателни мерки

Промени в Закона за съдебната власт, насочени към подготовка на легитимен избор на нов Висш съдебен съвет и нов Инспекторат към ВСС, с акцент върху:

1. Въвеждане на ясен и задължителен срок за избор на нови състави на ВСС и ИВСС, включително предварително определени етапи за номинации, публични изслушвания, проверка на кандидатите, гласуване и конституиране на новите органи.
2. Преходен режим за ограничаване на правомощията на органите с изтекъл мандат, така че до избора на нови състави те да упражняват единствено действия, необходими за текущото функциониране на системата и за предотвратяване на институционален блокаж, без да приемат кадрови, организационни или стратегически решения с дългосрочен ефект.
3. Публична и проверима процедура за интегритет на кандидатите, включваща оценка на професионалните качества, нравствения авторитет, потенциалните конфликти на интереси, имущественото състояние, зависимостите и данните за свързаност или неформално влияние. *Срок: юни 2026 г.*

Мерки

Технически и организационни мерки за обезпечаване на провеждането на изборите за членове на ВСС. *Срок: съобразно утвърдения план-график и до приключване на изборните процедури, 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Пресичане на възможността органи с изтекъл мандат да вземат дългосрочни стратегически или кадрови решения в съдебната власт.

✓ Гарантиране на обективни критерии при номинирането, изслушването и избора на кандидатите.

✓ Задълбочена проверка за интегритет, зависимости, конфликт на интереси, скрити професионални и лични обвързаности или участие в мрежи за неформално влияние.

✓ Повишаване на авторитета на ВСС и ИВСС пред българските граждани и международните партньори (ЕС).

Приоритет 2.2. Укрепване на независимостта и отчетността на съдебната система

Законодателни мерки

Изменения в Закона за съдебната власт във връзка с необходимостта от детайлни правила при избор на главен прокурор, председател на ВКС и председател на ВАС, вкл. въвеждането на механизъм за публична управленска отчетност, предвиждащи:

1. Подробни, предварително известни и проверими критерии за професионални и нравствени качества на кандидатите.
2. Проверка за интегритет, конфликт на интереси, дисциплинарна история, зависимости и публично обяснение на съмнителни факти.
3. Пълна прозрачност на номинациите, изслушванията и мотивите за избора.
4. Задължителни мотивирани решения при избор на главен прокурор, председател на ВКС и председател на ВАС.

5. Надграждането на изискванията за годишните доклади на председателите на върховните съдилища с цел въвеждане на задължителен отчет по изпълнението на управленските им концепции.

6. Въвеждане на механизъм за идентифициране, докладване и управление на рисковете от неформално влияние върху магистрати, прокурорски решения, кадрови процедури и чувствителни производства. *Срок: декември 2026 г.*

Мерки

1. Извършване на нормативен и институционален анализ и разработване на проект на законодателни изменения за регламентиране на публичната управленска отчетност на председателите на върховните съдилища и на останалите административни ръководители в съдебната власт след консултации с Висшия съдебен съвет и органите на съдебната власт. Срок: *декември 2026 г.*

2. Извършване на цялостен преглед на нормативната и институционалната рамка за декларираме и разглеждане на сигнали за опити за натиск или нерегламентирано посредничество спрямо магистрати, както и на модела за разследване на престъпления, извършени от магистрати. Въз основа на прегледа да бъдат разработени предложения за законодателни изменения и препоръки до компетентните органи на съдебната власт. *Срок: декември 2026 г.*

Мерките не могат да бъдат въведени едностранно от изпълнителната власт, тъй като засягат организацията и дейността на съдебната власт. Ангажиментът на Министерството на правосъдието се ограничава до анализ, консултации с компетентните органи и подготовка на предложения за необходимите нормативни промени.

Очаквани ефекти

✓ Укрепване на авторитета на съдебната власт чрез ясна демонстрация на отчетност, прозрачност и нулева толерантност към административни злоупотреби.

✓ Избор на ръководни органи в съдебната власт с високи и проверени професионални, нравствени и антикорупционни качества;

✓ Трансформиране на управленските концепции на председателите от формален документ за избор в реален инструмент за ежегоден публичен одит и персонална отговорност.

✓ Ускоряване на съдебния процес и подобряване на организацията на работа чрез задължително отчитане на мерките за бързина.

✓ Осигуряване на сигурни и защитени канали за магистратите да декларират опити за вътрешно или външно влияние, без риск от професионални репресии.

✓ Повишена публична проследимост чрез обобщена отчетност за движението и резултатите по чувствителни категории производства с висок обществен интерес.

✓ Създаване на „противотежести“ срещу концентрацията на вътрешна власт, без да се допуска намеса в независимостта на съдебната власт

Приоритет 2.3. Повишаване на интегритета и прозрачността в кадровите решения

Законодателни мерки

Изменения в Закона за съдебната власт за ограничаване на дългосрочното командироване, в съответствие с европейските стандарти с акцент върху:

1. Максимален общ срок на командироване в едно звено.
2. Забрана командироването да запълва трайно вакантни щатни бройки.

3. Изискване за публични мотиви, обвързани с временна нужда, а не с кадрова целесъобразност.

4. Съдебен или вътрешноинституционален контрол върху повтарящо се командироване.

5. Задължение ВСС да открива конкурс при продължителна вакантност вместо да поддържа траен модел на командироване. *Срок: декември 2026 г.*

Мерки

1. Извършване на анализ и разработване на проект на нормативни изменения, съдържащ модел на балансирано разпределение на правомощията в съдебната система, включващ:

- по-строги правила за последователно заемане на административни ръководни длъжности;
- ограничаване на броя заместници спрямо реална натовареност;
- по-голяма роля на общите събрания при номиниране на ръководители;
- задължителни управленски програми, публичен отчет и междинна оценка на административни ръководители в органите на съдебна власт. *Срок: октомври 2027 г.*

2. Извършване на анализ и разработване на проект на нормативни изменения, съдържащ модел за превръщането на атестирането на съдии, прокурори и следователи от формална процедура в реален инструмент за качество. Подходящият модел включва комбинация от количествени и качествени критерии, периодичност през цялата кариера, мотивирано външно участие без навлизане в независимостта по същество и ясна връзка между оценката, обучението, повишаването и заемането на ръководни длъжности. Избягване на механичен подход, при който бързината или статистиката изместват качеството на съдебния акт, като оценяването не насърчава „безрисково правораздаване“, а професионална добросъвестност, процесуална дисциплина и устойчивост на съдебните актове. *Срок: октомври 2027 г.*

3. Средносрочна реформа за кадровото обезпечаване на съдебната система, която да се основава на прозрачни конкурси и устойчиво планиране, а не на продължително командироване или неформално заместване на магистратски функции, чрез:

- въвеждане на единна, прозрачна и предвидима конкурсна процедура със стандартизирани критерии, публични етапи и мотивирано класиране;
- ясно разграничаване между временна кадрова необходимост и трайно попълване на щатни места, при което командироването не може да замества конкурсното начало;
- ясна законова уредба за статута, функциите, отговорностите, мобилността и ограниченията на съдебните служители;
- въвеждане на задължителни критерии за кадрово обезпечаване на всеки орган на съдебна власт със съответните съдебни служители. *Срок: октомври 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Завръщане на института на командироването към неговата същинска временна, извънредна и стриктно мотивирана функция.

✓ Прекратяване на практиката за безсрочно заемане на свободни висши длъжности без провеждане на конкурс, което застрашава съдебната независимост.

✓ Ограничаване на риска от безсрочно концентриране на власт в едни и същи лица чрез по-строги правила за последователно заемане на ръководни позиции.

✓ Намаляване на възможностите за едноличен административен натиск върху магистратите вследствие на балансираното разпределение на правомощията.

✓ Прекратяване на възпроизвеждането на „съдебна номенклатура“, без да се нарушава принципът на правна сигурност.

✓ Постигане на пълен и дългосрочен напредък по ключова препоръка от Доклада на ЕК за върховенството на закона чрез адаптиране на националната правна рамка.

✓ Въвеждане на ясни акценти в ЗСВ за публичност и отчетност при кадровото преразпределение на магистрати.

✓ Гарантиране на еднакъв старт и справедлив подбор на магистратите чрез стандартизирани критерии, прозрачно класиране и край на субективните назначения.

✓ Въвеждане на ясна правна рамка за функциите и ограниченията на съдебните служители, с което се оптимизира административният капацитет в системата.

Приоритет 2.4. Децентрализация и отчетност в прокуратурата

Законодателни мерки

Промяна на механизма за разследване на главния прокурор и неговите заместници, регламентиран в НПК и ЗСВ, с оглед гарантиране на пълна процесуална, йерархична и практическа независимост предвид констатираните проблеми, свързани с непълна уредба на процесуалните действия, липса на самостоятелен оперативен ресурс, липса на ясно разписан контрол и законодателни празноти. *Срок: декември 2026 г.*

Мерки

1. За преодоляване на дефицита, свързан с разследване на главния прокурор и неговите заместници, ще се приложи пакет от конкретни действия:

- едновременно определяне на разследващ и контролиращ ad hoc прокурор/контролен орган още при образуване на производството;
- автоматичен съдебен контрол върху отказите, прекратяването и спирането на производства;
- самостоятелен бюджетен и административен минимум за функциониране на механизма;
- достъп до експерти, ИТ ресурси и оперативни служители без зависимост от прокурорската йерархия;
- премахване на всички законови предпоставки, при които удължаване или процесуално действие зависи от разрешение на главния прокурор или негов заместник. *Срок: декември 2026 г.*

2. Въвеждане на вътрешни гаранции за самостоятелност, прозрачност и защита от натиск и ограничаване на прекомерната концентрация на вътрешна власт в прокуратурата и гаранции за упражняване на професионалната самостоятелност на прокурорите в рамките на ясни правила, отчетност и защита от нерегламентирано влияние чрез:

- въвеждане на по-ясни правила за вътрешно разпределение на случаен принцип на преписки и дела, включително при производства с висок обществен интерес;
- ограничаване на неформалните методически указания и вътрешни разпореждания, когато те фактически могат да влияят върху конкретни производства;
- повишаване на прозрачността при отказите за образуване, прекратяването и спирането на производства по значими корупционни, служебни и други дела с висок обществен интерес;
- въвеждане на вътрешни гаранции срещу използване на дисциплинарни, кадрови или наказателноправни механизми като средство за натиск върху магистрати.
- оценка на необходимостта от по-устойчив модел за разследване на главния прокурор. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Преодоляване на дефицитите на настоящия механизъм за разследване на главния прокурор чрез готовност за преминаване към напълно автономен модел на разследване с дългосрочен ефект.

✓ Трайно елиминиране на възможностите за йерархичен натиск, изкуствено забавяне или неоснователно прекратяване на производства срещу висши магистрати.

✓ Изпълнение на препоръките и покриване на най-високите европейски и международни стандарти за ефективно и независимо разследване на главния прокурор.

Приоритет 2.5. Засилена антикорупционна политика

Законодателни мерки

1. Приемане и ефективно изпълнение на нормите на нов закон, регламентиращ създаването и функционирането на Комисията за противодействие на корупцията.
2. Изменения в Наказателния кодекс за целите на въвеждането на Директива (ЕС) 2026/1021 за борба срещу корупцията и за хармонизиране на законодателството във връзка с криминализирането на корупцията в държавите членки. *Срок: юни 2028 г.*
3. Разработен и приет пакет от законодателни изменения, свързани с въвеждане на Директива (ЕС) 2024/1260 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 г., относно възстановяването и конфискацията на активи, за осигуряване на бързо установяване и конфискация на средства и имущество, придобити от престъпна дейност. *Срок: ноември 2026 г.*

Мерки

1. Методическа подкрепа при разработване на средносрочна програма за укрепване на капацитета на Комисията за противодействие на корупцията, включваща:
   - специализирано обучение по финансово разузнаване, конфликт на интереси, обществени поръчки и цифрови следи;
   - изграждане на общи аналитични звена с достъп до данни при законови гаранции;
   - механизъм за приоритизиране на производства с висок обществен интерес;
   - годишен публичен доклад с показатели за проверки, препратени случаи, обезпечени активи и изпълнение на препоръки;
   - независима външна оценка на ефективността. *Срок: декември 2026 г.*
2. Създаване на условия за ефективна процесуална защита в съдебните производства по граждански и търговски дела на журналисти, защитници на правата на човека и други лица, ангажирани с публично участие по въпроси от обществен интерес с цел укрепване на плурализма и на обмена на идеи и мнения като гаранция на демократичното общество. *Срок: юли 2026г.*

Очаквани ефекти

✓ Конституирана и функционираща Комисия за противодействие на корупцията с визия за укрепване на капацитета;

✓ Усъвършенствана правна рамка по отношение на отнемане на незаконно придобитото имущество и транспониране на Директива (ЕС) 2024/1260;

✓ Хармонизация на националната правна рамка с правилата на ЕС относно определенията и наказанията за корупционни престъпления в публичния и частния сектор.

Приоритет 2.6. Оптимизация на управлението на съдебната власт чрез институционално разтоварване

Законодателни мерки

Законодателни изменения, насочени към ускоряване на гражданското производство чрез оптимизиране и окрупняване на отделните производства, намаляване на натовареността на съдебните органи и рационализиране на съдебната инфраструктура и институционална децентрализация. *Срок: декември 2029 г.*

Мерки

1. Реформа на съдебната карта. Промяната на съдебната карта на база данни за демография, транспортна достъпност, натовареност, видове дела и цифров капацитет. Закриването или преобразуването на органи на съдебна власт с цел по-добра ефективност, запазен реален достъп до правосъдие, включително чрез териториални отделения, мобилни услуги и електронен достъп. *Срок: юли 2029 г.*
2. Функционален преглед на ВСС и отпадане на несвойствени функции - анализ на дейностите на ВСС, с ясно разграничаване между същинските функции по съдебно самоуправление и несвойствените административни, имотни, инфраструктурни и технически задачи. Модел за управление на съдебната инфраструктура, включително съдебни имоти, ремонти, инвестиционни разходи, сигурност, енергийна ефективност и материално-техническо обезпечаване. *Срок: октомври 2027 г.*
3. Одит на съдебните ИТ и инфраструктурни разходи - независим външен одит на значимите ИТ, софтуерни, строителни и инфраструктурни разходи на ВСС и органите на съдебна власт, като основа за бъдеща цифрова архитектура на правосъдието, основана на оперативна съвместимост, киберсигурност, електронна комуникация, проследимост на процесите и реално намаляване на административната тежест за гражданите, бизнеса, адвокатите и институциите. *Срок: октомври 2027 г.*
4. Бюджетиране, натовареност и такси. Преминаване към реално програмно и основано на данни бюджетиране в съдебната власт. Бюджетни решения, обвързани с обективни показатели за натовареност, срок, качество на изпълнението и управлението, резултати, степен на дигитализация, кадрова обезпеченост и улесняване на достъпа до правосъдие.
5. Цялостно преразглеждане на размера и режима на държавните съдебни такси за постигане на справедлив баланс между финансовата устойчивост на системата и гарантирането на ефективен достъп до правосъдие. *Срок: февруари 2028 г.*

Приоритет 2.7. Модернизация на наказателното правосъдие

Законодателна мярка

Изработване на нов Наказателен кодекс и съществена реформа на НПК, основаващи се на отделна концепция за наказателна политика, насочена към преодоляване на натрупания формализъм, осъвременяване на системата на престъпленията и наказанията и съкращаване на времето до окончателен съдебен резултат, без да се жертват гаранциите за справедлив процес. *Срок: юли 2029г.*

Очаквани ефекти

✓ Преодоляване на процесуалния формализъм чрез оптимизиране на тежките и остарели процедурни правила, което ще освободи разследващите органи и прокурорите от излишна административна тежест.

✓ Драстично съкращаване на времето до окончателен съдебен акт – премахване на възможностите за умишлено забавяне на процеса и оптимизирането на съдебните фази.

✓ Гарантиране на справедлив процес съгласно международните стандарти.

✓ Осъвременяване системата на противодействие на престъпленията, отговаряйки на съвременните заплахи.

✓ Повишаване на общественото доверие в съдебната система.

Приоритет 2.8. Модернизиране на правосъдието чрез дигитализация и устойчиво управление

Законодателна мярка

Регламентиране на изцяло нова рамка за е-правосъдие и употреба на изкуствен интелект. Реформи в Закона за съдебната власт за въвеждане на реално и пълноценно електронно правосъдие и реформи в Гражданския процесуален кодекс за целите на осигуряването на прилагането на Регламент (ЕС) 2023/2844 относно цифровизацията на съдебното сътрудничество и на достъпа до правосъдие по трансгранични гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси и за изменение на определени актове в областта на съдебното сътрудничество. *Срок: март 2028 г.*

Мерки

1. Приемане на:

- минимални стандарти за електронно подаване, връчване, проследяване и достъп до дело;
- правила, че AI може да се използва за анонимизация, класификация, търсене, превод, статистика и анализ на корупционен риск, но не и за автономно формиране на съдебна воля;
- изисквания за човешки контрол, логове, одитируемост и недопускане на „черни кутии“ в правораздаването;
- осигуряване на задължителна съвместимост между системите на съдилищата, прокуратурата и административното правосъдие. *Срок: декември 2027 г.*

2. Изграждане на електронно правосъдие от край до край, което не се изчерпва с отделни цифрови инструменти, а обхваща целия жизнен цикъл на съдебното производство – от подаването на документи и образуването на делото до връчването, плащанията, достъпа до материалите, провеждането на заседания, постановяването на актове и последващата статистика. Електронното правосъдие следва да доведе до реално намаляване на административната тежест, по-бърз достъп до правосъдие, по-добра проследимост на процесите, по-надеждна статистика за натовареността и сроковете и по-висока предвидимост за гражданите, бизнеса, адвокатите и институциите. За тази цел следва да се въведат:

- електронно дело като първичен носител, с пълен, сигурен и проследим електронен достъп до материалите по делото;
- електронно подаване, връчване и плащания, приложими във всички производства, в които това е процесуално допустимо и технически обезпечено;
- дистанционни заседания в подходящите категории дела, при гарантиране на процесуалните права, публичността и сигурността на производството;
- автоматизирани справки и статистика за натовареност, срокове, движение на делата, отлагания и причини за забавяне;
- оперативна съвместимост със системите на електронното управление, регистрите, удостоверителните услуги и институциите, участващи в съдебния процес;
- единни стандарти за киберсигурност, защита на личните данни, логове и проверимост, така че всяко действие в системата да бъде проследимо и защитено;

- ясни правила за допустимо използване на изкуствен интелект само за подпомагащи дейности, като търсене, класификация, анонимизация, превод, статистика и анализ, но не и за автономно формиране на съдебна воля. *Срок: декември 2027 г.*

3. Създаване на Съвет по електронно правосъдие. *Срок: юни 2027 г.*

4. Разработване и внедряване на нов електронен Регистър „Апостил“ за удостоверените от Министерството на правосъдието документи. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишаване на бързината и ефективността на производствата чрез дигитализацията на документите и липсата на физическо пренасяне на хартиени копия на делата, което от своя страна спомага за съкращаване на сроковете за администриране, насрочване и решаване на делата.

✓ Осигуряване на непрекъснат и равен достъп до правосъдие без географски ограничения и затруднения за уязвимите групи.

✓ Автоматизация и освобождаване на административен ресурс.

✓ Оптимизиране и намаляване на финансовите разходи – в най-голяма степен за държавни такси, куриерски услуги, транспорт.

✓ Въвеждането на сертифицирани видеоконферентни връзки позволява дистанционно участие в съдебния процес – свидетели, вещи лица и страни по делата участват в процеса без физическо присъствие.

✓ Прозрачност на управлението и обективна оценка на натовареността чрез автоматизираното събиране на данни за движението на делата.

Приоритет 2.9. Конституционна реформа

Настоящата конституционна рамка създава определени ограничения пред възможностите за дълбока и последователна реформа в съдебната система и институционалния баланс. В тази връзка се предлага провеждането на мащабен обществен и професионален диалог за ключови конституционни промени, съобразени с правомощията на обикновеното Народно събрание, която да предвижда: Реформа на Висшия съдебен съвет чрез въвеждане на ротационен принцип на обновяване на състава, по модел, сходен с Конституционния съд, с оглед гарантиране на приемственост и ограничаване на политическото влияние.

1. Въвеждане на квалифицирано мнозинство от 3/5 при избор на членовете на ВСС със цел постигане на институционален консенсус.

2. Създаване на конституционен механизъм за оспорване на актовете на ВСС пред независим орган, гарантиращ върховенството на правото.

3. Въвеждане на възможност за предсрочно освобождаване на членове на ВСС от съответните квоти при извършване на тежки нарушения или обективна невъзможност за изпълнение на функциите.

4. Преосмисляне на ролята, мястото и правомощията на Инспектората към ВСС, включително относно запазването му в рамките на съдебната власт или преминаване към модел със смесена компетентност.

5. Преразглеждане на статута, функциите и мястото на следствието в системата на съдебната власт с оглед повишаване на ефективността на наказателното правосъдие.

6. Промени в уредбата относно мандатите на административните ръководители, условията за повторен избор, възрастта за освобождаване и основанията за предсрочно освобождаване.

7. Прехвърляне на управлението на недвижимите имоти на съдебната власт към министъра на правосъдието при гаранции за прозрачност и отчетност.

8. В рамките на конституционните промени ще бъдат предложени и такива извън съдебната власт:

- Въвеждане на изрични основания и процедура за предсрочно освобождаване на съдия в Конституционния съд при тежки или системни нарушения, несъвместими със статута на длъжността.
- Възстановяване на свободната преценка на президента при назначаване на служебно правителство при запазване на постоянно действащо Народно събрание.
- Конституционно гарантиране на правото на разплащания в брой като елемент от икономическата свобода.

Очаквани ефекти

✓ Институционална приемственост и деполитизация. Гарантиране на плавен преход в управлението на съдебната власт чрез въвеждане на ротационен принцип и ограничаване на възможностите за еднократно овладяване на органа от политически конюнктури.

✓ Повишен консенсус и легитимност при избора на ръководни органи в съдебната власт чрез въвеждането на квалифицирано мнозинство.

✓ Създаване на гаранции срещу кадрови произволи и засилена лична отговорност чрез механизъм за оспорване на актовете и процедура за предсрочно отзоваване на членове на ВСС.

✓ Разтоварване на магистратите от неприсъщи стопански функции и повишена прозрачност при стопанисването на съдебните сгради чрез концентриране на управлението им в Министерството на правосъдието.

✓ Защита на финансовата свобода на потребителите и гарантиране на достъпа до алтернативни платежни средства чрез конституционна защита на плащанията в брой.

Приоритет 2.10. Подобряване на пенитенциарната система

Мерки

Изменения в подзаконови нормативни актове – Устройствения правилник на Министерството на правосъдието, Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, касаещи структурата и организацията на дейността на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, с акценти:

- Структурна реформа и административна консолидация;
- Извеждане от експлоатация на остарялата инфраструктура;
- Релокация на капацитет и кадрово укрепване;
- Оптимизация на сигурността;
- Създаване на специализирано звено за духовна подкрепа.

Срок: декември 2026 г.

1. Интегриране на арестите в Самораново, София и Пловдив към съответните затвори за по-ефективно управление на ресурсите. *Срок: август 2026 г.*
2. Реорганизация на затворническо общежитие от закрит тип „Кремиковци“ към затвора в гр. София и затвора в с. Самораново. *Срок: юли 2026 г.*
3. Закриване на затвора в гр. Бобов дол поради силно амортизирана сграда и нецелесъобразност на бъдещи инвестиции и преместване на лишените от свобода и целия щат от затвора в гр. Бобов дол в затвора в с. Самораново, който отговаря на най-високите европейски стандарти. *Срок: ноември 2026 г.*
4. Преструктуриране в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ чрез прехвърляне на сектор „Вътрешна сигурност“ от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ към ЦУ на МП на директно подчинение на министъра. Проверките срещу служителите в главната дирекция ще се извършват от външен за дирекцията орган, което ще елиминира риска от йерархичен натиск и конфликт на интереси при разследването на нарушения. *Срок: декември 2026 г.*

5. Регламентиране на звено в структурата на Министерството на правосъдието за духовна подкрепа, обезпечаващо свободата на изповеданията в местата за лишаване от свобода. *Срок: декември 2026 г.*

Очаквани ефекти:

✓ Изграждане на по-ефективен модел на работа в системата на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

✓ Премахване на дублиращи се функции в затворите и арестите към тях.

✓ Възможност за гъвкаво разпределение на служителите съобразно моментната оперативна обстановка и възможност за взаимозаменяемост при необходимост.

✓ Подобряване на организацията на работното време, по-равномерно разпределение на натовареността между служителите, намаляване на необходимостта от извънреден труд, по-ефективно планиране на отпуските и по-добър контрол върху изпълнението на служебните задължения.

✓ Отпадане на необходимостта от командироване на служители между различни структури, което ще намали административната тежест и ще повиши устойчивостта при организацията на службата.

✓ Елиминиране на дискриминацията и осигуряване на защитена, контролирана среда за изповядване на вярата, без риск от радикализация.

✓ Пълно съответствие на пенитенциарната система с чл. 37 от Конституцията и европейските стандарти за човешки права.

✓ Изпълнение на констатации от Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията, нечовешкото и унизително отношение и наказание относно лошите хигиенно-битови условия и на периодичните доклади на Омбудсмана на Република България за констатираните условия в затворническите общежития.

РАЗДЕЛ 3: ФИНАНСОВА ПОЛИТИКА И ЕВРОПЕЙСКИ СРЕДСТВА

Устойчива и предвидима фискална политика, ориентирана към постигане на балансиран бюджет, съобразно европейската рамка за икономическо управление

Финансовата политика е ключов инструмент за гарантиране на макроикономическата стабилност, устойчивото развитие на публичните финанси и повишаването на конкурентоспособността, растежа и благосъстоянието на българската икономика.

Правителството ще провежда отговорна, предвидима и дългосрочно ориентирана фискална политика, основана на принципите на стратегическо планиране, финансова устойчивост, дисциплина, прозрачност, отчетност и ориентираност към резултати. Основен приоритет ще бъде възстановяването и трайното укрепване на фискалната устойчивост чрез преодоляване на структурните дисбаланси, повишаване на бюджетните приходи, ефективното разходване на публичните средства и гарантиране на стабилността на държавните финанси в съответствие с националните интереси и европейската рамка за икономическо управление.

Провеждането на отговорна фискалната политика в средносрочен план е свързано с поставянето на реалистични цели за основните фискални параметри и гарантирането на дългосрочната устойчивост на публичните финанси. В рамките на своя мандат правителството се ангажира да провежда фискална политика, която да гарантира условия за справедливо разпределение на публичните блага и да насърчава развитието на икономиката, като същевременно осигурява необходимите буфери за смекчаване и неутрализиране на евентуални макроикономически дисбаланси и потенциални рискове.

В условията на нарастващи икономически, геополитически и демографски предизвикателства правителството ще провежда последователна политика за укрепване на бюджетната устойчивост, реализиране на необходимите структурни реформи и насочване на публичния ресурс към приоритети и инвестиции с висока обществена значимост и дългосрочен икономически ефект, с които се постигат както основните цели и политики на Европейския съюз, така също се подпомагат и национални приоритети в различните региони на страната за намаляване на регионалните дисбаланси и подпомагане на местните общности.

Финансовата политика ще бъде насочена към изграждане на стабилна и предвидима финансова среда, която гарантира дългосрочната устойчивост на публичните финанси, подкрепя развитието на конкурентна бизнес среда, повишава ефективността на публичните инвестиции и осигурява необходимия ресурс за изпълнение на националните стратегически приоритети. В рамките на тази политика ще бъдат предприети последователни действия за укрепване на международното доверие към страната, включително чрез успешно приключване на процеса по присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и задълбочаване на пълноценното участие на страната в европейската икономическа интеграция, включително при формирането и реализацията на политиките на ЕС по ключови за Съюза и страната въпроси. По-нататъшна интеграция в европейската финансова инфраструктура ще бъде насочена към пълноправното участие в Евросистемата и синхронизиране на националното законодателство с банковото и финансово законодателство на ЕС за улесняване на трансграничните финансови услуги.

Управлението на държавния дълг ще бъде ориентирано към своевременно и надеждно осигуряване на ефективни дългови източници за финансиране на правителствените нужди и поддържане на стабилността на основните дългови параметри.

Осигуряването на синергия между националните политики и приоритети и обезпечаване на финансирането им в дългосрочен план, включително чрез навременно осигуряване на европейски ресурс при ясни правила и механизми за финансов контрол и управление, ще гарантира максималната ефективност на публичните разходи и ограничаване в най-голяма степен на възможността за фискални дисбаланси.

Приоритет 3.1. Отговорна и предвидима фискална политика и ефективно управление на Агенция „Митници“

Отговорната и предвидима фискална политика е основен инструмент за гарантиране на ефективното функциониране на държавата и за постигане на устойчиви резултати от провежданите публични политики.

Правителството ще прилага последователен подход при планирането и изпълнението на бюджета, основан на реалистична оценка на приходите, ефективно управление на разходите и ясна връзка между публичното финансиране и постигнатите резултати. Усилията ще бъдат насочени към прекратяване на откритата за България процедура при прекомерен дефицит.

Основен акцент ще бъде поставен върху подобряване на събираемостта на бюджетните приходи, ограничаване на неефективните разходи и насочване на финансовия ресурс към политики с най-висока обществена значимост. Чрез усъвършенстване на бюджетното планиране, засилване на контролните механизми и повишаване на качеството на разходването на публичните средства ще бъде гарантирано по-ефективно управление на държавния ресурс и изпълнение на националните приоритети. Прилагането на общоприети европейски практики и модели за защита на финансовите интереси както на ниво ЕС, така и на ниво държава при разходването на европейско и национално публично финансиране създава устойчиви практики и подкрепя ефективното управление на публичните разходи.

Законодателни мерки

1. Гарантиране на предвидимост и устойчивост на данъчната политика чрез запазване на действащия пропорционален модел на данъчно облагане по Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица като фактор за насърчаване на инвестициите, предприемачеството и икономическата активност.
2. Запазване размера на действащата стандартна ставка на данъка върху добавената стойност.

Мерки в изпълнителната власт

1. Повишаване на дела на данъчно-осигурителните приходи в държавния бюджет и осигуряване на стабилна приходна основа за изпълнение на публичните политики чрез подобряване на събираемостта на приходите от мита, данъци и осигурителни вноски, укрепване на контролните механизми и ефективно противодействие на практиките, водещи до загуба на публичен ресурс.
2. Прилагане на комплексни мерки за намаляване дела на сивата икономика с фокус върху най-рисковите икономически сектори, включително чрез подобряване на междуинституционалното сътрудничество и обмена на информация за данъчни цели.
3. Засилване на превенцията и противодействието срещу митническите, данъчните и осигурителни измами и укриването и невнасянето на мита, данъци и осигурителни вноски, и отклонението от данъчно облагане, чрез усъвършенстване на системите за анализ на риска и използването на дигитални инструменти за контрол.
4. Формиране на устойчива среда за доброволно спазване на данъчното и осигурителното законодателство чрез повишаване на прозрачността, предвидимостта и достъпността на административните услуги, подобряване на взаимодействието с данъчно задължените лица и насърчаване на тяхното коректно поведение.
5. Повишаване на ефективността при управлението, събирането и превенцията на просрочените публични задължения чрез прилагане на комплексен подход, включващ насърчаване на доброволното изпълнение, целеви контролни действия и ефективни

механизми за събиране, основани на принципите на законосъобразност, равнопоставеност и защита на публичния интерес.

6. Развитие на моделите за управление на риска в Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“ като ключов инструмент за ефективно управление на приходната система, чрез насочване на контролните ресурси към рискови области и сектори, прилагане на съвременни модели за анализ и контрол, прилагане на данъчното и осигурителното законодателство. Превенция на нарушенията и осигуряване на справедливо и последователно прилагане на митническото, данъчното и осигурителното законодателство.

7. Създаване на Единен рентгенов дистанционен център за мониторинг чрез използване на изкуствен интелект в реално време с цел повишаване на ефективността на митническия контрол, увеличаване на пропускателната способност на Граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) и превенция на корупционни прояви.

8. Поддържане на устойчиви нива на държавния дълг, непревишаващи законово установените ограничения в съответствие със стратегическата насоченост на неговото управление и обезпечаване на възможности за пазарноориентирано дългово финансиране на местния и на международните капиталови пазари при отчитане на съпътстващите рискове.

9. Изграждане на нов ГКПП „Калотина – Градина 2“ през основния ГКПП „Калотина“ с цел съкращаване на времето за преминаване при пиковите натоварвания, и улесняване преминаването на жителите от Западните покрайнини, които работят в Република България в натоварените месеци.

10. Реконструкция и преустройство на ГКПП „Капитан Андреево“.

11. Ефективно сътрудничество с международните финансови институции за осигуряване на външно финансиране съобразно бюджетните нужди и при поддържане на устойчиви нива на държавния дълг за подкрепа на инвестиционната политика на правителството.

12. Прилагане на аналитичен подход при избора на дългови инструменти с оглед постигане на оптимална цена и приемлива степен на риск, както и предприети мерки в подкрепа на развитие на пазара на държавни ценни книжа в съответствие с добрите практики и регулаторни изисквания.

13. Трайно намаляване на бюджетния дефицит, с цел постигане на балансиран бюджет и ограничаване нарастването на държавния дълг с оглед прекратяване на процедурата по прекомерен дефицит.

14. Фискална консолидация чрез оптимизиране и въвеждане на по-строг контрол върху публичните разходи и приоритизиране на капиталовите разходи с висока икономическа добавена стойност.

15. Постигане на предвидима фискална политика и гарантиране на ефективна координация с Европейската комисия чрез подготовка на нов Национален средносрочен фискално-структурен план на Република България, обхващащ периода на мандата на правителството, който представя предвидените политики за постигане на устойчивост на публичните финанси, подкрепа за икономическия растеж и провеждане на структурни реформи, в съответствие с европейската рамка за икономическо управление.

16. Изготвяне на Годишен доклад за напредъка по изпълнението на Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България, който осигурява прозрачност и отчетност на провежданите политики. Докладът ще подпомага приемането на информирани управленски решения и процеса на икономическо наблюдение от страна на Европейската комисия. В него ще се отчита напредъкът по предприетите действия във връзка с излизане от процедурата при прекомерен дефицит, открита от Европейската комисия за България през юли 2026 г.

17. Подготовка на проект на бюджетен план на Република България (ежегодно).

18. Подобрено управление на рисковете чрез прилагане на съвременни модели за анализ и контрол, насочени към рискови лица, дейности и икономически сектори и гарантиращи равнопоставено прилагане на данъчното и осигурителното законодателство.

Очаквани ефекти

✓ Осигурена предвидима, стабилна и конкурентоспособна данъчна среда, подкрепяща инвестиционната активност, развитието на предприемачеството и устойчивия икономически растеж.

✓ Укрепена приходна основа на държавния бюджет чрез повишена събираемост на бюджетните приходи, подобрена ефективност на приходните администрации и ограничени загуби на публичен ресурс.

✓ Намален дял на сивата икономика и повишено ниво на доброволно спазване на митническото, данъчното и осигурителното законодателство.

✓ Ефективна превенция и противодействие на митническите, данъчните и осигурителните измами.

✓ Повишено доверие в данъчната и осигурителна система и приходните администрации чрез по-голяма прозрачност

✓ Предвидимост и качество на административното обслужване, насърчаващи доброволното изпълнение на публичните задължения.

✓ По-ефективно управление на просрочените публични задължения чрез балансирано прилагане на механизми за доброволно изпълнение, контрол и събиране при защита на обществения интерес.

✓ Подобрено управление на рисковете, свързани с прилагането на митническото, данъчното и осигурителното законодателство.

✓ Повишаване на ефективността на граничния контрол, увеличаване разкриваемостта на контрабанда, незаконен трафик и други нарушения, намаляване на риска от човешки грешки и корупционни практики, както и оптимизиране на използването на човешките и техническите ресурси.

✓ Облекчаване на трафика през основния ГКПП „Калотина“.

✓ Осигурен финансов ресурс при оптимални финансови условия за осъществяване на реформи и политики в ключови сектори на икономиката, както и за изпълнението на инвестиционната политика и специфични програми в приоритетни области.

✓ Изпълнение на ангажиментите за стабилизиране на публичните финанси, което да доведе до прекратяване на процедурата по прекомерен дефицит, след постигане на референтните стойности на изискваните показатели.

✓ По-ефективно използване на публичните средства чрез намаляване на неефективните разходи, освобождаване на ресурс за инвестиции в приоритетни сектори, по-добро усвояване на капиталовите разходи и европейските средства, както и повишаване на конкурентоспособността и доверието на международни инвеститори и кредитни агенции.

✓ Подобрена перспективата и повишен кредитен рейтинг на страната до висок инвестиционен клас чрез подобряване на основните критерии за оценка на фискалната, финансовата и институционалната стабилност.

Приоритет 3.2. Ефективно управление на публичните разходи

Ефективното управление на публичните разходи е насочено към осигуряване на законосъобразно, икономично, ефективно и ефикасно използване на публични средства чрез укрепване на системите за финансово управление и контрол, повишаване на прозрачността и отчетността при управлението на публични финанси, както и чрез засилване на контролните механизми. Изпълнението на този приоритет чрез заложените

мерки ще допринесе за подобряване на качеството на управленските процеси, ограничаването на риска от неефективно разходване на публични средства и повишаване на доверието в управлението на публичните финанси.

Законодателни мерки

Повишаване прозрачността при провеждането и възлагането на обществени поръчки чрез законодателна инициатива за пълна прозрачност - въвеждане на задължение за публикуване от възложителите на годишен индикативен план-график за планираните обществени поръчки.

Мерки в изпълнителната власт

1. Прозрачност и отчетност при управлението на публичните финанси чрез укрепване на системите за финансово управление, контрол и одитна дейност в организациите от публичния сектор, подобряване на процесите по управление на риска и създаване на предпоставки за законосъобразно, икономично, ефикасно и ефективно разходване на бюджетните средства.

Прозрачността и откритостта на публичните финанси е един от основните приоритети на правителството. Необходимо е да се направят редица стъпки по отношение на повишаване на качеството на финансовата информация и информацията за резултатите, която се съдържа в бюджетните документи. При планирането и отчитането бюджетните организации следва да представят пред институциите и широката общественост информация във формат, даващ възможност за извършването на обективни анализи и изводи за дейността и за разходваните публични ресурси. Ще бъде насърчено възстановяването на парламентарния мониторинг върху изпълнението на бюджета, като се придържаме към законовите изисквания за предоставяне за разглеждане на периодичните отчети за изпълнението на държавния бюджет и отчетите за степента на изпълнение на програмните бюджети.

2. Бюджетиране, насочено към резултатите като ключов инструмент за повишаване на качеството, ефективността и ефикасността на публичните разходи, както и за обвързването им с целите на политиките, заложени в управленската програма и основните стратегически документи.

Съгласно Закона за публичните финанси първостепенните разпоредители с бюджет по бюджетите на Министерския съвет, на министерствата и на държавните агенции прилагат и програмен формат на бюджет, като се предоставя възможност при решение на съответните ръководни органи да бъде прилаган и от държавното обществено осигуряване, Националната здравноосигурителна каса и общините. Ще продължат усилията за усъвършенстване на подхода на програмно и насочено към резултатите бюджетиране, като бъдат взети предвид препоръките на ОИСР и добрите международни практики, които могат да бъдат интегрирани в подхода на програмното и насоченото към резултатите бюджетиране.

3. Повишаване на ефективността на публичните разходи въз основа извършването на институционален преглед на провежданите политики за подобряване ефективността на разходите и подобряване на управлението на резултатите от дейността на организациите от публичния сектор.

4. Въвеждане на механизъм за оценка, приоритизация, подбор и мониторинг на изпълнението на национално финансирани публични инвестиции и стриктно прилагане на анализ „разходи-ползи“.

5. Приоритизиране на инвестиции с висока обществена възвръщаемост и осигуряване на обвързаност между оценката, приоритизирането и подбора на национално финансираните публични инвестиции и бюджетното им планиране в рамките на годишния закон за държавния бюджет.

6. Осигуряване на допълнителна прозрачност и информираност на обществото и бизнеса за провежданите централизирани обществени поръчки чрез публикуване на информация в Портала за отворени данни (ПОД) и в ЦАИС ЕОП.

7. Повишаване на ефективността на публичните разходи чрез разширяване на обхвата на централизираното възлагане на обществени поръчки, чрез изменения в Постановление № 385 на Министерския съвет от 2015 г.

8. Поддържане на максимален праг на бюджетните разходи, който да позволи ограничаване на бюджетния дефицит в рамките на 3 на сто от БВП и насърчаване на инвестициите и икономическия растеж.

Очаквани ефекти

✓ Повишена ефективност, прозрачност, резултатност и отчетност при управлението на публичните разходи.

✓ Разработена и утвърдена единна методология за оценка, приоритизиране, подбор и мониторинг на изпълнението на национално финансираните публични инвестиции.

✓ Въведено и приложимо нормативно изискване за извършване на анализ „разходи – ползи“ за всички нови национално финансирани публични инвестиции над определен стойностен праг, съобразно мащаба и сложността на инвестициите.

✓ По-добра информираност на гражданите и бизнеса относно провежданите обществени поръчки и предотвратяване на възможни корупционни практики.

✓ Намалени разходи на администрациите за издръжка за доставки и услуги в приложното поле на Постановление № 385 на Министерския съвет от 2015 г.

✓ Стабилизирана фискалната политика в средносрочен план, което е свързано с постепенно ограничаване на преразпределителната функция на държавата и насърчаване на икономическия растеж и частните инвестиции, без публичният ресурс да ги измества.

Приоритет 3.3. Стабилна финансова система

Законодателни мерки

Усъвършенстване на правната рамка във финансовия сектор чрез своевременното въвеждане на европейските изисквания в областта на финансовите пазари и финансовите услуги в българското законодателство.

Мерки в изпълнителната власт

Пълноценно участие в процеса на вземане на решения по нови законодателни предложения на ЕС при максимална защита на националния интерес в областта на финансовите услуги и финансовите пазари както и участие в работните формати на ОИСР в рамките на процеса на присъединяване на страната към организацията.

Очакван ефект

Хармонизирано национално законодателство в областта на финансовите услуги и финансовите пазари с правото на ЕС с оглед интегрирането на българския финансов пазар в единния вътрешен пазар на финансови услуги в ЕС и поддържане на стабилността и доверието във финансовия сектор.

Приоритет 3.4. Ефективно управление на европейските средства

За последните 20 години в България са инвестирани над 37 млрд. евро от фондовете на Европейския съюз, но тяхното въздействие върху живота на хората остава недостатъчно осезаемо. Българските граждани все още не усещат в достатъчна степен,

че европейските средства променят облика на страната, създават по-добри възможности за развитие и водят до подобряване на стандарта на живот.

В следващите години България трябва да гарантира, че европейските средства ще бъдат управлявани ефективно и прозрачно и ще бъдат насочени към постигането на реални и осезаеми резултати за гражданите и бизнеса. Това изисква както успешно изпълнение на текущите програми, така и защитата на интересите на страната при преговорите за следващия европейски бюджет.

Това включва своевременни и решителни действия за гарантиране на успешното реализиране на реформите и инвестициите, заложени в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и в програмите по Кохезионната политика, с цел получаване на максимално много средства. Политическата нестабилност, постоянните смени на правителства, липсата на амбиция и на ясна и последователна политическа визия доведоха до отлагане на най-ключовите реформи по НПВУ за крайния срок за изпълнението му и поставиха под риск успешното приключване на Плана. Липсата на политическа стабилност доведе и до значително забавяне в изпълнението на текущите европейски програми в сравнение с миналия период. Към май 2026 година бяха договорени едва 66% от средствата и са разплатени едва 22%. Това нарежда страната на едно от последните места по дял на разплатените средства в Европейския съюз.

Забавянето поставя страната пред реален риск от загуба на средства още към края на 2026 г., а това би довело до необходимост европейски проекти да бъдат прехвърлени за финансиране от държавния бюджет, което създава пряк фискален риск. Тези забавяния водят и до компрометиране на икономическия и социалния ефект от европейските програми за България и изискват спешни мерки с цел достигане на пълно усвояване на средствата към края на програмния период през 2030 г.

Наред с успешното изпълнение на текущите програми, България трябва да използва възможностите на Социалния план за климата, за да ограничи въздействието на нарастващите разходи за енергия и транспорт върху уязвимите групи и да не допусне задълбочаване на социалните и териториалните неравенства. Ресурсът следва да бъде насочен към ограничен брой приоритети с пряк, осезаем и дългосрочен ефект за хората: енергийно ефективни домове за уязвимите домакинства, надежден транспорт и достъп до основни услуги в изолираните райони и екологосъобразен подвижен състав за железопътната свързаност на регионите. Така подкрепата ще допринесе за трайно намаляване на енергийната и транспортната бедност, като адресира причините за уязвимостта.

Основен приоритет за правителството е и защитата на интересите на страната по отношение на преговорите за следващия европейски бюджет и насочването на бъдещите ресурси към приоритетите с най-голяма добавена стойност и потенциал за растеж. България трябва да бъде активна, смела и амбициозна в следващия програмен период. При разработването на НПВУ страната допусна сериозни забавяния и демонстрира липса на последователна политическа визия, които я поставиха в неизгодна позиция при преговорите. Затова в своя План за национално и регионално партньорство за периода 2028 – 2034 г. България трябва да приложи научените уроци до момента.

Бъдещият План за национално и регионално партньорство ще заложи амбициозни и реалистични реформи и инвестиции в полза на икономическия растеж и подобряване на стандарта на живот на гражданите. Те ще включват и ще целят повишаване на конкурентоспособността на икономиката, подобряване на промишления капацитет за производства с висока добавена стойност, ускоряване процеса на въвеждане на иновациите, намаляване на регионалните различия и подобряване на транспортната свързаност с фокус върху високоскоростния железопътен транспорт, развитие на човешкия капитал, адаптиране на образованието към новите реалности на изкуствен

интелект и фокус върху финансовата грамотност, осигуряване на модерно, достъпно и ефективно здравеопазване с акцент върху профилактиката, превенцията, качеството на медицинските услуги и дигиталната трансформация на системата, развитие на капиталовите пазари за мобилизиране на частния капитал, ускоряване на зеления и цифровия преход.

За постигане на максимална добавена стойност от инвестициите с европейско финансиране, приоритет на правителството е предприемане на решителни мерки за провеждане на реформи в областта на противодействието на корупцията, които са предпоставка за прозрачно, ефективно и справедливо управление на страната.

Освен това, 451 млрд. евро от бюджета на ЕС за периода 2028 – 2034 г. са предвидени за бъдещия Европейски фонд за конкурентоспособност. Фондът ще подпомага проекти и стратегически инициативи в области от ключово значение за европейската конкурентоспособност. Финансирането ще се предоставя директно от Европейската комисия на конкурентен принцип, без предварително заделени бюджети по държави. България традиционно няма добра успеваемост в централно управляваните инструменти, по които българските проектите се конкурират пряко с кандидати от всички държави членки – като българските кандидати подават едва 1% от всички проектни предложения по програмата, а само 16.07% от проектните предложения с българско участие получават финансиране, което нарежда страната на 22-ро място сред държавите членки на ЕС. Това налага изграждането на нов модел за национална координация и подкрепа на българското участие, основан на ясно институционално разпределение на отговорностите, силно политическо лидерство и устойчив държавен ангажимент за насърчаване на участието и подобряване на успеваемостта на България в Европейския фонд за конкурентоспособност.

Затова България трябва да изгради постоянен национален механизъм за координация и подкрепа на участието в Европейския фонд за конкурентоспособност. Изпълнението на тази функция следва да бъде подкрепено с необходимия административен капацитет, чрез който да се подпомагат процесите по координация, идентифициране, развитие и приоритизиране на проектни инициативи с потенциал за финансиране по Фонда.

В същото време ще се работи активно за опростен достъп до европейските средства. Прекалено дълго условията за кандидатстване по европейски програми са били сложни и тромави бюрократични процедури, което е довело до развиване на зависимост от подкрепата на специално наети за това консултанти. Приоритет на правителството през следващите години ще бъде намаляването на административната тежест за кандидатите и бенефициентите, което ще ограничи ролята на консултантите и ще подобри възможността на българските граждани, компании, институции и държавни органи да кандидатстват по-лесно и по-бързо по европейските програми. За тази цел ще се въведат облекчени правила за кандидатстване, изпълнение и отчитане на проекти с малка стойност на безвъзмездното финансиране и ще се разшири прилагането на автоматизирана оценка на проектните приложения навсякъде, където е приложимо. Ще се оползотворят възможностите за внедряването на роботизирани процеси и изкуствен интелект.

Основните цели, които правителството си поставя в рамките на приоритета, са:

✓ България да бъде една от първите държави членки с подаден План за национално и регионално партньорство, със следните основни акценти:

Постигане на балансиран подход при обвързването на европейските средства в Планове за национално и регионално партньорство, включващи инвестиции и реформи,

така че обвързването на средствата с реформи да не води до блокиране или забавяне за реализацията на ключови за страната проекти.

Утвърждаване на разбирането, че реформите като задължително условие за получаване на средства могат да бъдат ефективни само ако са припознати от самите държави членки с реалистични цели. Обвързването на Националния план с анти-корупционни мерки е важно хоризонтално условие, което трябва да бъде съобразено със спецификите на съответната национална правна, съдебна и конституционна уредба.

Националният план включва фокус върху важни европейски и национални приоритети, като икономическо развитие, повишаване на конкурентоспособността на националната икономика и индустриалната трансформация, развитие на човешкия капитал, подобряване на свързаността и намаляване на регионалните различия, зелена трансформация и подобряването на качеството на живот на гражданите.

✓ България да участва активно в новия Европейски фонд за конкурентоспособност и да осигури подкрепа от държавните институции за успешно кандидатстване по него.

✓ България да управлява ефективно и ефикасно средствата от настоящите програми и фондове на Европейския съюз и да постигне максимално усвояване на разполагаемия ресурс.

✓ България да отстоява запазването на обема на средствата за политиката на сближаване и на многогодишния характер на финансирането, което осигурява предвидимост за общините, бизнеса и институциите.

Мерки в изпълнителната власт

Успешно изпълнение и приключване на НПВУ

1. Отблокиране на задържаните средства от четвърто и подаване на пето искане за плащане по НПВУ. *Срок: септември 2026 г.*
2. Отблокиране на задържаните средства от второ и трето искане за плащане по НПВУ. *Срок: изпълнено.*
3. Предоговаряне на НПВУ с оглед минимизиране на риска от загуба на средства. *Срок: август 2026 г.*
4. Осигуряване на устойчивост на резултатите от инвестициите и реформите, реализирани по НПВУ, с цел обезпечаване на задълженията по контрол, одит и съхранение на данните след 2026 г. *Срок: 2031 г.*

Повишаване на ефективността и ефикасността на инвестициите, съфинансирани от фондовете на Кохезионната политика за периода 2021–2027 г.

1. Идентифициране на забавянията и препятствията в изпълнението на програмите в рамките на Кохезионната политика и предприемане на мерки за ускоряване на изпълнението им. *Срок: септември – декември 2026 г.*
2. Приемане и изпълнение на План за действие за ускоряване на изпълнението и минимизиране на риска от загуба на средства по Програма „Развитие на регионите" 2021–2027 г., вкл. по Фонда за справедлив преход, чиито конкретни инвестиционни мерки са описани в раздела за регионална политика. *Срок: август 2026 г. (за приемане на плана) – декември 2026 г. (за изпълнение на мерките)*
3. Постигане на заложените цели и пълно усвояване на ресурса по програмите в рамките на Кохезионната политика. *Срок: декември 2030 г.*
4. Ефективно управление и контрол на европейските средства и ограничаване на риска от нередности и финансови корекции чрез повишаване качеството на изпълнение, контрол и наблюдение на програмите и проектите, прилагане на общоевропейски

практики и механизми за прозрачност на разходите и крайните резултати от изпълнението. *Срок: 2026 г. – 2030 г.*

5. Прилагане на устойчиви механизми за координация и допълняемост между европейския и националния публичен ресурс за постигане на максимална ефективност при използването на публичните средства. *Срок: Ежегодно, в рамките на бюджетния процес/процедура, и текущо в хода на планиране и изпълнение на програмите и инструментите.*

Успешно изпълнение на инвестициите по донорските програми

1. Постигане на заложените цели и усвояване на средствата по Швейцарско-българската програма за сътрудничество. *Срок: октомври 2030 г.*

2. Постигане на заложените цели и усвояване на средствата по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм. *Срок: април 2031 г.*

Подготовка на следващия програмен период

1. Разработване и приемане на институционална и нормативна рамка за процеса на програмиране с широко участие на всички заинтересовани страни. *Срок: октомври 2026 г.*

2. Програмиране и успешно провеждане на преговорите с Европейската комисия по Плана за национално и регионално партньорство за периода 2028-2034 г. *Срок: септември 2027 г.*

3. Разработване на националната нормативна уредба за управление на средствата по Плана за национално и регионално партньорство за периода 2028–2034 г. *Срок: декември 2027 г.*

4. Изпълнение на Плана за национално и регионално партньорство на България за периода 2028–2034 г. *Срок: 2028–2034 г.*

5. Програмиране и начало на изпълнение на Социалния план за климата на Република България. *Срок: януари – март 2027 г.*

6. Въвеждане на нов механизъм за координация, приоритизация и оказване на институционална подкрепа за участие и реализиране на българските проектни предложения по Европейския фонд за конкурентоспособност. *Срок: март – май 2027 г.*

7. Повишаване на осведомеността за възможностите за финансиране по Европейския фонд за конкурентоспособност и създаване на условия за формиране на партньорства чрез разработване на платформа за търсене на партньори и провеждане на комуникационни събития. *Срок: декември 2027 г.*

Опростяване на достъпа до европейски средства

1. Въвеждане на облекчени правила за кандидатстване, изпълнение и отчитане на проекти с малка стойност на безвъзмездното финансиране. *Срок: декември 2026 г. – февруари 2027 г.*

2. Повишаване на праговете за избор на изпълнител от частно-правните бенефициенти по облекчен ред. *Срок: декември 2026 г.*

3. Максимално автоматизиране на оценката на проектни предложения по процедури на подбор с малка стойност на безвъзмездното финансиране. *Срок: декември 2026 г.*

4. Опростяване и уеднаквяване на документацията за кандидатстване по европейските програми и въвеждане на механизми за ефективно прилагане на задължението от кандидатите да не се изискват документи, които администрацията може да набави по служебен път. *Срок: май – юни 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Конвергенция на българските региони, повишена конкурентоспособност на икономиката и подобрено качество на живот на българските граждани в резултат от инвестициите с европейски средства.

✓ Успешно изпълнение и приключване на Националния план за възстановяване и устойчивост.

✓ Получени средства по четвърто и пето искане за плащане по НПВУ и отблокиране на задържаните средства по второ и трето искане за плащане.

✓ Недопускане на загуба на средства по правилото N+3 към края на 2026 г.

✓ Ускоряване на темповете на изпълнение по програмите за периода 2021–2027 г.

✓ Достигане на пълно усвояване на средствата и постигане на заложените цели по програмите за периода 2021–2027 г. към края на програмния период до 2030 г.

✓ Одобрен Социален план за климата с ясни цели и таргетирано подпомагане на най-засегнатите домакинства и региони и намаляване на енергийната бедност.

✓ Успешно изпълнение и пълно усвояване на ресурса по Швейцарско-българската програма за сътрудничество, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм в съответствие с определените цели и очаквани резултати.

✓ Подаден План за национално и регионално партньорство на Република България за периода 2028–2034 г. сред първите държави-членки на ЕС.

✓ Успешно участие на България в Европейския фонд за конкурентоспособност и привлечено финансиране за стратегически проекти в приоритетни за страната области.

✓ Намалена административна тежест за кандидатите и бенефициентите чрез опростени правила и процедури за кандидатстване, изпълнение и отчитане.

РАЗДЕЛ 4: ЕФЕКТИВНА АДМИНИСТРАЦИЯ

Повишаване на ефективността, прозрачността и отчетността на държавната администрация чрез оптимизация на административните структури и процеси, развитие на професионализма, дигитализация и ориентиране към потребностите на гражданите и бизнеса.

Необходимост от дълбока и всеобхватна административна реформа

В условията на динамични икономически, технологични и демографски промени държавната служба следва да се адаптира към новите обществени потребности и очаквания чрез постигане на по-високи ефективност, ефикасност, прозрачност, отчетност и ориентираност към резултатите.

Административната реформа не е еднократен акт на съкращаване на административни структури или персонал, а последователна политика за повишаване на качеството на публичното управление. Основната ѝ цел е изграждането на администрация, която създава обществена стойност чрез оптимално използване на публичните ресурси, предоставя услуги с високо качество и ефективно реализира стратегическите политически цели на държавата.

Настоящият раздел на правителствената програма за управление определя стратегическите цели, приоритетите и мерките за реформа на държавната администрация. Тя следва принципите на: модернизиране на управленските модели, оптимизиране на функциите и организационните структури, намаляване на административната тежест, ускоряване на дигиталната трансформация, повишаване на професионализма и мотивацията на държавните служители, въвеждане на управление, основано на резултати и измерими показатели за изпълнение, пълна и достоверна отчетност пред обществото.

Цел на административната реформа:

Повишаване на ефективността, прозрачността и отчетността на държавната администрация чрез оптимизация на административните структури и процеси, развитие на професионалните умения, дигитализация и ориентиране към потребностите на гражданите и бизнеса.

Постигането на тази цел включва реализиране на система от приоритети, свързани съдържателно и хронологично (като логично подредени, но преливащи помежду си фази).

Приоритет 4.1. Структурно-функционална оптимизация (2026 – 2027 г.)

Консолидирането на структурите на централната администрация и техните териториални звена е първата стъпка в процеса на оптимизиране на административните дейности, насочен към спестяване на бюджетни разходи, по-добро прилагане на публичните политики и предоставяне на качествени услуги за гражданите и бизнеса.

Мерки в изпълнителната власт

1. Консолидация на администрации с дублиращи се функции или преминаването им като звена в администрацията на съответния първостепенен разпоредител с бюджет. *Срок: 2027 г.*
2. Интеграция на звена в администрацията. *Срок: 2027 г.*
3. Оптимизация на териториалните звена на централната администрация *Срок: 2027 г.*
4. Редуциране на управленските нива *Срок: 2027 г.*
5. Въвеждане на модела на споделени услуги по отношение на общоадминистративните дейности *Срок: 2027 г.*
6. Разширяване на обхвата на централните органи за обществени поръчки *Срок: 2027 г.*
7. Обособяване на единен център за обучение в държавната администрация *Срок: 2027 г.*
8. Преглед и анализ на почивните бази и имотите – държавна собственост, предоставени за управление на съответните ведомства. *Срок: 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Премахване на дублиращи се структури и звена; оптимизиране на административните структури и тяхната численост и намаляване на административните разходи.

✓ Обединяване на аналитични дирекции със сходни функции; окрупняване и намаляване на броя на дирекциите в общата администрация, съобразено със спецификата на дадената администрация; оптимизиране на административните структури и на тяхната численост и намаляване на административните разходи.

✓ Окрупняване на териториални звена на централната администрация и установяване на консолидирана структура от някои ведомства на територията на областите (единен офис на територията на съответната област, в това число и за предоставяне на споделени услуги); оптимизиране на административните структури и на тяхната численост и намаляване на административните разходи.

✓ Повишаване на минималната численост на персонала в отдел; редуциране на броя на структурните звена и консолидиране на тяхната дейност; намаляване на междинните управленски нива; оптимизиране на административните структури и на тяхната численост и намаляване на административните разходи.

✓ Обединяване и прехвърляне на функции от второстепенни разпоредители с бюджет с по-малка численост на персонала към първостепенния разпоредител с бюджет (обществени поръчки, счетоводство, IT услуги, услуги по управление на човешките ресурси, ИТ инфраструктура и лицензи, управление на сгради, вътрешни обществени поръчки, част от правното обслужване) за постигане на: строга финансова политика и засилен контрол върху публичните бюджети; дигитализация и прозрачност на публичните ресурси; прозрачност при обществени поръчки и публични разходи (публични регистри, отворени данни, ясни критерии за оценка и проследимост на изпълнението); променени нормативни актове; оптимизиране на административните структури и на тяхната численост и намаляване на административните разходи.

✓ Разширяване на обхвата на централните органи за обществени поръчки; оптимизиране на административните структури и на тяхната численост и намаляване на административните разходи.

✓ Преминаване на всички дейности и звена за обучение на служители в държавната администрация към Института по публична администрация; премахване на дублирането и повишаване на ефективността на обучението; оптимизиране на административните структури и на тяхната числеността и намаляване на административните разходи.

✓ Идентифициране на имоти с отпаднала необходимост, консолидация на имотите в рамките на първостепенните разпоредители с бюджет; преразглеждане на необходимостта, броя и ефикасността на ведомствените почивни бази; оптимизиране на административните структури и на тяхната численост и намаляване на административните разходи.

Приоритет 4.2. Реформа на държавната служба за повишаване на професионализма, подобряване на мотивацията и оптимизиране на кариерното развитие (2027 – 2028 г.)

Приоритетът е насочен към обезпечаване на всеки орган на властта и на всяка административна структура с човешки ресурси, оптимизирани както по отношение на числеността, така и по отношение на знанията и уменията, които да гарантират изпълнението на основните управленски функции. Допълнителна цел е намаляване на разходите за привличане на външни експерти и за консултантски услуги в области, пряко свързани със специфичните функции на дадена администрация.

Мерки в изпълнителната власт

1. Въвеждане на цялостна система за планиране и кариерно развитие на човешките ресурси в администрацията. *Срок : 2028 г.*

2. Реформиране на процеса на оценяване изпълнението на служителите в държавната администрация, с цел гарантиране на обективност и прозрачност на оценяването и подобряване на мотивацията на служителите. *Срок: 2027 – 2028 г.*

3. Реформа на действащата рангова система в държавната администрация: *Срок: 2027 – 2028 г.*

4. Реформа на действащия модел на заплащане на служителите в държавната администрация. *Срок: 2027 – 2028 г.*

5. Разширяване на възможността за създаване на проектно-ориентирани екипи, като за целите и времето на задачата по проекта ще могат да се привличат експерти на срочни договори. *Срок: 2027 – 2028 г.*

6. Въвеждане на програми за идентифициране и развитие на перспективни служители, включващи обогатяване на служебните им задължения и допълнителни обучения с цел развитие на техните способности и подготовка за заемане на ключови ръководни или експертни позиции в бъдеще. *Срок: 2028 г.*

7. Възможност за създаване на вътрешно-административни краткосрочни проекти. *Срок: 2028 г*

Очаквани ефекти

✓ Дългосрочно осигуряване на професионализъм, гарантиращ ефективност и ефикасност за изпълнение на заложените цели.

✓ Справедлив, прозрачен и мотивиращ процес на оценяване изпълнението на служителите в държавната администрация.

✓ Оптимизиране на условията за кариерно развитие на държавните служители.

✓ Преодолени диспропорции и несъответствия на действащия модел на заплащане на служителите в държавната администрация; увеличаване на ефективността и качеството при упражняването на държавната служба.

✓ Привличане на най-добрата експертиза за нуждите на определен проект.

✓ Професионално развитие на служителите в държавната администрация; подобрено управление на кариерното развитие.

✓ Стимулиране на професионалното развитие, ангажираността и удовлетвореността на служителите; повишаване на ефективността, иновативността и адаптивността на администрацията чрез по-добро използване на вътрешния потенциал.

Приоритет 4.3. Реформа на политико-административните отношения към нов модел на публичното управление (2028 – 2029 г.)

Реализацията на този приоритет е насочена към системно нормативно и практическо обвързване на процесите на планиране, реализация на политики, отчетност и отговорност, следвайки моделите, прилагани във водещи страни от ОИСР относно законодателство и институционални системи за планиране, измерване на резултатите и отчетност на правителството.

Мерки в изпълнителната власт

1. Разработване на закон, уреждащ подробно процеса на планиране, изпълнение, измерване на резултатите, отчетност и отговорност на органите и администрациите на изпълнителната власт. *Срок: 2028 г*

2. Въвеждане на работеща система, обвързваща резултатите с бюджета и измерваща ефекта от предоставяните публични услуги от администрацията. *Срок: 2029 г.*

3. Въвеждане на ежегоден преглед на ефективността и ефикасността на изпълнение на стратегиите и бюджетните програми. *Срок: 2029 г.*

4. Разработване и прилагане на система за мониторинг на изпълнението на ежегодните цели на администрациите. *Срок: 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Осигуряване на цялостна нормативна уредба на новия модел на публично управление, ориентиран към резултатите и отчетността на изпълнителната власт.

✓ Подобряване на резултатността (изпълнението) на предоставяните публични услуги от администрацията и нейното измерване; усъвършенстване на разработването на годишните цели на администрациите, с оглед съобразяването им със стратегическите документи и програмния бюджет.

✓ Обвързване на стратегическите документи с програмните бюджети на институциите и програмата на правителството и осигуряване на преки връзки на бюджета на звената и изпълняваните от тях политики; насърчаване на добрите бюджетни практики в администрацията.

✓ Гарантиране на прозрачност на процесите на отчет на годишните цели; отстраняване на проблемите и пропуските при поставяне на годишни цели, утвърждаване на ролята на самооценката на изпълнението на целите от самите администрации; публичност на отчетите в интернет.

РАЗДЕЛ 5: ИКОНОМИКА И ИНВЕСТИЦИИ

Изграждаме икономика, основана на индустрия, иновации, технологии и високопроизводителни инвестиции. Държавата ще бъде активен партньор на бизнеса в развитието на модерно производство и силен национален капитал. Така България ще се утвърди като водеща инвестиционна и индустриална дестинация в Югоизточна Европа.

Ускореното икономическо развитие на България изисква нов модел на растеж, основан на индустрия с висока добавена стойност, иновации, технологии, производителност и национален капитал. Нашата цел е България да се превърне в предпочитана инвестиционна дестинация в Югоизточна Европа, а държавата да бъде активен съюзник на бизнеса, а не административна пречка.

Провеждаме проактивна политика за привличане на стратегически инвестиции, насочена към глобални индустриални компании, високотехнологични производства, центрове за развойна дейност, изкуствен интелект, микроелектроника, отбранителна индустрия, автомобилостроене и производства с висока добавена стойност. Изграждаме проактивен модел на инвестиционна политика, при който държавата не чака инвеститорите, а ги търси, привлича и съпровожда до успешната реализация на проектите им. Българската икономическа дипломация ще бъде реорганизирана като инструмент за инвестиции, износ и откриване на нови пазари за българските предприятия.

Развитието на индустриалните паркове и индустриалните зони е един от основните инструменти на икономическата политика. Ще инвестираме в изграждането на модерна транспортна, енергийна, цифрова и ВиК инфраструктура, така че всяка стратегическа индустриална зона да предлага условия, съпоставими с най-конкурентните европейски локации. Ще насърчаваме създаването на специализирани индустриални клъстери и ще свържем индустриалните паркове с университетите, научните организации и професионалното образование, за да ускорим трансфера на технологии и подготовката на квалифицирани кадри.

Един от ключовите структурни приоритети на управлението ще бъде приемането на нов Закон за публично-частното партньорство. Законът ще създаде липсващата нормативна рамка за подготовката, структурирането, финансирането, управлението и контрола на публично-частните инвестиционни проекти през целия им жизнен цикъл. Така държавата ще може системно да мобилизира частен капитал, технологична експертиза и управленски капацитет за ускорено изграждане на транспортна, енергийна, водна, цифрова, социална и индустриална инфраструктура.

Ще използваме потенциала на националната суровинна база като основа за нова индустриална политика. Приоритет ще бъде развитието на производства с висока степен на преработка, така че България постепенно да премине от износител на суровини към производител на материали, компоненти и крайни изделия с висока добавена стойност. Ще идентифицираме стратегическите и критичните суровини, ще ускорим разрешителните режими за стратегически инвестиции и ще насърчим внедряването на нискоемисионни, ресурсно ефективни, роботизирани и автоматизирани производствени технологии.

Ще предприемем последователни мерки за развитие на българския капиталов пазар като източник на дългосрочно финансиране за бизнеса и иновациите. Ще насърчим листването на български компании на Българската фондова борса, включително в комбинация с листването на чужди пазари, развитието на пазара за растеж на малките и средните предприятия, разширяването на възможностите за рисково и дялово финансиране и по-активното участие на институционалните инвеститори. Целта е повече български предприятия да набират капитал в България, повече спестявания да се превръщат в инвестиции в реалната икономика и капиталовият пазар да се утвърди като ключов двигател на икономическия растеж и технологичната модернизация.

Приоритет 5.1. Изграждане на икономика с висока добавена стойност, основана на знания, технологии и производителност

Мерки в изпълнителната власт

1. Подкрепа за малки и средни предприятия с приоритет в секторите с висока добавена стойност чрез изпълнение на Националната стратегия за малките и средни предприятия 2021-2030 г. и формиране на политиката в сектора през следващите 10 години в нов стратегически документ. *Срок: декември 2029 г.*
2. Изграждане на секторни иновационни клъстери между предприятия, университети и научни организации.

Очаквани ефекти

✓ Нарастване на добавената стойност, генерирана от МСП.
✓ Увеличена производителност на труда.
✓ Увеличени инвестиции в технологичното обновяване.
✓ Увеличен дял на МСП във високотехнологичните икономически дейности и услуги с интензивно използване на знания.
✓ Увеличен дял на експортно ориентираните МСП.

Приоритет 5.2. Ефективно управление на публичните разходи и европейските средства

Мерки в изпълнителната власт

1. Реформа в системата на възнагражденията на членовете на органите за управление и контрол в публичните предприятия чрез изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за публичните предприятия с оглед:
   - Премахване на практиката за автоматично нарастване на възнаграждения, обвързани с минималната работна заплата.
   - Въвеждане на стриктно определен максимален размер на възнагражденията на членовете на органите за управление и контрол в публичните предприятия. *Срок: декември 2026 г.*
2. Защита на националните интереси и осигуряване на благоприятни условия за достъп на българските предприятия до европейско финансиране, инвестиции и инструменти за повишаване на конкурентоспособността чрез активна национална позиция в преговорите за Многогодишната финансова рамка 2028-2034 г. и предложението за Регламент за Европейския фонд за конкурентоспособност. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Оптимизиране на разходите за възнаграждения на органите за управление и контрол в публичните предприятия, постигане на по-ефективно, прозрачно и финансово отговорно управление.
✓ Осигурен повишен достъп на българските предприятия до европейско финансиране през следващия програмен период.

✓ Увеличаване на процента усвоени европейски средства.
✓ Намаляване на финансовите корекции по европейските програми.

Приоритет 5.3. Подобряване на правната и регулаторната среда за инвестиции и бизнес

Законодателни мерки

1. Разработване на програма за намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса и оптимизиране на административните услуги. *Срок: декември 2027 г.*
2. Въвеждане на принципа „мълчаливо съгласие“ за определени административни услуги. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Намаляване на административните разходи за бизнеса.
- ✓ Намаляване броя на лицензионните и разрешителните режими.
- ✓ Намалено средно време за издаване на разрешителни.
- ✓ Увеличен дял на електронно предоставяните услуги.
- ✓ Повишаване на индекса за качество на регулациите.
- ✓ Повишаване на нивото на доверие на инвеститорите.
- ✓ Повишаване на броя електронизирани и свързани регистри.
- ✓ Повишаване позицията на България в международните класации за бизнес среда.

Приоритет 5.4. Силна подкрепа за българския бизнес, МСП и предприемачеството

Мерки в изпълнителната власт

1. Насърчаване на предприемаческата екосистема и създаване на условия за развитие на високотехнологични производства и интензивни на знания услуги за повишаване на добавената стойност. *Срок: декември 2027 г., декември 2028 г.*
2. Подобряване достъпа до финансиране на МСП, включително стартиращи и разрастващи се предприятия, чрез финансови инструменти от „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД, Българската банка за развитие, Българска агенция за експортно застраховане и др. *Срок: декември 2027 г., декември 2028 г.*
3. Интеграция във веригите на стойност и подобряване на ресурсната ефективност на МСП, подкрепа на МСП за адаптацията към екологичния преход, въвеждането на зелени и кръгови технологии. *Срок: декември 2027 г., декември 2028 г.*
4. Подобряване на експортния потенциал и насърчаване на интернационализацията на МСП чрез инструментите на Изпълнителна агенция за насърчаване на малки и средни предприятия, Българската банка за развитие и Българска агенция за експортно застраховане. *Срок: декември 2027 г., декември 2028 г.*
5. Развитие на уменията, дигитализация и технологична модернизация на МСП за повишаване на конкурентоспособността им и производителността и иновационния капацитет. *Срок: декември 2027 г., декември 2028 г.*
6. Подпомагане развитието на късите вериги на доставка на храни. *Срок: декември 2027 г., декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Увеличен брой МСП, получили подкрепа.
- ✓ Повишен коефициент на оцеляване на новосъздадените предприятия в България.
- ✓ Увеличен дял на предприятията, използващи дялово финансиране.

✓ Увеличен дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия.

✓ Увеличен дял на МСП, извършващи износ.

✓ Увеличен дял на МСП, използващи дигитални технологии.

✓ Увеличен дял на МСП в секторите с висока добавена стойност (високотехнологични производства и интензивни на знания услуги).

✓ Ръст на добавената стойност на МСП.

✓ Брой подпомогнати групи и организации на производителите.

Приоритет 5.5. Проактивно привличане на стратегически инвестиции

Законодателни мерки

Подобряване на нормативната база с цел облекчаване на административните процедури и подобряване на инвестиционната среда.

1. Изменения на Закона за насърчаване на инвестициите *Срок: юни 2027 г.:*

- Въвеждане на ускорени административни процедури за стратегически проекти.
- Въвеждане на максимални срокове за административно обслужване за сертифицирани инвестиционни проекти.
- Въвеждане на нови целеви инвестиционни стимули за подкрепа на инвеститорите.
- Привеждане в съответствие с Регламент (ЕС) 2026/1386 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2026 година относно скрининга на чуждестранни инвестиции в Съюза и за отмяна на Регламент (ЕС) 2019/452.
- Привеждане в съответствие с новия регламент за групово освобождаване от уведомяване на някои категории помощи, съвместими с вътрешния пазар.

2. Изменения в Закона за индустриалните паркове с цел облекчаване на административните процедури и подобряване на инвестиционната среда в индустриалните паркове. *Срок: юни 2027г.*

3. Изменения в Закона за устройство на територията с цел ускоряване на стратегическите инвестиции.

4. Създаване на нова правна рамка за публично-частно партньорство (ПЧП) за мобилизиране на частен капитал, технологична експертиза и управленски капацитет за ускорено изграждане на транспортна, енергийна, водна, цифрова, социална и индустриална инфраструктура. *Срок: юни 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Разработване на Програма за подпомагане развитието на индустриални паркове. *Срок: юни 2027 г.*

2. Разработване на Програма за оценка, планиране и финансиране на необходимия енергиен капацитет в съществуващи и новоизграждащи се индустриални паркове и зони. *Срок: юни 2027 г.*

3. Обособяване на готови за инвестиране индустриални терени и изграждане на довеждаща инфраструктура в индустриалните терени в рамките на „Национална компания индустриални зони“ ЕАД. *Срок: декември 2028 г.*

4. Създаване на централно координационно звено под надзора на ресорен заместник министър-председател. *Срок: юли 2026 г.*

5. Изготвяне на национална стратегия за насърчаване на инвестициите. Синхронизиране на действията между различните министерства и ведомства за привличане на стратегически инвеститори. *Срок: декември 2026 г.*

6. Създаване на звено за последващо обслужване на сертифицирани инвестиционни проекти за осигуряване на дългосрочна институционална подкрепа за

сертифицираните инвестиционни проекти с цел подпомагане на тяхната реализация, разширяване и устойчиво развитие. *Срок: юни 2027 г.*

7. Приоритетно административно обслужване за инвестиции. Създаване на механизъм за ускорено административно обслужване за инвестиционни проекти чрез съкращаване на сроковете за административни процедури, централизирана координация между институциите. *Срок: декември 2026 г.*

8. Единен дигитален портал "Invest Bulgaria". Разработване на цифрова инвестиционна платформа с цел цялостна дигитализация на процеса по подаване, разглеждане, одобрение на заявления за клас инвестиция и отчитане по инвестиционни проекти по реда на Закона за насърчаване на инвестициите. *Срок: юни 2027 г.*

9. Публично-частно партньорство в Икономическа зона „Доброславци“ в областта на космоса, отбраната и deep tech, чиито дейности ще имат отражение и върху общоевропейските актуални приоритети. Мащабният проект за изграждане на високотехнологичен космически хъб и образователен център на територията на Икономическа зона „Доброславци“ ще превърне района в център с европейска значимост, специализиран в космически технологии и отбрана. България се присъедини към инициативата на ЕС – GOVSATCOM, като това ще утвърди страната ни като важен участник в европейската екосистема за сигурни комуникации и космически технологии, с възможност за активно участие в стратегически инициативи на ЕС и принос към укрепването на общата сигурност и устойчивост на Съюза.

Чрез ПЧП ще се изгради национален космическо-информационен център (център за сателитни наблюдения) в Икономическа зона „Доброславци“. *Срок: декември 2026 г.*

10. Организиране на ежегоден международен инвестиционен форум, който да утвърди България като водещ инвестиционен и бизнес център в Югоизточна Европа. Форумът ще събира международни инвеститори, финансови институции, компании и публични лидери с цел привличане на стратегически инвестиции, насърчаване на публично-частните партньорства и позициониране на България като предпочитана дестинация за инвестиции и иновации. *Срок: декември 2027 г.*

11. Развитие на бизнес дипломацията и мрежата от външнотърговски аташета. Привличането на инвестиции ще бъде подкрепено чрез активна икономическа и бизнес дипломация, участие на международни инвестиционни форуми за промотиране на инвестиционния потенциал на страната. *Срок: декември 2029 г.*

12. Създаване на независим инвестиционен омбудсман за съдействие при конкретни казуси по инвестиционните проекти. Основните функции на инвестиционния омбудсман ще са защита срещу административен натиск и борба с корупцията, арбитраж при инвестиционни спорове и правни анализи. *Срок: юни 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличаване на броя проведени сесии на Смесени междуправителствени комисии и заседания на Работни групи за икономическо сътрудничество.

✓ Увеличаване на броя консултирани български предприятия и подпомогнати компании за навлизане на нови пазари.

✓ Увеличаване на броя организирани бизнес форуми, B2B срещи и търговски мисии.

✓ Увеличаване на броя подготвени пазарни анализи и секторни доклади.

✓ Увеличаване на броя международни изложения, за които е оказано съдействие при участие на български компании.

Приоритет 5.6. Индустриално развитие около националната суровинна база

Мерки в изпълнителната власт

1. Разработване на Националната индустриална стратегия 2026-2035 г. *Срок: декември 2026 г.*
2. Разработване на списък със стратегически и критични суровини за българската индустрия. *Срок: декември 2026 г.*
3. Ускорено изпълнение на административните процедури за стратегически проекти от нетно нулева индустрия, в съответствие с Акта за нетно нулевата индустрия (NZIA). *Срок: декември 2026 г.*
4. Разработване на програма за внедряване на роботизация и автоматизация, изкуствен интелект, квантови технологии в добивния сектор и предприятия от нетно нулева индустрия. *Срок: декември 2028 г.*
5. Въвеждане на Критерии за „Произведено в ЕС за зелени обществени поръчки“: Задължително изискване в държавните поръчки за строителство и инфраструктура да се използват нисковъглеродни материали (напр. цимент и стомана), произведени от местна или ЕС ресурсна база. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличаване на преките чуждестранни инвестиции.
✓ Увеличаване на броя подкрепени индустриални паркове.
✓ Увеличаване на броя привлечени инвеститори в индустриални паркове.
✓ По-конкурентоспособна инвестиционна среда.
✓ По-ефективно институционално управление на инвестиционния процес.
✓ Повече стратегически инвестиции и ускорена реализация на проектите.
✓ По-силно международно позициониране на България като инвестиционна дестинация.
✓ Увеличаване на броя високоплатени работни места.

Приоритет 5.7. Модерни, професионални и мотивирани въоръжени сили, способни да гарантират националната сигурност, отбранителните способности и изпълнението на съюзническите задължения

Мерки в изпълнителната власт

1. Разширяване участието на българската отбранителна индустрия в тръжни процедури и индустриални проучвания на НАТО. *Срок: декември 2026 г.*
2. Разширяване участието на българската отбранителна индустрия в европейски програми и инициативи в подкрепа на сектора (EDF, EDIP, AGILE и др.). *Срок: декември 2027 г.*
3. Разработване на План за действие към Стратегията за развитие на българската отбранително-технологична индустриална база. *Срок: декември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличаване на броя предприятия и организации, номинирани за участие в международни процедури на НАТО.
✓ Увеличаване на броя предприятия и организации, включени в базата данни за участие в международни процедури на НАТО.
✓ Увеличаване на дела на българската отбранителна индустрия в проекти за модернизация на Българската армия.

РАЗДЕЛ 6: ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ

Ускоряване на икономическото развитие и модернизацията на държавата чрез иновации, цифрова трансформация, развитие на високите технологии и изграждане на ефективно, сигурно и ориентирано към гражданите цифрово управление.

Иновациите са основен двигател за повишаване на производителността, конкурентоспособността и устойчивия икономически растеж на България. Иновационната екосистема все още се характеризира с недостатъчен обем инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, ограничен брой стратегически технологични проекти с висока добавена стойност и недостатъчна свързаност между науката и бизнеса, а необходимостта от привличане на стратегически инвестиции и по-добро позициониране на българските предприятия в международните вериги на стойността остава съществено предизвикателство.

За преодоляване на тези предизвикателства правителството ще прилага целенасочени политики за развитие на иновационна инфраструктура, стимулиране на инвестициите в технологии и подобряване на регулаторната и финансовата среда, с акцент върху свързването на науката с бизнеса и комерсиализацията на научните разработки в България. Водеща цел ще бъде утвърждаването на страната като регионален технологичен център в области с висок потенциал за растеж - изкуствен интелект, високопроизводителни изчисления, микроелектроника, технологии с двойна употреба, космически технологии, роботика и нови материали. От съществено значение е развитието на национален капацитет в областта на изкуствения интелект, включително чрез изграждането на фабриката за изкуствен интелект BRAIN++ и използването на високопроизводителни изчислителни ресурси за нуждите на науката, администрацията и бизнеса.

България ще засили участието си в европейските технологични инициативи в областта на полупроводниците, сигурните комуникации, технологиите с двойна употреба, космическите технологии и обмена на данни, успоредно с мерки за подобряване на достъпа на иновативните предприятия до финансиране, защита на интелектуалната собственост и дигитализация на производството. Чрез разширяване на международните партньорства, активна икономическа дипломация и включване на български компании в глобални технологични вериги ще се създадат условия за привличане на инвеститори, разширяване на експортния потенциал и изграждане на конкурентоспособна икономика, основана на знания и технологии. Специален акцент ще бъде поставен върху повишаването на иновационната активност и цифровата зрялост на малките и средните предприятия, както и върху подкрепата за предприемачеството и стартиращите компании – чрез по-благоприятна бизнес среда, подобрен достъп до капиталово финансиране, менторство и интернационализация.

Дигиталната трансформация е стратегически приоритет на правителството и определящ фактор за конкурентоспособността на икономиката, модернизацията на публичния сектор и качеството на живот на гражданите. Тя не се свежда до внедряване на нови технологии, а представлява цялостна промяна в начина, по който държавата планира, управлява и предоставя публични услуги, основана на ефективност, прозрачност, сигурност и доверие.

Правителството ще реализира преход от модела на електронно управление към цифрово управление от ново поколение, основано на данни, изкуствен интелект и оперативна съвместимост, при което администрацията няма да изисква от гражданите и бизнеса информация, с която държавата вече разполага - принципът „само веднъж" ще се утвърди като стандарт, а публичните услуги ще бъдат организирани според житейските и бизнес събития, а не според вътрешната структура на администрацията. Основен акцент ще бъде изграждането на единна архитектурна, технологична и управленска рамка за цифровата трансформация на публичния сектор, която ще осигури оперативна съвместимост между системите, повторно използване на споделени ресурси и по-ефективно управление на инвестициите в информационни технологии.

Правителството ще насърчава отговорното внедряване на изкуствен интелект и интелигентни технологии в държавното управление с цел по-бързи, качествени и достъпни услуги при гарантирана прозрачност и защита на основните права, а чрез

активно участие в инициативите на Европейския съюз в областта на данните, цифровата идентичност и изкуствения интелект България ще ускори прехода към модерна цифрова държава. В резултат гражданите и бизнесът ще получат сигурни и достъпни цифрови услуги, административната тежест ще бъде намалена, а институциите ще функционират като свързана цифрова екосистема. Правителството ще прилага принципите на цифровото приобщаване, универсалния дизайн и достъпността, за да осигури равен достъп до цифровите услуги за всички граждани, включително възрастните хора, хората с увреждания и уязвимите групи.

Правителството ще провежда последователна политика за укрепване на технологичния суверенитет на Република България чрез развитие на национален капацитет за цифрови технологии, насърчаване използването на отворени стандарти и решения с отворен код, изграждане на устойчиви цифрови инфраструктури и гарантиране на стратегическата автономност при развитието на ключовите държавни информационни системи в съответствие с политиките на Европейския съюз.

Приоритет 6.1. Иновации и високи технологии за конкурентоспособна икономика

Законодателни мерки

1. Пакет „Данъчни стимули за иновации“ – изменение и допълнение на Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица: въвеждане на patent box режим за доходи от интелектуална собственост, данъчен кредит за разходи за научноизследователска и развойна дейност и облекчено данъчно третиране на дяловите опции (stock options) за служители в стартиращи и иновативни компании. *Срок: юни 2027 г.*
2. Изменение и допълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите – регламентиране на технологичния трансфер, комерсиализацията на резултатите от научноизследователската дейност и статута на офисите за технологичен трансфер *Срок: юни 2027г.*
3. Разработване и приемане на нормативна рамка за стартиращите иновативни компании (start-up законодателство) – облекчен регистрационен и регулаторен режим, уреждане на дяловите опции за служители и облекчени условия за привличане на висококвалифицирани специалисти от трети държави**.** *Срок: декември 2027 г.*
4. Подготовка и внасяне в Народното събрание на законопроект за ратифициране на Споразумението за асоциирано членство на Република България в Европейската космическа агенция. *Срок: юни 2029 г.*
5. Изменение и допълнение на Закона за статистиката – осигуряване на достъп на НСИ до административните регистри в машинночетим формат за целите на създаване на Националната платформа за интелигентна статистика и за официалното производство на иновационните индикатори. *Срок: юни 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Изграждане на икономика с висока добавена стойност, основана на знания, технологии и производителност

1. Подкрепа за изграждането и въвеждането в експлоатация на фабрика за изкуствен интелект (AI Factory BRAIN++) в София Тех Парк за развитие на изкуствен интелект, високопроизводителни изчисления и иновации. *Срок: 2028 г.*
2. Създаване на инкубатор в сферата на космическите технологии към Европейската космическа агенция. *Срок: март 2030 г.*
3. Участие в европейски и международни технологични инициативи, включително европейската инициатива за полупроводници. *Срок: март 2030 г.*

4. Създаване и изпълнение на национална програма за финансиране на стратегически иновационни сектори – отбранителна индустрия, микроелектроника и космически технологии. *Срок: декември 2028 г.*

5. Развитие на научноизследователски и иновационни центрове в областта на изкуствения интелект и компютърните науки и изграждане на национален модел за технологичен трансфер. *Срок: март 2030 г.*

6. Изграждане на стимули за иновации и предприемачество, в т.ч. чрез финансова подкрепа за европейски и световни патенти. *Срок: март 2030 г.*

7. Присъединяване към Европейската космическа агенция като асоциран член. *Срок: декември 2029 г.*

8. Изграждане на регулаторна лаборатория (sandbox) за изкуствен интелект в съответствие с изискванията на EU AI Act, която да предоставя контролирана среда на компании за тестване, разработване и внедряване на иновативни ИИ решения. *Срок: август 2027 г.*

9. Изграждане на Правителствен комуникационен център и Компетентен орган в България за сигурни сателитни комуникации и наблюдение на Земята за подпомагане участие в програмата GOVSATCOM на Европейския съюз (ЕС), публичната регулирана услуга (PRS) на Галилео и предстоящата инициатива за защитена свързаност IRIS. *Срок: март 2030 г.*

10. Развитие на високоскоростна цифрова инфраструктура и свързаност за университети, научни организации и изследователски центрове с цел подпомагане на научните изследвания, иновациите и развитието. *Срок: декември 2026 г.*

11. Изграждане на пространства на данни по стратегически сектори и области от обществен интерес, на технологични средства и решения за тяхното управление и функциониране, създаване и внедряване на инфраструктура за данни и за цифрови услуги, базирани на данни. *Срок: декември 2029 г.*

12. Финансиране на изследователски проекти между международни компании, български предприятия, висши училища и научни организации с цел засилване на връзката между науката и бизнеса чрез разработване на съвместни иновации и внедряване на нови технологии. *Срок: септември 2028 г.*

13. Създаване на акселератор към София Тех Парк по програмата NATO DIANA, осигуряващ интегриране на България в мрежата на НАТО за развитие на дълбоки технологии и завършена национална екосистема чрез свързване на тестови центрове, иновативни компании, инвеститори и научни организации. *Срок: януари 2027 г.*

14. Изграждане на второ и трето поколение изчислителни ресурси на AI Factory BRAIN++ (BRAIN++ 2.0) и разширяване на модела в регионални технологични паркове (Пловдив, Варна, Русе, Бургас), свързани в единна национална AI мрежа. *Срок: март 2030 г.*

15. Създаване на Национален фонд за дълбоки технологии (Deep Tech fund-of-funds) с държавно съфинансиране, насочен към мобилизиране на частен капитал за развитие на изкуствен интелект, дълбоки технологии, биотехнологии и отбранителни технологии. *Срок: декември 2027 г.*

16. Изграждане на национален One-Stop-Shop за стратегически инвестиции – единна цифрова платформа и координационно звено с независим инвестиционен омбудсман, осигуряващи регистрация на бизнес и първо разрешително до 5 работни дни. *Срок: декември 2028 г.*

17. Целево съфинансиране на стратегическа инфраструктура (електропренос, свързаност, индустриални терени) за анкорни инвестиционни проекти в AI изчисления, центрове за данни и производства с висока добавена стойност. *Срок: март 2030 г.*

18. Изграждане на пилотна производствена линия за полупроводници/микроелектроника в партньорство с европейската инициатива Chips Act. *Срок: март 2030 г.*

19. Изграждане на Национална платформа за интелигентна статистика – аналитичен слой върху държавните регистри, съвместно с НСИ (надграждане на Мониторстат), за затваряне на дефицита от липсващи показатели за иновации и наука и съкращаване на закъснението в данните до 3–6 месеца. *Срок: декември 2028 г.*

20. Създаване на национален център за Наблюдение, координация и управление по информация, придобита от Космоса и безпилотни летателни системи. *Срок: декември 2029 г.*

Подкрепа за българския бизнес, МСП и предприемачеството

1. Подкрепа за повишаване на иновационната активност на МСП чрез насърчаване разработването и внедряването на иновации от страна на предприятията, създаване и развитие на предприятия, базирани на иновации и стимулиране защитата на права по индустриална собственост.

2. Подкрепа за финансиране на дигитализацията на производствени процеси в МСП, вкл. чрез засилено използване на ИИ.

3. Подкрепа за създаване, развитие и растеж на предприятията, вкл. чрез предоставяне на комплекс от услуги, които да осигурят по-благоприятна бизнес среда, свързани с насърчаване на инвестициите, подобрен достъп до капиталово финансиране, интернационализация, менторство, обучения, консултантски услуги.

4. Подкрепа за създаване и развитие на предприятия, разработващи или произвеждащи технологии в секторите от стратегическо значение за икономиката – дълбоки и цифрови технологии, чисти технологии, биотехнологии, отбранителни технологии и подсилване на съответните им вериги за създаване на стойност.

5. Подкрепа за устойчиви бизнес модели чрез осигуряване на финансиране за предприятията за повишаване на енергийната ефективност, използване на енергия от ВИ, технологии за съхранение на енергия, подобряване на ресурсната ефективност и намаляване на екологичния отпечатък от тяхната дейност.

Очаквани ефекти

✓ Изградени устойчиви връзки с международни научни организации и индустрии в ключови технологични области чрез нови участия в технологични инициативи.

✓ Предоставяне на достъп до високоскоростна цифрова свързаност и споделени цифрови ресурси на образователни и научноизследователски организации с цел подпомагане на научните изследвания и иновациите.

✓ По-силна иновационна среда, чрез засилено сътрудничество между научните организации, университетите и предприятията за разработване и внедряване на нови технологии.

✓ Развит научноизследователски капацитет в областта на изкуствения интелект и компютърните науки и реализиран национален модел за технологичен трансфер.

✓ По-добър достъп на бизнеса и научната общност до модерна цифрова инфраструктура, включително високоскоростна свързаност, изчислителни ресурси и пространства за обмен и използване на данни.

✓ Ускорено развитие на стратегически технологични и иновационни сектори, включително микроелектроника, полупроводници, технологии с двойна употреба, космически технологии, дълбоки технологии и индустриални решения с висока добавена стойност, включително изградена пилотна производствена линия за полупроводници в партньорство с европейската инициатива Chips Act.

✓ По-активно участие на България в европейските технологични инициативи, което ще осигури достъп до международни партньорства, знания и инвестиции.

✓ Повишена цифрова зрялост на българските предприятия, включително чрез внедряване на изкуствен интелект, автоматизация и цифрови решения в тяхната дейност.

✓ Увеличаване броя на предприятията, генериращи интелектуални продукти и услуги с висока добавена стойност.

✓ Повишаване дела на иновативните компании, които създават продукти и услуги с потенциал и допринасят за качествен икономически растеж.

✓ Укрепване на връзката между науката и бизнеса, чрез съвместни изследователски проекти, технологичен трансфер и създаване на интелектуална собственост в България, при работещ механизъм за комерсиализация – повече пазарни продукти, създадени от резултатите на българската наука.

✓ Функциониращ инкубатор в сферата на космическите технологии към Европейската космическа агенция.

✓ Създадена национална регулаторна лаборатория за изкуствен интелект.

✓ Утвърждаване на България като регионален център за иновации и технологии, способен да привлича стратегически инвестиции и да създава висококвалифицирани работни места.

✓ Действащ пакет от данъчни стимули за иновации – patent box режим, данъчен кредит за разходи за научноизследователска и развойна дейност и уредено данъчно третиране на дяловите опции, в сила от 1 януари 2028 г.

✓ Разширена национална AI инфраструктура – BRAIN++ 2.0 и регионална мрежа от технологични паркове (Пловдив, Варна, Русе, Бургас), свързани в единна национална AI мрежа.

✓ Функциониращ Национален фонд за дълбоки технологии (fund-of-funds), мобилизиращ частен капитал за изкуствен интелект, дълбоки технологии, биотехнологии и отбранителни технологии.

✓ Работещ национален One-Stop-Shop за стратегически инвестиции – регистриране на бизнес и получаване на първо разрешително за инвестиционен проект до 5 работни дни.

✓ Привлечени нови стратегически инвестиции в технологични, AI и полупроводникови сектори и създадени нови работни места с висока добавена стойност в дълбоки технологии, полупроводници, космически и отбранителни технологии.

✓ Изкачване на България в Европейското иновационно табло (European Innovation Scoreboard) с излизане от групата на „умерените новатори" и повишен дял на високотехнологичния износ в общия износ на страната.

✓ Работеща Национална платформа за интелигентна статистика, осигуряваща актуални иновационни индикатори със закъснение до 3 – 6 месеца и надеждна основа за измерване на напредъка.

Приоритет 6.2. Дигитална трансформация и киберсигурност за модерна цифрова държава

Законодателни мерки

1. Разработване, приемане и въвеждане на национална правна рамка за изкуствения интелект. *Срок: декември 2027 г.*
2. Развитие на правна и технологична рамка за въвеждане на изцяло електронни публични услуги за важни житейски и бизнес събития на гражданите („епизоди от живота“). *Срок: декември 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Развитие и прилагане на цифрови политики за ускоряване на технологичната модернизация на икономиката и обществото

1. Разработване и изпълнение на Национална стратегия за цифрова трансформация на Република България. *Срок: октомври 2026 г.*

2. Определяне на национални компетентни органи съгласно Закона за киберсигурност. *Срок: август 2026 г.*

3. Разработване и приемане на методика за определяне на съществени и важни субекти по Закона за киберсигурност. *Срок: август 2026 г.*

4. Изменение и допълнение на Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност. *Срок: октомври 2026 г.*

5. Изготвяне на Наредба за минималния обхват на мерките за постигане на високо общо ниво на киберсигурност за доставчиците на обществени електронни съобщителни мрежи, доставчиците на удостоверителни услуги и доставчиците на пощенски и куриерски услуги. *Срок: октомври 2026 г.*

6. Изграждане, внедряване и развитие на Европейски портфейл за цифрова самоличност и Европейски бизнес портфейл за предоставяне на сигурен цифров достъп до публични и частни услуги. *Срок: декември 2029 г.*

7. Създаване на публични услуги, ориентирани към потребителя, проактивни услуги и услуги за уведомяване при настъпване на събитие с цел намаляване на административната тежест и облекчаване на бизнеса, издаване на електронни индивидуални административни актове. *Срок: май 2029 г.*

Електронно управление и цифрова трансформация на публичния сектор за постигане на ефективност и ефикасност на ресурсите

1. Въвеждане на единен модел за планиране, оценка и контрол на ИКТ инвестициите и разходите в публичния сектор чрез Системата за интегриран граждански мониторинг и анализ (СИГМА). *Срок: декември 2029 г.*

2. Разработване, утвърждаване и прилагане на единна архитектурна, технологична и управленска рамка за цифровата трансформация на публичния сектор. *Срок: декември 2029 г.*

3. Развитие и надграждане на информационните ресурси на електронното управление за постигане на цифрова трансформация на публичния сектор, включително хоризонтални и централни информационни системи, Държавен хибриден частен облак, Единна електронна съобщителна мрежа, информационни центрове за данни и защитено споделено информационно пространство, чрез които се предоставят електронни услуги и се осъществява автоматизиран обмен на данни. *Срок: декември 2029 г.*

4. Насърчаване използването на решения с отворен код (Open Source), отворени стандарти и повторно използваеми цифрови компоненти при изграждането и развитието на държавните информационни системи с цел укрепване на технологичния суверенитет, повишаване на оперативната съвместимост и оптимизиране на публичните инвестиции. *Срок: декември 2029 г.*

5. Осигуряване на достъп на българските граждани и бизнеса до цифрови публични услуги в рамките на Европейския съюз чрез трансграничен обмен на данни. *Срок: май 2030 г.*

6. Разработване и внедряване на единно мобилно приложение за достъп до цифрови публични услуги. *Срок: декември 2028 г.*

7. Оптимизиране на вътрешните административни процеси чрез електронния документооборот. *Срок: декември 2027 г.*

8. Дигитализация на оставащите хартиени масиви в администрацията и електронно архивиране на документи. *Срок: май 2029 г.*

9. Пълна дигитализация на регистрите и трансформиране на административни услуги във вътрешни електронни административни услуги. *Срок: май 2029 г.*

10. Развитие на информационните центрове за данни в технологичните паркове в съответствие с европейските стандарти за енергийна ефективност, устойчивост, киберсигурност, оперативна съвместимост. *Срок: декември 2029 г.*

11. Изграждане на централизирани системи за мониторинг, управление и анализ на инфраструктурните ресурси на държавната цифрова инфраструктура. *Срок: декември 2029 г.*

12. Изграждане и внедряване на информационна система за удостоверяване на енергийна бедност и уязвим клиент. *Срок: юли 2026 г.*

13. Осигуряване на равен достъп до цифрови услуги за всички граждани, включително възрастни хора, хора с увреждания и уязвими групи. *Срок: декември 2029 г.*

Изграждане на необходимата институционална, нормативна и организационна рамка за осигуряване на високо ниво на киберсигурност

1. Развитие и функциониране на национален орган по киберсертификация. *Срок: декември 2027 г.*
2. Разработване на указания, наръчници, процедури и методики в областта на киберсигурността. *Срок: декември 2027 г.*
3. Провеждане на специализирани технически обучения в областта на киберсигурността чрез платформата Cyber Range. *Срок: декември 2026 г.*
4. Развитие на Национална система за киберсигурност и централизираноосигуряване на решения за киберсигурност за административни органи чрез реализиране на проект „Повишаване на националните способности за координация и реагиране при инциденти, свързани с киберсигурността“. *Срок: август 2028 г.*
5. Разширяване на националната киберобщност с представители от бизнес средата, научната общност и неправителствените организации. *Срок: декември 2026 г.*
6. Създаване и поддържане на национален регистър на съществените и важните субекти по Закона за киберсигурност. *Срок: 2027 г.*
7. Актуализиране на националната стратегия за киберсигурност на Република България и на пътната карта към нея. *Срок: ноември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Изградена модерна цифрова държава от ново поколение, в която публичните услуги са изцяло цифрови, сигурни, проактивни и организирани около потребностите на гражданите и бизнеса.

✓ Съществено намаляване на административната тежест и публичните разходи чрез преминаване към изцяло цифрови административни процеси, електронен документооборот, автоматизиран обмен на информация и централизирано управление на публичните инвестиции в информационни и комуникационни технологии.

✓ Изградена единна цифрова входна точка към държавата, осигуряваща лесен, сигурен и непрекъснат достъп на гражданите и бизнеса до всички публични услуги, включително в рамките на Европейския съюз.

✓ Развита система за проактивни, персонализирани и интелигентни публични услуги, при която администрацията предоставя необходимите услуги своевременно, без гражданите и предприятията да заявяват информация, с която държавата вече разполага.

✓ Изградена единна архитектурна и технологична рамка на цифровото управление, гарантираща оперативна съвместимост, повторно използване на цифрови ресурси, ефективно управление на данните и недопускане на дублиращи се информационни системи.

✓ Утвърден модел на управление, основан на данни, който повишава качеството на публичните политики, оптимизира използването на публичните ресурси и осигурява вземане на решения, основани на надеждна и актуална информация.

✓ Внедрени решения, базирани на изкуствен интелект, за автоматизация на административните процеси, подпомагане на експертната дейност, анализ на данни и

предоставяне на интелигентни цифрови публични услуги при гарантиране на прозрачност, човешки контрол и защита на основните права.

✓ Изцяло дигитализирани административни регистри, архиви и вътрешни процеси, осигуряващи функционирането на администрацията без използване на хартиени документи като стандартен модел на работа.

✓ Изградена интелигентна, устойчива и високонадеждна национална цифрова инфраструктура, осигуряваща непрекъсваемост на електронните услуги, централизирано управление на цифровите ресурси, автоматизирано наблюдение и висока степен на технологичен суверенитет.

✓ Повишена ефективност на публичния сектор чрез използване на споделени цифрови ресурси, облачни технологии, автоматизация, интелигентен мониторинг и централизирано управление на държавната цифрова инфраструктура.

✓ Създадена благоприятна нормативна, технологична и организационна среда за сигурно и отговорно внедряване на изкуствения интелект в публичния сектор в съответствие с европейската правна рамка.

✓ Укрепена национална киберустойчивост чрез развитие на единна система за превенция, защита и реагиране при киберинциденти, повишаване на сигурността на критичната цифрова инфраструктура и прилагане на единни стандарти за мрежова и информационна сигурност.

✓ Осигурен равнопоставен достъп до цифрови услуги за всички граждани чрез прилагане на принципите на цифровото приобщаване, универсалния дизайн и достъпността на електронните услуги.

✓ Повишена прозрачност, отчетност и обществен контрол върху публичното управление чрез използване на цифрови инструменти за мониторинг, анализ и проследимост на публичните разходи и изпълнението на държавните политики.

РАЗДЕЛ 7: ВЪНШНИ РАБОТИ

Ще водим активна и принципна външна политика в защита на националните интереси на България както в рамките на съюзите, в които страната участва, така и в двустранните отношения с нашите партньори. Ще съсредоточим усилията си върху изграждането на достойна и обезпечена дипломатическа служба, подобряването на консулските услуги и защитата на правата на българите в чужбина, както и подкрепата на българския бизнес в международен план.

В продължение на тридесет и пет години българската външна политика беше подчинена на една основна цел — членство в европейските и евроатлантическите структури. Тази цел е постигната. Членството в Съвета на Европа, НАТО и Европейския съюз осигури на страната върховенство на правото, колективна отбрана и участие в единния пазар. Тази рамка остава основополагаща за българската външна политика. Дневният ред обаче е вече различен. Резултатът се измерва не с факта на членството, а с ефективността, с която то се използва. България има интереси, чиято защита е нейна собствена отговорност, и разполага с капацитет да допринесе за устойчивостта на съюзите, от които е част. Това изисква своевременен анализ на геополитическите реалности, ясно определени приоритетни инициативи и координация на всички секторни министерства.

Географското положение е основното геополитическо предимство на страната. През България минават маршрутите за енергия, данни и товари между Европа и Азия. Досега това предимство остана неоползотворено. Целта на правителството е то да се превърне в реална инфраструктура — енергиен, дигитален и транспортен възел, признат и финансиран като европейски приоритет, а не само като национален проект.

Сигурността на Черно море е част от сигурността на Съюза. България е държава на външната граница на ЕС и НАТО и ще действа като такава — с конкретен принос към отбранителните способности, към морската сигурност и към стабилността на Западните Балкани.

Присъединяването към ОИСР е последната голяма институционална стъпка пред страната. То дава достъп до утвърдени законодателни практики, които правят институциите предвидими и прозрачни. За инвеститора това е сигнал за сигурността на вложения капитал. Икономическата дипломация ще бъде основата на двустранните ни отношения, с ясен приоритет — трайни партньорства в сектори с висока добавена стойност.

България ще провежда координирана и последователна политика по отношение на Европейския съюз, ще продължи да бъде активен участник в процеса на вземане на решения и ще защитава националния си интерес принципно, методично и аргументирано.

Защитата на българския интерес в преговорите за Многогодишната финансова рамка 2028 – 2034 г. е въпрос на фискална стабилност и на конкурентоспособност на икономиката. Резултатът зависи от това дали влизаме в преговорите рано, с ясна позиция и с изградени коалиции. Успоредно с това по-високият абсорбционен капацитет и публично-частните партньорства ще направят усвояването на европейските средства по-ефективно.

Българите зад граница са национален ресурс и неформални посланици на страната. Работата с историческата и със съвременната диаспора остава водеща задача за всички задгранични представителства. Ще бъдат създадени нови инициативи, които улесняват връзката на сънародниците ни с България, включително възможности за професионалната им реализация тук. Дигитализацията на консулските услуги е най-осезаемата стъпка — държавата трябва да е достъпна за гражданина, независимо къде се намира той.

Нищо от това не се случва без служба, която може да го изпълни. От 2009 г. насам бюджетът на МВнР се свива устойчиво. Резултатът е демотивация, отлив на експерти и загуба на институционална памет. Обръщането на тази тенденция изисква достойно възнаграждение, ясни правила за кариерно развитие и реформа в методите на оценяване. Дипломатическата служба трябва да бъде обезпечена наравно с останалите институции от системата за национална сигурност — защото изпълнява същата функция.

Приоритет 7.1. Дипломатическа служба, обезпечена като част от системата за национална сигурност

Законодателни мерки

Осъвременяване на нормативната база в сферата на външните отношения, така че дипломатическата служба да бъде обезпечена като част от системата за национална сигурност, а отговорностите в министерството да бъдат ясно разпределени. Основни акценти:

1. Преглед и актуализиране на Закона за дипломатическата служба — уреждане на статута на дипломатическата служба като част от системата за национална сигурност, обвързване на кариерното развитие с оценка на резултатите и създаване на условия за задържане и привличане на експертен състав.
2. Възстановяване на статута на МВнР като архив по смисъла на чл. 33 от Закона за националния архивен фонд с цел съхраняване на институционалната памет и на дипломатическия архив на държавата.
3. Осъвременяване на Закона за българското гражданство, което улеснява връзката на българите зад граница с България и урежда процедурите по прозрачен и предвидим начин. *Срок: декември 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Нов Устройствен правилник на МВнР, който ясно разпределя функционалните компетентности, задълженията и отговорностите на политическите дирекции и премахва дублирането между тях. Всяко досие на проект на акт на ЕС има ясен носител на отговорност.
2. Разширяване на дипломатическото присъствие в региони от национален интерес. Приоритет имат регионите по транспортните и енергийните коридори и пазарите с потенциал за българския износ и инвестиции. *Срок: май 2030 г.*
3. Модернизация на дипломатическата служба с измерим резултат: конкурентно възнаграждение, обвързано с резултати, кариерно развитие и предвидим механизъм за привличане на нови кадри. *Срок: декември 2026 г.*
4. Средносрочна програма за дейността на МВнР, която обвързва външнополитическите приоритети с бюджетни програми и с измерими резултати, в синхрон с програмния бюджетен период и приоритетите на правителството. *Срок: август 2027 г.*
5. Дигитализация на дейността на Централното управление и на дипломатическите представителства. Включва внедряване на изкуствен интелект в аналитичната и административната работа и единна платформа за планиране и отчитане на външнополитическата дейност. Достъп на българските граждани до консулски услуги онлайн, независимо къде се намират. *Срок: декември 2028 г.*
6. Управление на държавните имоти зад граница като актив, а не като разход — намаляване на наемните разходи, приходи от неизползвани имоти и обезпечаване на представителствата с адекватна база. *Срок: май 2029 г.*
7. Приобщаване на МВнР към системата за национална сигурност на равна основа с останалите ангажирани институции — с еднакъв режим на обезпечаване, статут и възнаграждения. Това е условието за трайно стабилизиране на дипломатическата служба след 15 години свиващ се бюджет. *Срок: юни 2028 г.*

Приоритет 7.2. Активно участие в ЕС, НАТО, Съвета на Европа, ООН и други международни организации и силна регионална политика

Мерки в изпълнителната власт

Ранно идентифициране на досиетата на проекти на актове на ЕС от национален интерес. Изграждане на коалиции и отстояване на българската позиция в ЕС, НАТО, ОССЕ, ООН и Съвета на Европа. Мярката включва целенасочена политика по издигане на български кандидатури в ръководните органи на организациите от системата на ООН. *Срок: постоянен*

1. Формиране на национални позиции по законодателните предложения на ЕС и активно участие в процеса на вземане на решения в ЕС за максимална защита на националния интерес. *Срок: постоянен*

2. Защита на българския интерес в преговорите за Многогодишната финансова рамка 2028-2034 г. Координирана национална позиция, изградена съвместно със секторните министерства, и активна работа с държави със сходни интереси. Целта е запазване на нивото на финансиране за кохезия и селско стопанство и достъп до новите инструменти за отбрана, свързаност и технологии. *Срок: декември 2027 г.*

3. Организиране и домакинство на среща на високо равнище на тема свързаност с цел позициониране на България като ключов регионален фактор за транспортни, енергийни и дигитални коридори между Азия и Европа. *Срок: юли 2027 г.*

4. Организиране и успешно провеждане на българското председателство на Васенаарската договореност (2027 г.) — позициониране на България като отговорен участник в режимите за експортен контрол. *Срок: декември 2027 г.*

5. България като дигитален хъб по направлението Изток–Запад. Дипломатическа подкрепа за интегрирането на страната в европейските и трансрегионалните маршрути за пренос на енергия, стоки и данни, включително през Черно море. *Срок: декември 2028 г.*

6. Подготовка на второто българско председателство на Съвета на ЕС — изграждане на административен капацитет, приоритетна програма и обучен състав. *Срок: май 2030 г.*

7. Стратегия и кампания за 20 години в ЕС и 35 години в Съвета на Европа с акцент върху българския принос — сигурност, свързаност, Западни Балкани. Стратегията се приема до края на 2026 г. *Срок: декември 2027 г.*

8. Съхраняване на паметта за спасяването на българските евреи през Втората световна война като част от европейската историческа отговорност. Включва събитие за 85-ата годишнина от Спасяването и обществено проучване на нагласите за антисемитизъм във връзка с Националния план за действие. *Срок: декември 2028 г.*

9. Издигане и промотиране на българската кандидатура за член на Съвета по правата на човека на ООН. *Срок: декември 2028 г.*

10. Отстояване на българските национални интереси в регионалните формати в Югоизточна Европа: Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа, Организацията за Черноморско икономическо сътрудничество, Берлински процес, Съвет за регионално сътрудничество, Регионална антикорупционна инициатива (РАИ). *Срок: декември 2028 г.*

11. Създаване на Център за морска сигурност в Черно море в изпълнение на Стратегическия подход на ЕС към региона на Черно море — конкретен български принос към сигурността на целия Съюз. *Срок: май 2030 г.*

Приоритет 7.3. Активна, принципна и националноотговорна двустранна дипломация

Мерки в изпълнителната власт

1. Добросъседски отношения с Република Северна Македония, обвързани с изпълнението на поетите ангажименти и с реалната защита на правата на българите в Република Северна Македония. *Срок: май 2030 г.*

2. Укрепване на отношенията с държавите кандидатки от Западните Балкани (Сърбия, Албания, Косово, Черна гора, Босна и Херцеговина) и с Турция. Задълбочаване на стратегическото партньорство с Гърция и Румъния, на отношенията с Кипър и на диалога с Хърватия. България подкрепя разширяването като инструмент за стабилност в собствения си регион. *Срок: май 2030 г.*

3. Двустранните отношения с държавите-членки на ЕС, като инструмент за изграждане на коалиции по приоритетни европейски досиета. Специален акцент върху Франция, Германия, Италия, Испания и Полша, както и върху страните от ЕИП и Обединеното кралство. *Срок: декември 2029 г.*

4. Надграждане на стратегическото партньорство със САЩ, включително успешно включване на България в Програмата за безвизово пътуване. Засилване на политическия диалог с Канада и с държавите от Латинска Америка и Карибите. *Срок: декември 2029 г.*

5. Двустранни отношения с Източна Европа, Централна Азия, Близкия изток, Африка и Азиатско-тихоокеанския регион с ясни политически и икономически цели. Приоритет имат държавите по маршрута Изток–Запад и пазарите с потенциал за българския износ. *Срок: декември 2029 г.*

Приоритет 7.4. Икономическа и инвестиционна дипломация и политика за сътрудничество

Мерки в изпълнителната власт

1. Приключване на присъединителния процес за членство в ОИСР чрез изпълнение на препоръките на Инвестиционния комитет, Комитета за публично управление, Комитета по екологична политика и Комитета за корпоративно управление. *Срок: декември 2026 г.*

2. Получаване на покана за членство в ОИСР и пристъпване към подписване на Споразумението за присъединяване на Република България към Конвенцията за ОИСР. Членството дава достъп до най-добрите законодателни практики и стандарти и е сигнал за инвеститорите. *Срок: юни 2027 г.*

3. Привличане на инвестиции в сектори с висока добавена стойност — микроелектроника, изкуствен интелект, отбранителна промишленост, енергетика. Координирани кампании между МВнР, Министерството на икономиката, инвестициите и индустрията и агенциите, единно представяне на България на международни бизнес форуми и изложения. *Срок: декември 2029 г.*

4. Разширяване и оптимизация на консулските служби в чужбина. *Срок: декември 2028 г.*

5. Реализиране на официалната помощ за развитие като инструмент на външната политика — насочена приоритетно към Западните Балкани, Украйна, Молдова и региони, където България има конкретен интерес и експертиза. *Срок: декември 2029 г.*

6. Разширяване на икономическите партньорства. *Срок: декември 2029 г.*

7. Подкрепа за българския бизнес в чужбина. *Срок: декември 2029 г.*

Приоритет 7.5. Грижа за българските общности в чужбина

Мерки в изпълнителната власт

1. Подкрепа за организации на български общности в Югоизточна Европа, Украйна и Молдова. *Срок: декември 2029 г.*
2. Подкрепа и съхраняване на културно-историческото наследство на българската емиграция от географския регион Македония в САЩ и Канада. *Срок: декември 2029 г.*
3. Разработване на програма за поощряване на завръщането на българите от чужбина. *Срок: декември 2029 г.*
4. Изпълнение на програма за подпомагане на българските общности, организации и медии в чужбина за периода 2026-2028, насочена към изграждане на капацитет в противодействието на дезинформацията, разпространяването на фалшиви новини и фалшиво и злонамерено медийно влияние чрез оказване на подкрепа на български организации и медии в чужбина. *Срок: март 2027 г.*
5. Разработване на Единен междуведомствен механизъм за координирано действие при кризи, засягащи български граждани в чужбина и изискващи мерки за евакуация, с приемане на съответен акт на Министерския съвет. *Срок: декември 2026 г.*
6. Създаване на двустранна смесена комисия за правата на Българското национално малцинство в Украйна. *Срок: декември 2026 г.*

Приоритет 7.6. Изграждане и поддържане на положителен публичен образ на България в чужбина

Мерки в изпълнителната власт

1. Скрининг и анализ на най-често срещаните тенденциозни и негативни наративи, свързани с приоритетите на външната политика на България, върху които следва да бъдат съсредоточени усилия за осъществяване на планирани стратегически комуникации с цел противодействие на хибридни заплахи. *Срок: декември 2027 г.*
2. Изпълнение на програма с дейности на МВнР и на българските дипломатически и консулски представителства в чужбина в областта на публичната, културната и дигиталната дипломация и стратегическите комуникации за периода 2026-2028 г. *Срок: декември 2028 г.*
3. Провеждане на публична дипломация, комуникационни кампании и международни инициативи в подкрепа на външнополитическите приоритети. Постигане на международна видимост и участие във формати. Организиране и участие в събития и кампании с помощта на реализирани в чужбина българи за комуникиране в подкрепа на външнополитическите приоритети и международния имидж на България. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобряване на външнополитическото позициониране на България посредством конструктивно участие и отстояване на националните интереси в рамките на регионални и международни организации – ЕС, НАТО, ООН, ОССЕ, ОИСР, както и в двустранен план.

✓ Постигане на незаменимо водещо място по линия на свързаността чрез осъществени проекти по направленията Изток-Запад (Коридор 8) и Север-Юг (ВАСР, Sea2Sea, Среден коридор) и енергийна свързаност (Вертикален коридор и др.).

✓ Създаване на Център за морска сигурност в Черно море.

✓ Финализиране на преговорния процес и присъединяване към ОИСР.

✓ Откриване на нови или възстановяване на отдавна затворени дипломатически представителства.

- ✓ Дигитализиране и осезаемо подобряване на консулските услуги за граждани.
- ✓ Приобщаване на реализирани българи във формирането на образа на България зад граница.
- ✓ Разширяване и диверсификация на външноикономическите отношения, подкрепата за българския бизнес в чужбина, принос за привличането на инвестиции и по-пълноценното внедряване на България в световните вериги за добавена стойност.
- ✓ Изграждане на ефективна, съвременна, квалифицирана и достойна дипломатическа служба, способна да отговори на външнополитическите предизвикателства пред България.
- ✓ Увеличаване на броя на икономически мисии.
- ✓ Увеличаване на броя сключени двустранни документи или в процес на преговори.

РАЗДЕЛ 8: ОБЩЕСТВЕН РЕД И СИГУРНОСТ

Сигурността и безопасността са основа за общественото доверие, икономическата стабилност и националния просперитет. Българските граждани очакват държавата да гарантира защита от престъпност, рискове и заплахи и ефективно функциониращи институции за обществен ред.

Министерството на вътрешните работи (МВР) има ключова роля в областта на националната сигурност на Република България. На министерството са възложени функции по защита на правата и свободите на гражданите, противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и пожарна безопасност и защита на населението. *Основните дейности на МВР* са: оперативно-издирвателна, охранителна, информационна, контролна и превантивна дейност; разследване на престъпления; осигуряване на пожарна безопасност и защита при пожари, бедствия и извънредни ситуации; осигуряване на достъп на гражданите до службите за спешно реагиране чрез Националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112; административнонаказателна дейност и предоставяне на административни услуги. *Функциите и дейностите*, които се осъществяват, са правно регламентирани и се съдържат в множество нормативни актове, поради големия им брой и широкия им спектър, покриващ почти всички сфери на обществения живот.

Министерството на вътрешните работи изпълнява своите политики в условията на динамично протичащи външни и вътрешни процеси и фактори, влияещи върху средата за сигурност. Основен акцент в приоритетните направления на дейност се поставя върху противодействието на престъпленията с наркотични вещества и прекурсори, осигуряване на безопасността по пътищата, противодействие на корупцията и борбата със „сивата икономика“.

За ефективното противодействие на *престъпленията с наркотични вещества и прекурсори* са необходими последователни и координирани действия между всички заинтересовани страни и прилагането на целенасочени мерки.

Безопасността на движението по пътищата е основен елемент от защитата на живота и здравето на гражданите, вътрешната сигурност и обществения ред. Политиката на МВР по пътна безопасност следва да премине от преимуществено отчитане на извършени проверки и наложени санкции към управление, основано на измерим обществен резултат.

Корупцията представлява системен проблем, който засяга ключови сфери на обществения и икономическия живот, като подкопава доверието на гражданите в институциите, ограничава потенциала за устойчиво развитие и възпрепятства утвърждаването на върховенството на закона. Сред основните приоритети в областта на сигурността е *изваждането на Република България от т.нар. „Сив списък“*. Придобиването на изпреварваща информация за изпиране на пари е превантивен подход за ранно засичане на незаконни финансови потоци, което включва основно комплексна проверка на обектите, анализ на произхода на средствата и наблюдение на съмнителни сделки, преди същите да бъдат финализирани.

В действащото законодателство липсва механизъм за *проверка на почтеността на държавните служители, заемащи длъжности с висок корупционен риск*. Необходимо е въвеждане на правила за засилени проверки при назначения и повишения на ключови длъжности чрез тестове за почтеност на държавните служители, заемащи длъжности с висок корупционен риск. В МВР предстои въвеждане на нови форми за проверка на интегритета на служителите.

Приоритет 8.1. Професионална, деполитизирана и отчетна система за обществен ред и сигурност

Законодателна мярка

Закон за изменение и допълнение на Закона за Министерството на вътрешните работи с цел премахване на дублиращи функции и въвеждане на система за периодична проверка на служителите за интегритет и лоялност. *Срок: юни 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Оптимизиране на звена на МВР с дублиращи функции въз основа на анализ от извършен преглед на функциите на структурите на министерството. *Срок юни 2027 г.*

2. Въвеждане на мандатност на длъжностите: главен секретар, директори на главни и областни дирекции на МВР. *Срок: юни 2028 г.*

3. Прилагане на ефективна система за периодична проверка на служителите за интегритет и лоялност чрез разширяване приложното поле на тестовете за проверка при постъпване, израстване и при изпълнение на служебните задължения. *Срок: юни 2028 г.*

4. Провеждане на анкети за обратна връзка с цел повишаване на общественото доверие към МВР. *Срок: юни 2027 г.*

5. Повишаване на обучението и професионалната подготовка на служителите в МВР, включително чрез обмен на опит в международни институции и партньорски служби в други държави.

Очаквани ефекти

✓ Изграждане на оптимизирана организационна структура на МВР чрез премахване на дублиращи функции, по-ефективно разпределение на ресурсите и повишаване на административната ефективност.

✓ Деполитизация на професионалното ръководство, повишена прозрачност, предвидимост и устойчивост в управлението на МВР.

✓ Повишена дисциплина на служителите и намален риск от корупционни и други неправомерни прояви.

✓ Повишено обществено доверие към МВР.

✓ Повишен професионален капацитет на служителите в МВР.

Приоритет 8.2. Повишаване на ефективността по превенция и противодействие на конвенционалната и организираната престъпност и граничния контрол

Законодателна мярка

Закон за изменение и допълнение на Закона за киберсигурността с цел осигуряване прилагането на Регламент (ЕС) 2021/784 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2021 г. относно справянето с разпространението на терористично съдържание онлайн.

Мерки в изпълнителната власт

1. Провеждане на специализирани полицейски операции за ограничаване на пътнотранспортния травматизъм въз основа на данни от Интерактивната ГИС карта за пътнотранспортни произшествия, както и в съответствие с динамиката на оперативната обстановка.

2. Провеждане на информационни кампании в медиите и социалните мрежи за превенция, предупреждение и повишаване на осведомеността на гражданите за спазване на правилата за движение по пътищата и за подобряване на безопасността.

3. Провеждане на специализирани полицейски операции и извършване на проверки по линия на превенцията на детската престъпност.

4. Подобряване на взаимодействието с международните партньори и разширяване на международното полицейско сътрудничество с Интерпол, Европол, Евроджъст и др. за ефективно неутрализиране на организирани престъпни групи и отделни лица чрез прилагане на проактивен подход за борба с организираната престъпност.

5. Провеждане на мероприятия по противодействие и превенция на престъпления, свързани с кибератаки, финансови престъпления и противоправно съдържание в Интернет и дигитално-организирана престъпност.

6. Повишаване на ефективността на превенцията и противодействието на престъпленията с наркотични вещества и прекурсори чрез:

- Създаване на междуведомствена работна група с участието на представители от отговорните институции по Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите с цел оптимизиране и балансиране на държавната политика за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите. *Срок: декември 2026 г.*
- Синхронизиране на усилията за ограничаване на трафика, производството и разпространението на наркотични вещества и прекурсори чрез интензивно сътрудничество на национално и международно ниво.
- Създаване на централизирана база данни и единна електронна система за проследяване на вещественте доказателства и пробите за наркотичните вещества, техните метаболити, аналози и алкохол, обединяваща лабораторната мрежа в страната. *Срок: декември 2028 г.*
- Създаване на устойчив механизъм за сътрудничество с неправителствени организации в дейностите по ограничаване на търсенето на наркотични вещества и намаляване на негативните последици от употребата им, както и усъвършенстване на медийната политика с цел преформатиране на обществените нагласи относно превенция на зависимостите и противодействие на престъпността.
- Идентифициране на нови заплахи и рискове, свързани с престъпления с наркотични вещества и прекурсори.

7. Изграждане, обновяване и поддръжка на Интегрирани системи за наблюдение по държавната граница на Република България с цел повишаване ефективността на граничния контрол. *Срок: декември 2027 г.*

8. Ефективно противодействие на незаконното превеждане на лица през границите на Република България.

9. Повишаване на техническия капацитет на Главна дирекция „Гранична полиция“ чрез увеличаване възможностите за контрол на сухопътна, морска и въздушна граница за оборудване и бърза реакция в случаи на извънредни ситуации с осигуряване на необходимото европейско финансиране и пълноценно използване на фондовете на ЕС и други международни фондове. *Срок: декември 2028 г.*

10. Активно участие при формиране на политиките в рамките на ЕС, отчитащи нуждите и интересите на държавите, защитаващи външните граници на съюза.

11. Използване на възможностите на изкуствения интелект в дейността на МВР. *Срок: юни 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Намаляване на пътнотранспортния травматизъм чрез прилагане на риск-базиран подход при планирането и провеждането на специализирани полицейски операции в участъците с най-висока концентрация на пътнотранспортни произшествия.

✓ Повишена информираност и обществена ангажираност по отношение на безопасността на движението по пътищата, насърчаване на отговорното поведение и спазването на правилата за движение.

✓ Своевременно установяване на деца в риск и ограничаване на факторите, способстващи за извършването на противоправни прояви от и срещу малолетни и непълнолетни лица.

✓ Засилено международно оперативно сътрудничество, обмен на информация и провеждане на съвместни операции за разкриване и неутрализиране на организирани престъпни групи.

✓ Повишена способност за предотвратяване, разкриване и разследване на киберпрестъпления, финансови престъпления и престъпления, извършвани чрез или в интернет среда, както и ограничаване на тяхното въздействие.

✓ Едновременно и синхронизирано оптимизиране на дейностите по двете основни оси на превенцията, ограничаване на предлагането и търсенето на психоактивни вещества.

✓ Привличане на всички заинтересовани страни, включително обществени организации и представители на академичната общност, в процеса на концептуалното изграждане и прилагане на политиката за борба с наркотиците, както и подобряване на междуинституционалното сътрудничество.

✓ Повишена ефективност на основните дейности на МВР чрез внедряване на технологии с изкуствен интелект и дигитални решения.

✓ Засилено национално и международно сътрудничество и обмен на информация за противодействие на трафика, производството и разпространението на наркотични вещества и прекурсори.

✓ Ефективен контрол, ранно известяване и по-бързо адаптиране на законодателството, както и своевременно разработване на методи за докладването на нови психоактивни вещества, респективно и експедитивно уведомяване на международните партньори.

✓ Приоритизиране на темата, свързана със зависимостите от наркотични вещества в публичното пространство и промяна на обществените нагласи както по отношение на работата на МВР, така и към различните форми на употреба на психоактивни субстанции.

✓ Ограничаване на трафика и разпространението на наркотични вещества чрез своевременно идентифициране на нововъзникващи рискове и неутрализиране на престъпни структури.

✓ Намалено време за реакция на патрулите и ефективен граничен контрол.

✓ Намаляване на случаите на незаконно преминаване през държавната граница.

✓ Повишена ефективност на граничния контрол, наблюдението и реакцията при инциденти по държавната граница.

✓ Защитени национални позиции при формиране на политиките на ЕС в областта на защитата на външните граници на съюза.

Приоритет 8.3. Пожарна безопасност и защита на населението

Законодателни мерки

1. Закон за изменение и допълнение на Закона за Министерството на вътрешните работи за създаване на нова структура, притежаваща способности за реагиране и управление при бедствия, включително чрез включване в състава ѝ на парамедици. *Срок: октомври 2029 г.*

2. Закон за създаване на цялостна нормативна уредба в областта на управлението при кризи, чрез регламентиране на дейностите по превенция, готовност, реакция, овладяване и преодоляване на последиците от кризи, както и чрез въвеждане на ефективен модел за координация и управление на всички компетентни органи. *Срок: ноември 2029 г.*

3. Създаване на цялостна нормативна уредба относно устойчивостта на критичните субекти чрез въвеждане на изисквания за идентифициране на критичните субекти, оценка и управление на рисковете, повишаване на устойчивостта при предоставянето на основни услуги и определяне на механизми за координация, контрол и обмен на информация в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2557.

4. Усъвършенстване на нормативната уредба чрез ясно разпределяне на функциите и отговорностите на компетентните органи и въвеждане на цялостен модел

за превенция, готовност, реакция, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия. *Срок: декември 2028 г.*

5. Създаване на цялостна нормативна уредба, регламентираща статута, правата и задълженията на доброволците, условията за осъществяване на доброволческата дейност и взаимоотношенията с институциите, с цел насърчаване на доброволчеството и повишаване на обществената устойчивост. *Срок: декември 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Повишаване на професионалната квалификация на служителите на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ за осигуряване на пожарогасителната и спасителната дейност и доизграждане на полигоните за обучение и създаване на център за поддържане на уменията на водачите на специализираните автомобили. *Срок: декември 2028 г.*

2. Включване на парамедици в структурите на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“. *Срок: декември 2028 г.*

3. Модернизация и поетапно обновяване на специализираната техника за реагиране при пожари, бедствия и извънредни ситуации; поддържане, надграждане и създаване на нови модули по линия на Механизма за гражданска защита. *Срок: декември 2028 г.*

4. Насърчаване развитието на доброволните формирования, създадени по реда на Закона за защита при бедствия чрез провеждане на инициативи за популяризиране на дейността им.

5. Обучение на населението за формиране на необходимото поведение при пожари, бедствия и извънредни ситуации и за прилагане на необходимите защитни мерки. *Срок: декември 2027 г.*

6. Активно участие в изграждането на Национален ситуационен център/Национален център за наблюдение, координация и управление по информация от Космоса и безпилотни летателни системи, обработващ сателитна информация с широк обхват за по-ефективна работа на институциите в ситуации, които изискват навременно получаване, обработване и анализиране на информация. *Срок: декември 2029 г.*

7. Създаване на звено за подкрепа от въздуха за пожарогасене, издирване и спасяване, транспорт на пострадали. *Срок: декември 2028 г.*

8. Изграждане на Национален координационен център за подпомагане управлението при бедствия. *Срок: юни 2029 г.*

9. Изработване на пътна карта за създаване на нова структура за реагиране и управление при бедствия и аварии. *Срок: юли 2027 г.*

10. Модернизиране/създаване на енергийно ефективни сгради на МВР, оборудвани с фотоволтаици, батерии, ел. генератори. *Срок: декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Ефективно изпълнение на дейностите по пожарогасене, спасяване и реагиране при бедствия и извънредни ситуации.

✓ Повишени възможности за спасяване и оказване на помощ.

✓ Повишена оперативна готовност и подобрена координация между компетентните институциите.

✓ Засилен обществен интерес към доброволчеството и участието в дейностите по защита при бедствия.

✓ Адекватно поведение на населението при пожари, бедствия и извънредни ситуации, водещо до намаляване на риска за живота и здравето на гражданите.

✓ По-добро управление на националните ресурси и реакцията на институциите в извънредни ситуации и развитие на системите за наблюдение и координация по информация от Космоса.

✓ Повишен национален капацитет за своевременно и ефективно въздушно реагиране при пожари, бедствия, аварии и други извънредни ситуации.

✓ Повишена ефективност на управлението и координацията при бедствия и извънредни ситуации чрез функционирането на единен национален координационен център.

✓ Изградена единна национална система за управление и реагиране при бедствия и извънредни ситуации, осигуряваща ефективна координация, бърза реакция и оптимално използване на ресурсите.

✓ Изградена устойчива, енергийно ефективна и надеждна инфраструктура на сградите на МВР.

РАЗДЕЛ 9: ОТБРАНА

Модерни, професионални и мотивирани въоръжени сили, способни да гарантират националната сигурност, отбранителните способности и изпълнението на съюзническите ангажименти

Съвременната среда на сигурност поставя България пред сериозни и нарастващи рискове. Първостепенна задача е повишаване на собствения отбранителен капацитет и приноса към системата за колективна отбрана.

Това изисква ново, отговорно и дългосрочно отношение към състоянието на въоръжените сили, ускорена модернизация и подготовка на добре обучен и мотивиран личен състав.

Този процес трябва да бъде непрекъсваем, предвидим и насочен към бъдещите предизвикателства, а не към решения от миналото. Силната отбрана е гаранция за сигурност и средство за възпиране. Тя е гарант за суверенитета на държавата и за сигурността на гражданите.

Законодателни мерки

1. Изменение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ) със следните основни акценти:

- Създаване на специална нормативна уредба на социалната политика, провеждана в Министерство на отбраната.
- Актуализация на стойностните прагове за одобрение на план или програма за инвестиционен разход за придобиване на въоръжение и техника.
- Създаване на ред за ясно и предвидимо кариерно развитие на висшия команден състав на Българската армия.
- Адаптиране на правилата за ползване на компенсации.
- Реформа в структурите по военна аквизиция.

2. Изменение в Закона за резерва на въоръжените сили на Република България (ЗРВСРБ) с цел реализиране на нов подход за формиране, изграждане, ръководство, управление, използване и подготовка на запасните и гражданите за защита на отечеството.

3. Изменение в Закона за устройство на територията с цел постигане на оптимизация в процесите и сроковете по устройствено планиране, проектиране и изграждане на стратегически за отбраната инфраструктурни обекти.

4. Изменения в Закона за обществените поръчки с цел оптимизиране на процедурите по военна аквизиция в определени стратегически за страната и отбраната проекти.

Приоритет 9.1. Кадрова и социална политика

Мерки в изпълнителната власт

1. Промяна в подзаконовата нормативна уредба за осигуряване на възможност за приемане на офицери по облекчен ред в някои структури на българската армия и промяна на правилата за заемането им с цел попълване на некомплекта и необходимостта от специалисти. *Срок: ноември 2027*

2. Подобряване на социалния статус на българските военнослужещи и подкрепа на семействата им. *Срок: януари 2028 г.*

3. Увеличаване на жилищния фонд на Министерството на отбраната чрез изграждане на жилищни обекти за задоволяване на нуждите на военнослужещи и цивилни служители по реда на наредбата по чл. 317, ал. 3 от ЗОВСРБ. *Срок: януари 2030 г.*

4. Подкрепа за придобиване на собствено жилище от военнослужещите посредством създаване на програма за подпомагане придобиването на собствено жилище от военнослужещи. *Срок: септември 2027 г.*

5. Адаптиране на правилата за ползване на компенсации след изменения в ЗОВСРБ, отчитайки предложенията на командирите за подобряване натовареността и възстановяването на личния състав. *Срок: ноември 2026 г.*

6. Нов подход за формиране, изграждане, ръководство, управление, използване и подготовка на запасните и гражданите за защита на отечеството чрез въвеждане на мерки за увеличаване на доброволния резерв в резултат на изменения в ЗРВСРБ. *Срок: март 2027 г.*

Приоритет 9.2. Активно участие и изпълнение на поетите от Република България съюзни ангажименти

Мерки в изпълнителната власт

1. Защита на националните позиции в рамките на процесите на вземане на решения в НАТО и ЕС.
2. Участие в мисии и операции на ЕС и НАТО след всестранна преценка на тяхната целесъобразност.
3. Приет от Министерски съвет Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 5 на сто от брутния вътрешен продукт на Република България до 2035г. *Срок: юни 2026 г.*
4. Изпълнение на количествени и качествени изисквания към Пакет „Цели по способностите на НАТО 2025 за Република България“. *Срок: март 2030 г.*
5. Реализиране на инициативи, свързани с развитието на многонационални структури на територията на Република България и в рамките на регионалното сътрудничество със съюзнически държави.
6. Развитие на способности за поддръжка като страна домакин (Host Nation Support – HNS).
7. Подобряване на военната свързаност и развитие на военната инфраструктура в подкрепа на многонационални съюзнически формирования и дейности в рамките на НАТО.
8. Затвърждаване на стратегически партньорства със съюзни държави.
9. Развитие на двустранното политико-военно сътрудничество с непосредствените съседи на България с фокус принос към запазване на стабилността в Западните Балкани.

Приоритет 9.3. Модернизация на въоръжението и техниката на българската армия

Приоритетно насочване на инвестициите към модерно въоръжение и техника с активно участие на българската отбранителна индустрия

Мерки в изпълнителната власт

1. Преглед на параметрите и основните насоки за развитие на отбранителните способности, заложени в Програмата за инвестиции в отбраната до 2032 г. и разработване на нова Програма за инвестиции в отбраната до 2035 г. *Срок: март 2027 г.*
2. Подписване, ратифициране и изпълнение на споразуменията с Европейската комисия, свързани с получаване на заема по инструмента SAFE. *Срок: юли 2026 г. – март 2030 г.*
3. Гарантирано срочно завършване на проектите за модернизация на Въоръжените сили, ведно с прилежащата инфраструктура, с участие на българската индустрия с висока добавена стойност:

3.1. Успешно приключване на всички проекти, включени в Националния план за инвестиции в европейската отбранителна промишленост по линия на инструмента SAFE, и пълно усвояване на отпуснатите заемни средства: *Срок: март 2030 г.*

- Придобиване на системи за противовъздушна отбрана със среден обсег IRIS-T, с изградена инфраструктура.

- Придобиване на нови трикоординатни радари с изградена инфраструктура.
- Придобиване на 155 мм гаубици.
- Придобиване на системи за откриване и противодействие на безпилотни летателни апарати и системи за електронна война.
- Придобиване на ракетна система за залпов огън с повишена мобилност.
- Придобиване на модерни транспортни автомобилни системи за българската армия.
- Придобиване на 155 мм боеприпаси.
- Придобиване на противокорабни ракети.
- Придобиване на противовъздушни ракети.

3.2. Изпълнение на други основни модернизационни проекти в Министерството на отбраната. *Срок: до март 2030 г.*

- Цялостно приключване на проекта за придобиване на новите изтребители F-16:
- Напълно изградена инфраструктура за новите самолети.
- Приемане и на вторите осем самолета F-16.
- Постигане на първоначална оперативна способност за носене на дежурство по "Air policing".
- Цялостно изпълнение на проекта за придобиване на нова бойна машина за пехотата.
- Получаване в ускорени темпове на бойните машини.
- Изграждане на необходимата за използването им инфраструктура.
- Активно участие на българската отбранителна индустрия в различни направления по окомплектоването им с отделни системи.
- Изградени способности за ремонт и поддръжка на бойни машини "Страйкър".
- Изпълнение на проекта за придобиване на многофункционални модулни патрулни кораби за военноморски сили:
- Приемане на патрулните кораби в пълно съответствие с националните ни изисквания.
- Изпълнение на проектите по придобиване на необходимото им въоръжение.
- Изграждане на цялостната инфраструктура за приемането им.
- Изпълнение на проекта за придобиване на нови брегови противокорабни ракетни комплекси.
- Придобиване на противоминни кораби от съюзни държави.

4. Модернизиране на Въоръжените сили чрез участие на български компании в инициативи и проекти за придобиване на отбранителни способности, както и чрез осигуряване на пълноценно индустриалното сътрудничество в сектора на отбраната. *Срок: март 2030 г.*

5. Използване на потенциала на програмите и инициативите на НАТО и ЕС при изграждането на отбранителните способности на Въоръжените сили и създаване на междуведомствен борд за подкрепа участието на български компании в такива проекти. *Срок: март 2030 г.*

6. Създаване на изцяло нова, оптимизирана организационна структура в рамките на Министерство на отбраната по военна аквизиция с отчитане на най-успешните примери от съюзни държави. *Срок: януари 2028 г.*

Приоритет 9.4. Инфраструктура в отбраната

Ефективно и дигитално управление на собствеността на Министерството на отбраната и структурите към него.

Мерки в изпълнителната власт

1. Засилен фокус върху възможностите за безвъзмездно финансиране на инфраструктурни проекти на отбраната по линия на Програмата за инвестиции в сигурността на НАТО (NSIP). *Срок: март 2030 г.*
2. Засилване на дейностите по реализиране на проекти, финансиране от НАТО по изграждане и поддържане на инфраструктура и въвеждане на ясни правила за заявяване на нови проекти след пълна оценка и отчитане на националните ни интереси. *Срок: март 2030г.*
3. Изготвяне на стратегия за постепенно освобождаване от имотите, които не са необходими на Министерството на отбраната и структурите към него, с цел последващото им ефективно ползване в обществена полза. *Срок: април – май 2027 г.*
4. Въвеждане на нови ясни изисквания към съдържанието на проектите и гаранции за качество и контрол върху дейностите по проектиране и строителство, ефективен контрол върху съответствието им със заданието, правилно определени стойности на отделните дейности и засилен контрол във фазата на строителство. *Срок: декември 2026 г.*
5. Дигитализация в процесите по проектиране и строителство в рамките на Министерството на отбраната и структурите към него. *Срок: ноември 2028 г.*
6. Създаване на осъвременен и дигитализиран фонд на недвижимата собственост към Министерството на отбраната и структурите към него. *Срок: ноември 2029 г.*
7. Осигуряване на възможност за ускорено изграждане на инфраструктурни проекти в отбраната с критична важност за отбранителните ни способности. *Срок: март 2027 г.*

Приоритет 9.5. Трансформация на отбраната чрез внедряване на съвременни технологии с висок асиметричен ефект

Мерки в изпълнителната власт

1. Обновяване на стратегически документи за развитие на отбранителните способности — актуализиране на Програмата за инвестиции в отбраната до 2032 г. и приемане на План за развитие на Въоръжените сили 2027 – 2032г. спрямо новите предизвикателства в средата на сигурност. *Срок: ноември 2026 г.*
2. Въвеждане на нов модел за ръководство и управление на киберотбраната чрез изграждане на интегриран Център за киберотбрана, осигуряващ единно управление и координация на киберзащитата в трите оперативни домейна на Министерството на отбраната – интернет, национална класифицирана информационна инфраструктура и мрежите на НАТО. *Срок: май 2027 г.*
3. Реорганизация на структурите за стратегическа комуникация и изготвяне и одобряване на нова цялостна комуникационна стратегия с цел противодействия на дезинформацията и за провеждане на ефективна стратегическа комуникация с обществото. *Срок: декември 2027 г.*
4. Придобиване на системи за разузнаване, наблюдение, удари и радиоелектронна борба. *Срок: март 2030 г.*
5. Внедряване на системи с изкуствен интелект и модерни решения в системата на МО за подпомагане на процесите по киберотбрана, управление, анализ, мониторинг и вземане на решения в Министерството на отбраната. *Срок: март 2030 г.*
6. Осигуряване на функциониращa система за ранно предупреждение при кризи и аварии. *Срок: май 2027 г.*
7. Придобиване на нова техника и оборудване за борба с последствията от бедствия, аварии и катастрофи и осигуряване на обучен личен състав. *Срок: януари 2030 г.*

8. Възстановяване изправността на съществуващата техника, придобиване на нова техника и оборудване и целенасочено обучение на личния състав за справяне при бедствия и кризи и разработване, актуализиране и отработване на стандартизирани процедури за взаимодействие с МВР и местни власти. *Срок: януари 2030 г.*

9. Актуализирани подзаконови актове, включително правила за Върховното главно командване, след приети промени в ЗОВСРБ. *Срок: ноември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрен социален статус на българските военнослужещи.

✓ Увеличени разходи за отбрана.

✓ Промени в законовата уредба, свързана с отбраната, резерва на въоръжените сили и реализиране на проектите в структурите на Министерство на отбраната.

✓ Изпълнени количествени и качествени изисквания на Пакет Цели по способностите на НАТО 2025 за Република България.

✓ Напълно реализирани проекти за придобиване на въоръжение и техника.

✓ Напълно изградена инфраструктура за приемане и експлоатиране на новопридобитите платформи.

✓ Ефективно и дигитално управление на собствеността на Министерство на отбраната и структурите към него и въвеждане на строг контрол и надзор върху изпълняваните проекти.

✓ Обновени стратегически документи за развитие на отбранителните способности.

✓ Придобити пълни способности за борба с последствията от бедствия, аварии и катастрофи.

✓ Внедрени съвременни технологии с висок асиметричен ефект.

✓ Увеличаване на броя на проекти с българско участие по EDF, EDPCI, EDIP и други европейски инструменти в подкрепа на сектора.

РАЗДЕЛ 10: ЗАЕТОСТ И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

Осигуряване на достойни доходи, устойчива заетост и активно социално включване – чрез модерен и приобщаващ пазар на труда, адекватни пенсии, качествени социални услуги в общността и реални възможности за младите хора в България.

Социалната справедливост, достойните доходи и бъдещето на младите са взаимно свързани елементи на една по-справедлива, приобщаваща и устойчива обществена среда, в която социалната защита, възможностите за развитие и икономическата активност се подкрепят взаимно. Този хоризонт е в синхрон с Европейския стълб на социалните права, който определя 20 ключови принципа и права в областта на равните възможности, справедливите условия на труд и социалната защита и включване. В центъра стои човекът през целия жизнен цикъл – от ранното детство и младежта, през активната трудова възраст, до достойното стареене.

Същевременно системите са изправени пред натрупани структурни проблеми. Пазарът на труда се характеризира със структурни дисбаланси - регионални и секторни. Зад ниската средна безработица стоят региони с ограничена икономическа активност, а бизнесът среща затруднения да намери работна сила с необходимите умения. Недекларираната заетост изкривява конкуренцията и лишава работещите от права и осигурителна защита. В осигурителната система са включени и социални плащания, което нарушава връзката между принос и права. Социалната подкрепа невинаги достига целенасочено до хората с реални потребности, а социалните услуги се нуждаят от устойчиво финансиране и модернизация.

Отговорът на управлението е модерна социална система, която съчетава ефективна подкрепа за уязвимите групи с активиране чрез придобиване на умения, заетост, предприемачество и достъпни услуги в общността. Водещ приоритет е активната политика на пазара на труда. Целта е все повече хора да преминат от социално подпомагане към заетост, включително чрез развитие на нови умения и компетентности, а публичният ресурс да се насочва целенасочено според реалните потребности. Особено значение имат дигитализацията на услугите, подкрепата за хората с увреждания, развитието на социалната икономика и насърчаването на младежкото участие като предпоставки за по-висока социална кохезия, по-устойчива демографска среда и по-голямо доверие в публичните системи.

Приоритет 10.1. Активна политика на пазара на труда и достойни доходи

Целта на приоритета е създаване на условия за достойни доходи и повишена икономическа активност чрез качествена заетост - повишаване на жизнения стандарт, равно заплащане, преодоляване на структурните дисбаланси на пазара на труда, развитие на умения в съответствие с потребностите на бизнеса и ограничаване на недекларираната заетост.

Законодателни мерки

1. Промени в Кодекса на труда за:

- Регламентиране на три нови форми на труд: споделено работно място, споделяне на служители и работа през платформи - в подкрепа на гъвкавата и сигурна заетост, съобразена с променящата се икономическа среда.

- Регламентиране на система от критерии за обявяване на трудово правоотношение. *Срок: декември 2026 г.*

- Установяване на нов механизъм за определяне на минималната работна заплата. *Срок: декември 2026 г.*

2. Промени в Закона за насърчаване на заетостта с цел създаване на предпоставки за повишаване участието в обучения за възрастни и за по-добра интеграция на неравнопоставените групи на пазара на труда. *Срок: юни 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Средносрочен преглед и актуализиране на Стратегията по заетостта на Република България 2021 – 2030 г. с отчитане на новите реалности на пазара на труда

като основа за ежегодните национални планове за действие по заетостта. *Срок: март 2027 г.*

2. Инвестиции в учене през целия живот – обучение и развитие на уменията на работната сила в съответствие с потребностите на бизнеса. *Срок: ежегодно*

3. Осигуряване на възможности за трудова реализация чрез мерки за заетост, включително за активно включване на уязвимите групи в заетост. *Срок: ежегодно*

4. Въвеждане на нови дигитални услуги, предлагани от публичните институции, ангажирани с изпълнението на активната политика на пазара на труда. *Срок: март 2027 г.*

5. Ежегодно национално представително проучване на потребностите от работна сила сред работодателите – като основа за планиране на обученията и активните мерки. *Срок: ежегодно*

6. Осъществяване на ежегоден контрол чрез проверки за наличието на сключени трудови договори, изплащането на трудови възнаграждения и спазване на работното време с цел ограничаване на недекларирания труд. *Срок: ежегодно*

7. Изпълнение на мерките, включени в Плана за насърчаване на колективното договаряне 2026 – 2030 г., и разширяване на обхвата на колективното договаряне, в подкрепа на социалния диалог. *Срок: декември 2030 г.*

8. Намаляване на безработицата чрез включване на безработни лица в дейности за обновяване и подобряване на обществената среда и социалната инфраструктура (проект „Красива България“, имащ пряк принос към заетостта в районите с висока безработица). *Срок: ежегодно*

9. Организирането на Глобалната среща на върха за уменията на ОИСР през 2028 г. *Срок: декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Модерен и приобщаващ пазар на труда, който осигурява по-голяма равнопоставеност, сигурност и възможности за развитие в контекста на дигиталната трансформация на икономиката.

✓ Повишени доходи от труд и балансирани, справедливи трудови отношения.

✓ Ограничаване на недекларираната заетост и повишена прозрачност.

✓ Разширен обхват на колективното договаряне и укрепен социален диалог.

✓ Намаляване на структурните дисбаланси на пазара на труда, включително регионалните, и по-голям дял от работната сила с умения според потребностите на бизнеса.

Приоритет 10.2. Адекватни пенсии и социални трансфери

Целта на приоритета е гарантиране на финансова устойчивост, предвидимост и справедливост на пенсионната система, съчетани с адекватна защита на доходите в по-късните етапи от живота при ясно разграничаване на осигурителните и социалните плащания.

Законодателни мерки

1. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за хората с увреждания, Закона за социално подпомагане и Кодекса за социално осигуряване с цел прехвърляне на пенсиите и добавките, несвързани с осигурителен принос, към системата за социално подпомагане, за по-справедливо и целенасочено подпомагане. *Срок: декември 2027 г.*

2. Законопроект за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване с цел разширяване на кръга на социалноосигурените лица за повишаване на обхвата и приноса в осигурителната система. *Срок: декември 2027 г.*

3. Промени в Кодекса за социално осигуряване с цел увеличаване на размера на добавката от Учителския пенсионен фонд и повишаване на тежестта на осигурителния стаж при определяне на размера на пенсиите. *Срок: декември 2029 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Ежегодно повишаване на размера на пенсиите за осигуряване адекватност на доходите и ограничаване на риска от бедност сред възрастните хора. *Срок: ежегодно*
2. Актуализиране на минималните и максималните осигурителни доходи при отчитане на достигнатите нива на възнагражденията. *Срок: ежегодно*

Очаквани ефекти

✓ Намаляване на зависимостта на пенсионната система от държавния бюджет.
✓ Повишаване на жизнения стандарт на осигурените лица и пенсионерите.
✓ Гарантирани осигурителни и социални плащания в съответствие с установените принципи.
✓ Устойчив баланс между адекватност на доходите, социална солидарност и фискална отговорност.

Приоритет 10.3. Гарантиране на достоен живот и намаляване на неравенствата

Целта на приоритета е утвърждаване на социалната справедливост чрез последователна и целенасочена политика за гарантиране на социална защита, достойни доходи, възможности за развитие и икономическа активност на уязвимите групи, и ограничаване на рисковете от тяхното социално изключване.

Законодателни мерки

Промени в Закона за хората с увреждания и Закона за личната помощ с акцент върху:
- Въвеждане на нов инструментариум за извършване на оценката на потребностите на хората с увреждания.
- Създаване на механизми за проследяване на резултатите от подкрепящите мерки за хората с увреждания и засилване на контрола. *Срок: декември 2028 г.*

Мярка в изпълнителната власт

Промяна на начина за извършване на индивидуалната оценка на потребностите на хората с увреждания по модела на функционирането и обвързване на финансовата подкрепа с реалните потребности. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Постигане на по-високо качество, обективност и унифициран подход в оценяването.
✓ Висока степен на гарантиране и защита правата на уязвимите групи и ограничаване рисковете от тяхното социално изключване.
✓ По-висока социална кохезия, икономическа активност и устойчиво развитие.
✓ Оптимизация на разходваните публични средства чрез минимизиране на рисковете от злоупотреби.

Приоритет 10.4. Гарантиране на достъпни и качествени социални услуги

Целта на приоритета е развитие на достъпни и качествени социални услуги, поставящи в центъра човека и неговите индивидуални потребности – с приоритет върху

деинституционализацията и прехода към грижа в домашна среда и в общността, които гарантират независим живот, социално включване и достойнство за възрастните хора и хората с увреждания.

Мерки в изпълнителната власт

1. Въвеждане на нова Тарифа за таксите за ползване на социални услуги, финансирани от държавния бюджет. *Срок: януари 2028 г.*
2. Въвеждане на нови стандарти за финансиране на социалните услуги за по-ефективно насочване на държавните средства. *Срок: януари 2028 г.*
3. Деинституционализация чрез създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за възрастни хора и хора с увреждания, реформиране на домовете за стари хора и предоставяне на почасови мобилни и иновативни дистанционни услуги, включително в отдалечени райони. *Срок: февруари 2030 г.*
4. Въвеждане на инструментариум за количествено измерване на степента на изпълнение на стандартите за качество и ефективност на предоставяните социални услуги. *Срок: декември 2028 г.*
5. Въвеждане в експлоатация на модул „Социални услуги“ от интегрираната информационна система на Агенцията за социално подпомагане. *Срок: януари 2027 г.*
6. Разработване на интерактивна карта на социалните услуги в страната. *Срок: февруари 2030 г.*
7. Електронизация на процесите, свързани с лицензиране на частните доставчици на социални услуги. *Срок: февруари 2030 г.*
8. Подкрепа за професионалното развитие и достойното заплащане на служителите в системата на социалните услуги и на служителите в дирекции „Социално подпомагане“. *Срок: февруари 2030 г.*
9. Укрепване на професионалния статут на социалните работници чрез промени в Класификатора на длъжностите в администрацията и относимата нормативна уредба. *Срок: декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Осигурен достъп до качествени и модерни социални и интегрирани здравно-социални услуги.
✓ Повишена ефикасност на вложените в социалните услуги държавни ресурси.
✓ Повишена достъпност, ефективност и качество на социалните услугите.
✓ Повишена дигитализация и електронизация в сферата на социалните услуги.
✓ Повишена квалификация и професионално развитие на човешкия капитал в системата като основа за устойчивост и дългосрочно развитие.

Приоритет 10.5. Бъдеще за младите в България

Целта на приоритета е създаване на среда, която осигурява на младите хора реални възможности за образование, качествена заетост, личностно развитие и активно участие в обществения живот, така че да останат, да се развиват и да допринасят за бъдещето на България.

Мерки в изпълнителната власт

1. Подкрепа за плавен преход от образование към работа, достъп до качествени работни места и развитие на умения, включително чрез разширяване на достъпа до стажове, практики и обучение по време на работа. *Срок: февруари 2030 г.*
2. Насърчаване на младежкото предприемачество, включително чрез финансова, менторска и регулаторна подкрепа за младежки стартъпи. *Срок: февруари 2030 г.*

3. Подкрепа за социални иновации и младежки инициативи (съвместно с Министерството на младежта и спорта). *Срок: декември 2029 г.*

4. Активно гражданско участие – младежки съвети, доброволчество и граждански инициативи, както и развитие на гражданска, медийна и дигитална грамотност (съвместно с Министерството на младежта и спорта). *Срок: декември 2029 г.*

5. Създаване на дом на младите в сградата на Нотариата. *Срок: февруари 2030 г.*

6. Достъп до здравни и психологически услуги за младите хора.

7. Дългосрочна оценка на ефекта от младежките политики. *Срок: декември 2030г.*

Очаквани ефекти

✓ По-плавен преход от образование към качествена заетост и развитие на умения.

✓ По-висок дял на младите хора, оставащи и реализиращи се в България.

✓ Активно участие на младите хора в граждански инициативи и обществения живот.

✓ Създадени условия за развитие и реализация на младежкия потенциал като фактор за модернизация, иновации и устойчиво обществено развитие.

Приоритет 10.6. Устойчиво развитие на социалната и солидарна икономика, социалните иновации и социалната отговорност

Целта на приоритета е утвърждаване на социалната и солидарна икономика, социалните иновации и социалната отговорност като важен елемент от модерния модел на устойчив растеж, който има ключова роля за насърчаване на социалното включване, подобряване на достъпа до заетост на уязвимите групи, създаване на устойчиви работни места, развитие на иновативни решения за посрещане на обществени предизвикателства и насърчаване на социалноотговорните бизнес практики.

Законодателни мерки

1. Промени в Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика – прецизиране на нормативната уредба въз основа на практиката по прилагането ѝ, разширяване на насърчителните мерки за социалните предприятия и засилване на механизмите за проследяване и контрол върху статута на социално предприятие. *Срок: декември 2028 г.*

2. Промени в Закона за обществените поръчки за разширяване на достъпа до запазени обществени поръчки и на социални предприятия, вписани в Регистъра на социалните предприятия към Министерството на труда и социалната политика. *Срок: декември 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Институционална подкрепа на социалната икономика, подобрена свързаност и достъп до пазари чрез внедряване и поддържане на дигитални и мрежови решение.

2. Повишаване на разпознаваемостта на марката „Продукт на социално предприятие“ чрез информационни и разяснителни кампании.

3. Подкрепа за устойчива заетост на уязвими групи чрез запазване и развитие на регионалния подход на социалната икономика, в това число подкрепа на младежкото социално предприемачество.

4. Подкрепа за развитие на социалното предприемачество.

5. Институционализиране на политиката за социални иновации - създаване на Национален компетентностен център за социални иновации. *Срок: октомври 2028 г.*

6. Осигуряване на дългосрочна устойчивост на дейността на съществуващите регионални центрове за социална икономика и социални иновации.

7. Насърчаване на интегрирането на социално отговорни модели в стопанската практика – увеличаване на броя на търговските дружества, прилагащи социалноотговорни практики.

Очаквани ефекти

✓ Утвърждаване на социалната икономика като устойчив механизъм за заетост, включване и местно развитие.

✓ Повишен принос и видимост на субектите на социалната и солидарна икономика към заетостта и социалното включване на уязвимите групи.

✓ Устойчиви социални иновации и разширено прилагане на социално отговорни практики.

Приоритет 10.7. Демографска политика

Демографската политика е хоризонтална политика, тъй като се разпростира върху всички сектори и изисква съвместни усилия от всички министерства и институции в България за адресиране на демографските предизвикателства.

Поради комплексното въздействие на демографските промени, мерките следва да имат комплексен характер и да имат ориентация едновременно както към компенсиране на негативните последствия от застаряването на населението като дълготраен процес, така и към подкрепа за семействата и развитие на пронаталистични мерки чрез създаване на подходящи условия за семействата за раждане и отглеждане на желания брой деца. Демографската политика следва да отчита регионалните специфики и да работи за овладяване на вътрешната и външната миграция. Демографската политика адресира благосъстоянието на всички възрастови групи от населението. Стратегическата визия за бъдещето на младите хора в България е насочена към създаване на среда, която им осигурява реални възможности за образование, качествена заетост, личностно развитие и активно участие в обществения живот. В условията на динамични икономически и социални промени, усилията се концентрират върху плавния преход от образование към работа, развитието на умения, подкрепата за младежкото предприемачество и разширяването на достъпа до модерни форми на обучение, стажове и практики. Приоритет на демографската политика е по-доброто съвместяване на семейния и професионалния живот чрез осигуряване на достъп до качествени грижи за децата. Насърчаването на активния живот на възрастните хора е свързано с идентифициране на социални и икономически възможности пред по-възрастните поколения и поддържането на тяхното благосъстояние чрез подходящи политики на пазара на труда и работното място, както и чрез осигуряване на качествен и активен живот в добро здраве. В областта на миграционната политика е необходимо идентифициране на факторите за миграционните нагласи и предприемане на стимулиращи мерки с цел преодоляване на обезлюдяването.

Министерството на труда и социалната политика е основният орган, който координира, управлява и провежда ежегодния мониторинг на изпълнението на демографската политика.

Успешната координация и мониторинг на демографската политика е в пряка връзка с подобряването на координацията на всички нива на управление с участието на максимално широк кръг институции. В тази връзка, от съществено значение е възстановяването на дейността на Националния съвет по демографска политика към Министерския съвет, привличането на обществено значими организации в работата му и синхронизацията на дейността на съвета с работата на междуведомствената работна група по демографските въпроси към министъра на труда и социалната политика.

Успехът на демографската политика като хоризонтален приоритет зависи от изпълнението на следните секторни политики:

В сферата на социалната политика и заетостта са мерките за подкрепата за семействата и децата, мерките за майки по социално-осигурителното законодателство, изпълнението на социални програми, на програми за насърчаване на пригодността към заетост и насърчаване на заетостта, за съвместяване на семейния и професионален живот, както и за предоставяне на социални услуги.

В сферата на образованието демографско измерение имат мерки за ограничаване на отпадането на децата и подрастващите от образователната система; ограмотяване на възрастни и учене през целия живот; придобиване на необходима и по-висока квалификация и допълнителни умения; определяне на бъдещите потребности от работна сила с необходима квалификация и насочване на възможностите на образователната система към подготовката на специалисти, съобразно потребностите на икономиката и на бизнеса.

В сферата на здравеопазването са мерките за реализация на програми и мерки за профилактика на социално значими болести, водещи до висока смъртност – обща, детска, майчина и преждевременна и до трайна инвалидизация на хората; подобряване на здравето на жените в детеродна възраст; създаване на условия за подобряване на здравния статус на населението и удължаване на живота на жените и мъжете в добро здраве, вкл. и чрез гарантиране на безопасност на храните; разработване на програми за намаляване на детската и майчината смъртност; превенция на разпространение на ХИВ/СПИН и болести на репродуктивната система сред подрастващите и младите хора; разработване на мерки, насочени към възстановяване и укрепване на системата за училищното здравеопазване; инвестиране в развитието на медицинските кадри и внедряване на високи технологии в здравеопазването.

В сферата на регионалната политика са мерките за преодоляване на регионалните различия и териториални дисбаланси, породени от неблагоприятните демографски тенденции в развитието на населението и пораждащи такива. Подобряване на необходимата инфраструктура за съвременния стандарт на живот – транспортна, водоснабдителна, канализационна, пречиствателна, енергийна и други.

Икономическата политика има водеща роля за подобряване на жизнения стандарт на населението и повишаване на качеството на човешкия капитал чрез насърчаването на инвестициите, особено на инвестициите във високи технологии и в развитие на малкия и среден бизнес. Необходими са мерки за постигане на балансирано социално-икономическо развитие на регионите в страната, а с това и за балансираното демографско териториално развитие на населението.

Управление на демографската политика чрез координация, данни и експертиза

Целта е последователна и обществено подкрепена демографска политика, основана на данни. Политика с реална координация, отчетност и с отчитане на регионалните специфики. Насърчаване на активния живот за възрастните хора и остаряване в добро здраве чрез възможности за социално включване, преодоляване на изолацията на възрастните хора и създадени условия за пълноценно им участие в обществения живот и на пазара на труда.

Мерки в изпълнителната власт

1. Възстановяване на дейността на Националния съвет по демографска политика към Министерския съвет и включване в състава му обществено значими организации. *Срок: декември 2026 г.*

2. Идентифициране на годишни мерки в областта на демографската политика чрез синхронизация на дейността на Междуведомствената работна група по демографските въпроси и Националния съвет по демографска политика. *Срок: декември 2026 г.*

3. Актуализиране на действащата Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012 – 2030 г.) с цел фокусиране върху регионалните специфики. *Срок: ноември 2028 г.*

4. Осъществяване на мониторинг и идентифициране на мерки с двугодишен обхват за изпълнението на Националната стратегия за активен живот на възрастните хора 2019 – 2030 г. *Срок: юли 2027 г.*

5. Разработване на пилотен модел на програма за активно стареене на местно ниво за социално включване, участие в общността и достъп до услуги, които подкрепят независимия живот на възрастните хора. *Срок: декември 2029 г.*

6. Осигуряване на възможности за активно стареене, удължаване на трудовия живот, повишаване на социалната активност и подобряване на здравната култура и превенцията сред възрастните хора.

7. Развитие на регионалното планиране на демографската политика. Провеждане на обучения на областната администрация и на членовете на Междуведомствената работна група по демографските въпроси в направления: картографиране на регионалните демографски предизвикателства и оформяне на регионални визии за подобряване на демографско развитие; изработване на анализ на потребностите от мерки в регионите за посрещане на демографските предизвикателства; изработване на модели за многосекторно изпълнение на програми по региони. *Срок: ноември 2028 г.*

8. Въвеждане на здравно образование в изпълнение на Плана за засилване на ролята на здравно образование в българското училище, приет с Решение № 673/2023 г. на Министерския съвет. Срок за пилотно въвеждане: септември-октомври 2026 г. *Срок: септември 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Разработени мерки за подобряване на демографската динамика с тенденция към стабилизиране на броя и структурата на населението, с отчитане на конкретни регионални специфики.

✓ Повишаване на административния капацитет на представители на местните администрации за развитие и изпълнение на политики за адресиране на демографските предизвикателства.

✓ Изграден цялостен национален механизъм за координация на демографската политика.

✓ Осъществен двугодишен мониторинг и изготвен национален двугодишен план за изпълнение на Националната стратегия за активен живот на възрастните хора 2019 - 2030 г.

✓ Пълноценно участие на възрастните хора в обществения живот, подобрено здраве и качество на живот чрез насърчаване на активното стареене, превенцията на заболяванията и социалното включване.

Подкрепа за децата и семействата

Целта е повишаване на благосъстоянието на децата и техните семейства и по-добро съчетаване на професионалния и семейния живот като предпоставка за създаването на стимулираща и сигурна среда за отглеждането, развитието и благополучието на всяко дете.

Мерки в изпълнителната власт

1. Интегрирана подкрепа за деца и родители чрез социални, здравни и образователни мерки за подобряване на детското благосъстояние.

2. Гарантиране на адекватно семейно подпомагане за семействата с деца.

3. Разработване на Национална стратегия за детето и Национална програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца 2027– 2030 г. *Срок: декември 2027 г.*

4. Създаване на Национална информационна система за деца съгласно Закона за закрила на детето. *Срок: юни 2027 г.*

5. Картографиране на децата, живеещи в екстремна бедност. *Срок: декември 2027 г.*

6. Подкрепа за съвместяване на работа и семейство - финансова подкрепа за услуги по отглеждане и грижа за деца на работещи родители.

Очаквани ефекти

✓ Повишено благосъстояние на децата и семействата;
✓ Гарантирана адекватност на семейното подпомагане;
✓ Подобрена стратегическа рамка за гарантиране на правата на децата;
✓ Информационна осигуреност на политиките за децата;
✓ По-добро съчетаване на професионалния и семейния живот на работещите родители.

Регионален демографски баланс, задържане и завръщане на хората

Целта е по-балансирано териториално развитие и по-устойчива демографска структура – чрез задържане, привличане и завръщане на хора във всички региони на страната.

Мерки в изпълнителната власт

1. Привличане на работна сила приоритетно от българската диаспора зад граница чрез предоставяне на пакети за подкрепа.

2. Стимулиране на преместването в по-слаборазвити региони с намаляло работоспособно население, засегнати от обезлюдяване, чрез пакети за подкрепа.

Очаквани ефекти

✓ Забавяне на обезлюдяването на засегнатите региони и предпоставки за по-балансирано териториално развитие.
✓ Тенденция към стабилизиране на броя и структурата на населението.
✓ Завръщането и установяването в България се превръщат в реалистичен житейски избор.

РАЗДЕЛ 11: ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

В условията на динамични глобални промени е необходимо да се осигури образование, което не само предава знания, но и изгражда личности – уверени, отговорни, мислещи и способни да се адаптират към предизвикателствата на съвременния свят.

Образованието е най-сигурната инвестиция в бъдещето на България. Основата, върху която се изграждат конкурентоспособна икономика, силни институции и общество, основано на знание, справедливост и доверие. В условията на динамични глобални промени е необходимо да се осигури образование, което не само предава знания, но и изгражда личности – уверени, отговорни, мислещи и способни да се адаптират към предизвикателствата на съвременния свят.

Важно е всяко дете, независимо къде живее и какъв е неговият социален произход, да има равен достъп до качествено образование и възможност да развие своя потенциал. Училището трябва да бъде място, в което всеки ученик се чувства подкрепен, мотивиран и вдъхновен да учи, да създава и да мечтае.

Съвременното образование изисква съчетание между традициите и иновациите. Наред с усвояването на фундаментални знания, учениците трябва да развиват умения за критично мислене, работа в екип, творческо решаване на проблеми, дигитална грамотност и активна гражданска позиция. Не по-малко важно е изграждането на ценности – уважение, почтеност, солидарност, отговорност и съпричастност, защото мисията на образованието е и да подготвя достойни граждани.

В центъра на тази политика стоят учителите. Тяхната професионална подготовка, обществен престиж и възможности за развитие са решаващи за качеството на образователната система. Затова инвестициите в учителите са за бъдещето на България.

Образователните институции трябва да продължат да се развиват като модерна, иновативна и приобщаваща среда. Новите технологии, съвременната образователна инфраструктура и иновативните методи на преподаване са средство за по-добро учене, а не самоцел. Истинската промяна се измерва с това доколко образованието успява да подготви младите хора за живота – с увереност, знания, умения и ценности.

Висшето образование е стратегически фактор за развитието на обществото и икономиката, тъй като подготвя висококвалифицирани специалисти, способни да отговорят на предизвикателствата на съвременния свят. То осигурява плавен преход от образованието към пазара на труда, като развива знания, практически умения и компетентности, съобразени с динамично променящите се потребности на работодателите. Укрепването на връзката между висшите училища, бизнеса и публичния сектор е ключово условие за успешната професионална реализация на младите хора и за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика.

Науката е естественият двигател на развитието и конкурентоспособността на всяка модерна държава. Затова следва последователно да се подкрепят научните изследвания, младите учени и връзката между науката, образованието и бизнеса. Само общество, което инвестира в знанието и научния потенциал, може устойчиво да създава иновации, икономически растеж и по-високо качество на живот.

Приоритет 11.1. Модерна и ефективна образователна система на предучилищното и училищното образование

С цел осигуряване на стратегическа приемственост, дългосрочна визия и устойчивост на политиките в областта на образованието, обучението и ученето в периода на изпълнение на Програмата за управление ще бъдат предприети действия за изготвяне на проект на Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България с хоризонт след 2030 г., който да очертае дългосрочните приоритети и посоката на развитие на сектора в съответствие с обществените потребности и европейските политики.

Подкрепа за образование и грижа в ранна детска възраст (ОГРДВ)

Законодателна мярка

Изменение и допълнение в Закона за предучилищното и училищното образование

Законодателните промени са насочени към изграждане на единна система за ОГРДВ чрез създаване на еднакви изисквания към условията в детските ясли и в детските градини – персонал, образователно съдържание и управление на качеството.

Мерки на изпълнителната власт

Подкрепата за образованието и грижата в ранна детска възраст е стратегически приоритет за осигуряване на равен старт в живота на всяко дете чрез качествено ранно обучение, грижа и навременна подкрепа за неговото цялостно развитие. Предвидените мерки са:

1. Прилагане на цялостна система за наблюдение и оценка на образованието и грижите в ранна детска възраст и практически инструментариум за подпомагане на прилагането ѝ на различни нива на системата, в т.ч. чрез изграждане на необходимата инфраструктура и обучение на екипи на детски градини. *Срок: септември 2028 г.*
2. Въвеждане на инструменти за проследяване на детското развитие за всяка възрастова група в детската градина за успешна интеграция на всички деца в образователната система. *Срок: септември 2028 г.*
3. Насърчаване прилагането на образователни иновации в детските градини, в т. ч. чрез разширяване националната програма, насочена към подкрепа на предучилищното образование. *Срок: януари 2030 г.*
4. Разработване и регламентиране на нов модел за професионална подготовка на специалност „Ранно детско развитие“ чрез осигуряване на съвместна подготовка между педагогически и медицински факултети, както и разработване на програми за продължаваща квалификация. *Срок: декември 2028 г.*
5. Подпомагане на политика за гарантиране на достъпна, качествена и приобщаваща ранна детска грижа и предучилищно образование чрез разширяване на мрежата и капацитета в детските ясли и градини за осигуряване на нови места.

Очаквани ефекти

✓ Повишен обхват в ОГРВД (от 3 г. до започване на училище).

✓ Изградена единна, интегрирана и ефективно функционираща система за образование и грижи в ранна детска възраст, основана на общи стандарти за качество, управление и предоставяне на услугите в детските ясли и детските градини.

✓ Осигурено високо качество на образованието и грижите в ранна детска възраст чрез функционираща система за мониторинг, оценяване и непрекъснато подобряване на качеството на всички нива на управление.

✓ Осигурени възможности за ранно идентифициране и своевременна подкрепа за развитието на всяко дете чрез въвеждане на единен подход за ранна диагностика и проследяване на детското развитие.

✓ Повишен достъп и равнопоставено участие на всички деца в системата на ОГРДВ, чрез разширяване на обхвата, преодоляване на недостига на места и намаляване на регионалните и социално-икономическите различия.

✓ Укрепен институционален и професионален капацитет на системата за ОГРДВ, чрез модернизиране на подготовката и квалификацията на специалистите и насърчаване на иновациите в педагогическите практики.

✓ Осигурено ефективно междуинституционално управление и координация на политиките за ОГРДВ, гарантиращи устойчиво развитие, последователност и висока ефективност на публичните политики в сектора.

Промяна в доминиращата култура на учене – от заучаване и възпроизвеждане на знания към формиране на умения и нагласи, функционална интелигентност и мотивация за учене

Законодателна мярка

Изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование

В изпълнение на образователните си политики и европейската нормативна рамка правителството ще извършва поетапен преглед и ще инициира изменения и допълнения в Закона за предучилищното и училищното образование. Целта е нормативната уредба да бъде своевременно адаптирана към възникващите предизвикателства, резултатите от прилагането на закона, новите стратегически приоритети и потребностите на образователната система, като се гарантира устойчиво повишаване на качеството, ефективността и достъпността на предучилищното и училищното образование.

Мерки на изпълнителната власт

Придобиване на функционална грамотност и ключови компетентности

Придобиването на функционална грамотност и ключови компетентности е основен приоритет на образователната политика, който гарантира, че всеки ученик развива знания, умения и нагласи, необходими за успешна личностна реализация, активно гражданско участие и адаптация към динамичния пазар на труда.

Промяната на учебните програми е обективна необходимост, произтичаща от съвременния обществен контекст и реалните потребности на учениците, и изисква разработване на концептуално нови учебни програми с акцент върху уменията на учениците и върху развиване на ключовите компетентности и насочване към функционалност на знанията, което ще провокира промяна на начина и културата на учене и преподаване. Предвидени са мерки за:

1. Промяна на ДОС за общообразователната подготовка и на всички учебни програми с цел ориентиране на обучението към придобиване на ключови компетентности, по-голяма рамковост и междупредметна интеграция, в резултат на което да се създадат условия за придобиване на основни умения и за практическо прилагане на наученото, а наред с това за възпитание в ценности и добродетели и за здравословен начин на живот. *Срок: декември 2029 г.*
2. Цялостно обновяване на учебното съдържание, в т.ч. чрез оптимизиране на учебните програми за профилирана подготовка. *Срок: декември 2029 г.*
3. Адаптиране на оценяването към измерване на придобитите основни умения и ключови компетентности, в т.ч. чрез акцент върху формиращото оценяване и чрез разработването и прилагането на дескриптори за нивата на постижения с цел синхронизиране на вътрешното и външното оценяване и фокус върху измерване на житейски значими умения. *Срок: януари 2030 г.*
4. Преглед и актуализация за въвеждане на учебни предмети и модули в областта на общообразователната подготовка с цел засилване на междупредметната интеграция. *Срок: януари 2030 г.*
5. Усъвършенстване на дигитално-медийната грамотност и за придобиване на ИИ грамотност, в т.ч. чрез актуализиране на учебните програми за общообразователна подготовка. *Срок: януари 2029 г.*

Подкрепа на хуманитарното и STEM обучение

Подкрепата за хуманитарното и STEM образование е ключов приоритет за изграждането на балансирана образователна система, която развива едновременно

научното мислене, творческите способности, културната грамотност и уменията на младите хора да бъдат иновативни, отговорни и активни граждани. Мерките са:

1. Акцент върху обучението по български език и литература и история и цивилизации с цел подкрепа на националното самосъзнание, в т.ч. чрез разширяване на предметния обхват на националните външни оценявания. *Срок: януари 2029 г.*
2. С цел осигуряване на единен подход при усвояването на учебното съдържание, равни възможности за обучение и последователност при реализирането на държавната политика в образованието е предвидено разработването на концепции за единно съдържание по учебните предмети български език и литература, история и цивилизации и география и икономика. *Срок: септември 2028 г.*
3. Подкрепа за организациите на българските неделни училища в чужбина. *Срок: януари 2030 г.*
4. Подпомагане на културни и образователни инициативи на българските общности в чужбина. *Срок: януари 2030 г.*
5. Акцент върху гражданско образование, в т.ч. чрез разширяване на предметния обхват на националните външни оценявания. *Срок: декември 2029 г.*
6. Развитие на знания и умения и постигане на по-високо ниво на гражданска готовност за реакция в извънредни и кризисни ситуации в училищната образователна система. *Срок януари 2030 г.*
7. Насърчаване прилагането на образователни иновации, свързани с възпитанието в родолюбие, съхраняването на историческата памет за българската армия, придобиване на първоначални знания и умения по военна подготовка и други чрез разширяване на дейностите на Национална програма „Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия“. *Срок: май 2027 г.*
8. Акцент върху математика и природни науки с цел повишаване на мотивацията и резултатите от ученето, в т.ч. чрез разширяване на предметния обхват на националните външни оценявания. *Срок: януари 2029 г.*
9. Осигуряване на условия за проектна дейност, прилагане на научно-изследователски подходи, креативност и критично мислене, в т.ч. чрез реформа в учебните програми и въвеждане на нови подходи и методи на преподаване и учене. *Срок: декември 2029 г.*

Едно от най-сериозните предизвикателства пред съвременното общество е изграждането на личности с ясни ценности, морални ориентири и чувство за отговорност към другите. Това изисква общи, последователни и ежедневни усилия от страна на семейството, образователната система и обществото като цяло. Училището не само дава знания, но и възпитава – изгражда характер, уважение, съпричастност, почтеност и отговорност. В тази връзка е предвидена мярка за:

10. Засилване на възпитателната роля на училището и акцент върху формирането на ценности чрез включването на учебния предмет добродетели и религии като част от задължителните учебни часове в учебния план. *Срок: юни 2027 г. (учебна година 2028/2029)*

Иновативни подходи в училищното образование

Дигиталната трансформация на образованието е стратегическа инвестиция в бъдещето на България и ключов инструмент за повишаване на качеството, равния достъп и конкурентоспособността на образователната система. Целта е преход от модел, който реагира на проблемите, към управление, основано на данни, което позволява ранна подкрепа, персонализирано обучение и ефективно използване на публичните ресурси. В центъра на реформата са учениците и учителите – учениците ще получават обучение, съобразено с техните потребности, а учителите ще разполагат със съвременни дигитални инструменти и компетентности, които да подобрят учебния процес и да намалят административната тежест. Предвижда се изкуственият интелект и новите технологии

да се използват като средство за по-качествено образование при стриктно спазване на принципите за сигурност, защита на личните данни и етично приложение. Наред с модернизирането на образователната среда се инвестира в развитието на дигиталните умения на учениците, достъпа до качествено електронно съдържание и активното партньорство с родителите.

За да се постигне модерно, приобщаващо и устойчиво образование, което подготвя младите хора за успешна реализация в условията на дигиталната икономика и обществото на знанието, са предвидени мерки за:

1. Разширяване и развитие на мрежата от иновативни училища. *Срок: януари 2030 г.*
2. Усъвършенстване на дигитално-медийната грамотност и за придобиване на ИИ грамотност, в т.ч. чрез актуализиране на учебните програми за общообразователна подготовка. *Срок: септември 2029 г.*
3. Използване на ИИ и софтуерни решения за проследяване на резултатите. *Срок: декември 2029г.*
4. Разработване и ползване на дигитално образователно съдържание. *Срок: декември 2029 г.*
5. Въвеждане на автоматизирани процеси и изкуствен интелект в училищното образование и ползване на дигитално образователно съдържание. Повишаване на дигиталната компетентност и умения на ученици. *Срок: декември 2029 г.*
6. Въвеждане на нови роли в училищата за подкрепа на дигитализацията и дигиталната трансформация. *Срок: декември 2029 г.*
7. Дигитализация на документацията и отчетността и внедряване на ИИ решения в образователната система. *Срок: януари 2030 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Подобрени резултати от международното изследване PISA.
- ✓ Разработени компетентностно базирани образователни ресурси.
- ✓ Преориентиране на НВО и ДЗИ към измерване на знания, умения и компетентности.
- ✓ Подобрени резултати от НВО и ДЗИ след въвеждане на интегрирания подход на обучение.
- ✓ Повече ученици, полагащи ДЗИ в областта на математиката и природните науки
- ✓ Намаляване на разликата в резултатите от НВО между училища и региони.
- ✓ Създадени задачи и казуси за вътрешно оценяване, насочени към компетентностния модел.
- ✓ Създадени практически обучителни пространства за развиване на умения и компетентности на учениците за безопасно поведение, ориентация и реакция при рискови, кризисни и извънредни ситуации.
- ✓ Подобрени умения на учениците в областта на гражданското образование, STEM и на дигитално-медийната грамотност.
- ✓ Повече училища, въвеждащи нови или интегративни учебни предмети.
- ✓ Повече училища, реализиращи иновативни проекти.
- ✓ Повече ученици, използващи дигитални ресурси и ИИ.
- ✓ Повече училища, използващи ИИ за анализ и целеполагане.
- ✓ Повече ученици и училища, достъпили и активно ползващи дигитални ресурси.
- ✓ Повече училища с въведени роли/екипи за подкрепа на дигиталната трансформация.
- ✓ Повече ученици, участващи в проектни дейности.
- ✓ Повишен капацитет на училищата за разработване и прилагане на методически планове за развитие на ключови компетентности в областта на STEM.

✓ Повишен капацитет на училищата, въвели методически планове за развитие на ключови компетентности в областта на хуманитарните науки.

✓ Внедрени ИИ асистенти и автоматизирани решения, които автоматизират рутинните задачи и улесняват работата на учители и администрация.

✓ Въведени повече дигитализирани процеси и надградени нови функционалности в Информационния регистър на одобрените програми за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти.

✓ Намаляване на административната тежест чрез надграждане и внедряване на нови функционалности в Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование.

Осигуряване на равен достъп за качествено образование за всички

Законодателна мярка

Законодателни промени, насочени към разширяване на езиковата подкрепа.

Мерки на изпълнителната власт

Осигуряването на равен достъп до качествено образование е основен приоритет за изграждането на справедлива и просперираща България, в която всяко дете и ученик има възможност да разгърне своя потенциал независимо от мястото, в което живее или социално-икономическия си произход. Затова политика е насочена към създаването на образователна среда, която гарантира равни възможности чрез модерна инфраструктура и навременна подкрепа за всички. Само чрез достъпно и качествено образование може да се изгради общество с по-малко неравенства, по-висока социална мобилност и по-добра подготовка на младите хора за живота и пазара на труда. Предвидени са мерки за:

Превенция на отпадането в училищното образование. *Срок: януари 2030 г.*

Пълен обхват на децата и учениците, подлежащи на задължително образование, с фокус върху децата и учениците в риск. *Срок: април 2029 г.*

Преодоляване на образователните неравенства чрез:

1. Ранно идентифициране на образователни дефицити и предоставяне на своевременна подкрепа за тяхното преодоляване. *Срок: декември 2029 г.*
2. Промяна на системата за оценка на качеството с акцент върху мониторинга за постигнатия напредък на учениците. *Срок: януари 2030 г.*
3. Езикова подкрепа на децата и учениците, които не владеят български език в достатъчна степен, в т.ч. чрез въвеждане на подготвителен езиков клас преди първи клас. *Срок: септември 2027 г.*

Осигуряване на равен достъп за всяко дете и ученик чрез:

1. Разширяване на мрежата от средищни и защитени училища. *Срок: януари 2030 г.*
2. Осигуряване на безплатен транспорт за всички нуждаещи се деца и ученици. *Срок: януари 2030 г.*

Модернизиране на образователната среда чрез:

1. Инвестиции в училищната инфраструктура за преминаване към едносменен режим на обучение. *Срок: януари 2030 г.*

2. Изграждане на нови училища, както и пристрояване, надстрояване, реконструкция и ремонт на съществуващи образователни институции. *Срок: декември 2027 г.*

3. Стимулиране на училищата за превръщане на образователната инфраструктура в енергийно ефективни и самодостатъчни системи. *Срок: януари 2030 г.*

4. Изграждане на нови физкултурни салони и спортни площадки в училищата. *Срок: декември 2027 г.*

5. Модернизиране на физкултурните салони и спортни площадки в училищата. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Намаляване на дела на преждевременно напусналите училищното образование.
- ✓ Намаляване на дела на необхванатите деца и ученици.
- ✓ Изграден методологичен център и повече обучени образователни медиатори.
- ✓ По-успешна интеграция на деца и ученици от различен езиков и културен произход.
- ✓ Повишен брой на средищните училища.
- ✓ Повишен брой на защитените училища.
- ✓ Повишен брой на децата и учениците с осигурен транспорт.
- ✓ Преминаване на всички училища към едносменен режим на обучение.
- ✓ Изградени нови училища, включително пристрояване, надстрояване, реконструкция и ремонт на съществуващи за осигуряване на достъп до образование.
- ✓ Подобрена енергийна ефективност на образователните институции.
- ✓ Осигурена съвременна спортна инфраструктура в образователните институции.

Приоритет 11.2. Приобщаващо образование

Законодателни мерки

Изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование с цел:

1. Разширяване на възможностите за обучение и подкрепа на учениците със специални образователни потребности. Осигуряване на по-гъвкава организация на обучението и възможност за целодневна подкрепа според индивидуалните потребности на всяко дете.

2. Модерно кариерно ориентиране. Изграждане на национална система за кариерно ориентиране, която подпомага информирания избор на образование и професионална реализация.

3. Индивидуален подход към обучението. Намаляване на административната тежест и осигуряване на обучение, съобразено с реалните образователни потребности на учениците със специални образователни потребности.

4. Равни възможности за валидиране на компетентности. Разширяване на възможностите учениците със специални образователни потребности да удостоверяват придобитите знания и умения.

5. Фокус върху превенцията и социално-емоционалното развитие. Ранна подкрепа за развитието на социално-емоционални умения и превенция на поведенческите затруднения.

6. Навременна подкрепа преди възникване на сериозни затруднения. Осигуряване на превантивни услуги за деца и ученици още при първите признаци на затруднения.

7. Разширяване на специализираната подкрепа. Предоставяне на комплексна психологическа, социална и образователна подкрепа според индивидуалните потребности на всяко дете.

8. Съвременен модел за оценка на потребностите. Въвеждане на функционална оценка, която поставя акцент върху възможностите и необходимата подкрепа, а не върху диагнозата.

9. По-достъпна подкрепа в училищната среда. Осигуряване на допълнителна подкрепа там, където детето учи и прекарва ежедневието си.

10. Укрепване на експертната подкрепа за училищата. Засилване на ролята на регионалните центрове като партньори на училищата чрез методическа помощ, супервизия и експертна подкрепа.

11. Повече специалисти в подкрепа на децата и учениците. Осигуряване на помощници на учителя и специалисти според конкретните потребности на учениците, включително владеещи български жестов език.

12. По-достъпна и адаптирана образователна среда. Създаване на гъвкава, приобщаваща и функционална училищна среда, съобразена с индивидуалните потребности на всяко дете.

13. Преодоляване на териториалните неравенства в достъпа до образование чрез осигуряване на безплатен транспорт за учениците.

Мерки на изпълнителната власт

Приобщаващото образование е основен принцип на съвременната образователна политика, който гарантира равен достъп до качествено образование, индивидуална подкрепа и възможност всяко дете и ученик да развие своя потенциал в подкрепяща и приобщаваща образователна среда. Предвидени са мерки за:

Подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности чрез:

1. Гарантиране на достъп до приобщаващо образование и до подкрепа във всички населени места. *Срок: декември 2029 г.*
2. Ранно откриване и подкрепа за деца с обучителни затруднения. *Срок: декември 2026 г.*
3. Ранно разпознаване и подкрепа при обучителни трудности в начален етап на основното образование. *Срок: декември 2026 г.*
4. Партньорство с родители и общности. *Срок: февруари 2029 г.*
5. Подкрепа за деца с езикови, когнитивни, поведенчески и сензорни затруднения. *Срок: януари 2030 г.*

Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците чрез:

1. Осигуряване на специалисти – ресурсни учители, логопеди, психолози, социални педагози и други. *Срок: януари 2030 г.*
2. Индивидуални учебни планове. *Срок: декември 2027 г.*
3. Адаптиране на програми, методи и оценяване. *Срок: декември 2027 г.*
4. Осигуряване на достъпна физическа среда и помощни технологии. *Срок: януари 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повече деца и ученици със специални образователни потребности, приобщени в детски градини и училища (с ресурсно подпомагане в детски градини и училища).

✓ Повече деца със специални образователни потребности, обхванати в образователната система.

✓ Разработена платформа за дигитализация на ранната скринингова оценка на тригодишните деца.

✓ Разработен инструментариум за ранно разпознаване на обучителни трудности в начален етап.

✓ Повече родители, включени в дейности за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното участие на децата им в образователния процес.

✓ Повишен брой на педагогическите специалисти.

✓ Повишен брой на помощниците на учителя.

✓ Подобрено съотношение на ресурсни специалисти към деца и ученици.

✓ Повишено качество на плановете за подкрепа на децата и учениците.

✓ Повишен брой на изготвените ресурси за адаптиране на учебното съдържание за ученици със специални образователни потребности.

✓ Повишен брой на изпълнените строително-монтажни работи за осигуряване на достъпна архитектурна среда.

✓ Повишен брой на доставените съоръжения за осигуряване на достъпна архитектурна среда.

✓ Повишен брой на училищата с подобрена физическа среда и помощни технологии за ученици с разстройство от аутистичния спектър (РАС) и с други специални образователни потребности.

✓ Повече подкрепени училища с уязвими групи и осигуряване на приобщаваща и подкрепяща образователна среда (намаляване на броя на училищата от пета група под 485).

✓ Разширяване на участието на общините, включени в национални програми за развитие на образованието.

Приоритет 11.3. Подкрепа за учителите

Законодателна мярка

Изменение и допълнение в Закона за предучилищното и училищното образование

1. Привличане на повече млади учители до 35 г. в системата на образованието са необходими изменения и допълнения в ЗПУО и подзаконовите атове, насочени към повишаване привлекателността на учителската професия, което включва промяна на кариерните възможности, професионалната подкрепа и стимулите за работа им в системата на предучилищното и училищното образование. Професионални профили, които регламентират нивата на компетентностите на заетите в системата на предучилищното и училищното образование.

2. Система за оценка на ефекта от квалификациите – необходимо е да бъде регламентирана в ЗПУО система за проследяване и оценка на въздействието на квалификационните дейности върху професионалните компетентности на педагогическите специалисти, качеството на образователния процес и резултатите на децата и учениците, което да даде основание за подробно описание в подзаконов акт.

3. Осигуряване на психологическа подкрепа и превенция на прегарянето – регламентиране в ЗПУО на създаване на условия за психологическата подкрепа на педагогическите специалисти, включително чрез супервизия, наставничество, коучинг и други форми за професионална подкрепа.

Мерки на изпълнителната власт

1. Привличане на повече млади учители до 35 г. в системата на образованието. *Срок: януари 2030 г.*

2. Възнаграждения на педагогическите специалисти в размер на 125% от средната работна заплата. *Срок: януари 2030 г.*

3. Осигуряване на възможности за квалификация и повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти. *Срок: януари 2030 г.*

4. Система за оценка на ефекта от квалификациите. *Срок: януари 2030 г.*

5. Осигуряване на психологическа подкрепа и превенция на прегарянето. Супервизия/наставничество/коуч и ресурси за емоционална устойчивост. *Срок: януари 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Привлечени повече млади учители в образователната система (средно 1150 учители/година).

✓ Достигане на размер от 125% от средната работна заплата за възнаграждения на педагогическите специалисти.

✓ Повече учители, преминали през обучения.

✓ Повече училища, включени в иновативни форми на квалификация чрез мобилност, форуми и лаборатории в мрежата на иновативните училища.

✓ Осигурени условия за обучения на педагогически специалисти за прилагане на компетентностния модел (включително за преподаване в STEM среда).

✓ Повече обучени педагогически специалисти за използване на ИИ и дигитални технологии.

✓ Повече педагогически специалисти, обучени за работа с деца и ученици от уязвими групи.

✓ Повече учители с повишена квалификация за работа с деца и ученици с РАС.

✓ Повишен брой на квалификационни програми с оценен ефект.

✓ Повече педагогически специалисти, декларирали професионално удовлетворение и положителни нагласи към работната среда.

Приоритет 11.4. Професионално образование, обвързано с икономиката на бъдещето

Законодателна мярка

Изменение и допълнение в Закона за предучилищното и училищното образование.

Гъвкавост по отношение на формирането на паралелки в дуалната форма на обучение, така че обучението чрез работа да може да се организира при условия, съобразени с потребностите на работодателите и с регионалните особености на пазара на труда.

Изменение и допълнение в Закона за професионалното образование и обучение

Осигуряване на единен стандарт при обучението за част от професия при лицата над 16 години с определен минимален брой часове с оглед гарантиране на равнопоставеност и осигуряване на качеството на обучението.

Мерки в изпълнителната власт

Професионалното средно образование е стратегически приоритет за подготовката на конкурентоспособни и висококвалифицирани млади хора чрез модерно обучение, развитие на практически умения и активно партньорство между училището, бизнеса и работодателите, съобразено с потребностите на пазара на труда. Предвидени са мерки за:

Модернизация на професионалните гимназии. *Срок: септември 2029 г.*

Финансиране на професионалното образование според качеството на обучение и реализацията на пазара на труда чрез:

1. Привличане на специалисти от практиката. *Срок: декември 2029 г.*

2. Ново учебно съдържание, включващо зелени и дигитални умения. *Срок: септември 2027г.*

Дуално обучение

Развитието на дуалното обучение е стратегически приоритет за изграждането на модерно професионално образование, което подготвя младите хора с умения, търсени от икономиката. Чрез активното партньорство между училището и бизнеса се създават по-добри възможности за реализация на учениците и по-добра конкурентоспособност на българската икономика. Предвидени са мерки за:

1. Разширяване обхвата на дуалното обучение. *Срок: септември 2029 г.*
2. Разработване на нови учебни програми за дуално обучение. *Срок: септември 2027 г.*
3. Подобряване връзката с бизнеса и привличане на специалисти от практиката – учебни практики в реална работна среда. *Срок: януари 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Привлечени повече ученици в системата на професионалното образование.

✓ Създадени 28 Центъра за високи постижения в ПОО по НПВУ.

✓ Привлечени повече преподавателите по професионална подготовка, които са външни за образователната система.

✓ Утвърдени нови учебни програми по професии.

✓ Повишен процент на учениците в дуални паралелки от общия брой ученици в професионални паралелки.

✓ Утвърдени учебни програми за обучение в реална работна среда за брой професии.

✓ Повече ученици, преминали допълнителни занимания и ученически практики.

✓ Изготвени анализи и наличие на проследими данни за реализацията на завършилите в професионалното образование.

✓ Повишен дял на актуализирани учебни планове и програми с участието на бизнеса през последните 5 години.

Приоритет 11.5. Висше образование, обвързано с икономиката на бъдещето

Законодателна мярка

Изменение и допълнение на Закона за висшето образование:

1. Инициране на законодателни промени в синхрон със заложените мерки в Стратегията за развитие на висшето образование с хоризонт до 2030 г.
2. Цялостен преглед на ЗВО за съответствието му със съвременните изисквания и международните ангажименти на България в областта на висшето образование, включително:

- Регламентиране на Знака за съвместна европейска диплома на висше образование;
- Създаване на условия за съвместни образователни програми и участие на българските висши училища в европейски университетски алианси;
- Създаване на институционална нормативна уредба за включване на ВУ в България в университетски алианси и/или обединения на ВУ;
- Въвеждане на дуално обучение в системата на висшето образование;
- Създаване на институционална нормативна уредба за синхронизиране на българското ВО с структурата на образователните степени в ЕС при спазване на ECTS.
- Въвеждане в българската система на висшето образование на микроквалификации и на валидиране на резултатите от предходно обучение;
- Усъвършенстване на модела на финансиране чрез по-силно обвързване с качеството, реализацията на завършилите и научните резултати.

Мерки в изпълнителната власт

Политиката за развитие на висшето образование е насочена към повишаване на качеството и конкурентоспособността на българските висши училища, укрепване на връзката им с пазара на труда и науката и подготовка на висококвалифицирани специалисти, отговарящи на потребностите на съвременната икономика. Развитието на системата ще бъде основано на принципите на качество, академична автономия, отчетност, дигитална трансформация, интернационализация и тясно взаимодействие между висшето образование, науката и бизнеса. Особено внимание ще бъде отделено на развитието на уменията за икономиката на знанието, зеления и цифровия преход и повишаването на международната конкурентоспособност на българските висши училища.

Предвидени са мерки за:

Проследяване на професионалната реализация на завършилите висше образование

1. Развитие на национална система за проследяване реализацията на завършилите.
2. Използване на резултатите при определяне на държавния прием.
3. Използване на информацията при актуализиране на учебните планове.
4. Използване на информацията при финансирането на висшите училища.

Срок: март 2028 г.

Финансиране на висшето образование според качество и реализация

Системата на висшето образование разполага с изграден научен и експертен капацитет чрез центровете за върхови постижения, центровете за компетентност, изследователските висши училища, Българската академия на науките, Селскостопанската академия и висши училища с утвърдена експертиза в различни области. Натрупаният капацитет и подкрепа създават условия за трансфер на знания и за участие на академичната общност в решаването на задачи от национално значение в партньорство с бизнеса и публичните институции. В тази връзка са предвидени мерки за:

1. Подпомагане на решенията от национална значимост, базирани на научни анализи и проектни предложения съвместно с бизнеса, които да осигурят на базови проектни предложения в критични или ключови сфери на развитие държавно или международно финансиране. *Срок: януари 2030 г.*
2. Обвързване на финансирането на университетите с качество, реализация и научна дейност. *Срок: януари 2030 г.*
3. Обучение на студенти в стратегически за икономиката специалности. *Срок: януари 2030 г.*
4. Обвързване на приема със стратегически прогнози за пазара на труда. *Срок: януари 2030 г.*
5. Развитие на показатели за качество и ефективност при оценката на резултатите от дейността на висшите училища. *Срок: януари 2030 г.*
6. Насърчаване на висшите училища да развиват иновации, предприемачество и трансфер на знания към бизнеса. *Срок: януари 2030 г.*
7. Подпомагане на решения от национална значимост, базирани на научни анализи и проектни предложения съвместно с бизнеса. *Срок: януари 2030 г.*

Качество и модернизация на висшето образование

1. Модернизация на висшето образование и на вътрешните системи за осигуряване качеството.
2. Насърчаване използването на съвременни образователни технологии и изкуствен интелект. Подкрепа за дигиталната трансформация на висшите училища.
3. Дигитална свързаност на електронните системи на ВУ и научните организации с националните системи.
4. Развитие на обучение, ориентирано към студента.

Срок: януари 2030 г.

Достъпно висше образование и социална подкрепа

1. Подкрепа за специалности в областта на инженерните, педагогическите, медицинските и природните науки *Срок: януари 2030 г.*
2. Подкрепа за преквалификация и учене през целия живот. *Срок: януари 2030 г.*
3. Подобряване условията в студентските общежития. *Срок: януари 2030 г.*
4. Разширяване на стипендиантските програми. *Срок: януари 2030 г.*
5. Подкрепа за студенти от социално уязвими групи. *Срок: януари 2030 г.*
6. Насърчаване обучението на български граждани, живеещи в чужбина, да се завърнат и обучават в български висши училища. Политика за подкрепа на българските общности в чужбина и повишаване на ефективността на обучението по български език. *Срок: януари 2030 г.*

Дуално обучение

1. Създаване на условия за въвеждане на дуалното обучение във висшето образование. *Срок: януари 2030 г.*
2. Обучения на студенти по предприемачество, насочено и към зелени и нови технологии и енергийна ефективност и околна среда. Учебни практики в реална работна среда в професионалното образование и висшето образование. *Срок: декември 2029 г.*
3. Връзка с бизнеса и пазара на труда – студентски практики в реална работна среда. *Срок: декември 2029 г.*
4. Създаване на устойчиви партньорства между висшите училища, работодателите и публичния сектор. *Срок: януари 2030 г.*
5. Насърчаване участието на работодателите при разработването на учебните програми. *Срок: януари 2030 г.*
6. Разширяване на възможностите за практическо обучение чрез съвременни модели на стажуване. *Срок: януари 2030 г.*

Интернационализация на висшето образование

Опитът от участието на българските висши училища в европейските университетски алианси показва, че обединяването на образователния и научния капацитет повишава качеството на обучението и научните изследвания, засилва международната конкурентоспособност и разширява възможностите за участие в международни проекти.

Същевременно демографската криза и завръщането в България на млади хора от семействата на българските емигранти налагат планирането на мерки за устойчиво развитие в системата на висшето образование, като:

1. Създаване на институционална нормативна уредба за включване на българските висши училища в университетски алианси и/или обединения на висши училища. *Срок: януари 2030 г.*

2. Създаване на институционална нормативна уредба за синхронизиране на българското ВО с структурата на образователните степени в ЕС при спазване а ECTS. *Срок: януари 2030 г.*

3. Разширяване на мерките за привличане на български и чужди граждани, завършващи средно образование или някоя от степените на висшето образование извън България. *Срок: януари 2030 г.*

4. Насърчаване участието на българските висши училища в европейските университетски алианси. *Срок: януари 2030 г.*

5. Развитие на съвместни образователни програми със стратегически международни партньори. *Срок: януари 2030 г.*

6. Популяризиране на българското висше образование. *Срок: януари 2030 г.*

7. Подкрепа за транснационалното образование. *Срок: януари 2030 г.*

8. Улесняване на процедурите за прием на чуждестранни студенти чрез цифровизация на административните услуги. *Срок: януари 2030 г.*

Академичен състав

1. Повишаване квалификацията на академичния състав.
2. Развитие на дигиталните компетентности на преподавателите.
3. Подкрепа за младите учени и преподаватели.

Очаквани ефекти

✓ Сравнимост на европейско ниво за професионалната реализация на българските студенти в чужбина.

✓ База данни за професионалната реализация на студентите у нас.

✓ Въведено пилотно дуално обучение във висши училища.

✓ Повишен брой на студентите, преминали през обучения по предприемачество, насочено и към зелени и нови технологии и енергийна ефективност и околна среда.

✓ Повишен брой на студентите, провели допълнителни практически обучения в реална работна среда.

✓ Повече осъществени партньорства между средни училища, висши училища и бизнеса.

✓ По-голям дял на държавното финансиране за висше образование, обвързано с качеството на обучение.

✓ Повишен брой на студентите, обучаващи се в професионални направления и защитени специалности с най-висок очакван бъдещ недостиг на пазара на труда.

✓ Повишен брой на сключените договори с работодатели.

✓ Регламентирано и въведено микрокредитиране във висшето образование.

✓ Осигурени условия за сключване на договори за кредит.

✓ Повишен брой на ремонтираните студентски общежития.

✓ Повишен брой на студентите от ромски произход, получили стипендии и подкрепа за започване и продължаване на висше образование.

✓ Разработена и приета национална програма за популяризиране на българското висше образование в чужбина и привличане на чуждестранни студенти.

✓ Осигурени условия за обучение на повече студенти в инженерни, педагогически, медицински и природни науки.

✓ Увеличен брой на съвместните образователни програми и международните партньорства.

✓ Повишен брой чуждестранни студенти и български граждани, избрали да се обучават в България.

✓ Подобрена дигитална образователна среда и по-широко използване на съвременни технологии в обучението.

✓ Повишена квалификация на академичния състав и по-високо качество на преподаването.

Приоритет 11.6. Наука, научни изследвания и иновации като двигател на общественото развитие

Законодателна мярка

Изменение и допълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите.

Да отпадне разпоредбата на чл. 28, ал. 2 от Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите, която предвижда, че длъжностите министър на образованието и науката, заместник-министър с ресор научни изследвания, председател на изпълнителния съвет и управител на Фонд „Научни изследвания“, както и изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Програма за образование“ не могат да се заемат едновременно от хабилитирани лица от едно и също професионално направление. Принадлежността към едно и също професионално направление сама по себе си не представлява конфликт на интереси и не създава предпоставки за неправомерно влияние. Управителят на Фонд „Научни изследвания“ се избира чрез публична конкурсна процедура, при която кандидатите се оценяват по предварително определени критерии за професионална компетентност и управленски опит. При наличие на конкурсно начало и действащи механизми за прозрачност не е необходима допълнителна забрана, основана единствено на професионалното направление. Разпоредбата ограничава кръга на лицата, които могат да заемат съответните длъжности, и създава риск подготвени специалисти да бъдат изключени единствено поради научната си специализация, без това да води до по-висока степен на безпристрастност или по-ефективно предотвратяване на конфликт на интереси. В допълнение министърът и заместник-министърът не са длъжности, за които се изисква те да бъде хабилитирани лица, поради което обвързването на забраната с професионалното направление на хабилитираните лица би довело да необосновано ограничение на лицата, които могат да заемат тези позиции.

Мерки в изпълнителната власт

С цел формиране на дългосрочна визия за развитието на научноизследователската система и повишаване на нейния принос към иновациите, икономическото развитие и общественото благосъстояние в периода на изпълнение на Програмата за управление ще бъдат предприети действия за изготвяне на проект на Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България с хоризонт след 2030 г.

Изграждане на устойчива, конкурентоспособна и ориентирана към резултатите национална научноизследователска и иновационна система, която създава знания, развива човешкия капитал, привлича европейско финансиране и допринася за икономическото и общественото развитие на България. Предвидените мерки са съсредоточени върху пет направления, както следва:

Финансиране, основано на резултатите

Въвеждането на прозрачен модел за разпределяне на част от държавната субсидия за научна дейност според качеството и въздействието на резултатите. Моделът да обхваща държавните висши училища, Българската академия на науките, Селскостопанската академия и другите публични научни организации, като отчита различните им функции и спецификата на научните области. Предвидените мерки са:

1. Периодична международна оценка на научните организации и основните им структурни звена. *Срок: януари 2029 г.*

2. Многогодишни договори за финансиране с конкретни цели, показатели и публично отчитане. *Срок: януари 2030 г.*

3. Оценяване на качеството и оригиналността на научните резултати, международното въздействие, привлеченото конкурентно финансиране, подготовката на млади учени и приноса към икономиката и публичните политики. *Срок: януари 2030 г.*

4. Отделни методики за природните, инженерните, медицинските, аграрните, обществените и хуманитарните науки. *Срок: януари 2030 г.*

5. Публичност на правилата, оценките и разпределението на средствата. *Срок: януари 2030 г.*

6. Оценяване на институционалната среда: правила за назначения и повишения, достъп до инфраструктура, научна почтеност и подкрепа за международна мобилност. *Срок: януари 2030 г.*

7. Отчитане на устойчивостта на научните школи и на способността на организацията да привлича и задържа висококвалифицирани изследователи. *Срок: януари 2030 г.*

Устойчиво финансиране на стратегическите научни структури и инфраструктури

Предвидимо многогодишно финансиране за изследователските висши училища, центровете за върхови постижения, центровете за компетентност и обектите от Националната пътна карта за научна инфраструктура. Целта е създаденият с национални и европейски средства капацитет да се използва пълноценно и да се интегрира в европейските научни мрежи. Предвидените мерки са:

1. Изследователски висши училища. *Срок: март 2029 г.*

Финансиране за подкрепа на международно конкурентни научни групи, постдокторантски позиции, докторски училища, съвместни назначения с научни организации, болници и предприятия, подготовка на европейски проекти и поддръжка на ключови лабораторни услуги. Предвидено е допустими разходи да са за научни мениджъри, инженери, специалисти по данни и други професионални роли, без които модерната изследователска дейност е невъзможна, както и периодично преразглеждане на статутът въз основа на обективни резултати и договор за развитие.

2. Центрове за върхови постижения (ЦВП) и центрове за компетентност (ЦК). *Срок: януари 2030 г.*

Подкрепа за центровете след приключване на проектното финансиране чрез петгодишни договори, обвързани с независима оценка. Допустимите разходи включват научен и технически персонал, експлоатация, сервиз, консумативи, енергия, обновяване на оборудването и съфинансиране на нови проекти. Финансирането да съчетава базова подкрепа и компонент за резултати, така че центровете да имат предвидимост, но и стимул да увеличават научната си и стопанската активност. Планирано е да се предприемат действия за осигуряване на свободен достъп до инфраструктурата за други университети, научни организации и предприятия чрез предоставяне на публична информация за графици, цени за външни услуги и годишни данни за натоварването, приходите и потребителите.

3. Национална научна инфраструктура. *Срок: януари 2028 г.*

- Финансиране на целия жизнен цикъл за обектите от Националната пътна карта за научна инфраструктура: експлоатация, персонал, консумативи, поддръжка, информационна сигурност, технологично обновяване и извеждане от експлоатация. Създаване на публичен регистър, който да показва техническите възможности, условията за достъп и степента на използване на научното оборудване, като подпомага общото планиране на инвестициите, ограничава дублиращите покупки и улеснява споделеното използване между институциите.

- Включване на нови обекти само при доказана научна необходимост, достатъчно потребители, квалифициран персонал и осигурен бюджет за експлоатация. Невъзможност за закупуване на скъпа апаратура без осигурени средства за нейното използване и техническо обслужване. При обявяване на обществени поръчки за специализирано оборудване задължително оценяване на техническото качество, надеждността, сервизът и разходите за целия жизнен цикъл, а не единствено най-ниската цена.

Стимулиране на участието в „Хоризонт Европа“

Превръщане участието в европейските рамкови програми в национален приоритет с цел българските организации да преминат от преимуществено участие като малки партньори към ръководство на работни пакети, проекти и международни консорциуми. С особен приоритет да бъдат предложенията с координационна роля, проектите на млади учени и участието в партньорства с дългосрочно стратегическо значение за страната. Предвидени са мерки за финансова и организационна подкрепа:

1. Намаляване на административната тежест чрез максимално съгласуване на националните и европейските правила. Отпадане на повторното изискване на документи и проверки, когато информацията вече е удостоверена по правилата на Европейската комисия. Инициране на промени в националното законодателство, които да позволят гъвкаво възнаграждение на проектните екипи и признаване на реалните непреки разходи без да се създават паралелни отчетни режими.
2. Постоянно действащ фонд за подготовка на предложения по Европейския съвет за научни изследвания, Европейския съвет по иновациите, действията „Мария Склодовска-Кюри“, европейските партньорства, клъстери и инфраструктури. *Срок: януари 2030 г.*
3. Покриване на разходи за изграждане на консорциуми, правна и финансова експертиза, пилотни резултати и предварителна външна оценка. *Срок: януари 2030 г.*
4. Допълнително институционално финансиране за български координатори и прозрачни стимули за ръководителите и екипите на спечелени проекти. *Срок: януари 2028 г.*
5. Своевременно национално съфинансиране за европейски партньорства, мисии и инфраструктури, като решенията се вземат достатъчно рано. *Срок: ежегодно*
6. Стартова национална подкрепа за високооценени предложения, останали без европейско финансиране поради изчерпан бюджет, при спазване на правилата за държавна помощ и съответните европейски изисквания. *Срок: периодично*
7. Професионални проектни офиси в изследователските висши училища и водещите научни организации, както и споделени услуги за по-малките институции. *Срок: януари 2029 г.*
8. Национална мрежа от контактни лица с ясни стандарти за обслужване, специализирани обучения и целева подкрепа за организации с ограничен предишен опит. *Срок: януари 2029 г.*
9. Механизъм за предварително финансиране при забавяне на плащанията, така че институциите да не ограничават участието си поради временен недостиг на оборотни средства. *Срок: януари 2030 г.*

Приложни изследвания, трансфер на технологии и иновации

Изграждане на последователна връзка между научния резултат, доказването на концепция, прототипа, изпитването, внедряването и пазарната реализация. Преодоляване на недостига на средства от държавния бюджет за подкрепа в ранните етапи на технологично развитие. Предвидените мерки са:

1. Фонд за приложни изследвания и доказване на концепция.

Създаване на Национален конкурентен инструмент, който да финансира валидиране на резултати, лабораторни и индустриални прототипи, демонстрационни инсталации, изпитвания, сертификация, защита на интелектуалната собственост и подготовка за частно или европейско финансиране. Планирано е проектите да се изпълняват от научни организации самостоятелно или с предприятия, а оценката да включва учени, инженери, индустриални експерти и специалисти по технологичен трансфер. Подкрепата да се предоставя на етапи, като следващото плащане да зависи от изпълнението на предварително определени технически и пазарни показатели.

2. Партньорство с бизнеса и технологичен трансфер.

Засилването на приложната наука няма да става за сметка на фундаменталните изследвания. За фундаментална наука, приложни разработки и пазарна реализация е предвидено да действат отделни, взаимно допълващи се инструменти. Публично финансираните разработки да са с ясни правила за последващо използване на резултатите, така че общественият интерес да бъде защитен без да се възпрепятства комерсиализацията.

- Съфинансирани проекти между научни организации и предприятия за решаване на конкретни технологични проблеми и създаване на продукти, процеси и услуги.
- Индустриални докторантури и постдокторантски позиции с реален принос от предприятието и ясен план за внедряване.
- Национална мрежа от професионални звена за оценка на технологии, патентоване, лицензиране, намиране на партньори, подготовка на инвестиционни предложения и управление на договори.
- Стандартни договорни правила за собствеността върху резултатите, лицензирането и справедливия дял на изследователите от приходите от комерсиализация.
- Облекчен режим за създаване на научни spin-off предприятия, участие на научните организации в капитала и използване на инфраструктура при прозрачни условия.
- Иновативни обществени поръчки в здравеопазването, енергетиката, сигурността, транспорта, земеделието, околната среда и цифровото управление, при които да се оценяват качеството, ефективността и разходите за целия жизнен цикъл, а не само най-ниската цена.
- Иновационни ваучери за малки и средни предприятия, които използват лаборатории, експертиза и изследователски услуги от публичните научни организации.
- Съвместни тематични програми в области с национален потенциал, при които публичната подкрепа се допълва от измерим финансов или материален принос на предприятията.

Научен потенциал, върхови постижения и млади учени

Създаване на условия за развитие на научна кариера с цел задържане на талантливите млади хора в страната, завръщане на български учени от чужбина и постигане на резултати от световно равнище на водещите български екипи. Предвидените мерки обхващат целия кариерен път – от докторантурата и първата постдокторантска позиция до изграждането на независима група и международно научно лидерство:

1. Върхови научни постижения

- Дългосрочни грантове за фундаментални, високорискови и интердисциплинарни изследвания, оценявани от международни експерти.
- Стартови грантове за независими научни групи, консолидиращи грантове за утвърдени изследователи и подкрепа за екипи с международно лидерство.

- Допълнителен ресурс за учени и организации с проекти на Европейския съвет за научни изследвания, координирани проекти по „Хоризонт Европа“, престижни резултати, патенти и признати научни школи.
- Запазване на част от допълнителното финансиране на разположение на научния екип за последващи изследвания и назначаване на млади учени.
- Национално съфинансиране за престижни международни награди, гостуващи професури и стратегическо привличане на водещи изследователи.

2. Млади учени и научна кариера

- Устойчива национална програма за три- до четиригодишни постдокторантски позиции с конкурентно възнаграждение, бюджет за научна работа и международна мобилност. *Срок: януари 2030 г.*
- Стартови пакети за млади ръководители, включващи позиции за докторанти и постдокторанти, оборудване, консумативи и достъп до инфраструктура. Срок:
- Ясна кариерна рамка от докторант до водещ изследовател и модел за многогодишно назначаване с перспектива за постоянна позиция след независима оценка.
- Докторантите да бъдат третирани като изследователи в начален етап на кариерата, с адекватно възнаграждение, социално осигуряване, средства за работа и участие в проекти.
- Открити международни конкурси, външни членове в комисиите и оценяване според качество, личен принос, международно сътрудничество и подготовка на млади учени.
- Възможност за удължаване на договори и грантове при родителство или продължително заболяване и мерки за съвместяване на научната кариера със семейните ангажименти.
- Обвързване на част от финансирането на докторските програми с качеството на научната среда, напредъка на докторантите и професионалната им реализация.
- Защита на равнопоставеността и научната почтеност и ясни процедури при конфликт на интереси.

3. Привличане и мобилност

- Програма за завръщане на български учени със стартово финансиране, многогодишен договор, екип и възможност за съвместно назначение с чуждестранна организация. *Срок: януари 2028 г.*
- Отваряне на националните грантове и позиции за чуждестранни изследователи и облекчени процедури за признаване на квалификации, пребиваване и работа. *Срок: ежегодно*
- Подкрепа за входяща и изходяща мобилност, съвместни докторантури, гостуващи учени и участие в международни инфраструктури. *Срок: януари 2030 г.*
- Административно обслужване на чуждестранните изследователи и техните семейства при признаване на квалификации, пребиваване, здравни и образователни услуги.
- Подкрепа за професионални научни мениджъри, инженери, лабораторни специалисти и експерти по данни, които осигуряват устойчивостта на изследователските екипи.

4. Финансова рамка и отчетност

- Приемане на четиригодишна траектория за нарастване на публичните разходи за научноизследователска и развойна дейност с допълващо европейско финансиране, а не заместващо националното финансиране. Насочване на допълнителния ресурс приоритетно към резултатно институционално финансиране, устойчивост на стратегическите структури и инфраструктури, участие в европейски програми, приложни изследвания и развитие на научния потенциал.
- Всяка година Министерският съвет да представя публичен доклад за вложените средства, изпълнението на показателите и постигнатите резултати.

Извършване на независима оценка на въздействието в средата на мандата, въз основа на която неефективните инструменти да бъдат променяни или прекратявани, а успешните да получават допълнителен ресурс.

5. Водещ принцип

- Гарантиране устойчивостта на стратегическите научни структури от държавата, а допълнителният ресурс да следва качеството, върховите постижения, международната конкурентоспособност, развитието на младите учени, привлеченото финансиране и приноса към обществото и икономиката.
- Продължаване на успешните мерки като постоянни инструменти, а не като краткосрочни кампании.

Очаквани ефекти

✓ Осигурен по-висок дял за наука като процент от БВП.

✓ Подобрена позиция на България в световната класация по брой индексирани в Web of Science (WoS) публикации.

✓ Приет оперативен план за изпълнение на третия етап на Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2026 – 2030).

✓ Повишен брой на научни публикации на български автори, видими в световната бази данни WoS.

✓ По-висок процент на топ – 10 на сто статии от общия брой статии.

✓ Повишен брой на цитираните публикации на български автори.

✓ По-висок процент на създадени и поддържани сортове растения от Селскостопанската академия в патентно ведомство, спрямо общия брой за Република България.

✓ Повишен брой на договорите за съвместни изследователски проекти между международни компании и български предприятия в областта на земеделието и храните – лицензионни и др.

✓ Реализирани съвместни изследователски проекти между международни компании, български предприятия, университети.

✓ Повече научни публикации в издания с импакт фактор (Web of Science) и/или импакт ранг (Scopus).

✓ Повишен брой на реализираните проекти с участието на млади учени, останали или върнали се в България.

✓ Повече млади учени и постдокторанти, финансирани и подкрепени по Национална програма „Млади учени и постдокторанти“.

✓ Повишен брой на младите учени, финансирани по Конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти на ФНИ.

✓ Повече подкрепени инфраструктурни обекти, част от Националната пътна карта за научни изследвания.

✓ Повече участия на България в ERIC консорциумите за осигуряване на инвестиции в лаборатории и научна инфраструктура.

✓ Увеличаване на привлеченото външно финансиране от ЦВП и ЦК.

✓ Повишаване броя продукти на интелектуалната собственост – чрез патенти, проекти за трансфер на технологии, партньорства с предприятия и участие в европейски иновационни научни проекти.

✓ Повишен брой стратегически програми в приоритетни за страната области, основани на научни анализи и сътрудничество между научните организации, бизнеса и публичния сектор.

РАЗДЕЛ 12: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Гарантиране на разходоефективно, достъпно, прозрачно и справедливо здравеопазване, осигуряващо равен достъп до качествени медицински услуги и водещо до подобряване на здравните характеристики на населението и благосъстоянието на нацията. Преход от медицина на болестите към медицина на здравето, високите технологии, превенцията и профилактиката.

Въпреки развитата на територията на цялата страна мрежа от лечебни заведения за извънболнична и болнична медицинска помощ, населението не получава равномерен и справедлив достъп до медицински услуги.

В допълнение, България е изправена пред предизвикателства, като застаряващо и намаляващо население, висока обща смъртност и е на последно място по очаквана продължителност на живота. Коефициентът на смъртност е значително по-висок от средния за ЕС (15,6‰ спрямо 10,8‰ средно за ЕС). По-голямата част от тези случаи са свързани с инсулти, исхемична болест на сърцето и рак на белия дроб.

Показателите за детската смъртност в България са 4,5 ‰ (на 1 000 живородени) за 2024 г. и 4,6 ‰ за 2025 г., което показва стабилен спад в сравнение с 5,6 ‰ през 2021 г. Въпреки това необходима е структурна промяна на системата на детското здравеопазване в посока превенция и интегрирани грижи.

Сърдечно-съдовите заболявания са водещата причина за смърт, като смъртността от тях е почти 3 пъти по-висока от средната за ЕС. Липсва активна политика за превенция, което компрометира успеха на инвазивното лечение.

Честотата на раковите заболявания е по-ниска от средната за ЕС, но България все още има най-ниските нива на преживяемост при рак на белия дроб и рак на простатата, което показва проблеми с ранната диагностика и ефективността на лечението.

Около 14,5 % от българите страдат от психични разстройства, но грижите за тях остават фрагментирани и несистематизирани.

От друга страна, критичен е недостигът на медицински кадри. Диспропорцията между лекари и медицински сестри е осезаема, липсва и адекватно заплащане както сред медицинските сестри, така и сред лекарите-специализанти.

Ето защо, за изграждане на по-здрава нация чрез укрепване на здравната система, създаване на условия за развитие и иновации е необходимо:

1. Трансформация от болнично лечение към промоция на здраве, превенция и профилактика на заболявания;
2. Въвеждане на стриктен контрол върху разходите в здравеопазването, прозрачност, отчетност и предвидимост;
3. Намаляване на доплащането от страна на пациентите чрез централизирано договаряне на лекарства, медицински изделия и апаратура.

Очакваните резултати в дългосрочен план са: по-здрава нация, намалена смъртност (вкл. намалена предотвратима смъртност), укрепена здравна система, въведени иновации за ефективно, прозрачно и предвидимо управление в българското здравеопазване.

Приоритет 12.1. Разходна ефективност в здравеопазването и намаляване на доплащанията (финансова защита за населението)

Законодателни мерки

Трансформация към по-разходоефективно, качествено, достъпно и социално справедливо здравеопазване чрез приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина, Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето, Закон за изменение и допълнение на Закона за здравното осигуряване и Закон за допълнение на Наказателния кодекс:

1. Въвеждане на прозрачен преговорен процес и провеждане на централизирани доставки на скъпоструващи лекарствени продукти, медицински изделия и апаратура за всички лечебни заведения за болнична помощ (държавни, общински и частни) по реда на Закона за обществените поръчки и контрол на злоупотребите.
2. Разширяване обхвата на Специализираната електронна система за проследяване и анализ на лекарствените продукти, включени в Позитивния лекарствен

списък на лекарствени продукти (ПЛС) и защита правото на гражданите за 100% достъп до лекарствени продукти.

3. Запазване на солидарния модел при здравно осигуряване, намаляване на доплащанията от пациента при въведен контрол, отчетност, прозрачност и прогнозируемост на разходите в здравеопазването.

4. Дигитален контрол върху бюджета на НЗОК с осигурен публичен достъп до верифицирани и агрегирани отчетни данни.

5. Преразглеждане на клиничните пътеки и пилотно въвеждане на модела на диагностично-свързаните групи, като модел на заплащане, ориентиран към остойностяване в цялост на медицинските услуги, включително на медицинския труд.

6. Обвързване на качеството и резултата от медицинските услуги със заплащането им.

7. Наказателна отговорност срещу злоупотреби и източване на здравни средства.

8. Разработване и внедряване на алгоритъм за дигитален мониторинг върху издаването на ТЕЛК решения и кръстосана проверка на достоверността на информацията по пътя на пациента в НЗИС, включително осигурена свързаност с информационната система на НАП.

9. Включване на оценка на функционалността при издаване на ТЕЛК решения, която да позволява определяне на заетостта, която може да упражнява оценяваното лице.

10. Контрол върху издаването на болнични листове чрез включване на временната неработоспособност в Информационната база данни за медицинската експертиза.

11. Проверки на сигналите, подавани от Информационната база данни за медицинската експертиза и издаване на актове за нарушения за „необосновани“ ТЕЛК решения, отнемане на неправомерно получени права и отнемане на лекарски правомощия.

12. Включване на транспортните областни лекарски експертни комисии (ТОЛЕК) и транспортната централна лекарска експертна комисия (ТЦЛЕК) в електронната система за медицинска експертиза с осигуряване на свързаност с МВР, КАТ и др. *Срок: 2026 – 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Контрол върху разходите в здравеопазването

1. Разработване на процедури за провеждане на търгове по реда на ЗОП, за доставка на лекарствени продукти, медицински изделия и апаратура за всички лечебни заведения за болнична помощ по реда на Закона за обществените поръчки и контрол на злоупотребите. *Срок: октомври – декември 2026 г.*

2. Въвеждане на критерии за качество на предоставяните медицински услуги и обвързване на резултатите за качество с финансирането на лечебните заведения. *Срок: декември 2026 г.*

3. Въвеждане на прозрачен дигитален контрол на разходите в извънболничната и болничната медицинска помощ и повишаване на отчетността при управлението на публичния ресурс. *Срок: октомври 2026 г. – декември 2026 г.*

4. Контрол върху разходите в болничната помощ чрез дигитален мониторинг на хоспитализации и епикризи (вкл. овластяване на пациентите чрез нотификация) и извършване на последващи физически проверки на базата на нередностите, идентифицирани от НЗИС. *Срок: декември 2026 г.*

5. Финализиране на 15-годишния период от адаптиране на модела на диагностично-свързаните групи, като модел на заплащане, ориентиран към остойностяване в цялост на медицинските услуги, включително на медицинския труд и пилотно въвеждане. *Срок: декември 2026 г. – декември 2027 г.*

6. Разработване и въвеждане на методика за оценка на риска (автоматизирана) при инвестиционни предложения от страна на лечебните заведения с над 50 % държавно участие. *Срок: септември 2026 г.*

7. Разработване и въвеждане на критерии за приоритизация на инвестиционни проекти на лечебни заведения с над 50 % държавно участие. *Срок: септември 2026 г. – октомври 2026 г.*

8. Разработване и въвеждане на методика за обвързване на възнагражденията на органите за управление и контрол в държавните лечебни заведения за болнична помощ с постигнатите финансови резултати. *Срок: септември 2026 г.*

Контрол върху качеството в здравеопазването и намаляване на доплащанията

1. Ревизия на медицинските стандарти по медицински специалности с включване на повече от един лекар със специалност за съответно ниво на компетентност и обвързване на броя лекари с минимален брой медицински специалисти в зависимост от броя на заетите легла, изискванията на лечебно-диагностичния процес и спецификата на структурите. *Срок: март 2027 г. – декември 2027 г.*

2. Разработване на критерии за качество при оказването на медицинските грижи и обвързване с оценката на риска. *Срок: декември 2026 г. – юли 2027 г.*

3. Централизиране на процесите по Оценка на здравните технологии и повишаване качеството на получаваните медицински услуги. *Срок: февруари 2027 г.*

4. Увеличаване достъпа до терапия на нуждаещите се пациенти по международни непатентни наименования, включително заплащане на антибактериални лекарствени продукти на лица до 7-годишна възраст. *Срок: януари 2027 г.*

5. Актуализиране на изискванията за финансиране на медицински услуги в извънболничната медицинска помощ, предоставяни в отдалечени и трудно достъпни населени места, включително разработване на програми за прегледи с мобилни медицински екипи и извършване на медицински услуги от разстояние чрез бюджета на НЗОК. *Срок: януари 2027 г.*

6. Увеличаване на заплащането на медицинския труд за работа в отдалечени и трудно достъпни населени места, обвързано с постигнатия обхват и регистрирани резултати. *Срок: януари 2027 г.*

7. Въвеждане на забрана за заплащане от пациент или близки на пациент на транспорт, реализиран от екипи на Спешна медицинска помощ. *Срок: декември 2026 г.*

8. Разработване на процедури за намаляване на доплащането от пациента за лекарствени продукти, включени в Позитивния лекарствен списък на лекарствени продукти (ПЛС) за домашно лечение, предназначени за лечение на хронични незаразни болести, и медицински изделия. *Срок: октомври 2026 г. – март 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрена отчетност, прозрачност, контрол и прогнозируемост на разходите в системата на здравеопазването.

✓ Въведена отговорност за злоупотреби, свързани с разходването на средства в здравеопазването.

✓ Разширен достъп до лекарствена терапия на нуждаещите се и осигурена финансова защита.

✓ Актуализирани алгоритми на клиничните пътеки и въведен пилотен модел на диагностично-свързаните групи.

✓ Осигурен 100% мониторинг на наличието на лекарствени продукти на територията на страната.

✓ Повишено качество и достъп до здравеопазването и въведен стриктен контрол върху разходите в здравеопазването, прогнозируемост и прозрачност.

Приоритет 12.2. Балансирано географско разпределение и достъп до здравни услуги в малки и труднодостъпни населени места

Законодателни мерки

Структурна реформа на Закона за лечебните заведения със следните основни акценти:

1. Създаване на възможност лечебните заведения за болнична помощ да извършват медико-диагностични дейности и консултации без необходимост от хоспитализация.
2. Въвеждане на възможност за специалистите по здравни грижи да сключват договори за изпълнение на извънболнични здравни грижи с НЗОК в труднодостъпни и отдалечени региони.
3. Разработване на електронна Национална здравна карта с регламентация за актуализация в реално време.
4. Развитие на мобилни медицински услуги и медицинска помощ от разстояние, финансирани от Националната здравноосигурителна каса.
5. Въвеждане на периодична оценка на удовлетвореността на пациентите чрез приложението е-Здраве и анализ на данните.
6. Стартиране на реорганизация на наземната спешна медицинска помощ за по-добър достъп и качество.
7. Въвеждане на промени, ограничаващи разкриването на нови дейности от болниците и разкриването на нови адреси на „филиали на болници“ и чрез електронизация на извършването на Комплексна оценка на предложения за откриване на нови болници и нови дейности в болниците. *Срок: 2026 – 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Равен достъп до медицински услуги в малки и труднодостъпни населени места

1. Разработване на методика за заплащане на лечебни заведения, сключили договор с НЗОК за прегледи, извършени в малки и труднодостъпни населени места (вкл. с мобилни екипи). *Срок: ноември 2026 г.*
2. Разработване на програми за осъществяване на медицински услуги в малки и труднодостъпни населени места и провеждане на кампании за информираност на населението. *Срок: октомври 2026 г.*
3. Реорганизиране на спешната медицинска помощ за осигуряване на бърз и качествен достъп до медицински услуги (24 часов мониторинг и докладване в реално време). *Срок: октомври 2026 г. – декември 2026 г.*
4. Разгръщане на мрежа от амбулатории за първична помощ в малки населени места и отдалечени райони. *Срок: октомври 2026 г.*
5. Създаване на възможност за разкриване на амбулатории за здравни грижи в труднодостъпни и отдалечени региони и предвиждане на финансиране от бюджета на НЗОК (финансов стимул за развитие на извънболничната помощ). *Срок: октомври 2026 г. – ноември 2026 г.*

Оптимизация на болничната мрежа:

1. Завършване на строително-ремонтни дейности за обновяване на спешни отделения в лечебни заведения за болнична медицинска помощ. *Срок: октомври 2026 г.*
2. Финализиране на доставките на високоспециализирана медицинска апаратура за диагностика и лечение на онкологични, педиатрични и мозъчно-съдови заболявания и въвеждането им в експлоатация в над 50 държавни и общински лечебни заведения. *Срок: август 2026 г.*

3. Стартиране на проверка за физически наличните болнични легла и тяхната използваемост в 28-те области на страната. *Срок: ноември 2026 г.*

4. Актуализиране и дигитализиране на Националната здравна карта, включително електронизация на Комплексна оценка на предложения за откриване на нови болници и нови дейности в болниците. *Срок: ноември 2026 г. – юни 2027 г.*

5. Анализиране на нагласите на населението за трансформиране на неефективни лечебни заведения за болнична помощ за активно лечение в лечебни заведения за долекуване, продължително лечение и палиативни грижи. *Срок: декември 2026 г. – юни 2027 г.*

6. Разработване на анкета за периодична оценка на удовлетвореността на пациентите и въвеждане чрез приложението е-Здраве с последващ анализ на данните. *Срок: декември 2026 г. – март 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Актуализирана и дигитализирана Национална здравна карта.

✓ Гарантирано достъпно здравеопазване и премахване на регионалните дисбаланси.

✓ Разкрити амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ.

✓ Анализирани нагласи за трансформация на легла за активно лечение в легла за долекуване и продължаващо лечение и осигуряване на дългосрочна координирана грижа.

✓ Въведен механизъм за оценка на удовлетвореността на пациентите.

Приоритет 12.3. Гарантирано високо качество на детското здравеопазване, спешна медицинска помощ, HEMS и медицински специалисти

Законодателни мерки

Структурна реформа, ориентирана към основите на здравеопазването, чрез приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравното осигуряване, Закон за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения и Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето със следните акценти:

1. Високотехнологични и качествени педиатрични здравни грижи, предоставяни в Национална детска болница.

2. Детско здравеопазване и педиатрични грижи – разширен скрининг на новородени, превенция и профилактика на заболявания, промоция на здраве, двигателна активност, усъвършенстване на интегрираните здравно-социални услуги, училищно здравеопазване.

3. Укрепване на мрежата от здравни кадри чрез въвеждане на справедлив механизъм за заплащане на труда на медицинските кадри, както и стъпаловидно кариерно развитие.

4. Въвеждане на механизъм за анализ и прогнози за пазара на труда в здравеопазването.

5. Рационална система за управление на спешната медицинска помощ.

6. Развитие на спешната медицинска помощ по въздух (HEMS). *Срок: 2026 – 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Високотехнологично детско здравеопазване

1. Ускорено изграждане на национална детска болница, анализ на ефективността на „Здравна инвестиционна компания за детска болница” и връщане на контрола на държавата върху процеса по изграждане.

2. Изграждане на иновативен медицински център за върхови постижения в педиатричните услуги чрез прилагане на мултидисциплинарен подход в Национална детска болница. *Срок: януари 2028 г. – декември 2030 г.*

3. Финализиране на деинституционализацията на здравно-социалните услуги за деца от 0 до 3 г. възраст. *Срок: януари 2028 г.*

4. Развитие на здравни и интегрирани здравно-социални услуги за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания. *Срок: януари 2028 г.*

5. Подобряване на условията за предоставяне на педиатрични грижи чрез модернизация на неонатологични структури. *Срок: септември 2026 г.*

6. Разширяване на обхвата на неонаталния скрининг, превенцията и профилактиката на заболявания, промоцията на здраве, двигателната активност, усъвършенстването на интегрираните здравно-социални услуги, училищно здравеопазване. *Срок: 2027 г.*

7. Създаване на пилотни програми за внедряване на училищно здравно обслужване и здравната грамотност на децата и подрастващите. *Срок: септември 2026 г.*

8. Внедряване на постоянни програми за повишаване на здравната грамотност на децата и подрастващите. *Срок: октомври 2026 г. – март 2029 г.*

Запазване на кадрите в системата на здравеопазването

1. Прозрачност в процеса по специализация в здравеопазването чрез пълна дигитализация (от етап обявяване на места за специализация до етап завършване на специализация). *Срок: септември 2026 г – декември 2026 г..*

2. Провеждане на единен изпит за специализация минимум два пъти годишно и пълна електронизация на етапите при специализацията в здравеопазването (включително въвеждане на електронна книжка на специализанта; дневници; оценяване и др.). *Срок: септември – декември 2026 г.*

3. Въвеждане на обективни критерии за зачисляване за специализация, включително на етап интервю в лечебни заведения. *Срок: септември 2026 г.*

4. Въвеждане на справедлив механизъм за заплащане на медицинските кадри чрез договаряне на Колективен трудов договор в отрасъл „Здравеопазване“ и Национален рамков договор, като изрично се предвиди разпоредба, според която разликата между основното трудово възнаграждение на лекар-специализант и на лекар със специалност, а също така и на медицинска сестра-специализант и на медицинска сестра със специалност следва да бъде не по-голяма от 30%, а разликата между допълнителното материално стимулиране на лекар-специализант и лекар със специалност и медицинска сестра – специализант и медицинска сестра със специалност следва да е съобразно обективно положения труд и постигнати резултати. Като допълнение към трудовото възнаграждение следва да бъдат калкулирани и средствата, получавани за предоставяне на здравни услуги на здравно-неосигурени граждани. Допълнително обвързване на заплащането на лекарите със специалност с успеваемостта на зачислените към тях лекари-специализанти. *Срок: ноември 2026 г.*

5. Въвеждане на справедлив механизъм за адекватно заплащане на медицинските кадри. Стимулиране на заплащанията на медицински сестри, специализанти, лекари със специалност, асистенти, главни асистенти, доценти и професори с цел стъпаловидно кариерно развитие. *Срок: 2026 г. – 2027 г.*

6. Създаване на социално-икономически стимули за задържане на млади медицински специалисти чрез предоставяне на общински жилища, осигуряване на работа, училище, детска градина за членове на семейството. *Срок: 2026 г. – 2029 г.*

7. Създаване на благоприятна за работа среда чрез завършване на всички стартирани по проекти строително-ремонтни дейности. *Срок: октомври 2026 г.*

8. Надграждане на знанията и уменията на 2400 медицински специалисти от системата на спешната медицинска помощ, както и разширяване на капацитета за провеждане на обучения и модернизиране на Националния център за обучение и квалификация в системата за спешна медицинска помощ „Проф. д-р Милан Миланов“. *Срок: 2026 г. – 2029 г.*

9. Дефиниране на възможностите за реализация на длъжността „Лекарски асистент“ (Фелдшер) и „Парамедик“ и тяхното интегриране в здравната система и анализ на разпределението им по региони в страната. *Срок: септември 2026 г. – юни 2027 г.*

10. Подготовка на медицински специалисти според нуждите на актуализираната Национална здравна карта на Република България, анализ и прогнозиране на потребностите на пазара на труда в здравеопазването. *Срок: септември 2026 г. – юни 2027 г.*

Рационализация на системата за спешна медицинска помощ

1. Извършване на строително-ремонтни дейности за обновяване на спешни отделения в лечебни заведения за болнична медицинска помощ и осигуряване на по-добри условия за работа. *Срок: октомври 2026 г.*

2. Подобряване безопасността на пациентите в спешната медицинска помощ чрез обновяване на автопарка с модерни и оборудвани линейки. *Срок: октомври 2026 г. – март 2027 г.*

3. Надграждане на знанията и уменията на работещите в системата на спешната медицинска помощ и въвеждане на съвременни протоколи за действие. *Срок: октомври 2026 г. – март 2028 г.*

4. Въвеждане на промяна в алгоритмите за осигуряване на наземен транспорт в спешната медицинска помощ съобразно дигитално получавана информация в реално време за свободни болнични легла и отчетност на движението на линейките. *Срок: октомври 2026 г. – ноември 2026 г.*

Развитие на спешната медицинска помощ по въздух (HEMS)

1. Създаване на работещ единен национален модел за управление и координация на HEMS, пълноценно интегриран със системата 112, регионалните центрове за спешна медицинска помощ и лечебните заведения с ясно разписани отговорности и критерии за активиране и реализиране на първични мисии. *Срок: октомври 2026 г. – декември 2026 г.*

2. Преглед и допълване на медицинските стандарти за задължително използване на HEMS и предоставянето на спешна медицинска помощ в рамките на т. нар. „златен час“ при тежки ПТП, политравми, инфаркти и инсулти, инциденти в труднодостъпни места и др. *Срок: октомври – декември 2026 г.*

3. Изготвяне на критерии мониторинг за гарантиране функционирането на системата HEMS при спазване на европейските стандарти за авиационна безопасност. *Срок: септември – октомври 2026г.*

4. Създаване и поддържане на адекватен капацитет за изпълнение на мисии по всяко време на денонощието и всякакви метеорологични условия, чрез провеждане на системна политика за обучение, надграждане на способностите и задържане на летателен, технически и медицински състав. *Срок: юли – октомври 2027 г.*

5. Изграждане на капацитет за търсене и спасяване, след пълното разгръщане на системата за спешна медицинска помощ по въздуха. *Срок: юни – декември 2027 г.*

6. Изграждане на постоянни оперативни бази в постоянни и сезонни локации и болнични вертолетни летища, позволяващи оперирането на системата 24/7, съхранението и обслужването на авиационната техниката. *Срок: юни 2026 – декември 2027 г.*

7. Гарантиране на устойчиво финансиране на системата, което позволява непрекъснато осигуряване на спешна медицинска помощ по въздуха. *Срок: юни 2026 – декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Намалена предотвратима обща и детска смъртност.
✓ Намалена детска заболеваемост.
✓ Повишено качество на диагностиката в областта на педиатричните заболявания.
✓ Повишени знания и умения на медицинските специалисти.
✓ Укрепена мрежа от здравни кадри със създадени условия за стъпаловидно кариерно развитие и заплащане.
✓ Въведен механизъм за анализ и прогнози за пазара на труда в здравеопазването.
✓ Съкратено време за реакция чрез по-добра логистика и координация в наземната спешна медицинска помощ и развита и надградена спешна медицинска помощ по въздуха.

Приоритет 12.4. Преход от медицина на болестите към медицина на здравето и високите технологии - превенция, профилактика и електронно здравеопазване

Законодателни мерки

Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето, Закон за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения, Закон за държавния бюджет и Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса с цел:

1. Гарантиране на безплатни и регулярни профилактични прегледи, с широк обхват на дейности, съобразени с всяка възрастова група.
2. Трансформация на модела на здравеопазване към повече профилактика и превенция на заболяванията, с приоритет на майчино, детско и училищно здравеопазване, предотвратяване на социално значимите заболявания.
3. Превръщане медицината на болестите в медицина на здравето чрез промяна на баланса между лечение и профилактика.
4. Превенция на психичните разстройства и иновации в областта на психичното здраве.
5. Въвеждане на болничен изкуствен интелект за намаляване на бюрокрацията за пациенти и лекари.
6. Гарантиране защита на личните данни и киберсигурност.
7. Създаване на оперативно съвместимо, ефективно електронно здравеопазване с единна база от данни за всички лечебни заведения.
8. Изкуствен интелект за прозрачно, обективно и отчетно електронно здравеопазване.
9. Нормативно регулиране на Международната класификация на болестите 11 ревизия (МКБ 11). *Срок: 2026 – 2030 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Преход от болест към здраве

1. Превенция на антибиотична резистентност и вътреболничните инфекции чрез прилагане на Националната програма за действие срещу антимикробната резистентност 2026 – 2029 г. *Срок: 2026 г. – 2029 г.*
2. Промяна в структурата на бюджета на НЗОК с фокус върху увеличаването на средствата за промоция на здраве, превенция и профилактика на заболяванията. *Срок: от декември 2026 г. – ежегодно до 2030 г.*

3. Разширяване на пакета за извънболнична помощ с фокус върху прегледи и изследвания за борба със социално значимите заболявания – сърдечносъдови, онкологични, диабет. *Срок: от декември 2026 г. – ежегодно до 2030 г.*

3. Осигуряване на достъпа на гражданите до безплатни препоръчителни имунизации (срещу сезонен грип, пневмококови инфекции, ротавирусни инфекции, човешки папилома вирус). *Срок: 2026 г. – 2030 г.*

4. Превенция на психичните заболявания и усложненията чрез: подобряване на условията за превантивна терапия; подобряване на условията за лечение. *Срок: 2026 г. – 2030 г.*

5. Въвеждане на нови модели за грижи за пациенти страдащи от хронични незаразни болести: медицинска диагностика от разстояние; контрол върху лекарствената терапия; повишена двигателна активност под медицински контрол, съобразно заболяванията. *Срок: 2026 г. – 2030 г.*

6. Медицинска наука в областта на превенцията на злокачествените образувания: въвеждане на персонализирана медицина по обективни критерии с цел повишаване на възможността за преживяемост и годините в добро здраве. *Срок: 2028 г. – 2030 г.*

7. Развитие на детско и училищно здравеопазване с акцент върху намаляване употребата на храни с високо съдържание на сол, захар и др. и повишаване на физическата активност. *Срок: септември 2026 г. – 2030 г.*

8. Въвеждане на гериатрична политика с грижа за хронично болните възрастни хора. *Срок: януари 2027 г. – 2030 г.*

9. Актуализиране на трансплантационната политика и подобряване на шансовете за живот след трансплантация. *Срок: септември 2026 г. – януари 2027 г.*

Високите технологии в полза на здравето

1. Създаване на иновативен модел за „здраво бъдеще на нацията“ чрез развитие на дигитален контрол върху факторите на риска на околната среда (химични, биологични, радиологични, йонизиращи, нейонизиращи) и механизъм за ранно предупреждение. *Срок: септември 2026 г. – януари 2027 г.*

2. Преобразуване на активите от данни в използваема информация за:

- Реално средносрочно и дългосрочно прогнозиране на разходите в здравеопазването (вкл. капиталовите инвестиции).
- Ранно предупреждение за възможна несъстоятелност на лечебни заведения.
- Влошаване на здравните показатели на населението.
- Занижено качество.
- Риск от кибератаки. *Срок: септември 2026 г. – януари 2027 г.*

3. Превод и въвеждане на МКБ 11 – от хартиена форма на МКБ 10 към електронна форма. *Срок: септември 2026 г. – септември 2029 г.*

4. Въвеждане на модули за оценка на финансовите показатели относно лечението на пациентите на базата на Специализиран софтуер на болниците с цел получаване на себестойността на лечението на всеки пациент. *Срок: септември 2026 г. – декември 2026 г.*

5. Въвеждане на критерии за оценка на ефективността и качеството на лечението на пациентите на индивидуално ниво, оперативно ниво (болница) и на национално ниво (система на здравеопазването) с използването на ИИ. *Срок: януари 2027 г. – юни 2027 г.*

6. Разработване на модули за т.н. „съветващи системи“ в областта на лекарствената терапия. *Срок: януари 2027 г. – юни 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличен дял на промоцията на здраве, превенцията и профилактиката на заболявания спрямо дела на болничното лечение.

✓ Понижено ниво на хоспитализации.

- ✓ Подобрени здравни показатели (ранно диагностициране, намалена заболеваемост от хронични незаразни болести, по-добра и по-щадяща терапия в извънболничната помощ).
- ✓ Подобрен контрол и механизми за превенция на заплахи от финансово, медицинско или кибер естество.
- ✓ Развита персонализирана медицина и повишени години в добро здраве.

РАЗДЕЛ 13: РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВО

Регионалното развитие и благоустройството като основен инструмент за повишаване конкурентоспособността на страната, териториалната свързаност и качеството на живот чрез модерна инфраструктура, устойчиво пространствено развитие и ефективно управление на публичните инвестиции

Регионалното развитие на България продължава да се характеризира със значителни различия между отделните области и общини. Част от регионите се развиват динамично, докато други продължават да губят население, инвестиции и икономическа активност. Това води до задълбочаване на демографските проблеми и до ограничен достъп на гражданите до качествени публични услуги и възможности за развитие.

Въпреки значителните инвестиции през последните години, транспортната инфраструктура остава незавършена в редица стратегически направления. Липсват цели транспортни направления! Липсват изцяло изградени магистрали, като за основна част от тях лисват и проекти! Това характеризира липса на всякаква стратегия за изграждането на транспортната инфраструктура на територията на Република България. Липсват ключови пътни връзки, наблюдава се забавеното изграждане на автомагистрали, скоростни пътища и обходни трасета продължават да затрудняват безопасното придвижване на хората, развитието на бизнеса и свързаността между регионите.

Водоснабдителната инфраструктура е сред секторите с най-много натрупани проблеми. В голяма част от населените места продължават режимите на водоснабдяване, загубите на вода остават високи, а голяма част от водопроводната и канализационната мрежа е силно амортизирана. Наред с това, значителни населени места все още не разполагат с необходимата инфраструктура за събиране и пречистване на отпадъчните води, което затруднява изпълнението на европейските екологични стандарти.

Жилищният фонд в страната е сред най-старите в Европа. Значителна част от сградите са с ниска енергийна ефективност, високи разходи за отопление и необходимост от основно обновяване. Едновременно с това липсва последователна национална жилищна политика, която да отговори на нуждите на младите семейства, уязвимите групи и регионите с ограничен достъп до качествено жилищно настаняване.

Инвестиционният процес остава сложен и продължителен. Големият брой административни процедури, честите нормативни промени, липсата на достатъчна проектна готовност и затруднената координация между институциите водят до забавяне на публичните и частните инвестиции, оскъпяване на проектите и несигурност за инвеститорите.

В областта на устройственото планиране и кадастъра все още съществуват непълноти, неприключили кадастрални дейности и устройствено планиране, което не отговаря както на съвременните потребности, така и не създава перспективи и потенциал за развитието на отделните региони. В редица случаи действащата нормативна уредба не предоставя достатъчно ефективни механизми за развитие на нови територии и ускоряване на инвестиционните процеси. Това води до забавяне на инвестициите, затруднения при управлението на собствеността и ограничаване развитието на населените места.

Натрупаните проблеми при превенцията и ограничаване на свлачища, изграждането и поддържането на брегоукрепителни съоръжения и на критична инфраструктура създават рискове за населението, транспортната свързаност и публичната собственост, като необходимите превантивни мерки често изостават спрямо реалните потребности.

Същевременно липсата на достатъчна координация между отделните институции, непълната информация за състоянието на инфраструктурата и отсъствието на единен подход при планирането на инвестициите ограничават възможностите за ефективно управление на публичния ресурс и за провеждане на последователна регионална политика.

Извършването на реформи в нормативната уредба в областите на устройството на територията и инвестиционния процес, във водоснабдителния и канализационния сектор, и в жилищната политика и управлението на сградния фонд, ще създаде предпоставки за постигане на следните цели:

В областта на устройството на територията и инвестиционния процес:

1. Опростяване, стандартизиране и дигитализиране на процедурите по устройствено планиране, инвестиционно проектиране, разрешаване на строителството и въвеждане на строежите в експлоатация.
2. Съкращаване на административните срокове и ограничаване на дублиращите се съгласувателни режими при запазване на необходимите гаранции за законосъобразност, качество и защита на обществения интерес.
3. Създаване на единна електронна среда за устройствено планиране и строителство, осигуряваща проследимост на процедурите, служебен обмен на данни и електронно взаимодействие между гражданите, бизнеса, общините и държавната администрация.
4. Въвеждане на съвременни цифрови стандарти, включително BIM, цифрови устройствени планове, 3D кадастър и цифрови модели на територията и инфраструктурата.
5. Повишаване качеството на устройственото планиране и обвързването му с дългосрочните перспективи за регионално развитие, инфраструктурна обезпеченост, инвестиционен потенциал и устойчиво използване на територията.
6. Подобряване на контрола в строителството и персонализиране на отговорността на участниците в инвестиционния процес, включително чрез по-ясни правила за професионална компетентност, надзор и санкции.

В областта на водоснабдителния и канализационния сектор:

1. Устойчиво управление на ВиК системите и гарантиране на по-надеждни и качествени услуги за населението.
2. Създаване на условия за повишаване на ефективността на операторите и ускоряване на инвестициите във водоснабдителната и канализационната инфраструктура.
3. Намаляване на загубите на вода, подобряване на контрола и осигуряване на прозрачен, справедлив и предвидим регулаторен модел.

В областта на жилищната политика и управлението на сградния фонд:

1. Развитие на нормативната рамка за жилищната политика и управлението на сградния фонд:
2. Създаване на устойчива национална жилищна политика, насочена към достъпността, качеството и сигурността на жилищната среда.
3. Подобряване на управлението и поддържането на многофамилните жилищни сгради.
4. Насърчаване на енергийното обновяване, конструктивната устойчивост и комплексното благоустрояване на жилищните територии. *Срок: февруари 2028 г.*

Приоритет 13.1. Силна подкрепа за българския бизнес, МСП и предприемачеството

Плавен преход към нисковъглеродна икономика чрез подкрепа за бизнеса: модернизиране на сгради, обновяване на машини и съоръжения в трите въглищни региона – Стара Загора, Перник и Кюстендил. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобряване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на предприятията в регионите Стара Загора, Перник и Кюстендил.

✓ Насърчаване на инвестициите в модерни, енергийно ефективни и нисковъглеродни производствени технологии.

✓ Намаляване на енергийното потребление и производствените разходи на подпомогнатите предприятия.

✓ Повишаване на производителността, ресурсната ефективност и иновационния капацитет на бизнеса.

✓ Подкрепа за създаването и запазването на устойчиви работни места в регионите, засегнати от енергийния преход.

✓ Ограничаване на икономическите и социалните последици от прехода към климатично неутрална икономика.

✓ Подобряване на инвестиционната привлекателност и икономическата активност в трите въглищни региона.

✓ Ускоряване на прехода към по-конкурентоспособна, устойчива и нисковъглеродна регионална икономика.

Приоритет 13.2. Енергийна сигурност, конкурентни цени и модерна енергийна система

Повишаване на енергийната ефективност на сгради чрез подмяна на дограма, полагане на изолация, внедряване на алтернативни енергийни източници и други мерки съгласно Националния план за обновяване на сградния фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Намаляване на енергийното потребление и разходите за отопление и охлаждане.

✓ Подобряване на енергийните характеристики и комфорта в обновените сгради.

✓ Ограничаване на енергийните загуби и емисиите на парникови газове.

✓ Насърчаване използването на възобновяеми и алтернативни енергийни източници.

Приоритет 13.3. Развитие на конкурентен, целогодишен и устойчив туризъм

1. Съхранение и развитие на културното и природното наследство. *Срок: декември 2029 г.*

2. Създаване на законодателство, което да гарантира стабилно развитие на туризма с фокус опазване на природните дадености. *Срок: юли 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрено състояние и по-добра достъпност на културни и туристически обекти.

✓ Повишена туристическа привлекателност и удължаване на туристическия сезон.

✓ Насърчаване на устойчивото развитие на регионите чрез културен и природен туризъм.

✓ Съхраняване и популяризиране на културното и природното наследство.

✓ Стимулиране на местната икономика и заетостта чрез развитие на туризма.

Приоритет 13.4. Устойчиво регионално развитие и равни възможности във всички региони

1. Подготовка и обсъждане на предложения за реформи за ефективна децентрализация чрез Съвета по децентрализация на държавното управление към Министерския съвет – одобрен от Съвета по децентрализация анализ и пакет от предложения за реформи за ефективна децентрализация. *Срок: юли 2027 г.*

2. Разработване и внасяне за приемане от Министерския съвет на стратегическа рамка за ефективна децентрализация – внесена за разглеждане и приемане от Министерския съвет стратегическа рамка за ефективна децентрализация. *Срок: юли 2028 г.*

3. Развитие на местното самоуправление чрез прилагане на европейските стандарти за добро демократично управление в българските общини - проведени процедури за присъждане на общините по Европейския етикет за високи постижения в управлението (ELoGE). *Срок: декември 2029 г.*

4. Укрепване на местното самоуправление чрез насърчаване прилагането на европейските стандарти за добро демократично управление на местно ниво – подкрепа за общини, на които е присъден Европейския етикет за високи постижения в управлението (ELoGE), по схемата за малки проекти за въвеждане на европейските стандарти за добро демократично управление. *Срок: октомври 2027 г.*

5. Създаване на условия за балансирано регионално развитие за периода след 2028 г., чрез разработване на Национална концепция за регионално и пространствено развитие и Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите с екологични оценки към тях – изготвени стратегически документи. *Срок: декември 2027 г.*

6. Подкрепа за изграждане на индустриални зони. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Целенасочена подкрепа за устойчиво и балансирано развитие на всички региони.

✓ Повишаване на инвестициите, икономическата активност и заетостта в граничните и изоставащите региони.

✓ Подобряване на административния и финансовия капацитет на местното самоуправление.

✓ Повишаване качеството, ефективността и прозрачността на управлението в българските общини.

✓ Създаване на стратегическа основа за устойчиво регионално и пространствено развитие след 2028 г.

✓ Насърчаване развитието на индустриални зони и привличането на нови инвестиции в регионите.

✓ Подобряване на достъпа на гражданите и бизнеса до качествена инфраструктура и публични услуги.

✓ Повишаване на конкурентоспособността и привлекателността на регионите за инвестиции, живот и работа.

Приоритет 13.5. Модерен, дигитален и ефективен строителен и инвестиционен процес

1. Укрепване на капацитета на службите по геодезия, картография и кадастър в областните центрове с оглед равен достъп на гражданите и бизнеса до качествени кадастрални услуги във всички региони. *Срок: април 2030 г.*

2. Съдействие при актуализиране на плановете за управление на Природен парк „Витоша“, Национален парк „Рила“ и Национален парк „Пирин“. *Срок: ноември 2028 г.*

3. Създаване на Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството, осигуряваща предоставяне на електронни административни услуги и възможност за осъществяване на комплексно обслужване. *Срок: декември 2029 г.*

4. Създаване на Портал по устройство на територията – централна, публична уеб-базирана GIS информационна система, която осигурява публикуване на влезлите в сила общи и подробни устройствени планове и техни изменения, която да надгради кадастралната информационна система КАИС, дигитализация на действащи

устройствени планове и интегриране в обща пространствена база данни към Единния регистър и Портала по устройство на територията с цел подпомагане на автоматизирането, качеството и изпълнението на електронните услуги в областта, както и осигуряването на прозрачност и по-бърз и лесен достъп до данни, въвеждане на ниво 2 на строително-информационно моделиране (СИМ/BIM) в инвестиционното проектиране и строителството – въведена в експлоатация софтуерна инфраструктура за работа със СИМ проекти в процеса по одобряване и съгласуване на инвестиционни проекти. *Срок: декември 2029 г.*

5. Повишаване на пълнотата, точността и актуалността на кадастралната карта и кадастралните регистри като основа за инвестиционния процес, устройственото планиране, електронното управление и защитата на правото на собственост – покритие на кадастралната карта 97 на сто от територията на страната. *Срок: април 2030 г.*
6. Осъвременена първокласна Държавна нивелачна мрежа. *Срок: април 2030 г.*
7. Осъвременена мрежа от мареографни станции, функциониращи съгласно стандартите на Постоянната служба за средно морско равнище (PSMSL). *Срок: април 2030 г.*
8. Осъвременена Държавна гравиметрична мрежа. *Срок: април 2030 г.*
9. Разработване на 3D кадастрални карти и цифрови двойници за нуждите на устройственото планиране, инвестиционния процес и управлението на инфраструктурата – разработен национален модел за 3D кадастър и цифрови двойници. *Срок: април 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Ускоряване и опростяване на инвестиционния и строителния процес.

✓ Намаляване на административната тежест и сроковете за предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса.

✓ Повишаване качеството, достъпността и актуалността на кадастралната и устройствената информация.

✓ Осигуряване на прозрачност и проследимост при устройственото планиране и инвестиционното проектиране.

✓ Подобряване на координацията между институциите чрез единна информационна среда.

✓ Повишаване на ефективността и качеството при проектирането, строителството и управлението на инфраструктурата.

✓ Създаване на условия за въвеждане на съвременни цифрови технологии и BIM в строителния сектор.

✓ Укрепване на административния капацитет и подобряване качеството на кадастралното обслужване в цялата страна.

✓ Повишаване на точността и пълнотата на кадастралните и геодезическите данни като основа за сигурността на собствеността и инвестициите.

✓ Осигуряване на устойчиво управление на Природен парк „Витоша“ чрез съчетаване на опазването на природата с развитието на туристическата и техническата инфраструктура.

Приоритет 13.6. Качествени ВиК услуги и устойчива градска среда

1. Спешно планиране и изпълнение на инвестиции във водоснабдителна инфраструктура за питейно водоснабдяване в региони с безводие и с трайно отклонение на качеството на питейната вода от нормативните изисквания. *Срок: април 2030 г.*
2. Дигитална трансформация на управлението на водния риск – национална платформа за воден риск и Регистър на загубите. *Срок: септември 2027 г.*

3. Дигитална трансформация на управлението на водния риск – програма за интелигентно измерване – умни водомери в петте приоритетни района – Търговище-Омуртаг, Перник, Кюстендил, Ловеч и Плевен. *Срок: декември 2029 г.*

4. Дигитална трансформация на управлението на водния риск – система за ранно предупреждение и прогнозиране на водния риск. *Срок: декември 2029 г.*

5. Дигитална трансформация на управлението на водния риск – дигитални двойници на водоснабдителни системи. *Срок: декември 2035 г.*

6. Планиране и изпълнение на инвестиции за постигане на съответствие с Директива (ЕС) 2024/3019 за пречистването на градските отпадъчни води. *Срок: април 2030 г.*

7. Регистриране и мониторинг на свлачищни райони – контролирана свлачищна територия. *Срок: май 2030 г.*

8. Геозащитни мерки и дейности за стабилизиране на свлачищата в т.ч. чрез подпомагане на общини. *Срок: май 2030 г.*

9. Осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване – капацитет на нови или модернизирани жилища. *Срок: декември 2029 г.*

10. Повишаване на енергийната ефективност и качеството на живот чрез обновяване на многофамилния жилищен сграден фонд, част от инвестиция C4.I1 „Подкрепа за обновяване на сградния фонд“ от НПВУ. *Срок: декември 2026 г.*

11. Разработване и изпълнение на Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради (2026 – 2029 г.). *Срок: декември 2029 г.*

12. Разработване и приемане на нова Национална жилищна стратегия на Република България. *Срок: октомври 2027 г.*

13. Приемане на Национален план за саниране на сгради в изпълнение на изискванията на Директива (ЕС) 2024/1275 относно енергийните характеристики на сградите. *Срок: декември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобряване качеството на живот чрез обновяване на жилищния фонд и повишаване на неговата енергийна ефективност.

✓ Намаляване на разходите за енергия и подобряване на условията на живот на домакинствата.

✓ Осигуряване на по-надеждно, качествено и устойчиво водоснабдяване, особено в районите с безводие и проблеми с качеството на питейната вода.

✓ Намаляване на загубите на вода и повишаване ефективността при управлението на ВиК инфраструктурата.

✓ Подобряване качеството на услугите по отвеждане и пречистване на отпадъчните води в съответствие с европейските изисквания.

✓ Повишаване сигурността на населението и инфраструктурата чрез ефективен мониторинг и укрепване на свлачищните райони.

✓ Създаване на условия за устойчиво управление на водните ресурси и по-добра готовност при възникване на кризи и неблагоприятни климатични явления.

✓ Подобряване достъпа до модерно, енергийно ефективно и достъпно жилищно настаняване.

✓ Повишаване устойчивостта на градската среда и качеството на публичната инфраструктура.

Приоритет 13.7. Модерна транспортна система и логистична свързаност

1. Изграждане на част от стратегически транспортен коридор Русе – Велико Търново – АМ „Марица“ – ГКПП „Маказа“, в частта Русе-Бяла. *Срок: декември 2030 г.*

2. Проектиране и започване на строителство на част от стратегически транспортен коридор Русе – Велико Търново – АМ „Марица“ – ГКПП „Маказа“, в частта Бяла-Велико Търново. *Срок: декември 2027 г.*

3. Изготвяне на идеен проект и подробен устройствен план като основа на подготвителни действия и възлагане на концесия за строителство на стратегически транспортен коридор Русе – Велико Търново – АМ „Марица“ – ГКПП „Маказа“, в частта Велико Търново – ГКПП „Маказа“. *Срок: декември 2027 г.*

4. Изготвяне на идеен проект и подробен устройствен план като основа на подготвителни действия и възлагане на концесия за строителство на Черноморски транспортен коридор, включващ автомагистрала „Черно море“ и свързаните транспортни връзки към Република Румъния и Република Турция. Коридорът включва автомагистрала „Черно море“, направленията Варна–Добрич–ГКПП „Йовково“, Варна–Дуранкулак, Бургас–Малко Търново, западен обход на Бургас и връзките към пристанищата Варна и Бургас. *Срок: декември 2027 г.*

5. Изграждане на участък от стратегически транспортен коридор Видин – София, в частта Видин-Монтана. *Срок: декември 2029 г.*

6. Изготвяне на идеен проект и подробен устройствен план като основа на подготвителни действия и възлагане на концесия за строителство на стратегически транспортен коридор Видин – София и изграждането на скоростен път Монтана – София с тунел под прохода Петрохан. *Срок: декември 2027 г.*

7. Проектиране и стартиране изграждане на стратегически транспортен коридор Монтана - Ботевград. *Срок: декември 2027 г.*

8. Изготвяне на идеен проект и подробен устройствен план като основа на подготвителни действия и възлагане на концесия за строителство на стратегически транспортен коридор магистрала „Рила“ до Гюешево/Република Северна Македония, осигуряващ свързаност между автомагистралите „Хемус“, „Тракия“, „Струма“ и Еврокоридор VIII. *Срок: декември 2028 г.*

9. Изграждане на АМ „Струма“ в участъка Крупник – Кресна – Кулата, с гарантирано спазване на екологичните изисквания и европейските ангажименти. *Срок: декември 2030 г.*

10. Довършване на автомагистрала „Хемус“ – осигурена проектна готовност и издадени разрешения за строеж за участъци 7, 8 и 9. *Срок: декември 2028 г.*

11. Довършване на автомагистрала „Хемус“ по цялото трасе от Боаза до пресичането с път I-5 Русе – Велико Търново и въведени в експлоатация участъци от АМ „Хемус“ (лотове 2, 3, 4, 5 и 6). *Срок: декември 2029 г.*

12. Изготвяне на идеен проект и подробен устройствен план като основа на подготвителни действия и възлагане на концесия за строителство за разширение на стратегически транспортен коридор АМ „Тракия“ в участъка от София до АМ „Марица“ с цел повишаване пропускателната способност, повишаване безопасността на движението и подобряване на транспортната свързаност по основния национален и международен коридор. *Срок: юли 2028 г.*

13. Модернизация на транспортното направление АМ „Тракия“ – ГКПП „Лесово“ чрез привеждане на път I-7 към габарит Г20 и повишаване на транспортната свързаност с Република Турция - одобрен идеен проект и приключили екологични процедури, осигурена проектна готовност за модернизация и стартирало строителство. *Срок: декември 2029 г.*

14. Проектиране и стартиране изграждането на стратегически транспортен коридор АМ „Марица“ – ГКПП „Лесово“ за повишаване на транспортната свързаност с Република Турция - одобрен идеен проект и приключили екологични процедури, осигурена проектна готовност за модернизация и стартирало строителство. *Срок: декември 2027 г.*

15. Подготовка и реализация на скоростно транспортно направление АМ „Тракия“ – Пловдив – Смолян – ГКПП „Рудозем“ за подобряване на свързаността на Родопския регион и достъпа до Република Гърция – одобрен идеен проект и приключили екологични процедури, осигурена проектна готовност за модернизация и стартирало строителство. *Срок: март 2030 г.*

16. Проектиране и стартиране изграждането на Югозападната дъга на Софийския околовръстен път с цел завършване на пълния околовръстен транспортен пръстен на столицата. *Срок: юли 2028 г.*

17. Стартиране изграждането на тунел под Шипка. *Срок: декември 2029 г.*

18. Проектиране и стартиране изграждането на транспортни връзки през река Дунав при гр. Русе и анализ и подготовка на проекти за свързаност с Румъния при други локации. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Ускорено изграждане и модернизация на стратегическата транспортна инфраструктура на страната.

✓ Подобряване на националната и международната транспортна свързаност с Румъния, Гърция, Турция и Република Северна Македония.

✓ Намаляване на времето за пътуване и повишаване безопасността на движението.

✓ Повишаване на транспортната достъпност на Северна България, Родопския регион, Черноморския район и граничните територии.

✓ Осигуряване на проектна готовност за реализация на ключови национални инфраструктурни проекти.

✓ Привличане на частни инвестиции и алтернативни механизми за финансиране на стратегическата транспортна инфраструктура.

✓ Подобряване на логистичната свързаност и конкурентоспособността на българската икономика.

✓ Повишаване на инвестиционната привлекателност на регионите чрез развитие на транспортните коридори.

✓ Утвърждаване на България като ключов транспортен и логистичен център в Югоизточна Европа.

Приоритет 13.8. Ускорено изграждане и модернизация на сухопътна инфраструктура

1. Модернизиране на общински и републикански пътища в цялата страна, извън трансевропейската транспортна мрежа. *Срок: декември 2029 г.*

2. Подобряване на обществения градски транспорт чрез обновяване на подвижния състав, обновяване на инфраструктура, внедряване на интелигентни транспортни системи. *Срок: декември 2029 г.*

3. Изграждане на нов ГКПП „Струмяни-Берово“ между България и Република Северна Македония – изградена гранична инфраструктура. *Срок: март 2030 г.*

4. Модернизация и разширяване на съществуващи ГКПП „Калотина“, „Лесово“, „Капитан Андреево“, както и тези, свързани с проектирането и реализиране на стратегическите транспортни коридори. *Срок: март 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобряване качеството и безопасността на общинската и републиканската пътна инфраструктура.

✓ Повишаване достъпността и свързаността на населените места във всички региони на страната.

✓ Модернизиране на обществения транспорт чрез внедряване на екологичен подвижен състав и интелигентни транспортни системи.

✓ Намаляване на времето за пътуване, експлоатационните разходи и вредните емисии от транспорта.

✓ Подобряване на трансграничната свързаност и икономическите връзки между България и съседни държави чрез изграждането и модернизирането на нов ГКПП.

✓ Повишаване качеството на транспортното обслужване и условията за устойчиво регионално развитие.

Приоритет 13.9. Координация, аналитичен капацитет и противодействие на организирани заплахи

Повишаване нивото на киберсигурност и устойчивост на кадастрално-информационните системи и регистри в системата на МРРБ – проведени тестове за уязвимости и одити по киберсигурност, внедрена система за мониторинг и реакция при киберинциденти, обучени служители по киберсигурност и актуализирани планове за непрекъсваемост и възстановяване на дейността. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишаване на защитата на кадастрално-информационните системи, регистрите и съхраняваните в тях данни.

✓ Своевременно откриване, ограничаване и преодоляване на киберинциденти.

✓ Намаляване на риска от прекъсване на ключови административни услуги.

✓ Повишаване на готовността и компетентността на служителите за реакция при киберзаплахи.

✓ Осигуряване на непрекъсваемост и бързо възстановяване на дейността при инциденти.

РАЗДЕЛ 14: ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ

Изграждане на модерна, балансирана, екологосъобразна и достъпна транспортна система, работеща в услуга на гражданите и икономиката. Позициониране на България като ключов логистичен и транзитен център в Югоизточна Европа, както и като критичен елемент в търговията и свързаността между Европа, Азия и Африка. България като лидер и регионален хъб за трансграничен обмен на данни и цифрови услуги.

Въпреки благоприятното си географско положение България все още не успява да реализира в пълна степен транспортните си предимства и да се утвърди като предпочитан транзитен център за международни товари и пътници. Независимо от значителните инвестиции, направени през последните години, развитието на транспортната инфраструктура и качеството на транспортните услуги остават незадоволителни и не отговарят на съвременните европейски стандарти.

Изграждането на трансевропейската транспортна мрежа изостава спрямо заложените цели и срокове и възпрепятства интеграцията на страната в Единното европейско транспортно пространство. Това налага ускорена модернизация на направленията и обектите – част от трансевропейската транспортна мрежа и на преминаващите през България Европейски транспортни коридори „Балтийско море – Черно море – Егейско море“, „Западни Балкани – Източно Средиземноморие“ и „Рейн – Дунав“. Особено необходими са инвестиции в инфраструктурата с двойно предназначение, която да осигури подобрена военна мобилност и устойчивост при кризи, с фокус върху трансграничната свързаност – коридор VIII, втори жп преход към Турция, втори мост на р. Дунав при Русе – Гюргево.

България не използва пълноценно стратегическия потенциал на Черно море като част от европейските и евро-азиатските транспортни вериги. Активното участие на страната в Транс-Каспийския международен транспортен маршрут (т.нар. Среден коридор) ще открие нови перспективи за развитие на българските морски пристанища и на сухопътната свързаност с Турция. Коридорът предлага сигурен маршрут, незасегнат от санкции, в момент, когато ключови морски пунктове – като Червено море и Ормузкия проток – се превръщат в рискови зони.

Железопътният транспорт е най-тежкият сектор в системата с натрупани сериозни проблеми, които изискват значителни инвестиции и цялостна промяна в начина на управление. Железопътната мрежа е изградена с висок интензитет и електрификация, но близо 50% от нея е с временни или постоянни ограничения на скоростта. Внедряването на Европейската система за управление на железопътното движение значително изостава. Голяма част от подвижния състав за пътнически превози е на повече от 40 години. "БДЖ – Товарни превози" се намират в тежко финансово състояние. Необходими са спешни мерки за стабилизиране на сектора.

Пътната безопасност продължава да бъде сериозно обществено предизвикателство като броят на загиналите и тежко пострадалите при пътнотранспортни произшествия в България остава сред най-високите в ЕС. Дейностите по превенция, контрол и санкциониране се характеризират с недостатъчна координация между институциите, ограничен обмен на информация и непълноценно използване на съвременните технологични възможности. Това налага изграждане на интегриран и ефективен модел за управление на пътната безопасност, основан на ясна отговорност, междуинституционално взаимодействие и прилагане на единни стандарти за контрол. Усъвършенстването на обучението на нови водачи е ключов елемент от реформата.

Във въздушния транспорт, системата за спешна медицинска помощ по въздух (HEMS) се нуждае от съществено подобряване и ускоряване на процесите, свързани с обучението на пилоти, изграждането на базите за хеликоптерите и административната организация. Съществено внимание следва да се обърне и на регулациите, свързани с дроновете. Това е област, в която технологиите изпреварват законодателството.

Усилията на правителството ще се съсредоточат върху безопасността на транспорта, ефективното използване на европейските средства, модернизацията на инфраструктурата, цифровизацията на услугите и прозрачността при управлението на публичния ресурс.

Приоритет 14.1. Проекти със стратегическо значение за ускорено икономическо развитие на страната и за осигуряване на регионална и международна свързаност

Мерки в изпълнителната власт

1. Анализ на националните стратегии, програми и планове за развитие на стратегическите инфраструктурни проекти, включваща наземна транспортна инфраструктура (пътна и железопътна), интермодална, пристанищна и летищна инфраструктура. Анализът ще установи степента на готовност за изпълнение и ще очертае приоритетите на икономическото развитие. *Срок: декември 2026 г.*

2. Предварителен анализ на националната правна рамка за прилагане на инструмента на концесията за строителство или концесията за услуги, за насърчаване на местни/чуждестранни инвестиционни проекти, както и други процесуални и регулаторни инструменти при реализирането на публично-частно партньорство. *Срок: декември 2026 г.*

3. Създаване на Национален списък от приоритетни инфраструктурни проекти, приоритизирани според определени критерии, в т. ч. критерии за уместност и съответствие с целите на проекта, с Националната програма за развитие на България 2030, с приноса към постигане на стратегическите цели, определени в Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България за периода 2025–2028 г. и с общите приоритети на Европейския съюз. *Срок: септември/октомври 2026 г.*:

3.1. Доизграждане на транспортните коридори, интегрирани в европейската мрежа TEN-T.

3.2. Изграждане на нова железопътна връзка Ямбол – Елхово – Лесово – турска граница, като част от Транскаспийският международен среден мултимодален транспортен маршрут (Среден коридор), свързващ Европа с Китай. *Срок: декември 2030 г.*

3.3. Изграждане на мултимодална свързаност между Егейско море, Черно море и река Дунав, чрез надграждане на проекта Sea2Sea и реализирането на инфраструктурните проекти дефинирани в рамките Меморандума между България, Гърция и Румъния. *Срок: декември 2030 г.*

3.4. Изграждане на железопътната връзка между Република България и Република Северна Македония като част от европейския транспортен коридор „Западни Балкани – Източно Средиземноморие“ и от Общоевропейския транспортен коридор VIII. *Срок: 2029 г./декември 2034 г.*

3.5. Развитие на интермодални терминали и логистични хъбове.

3.6. Развитие на летище Пловдив, и речните и морски пристанища. *Срок: 2027 г./2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Осигуряване на надеждни транспортни връзки от национално, трансгранично и европейско значение.

✓ Привличане на транзитните потоци по линията Централна и Западна Европа–Турция–Азия като алтернатива на маршрутите през Ормузкия проток.

✓ Създаване на възможност пристанища Варна и Бургас да обслужват товари, преминаващи през Черно море, като част от Транскаспийския международен транспортен маршрут (Среден коридор), позволяваща развитието на връзката с Централна Европа през Република Сърбия и с Адриатика.

✓ Намаляване на времето за пътуване и повишаване на надеждността на транспорта.

✓ Увеличен капацитет, пропускателна способност и повишена конкурентоспособност на железопътната мрежа, с възможност за движение на повече пътнически и товарни влакове.

Приоритет 14.2. Подобряване на безопасността на пътя

Мерки в изпълнителната власт

1. Изготвяне на Национален план за действие с технически, организационни и нормативни мерки за ограничаване на рисковия потенциал от възникване на тежки пътнотранспортни произшествия с цел повишаване безопасността на движението по пътищата, който включва:

1.1. Създаване на Единен специализиран контролен орган върху извършването на обществен превоз на пътници и товари и превоз за собствена сметка чрез интеграция на контролните органи на Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ и Националното тол управление.

1.2. Анализ на съществуващата нормативна уредба.

1.3. Проектиране на междуведомствена ИТ архитектура за автоматизиран обмен на данни в реално време между информационните системи на Министерството на вътрешните работи, Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“, Националното тол управление, Агенция „Митници“, Националната агенция за приходите и на други компетентни ведомства.

1.4. Анализ на системата за обучение и изпити на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство, както и въвеждане на надграждащо обучение за новите водачи чрез полигони, симулиращи рискови ситуации на пътя.

1.5. Анализ на изискванията за физическа годност на водачите на моторно превозно средство с предложения за нормативни изменения и дигитализация на процеса по оценка на състоянието на кандидатите за водачи и електронен обмен на информацията между Министерството на здравеопазването и Министерството на вътрешните работи.

1.6. Предложения за разработване на национални програми за психологическа помощ на пострадали от пътно-транспортни произшествия и работа със системни нарушители на пътя.

1.7. Предложения за провеждане на национална медийна кампания за повишаване на безопасността на движението по пътищата. *Срок: септември 2026 г.*

2. Консолидация на масивите от данни и контролните функции в единен орган с цел ефективна превенция и управление на рисковете на пътя. *Срок: януари 2027 г.*

3. Внедряване на автоматизирани системи за проактивен пътен контрол в реално време за национален и транзитен трафик. *Срок: април 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Създаване и въвеждане в изпълнение на единна, базирана на данни и измерима рамка за управление на риска от тежки пътнотранспортни произшествия, включваща приоритизирани технически, организационни и нормативни мерки, ясно разпределени отговорности, срокове, финансово обезпечаване и показатели за оценка.

✓ Повишаване ефективността на контрола, ограничаване на системните рискови фактори и намаляване на броя на тежките ПТП, загиналите и тежко ранените, премахване на дублиращи се функции и оптимизация на административните разходи.

✓ Консолидация на данните и внедрена архитектура за автоматизиран проактивен контрол, основан на рискови профили.

✓ Намаляване на времето за пътуване и риска от пътнотранспортни произшествия в натоварените участъци и по-равномерно използване на пътната мрежа.

Приоритет 14.3. Сигурен, надежден и модерен железопътен транспорт

Мерки в изпълнителната власт

1. Приемане на Стратегия за развитие на железопътния транспорт до 2030 г. *Срок: 2027 г.*
2. Модернизация на инфраструктурата: рехабилитация и електрификация на жп линии, увеличаване на скоростта на влаковете и подобряване на гарите и съоръженията. *Срок: постоянен*
3. Модернизация и подмяна на подвижния състав, с отчитане изискванията за оперативна съвместимост. *Срок: 2028/2029 г.*
4. Развитие на товарните превози: свързване с пристанища и логистични центрове, като възможност за пренасочване на товари от автомобилния транспорт и постигане на екологичен ефект. *Срок: постоянен*
5. Въвеждане на информационни системи за проследяване на влакове и товарни единици, базирани на съвременни телекомуникационни и информационни технологии.
6. Въвеждане на Европейска система за управление на железопътното движение (ERTMS). *Срок: 2030 г.*
7. Повишаване достъпността на превозите за хората с ограничена подвижност. *Срок: постоянен*
8. Интегриране на билетните системи. *Срок: 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Постигане на оперативна съвместимост и високо ниво на сигурност и безопасност.

✓ Подобряване на качеството на услугите чрез създаване на условия за по-кратко време за пътуване, по-висока надеждност, комфорт, модернизиране на подвижния състав.

✓ Подобряване на финансовото състояние на дружествата и предприятията в сектора.

✓ Осигуряване на конкурентоспособността на железопътния транспорт спрямо другите видове транспорт в най-бързоразвиващите се сегменти на пазара.

✓ Осигуряване на стабилно финансиране на железопътната инфраструктура.

✓ Ефективно използване на човешките ресурси и оптимизиране на заетостта.

✓ Балансиране на отрасловата структура на транспорта и ограничаване на вредите върху околната среда.

✓ Подобрена безопасност и оперативна съвместимост чрез модернизиране на релсовия път, сигнализацията, телекомуникациите и системите за управление на движението.

✓ Повишена надеждност на електрозахранването и намаляване на авариите и прекъсванията.

Приоритет 14.4. Пълно авиационно разгръщане на системата за спешна медицинска помощ от въздуха (HEMS)

Мерки в изпълнителната власт

1. Изграждане на необходимите постоянни бази за работа на вертолетите за спешна медицинска помощ. *Срок: декември 2027 г.*
2. Осигуряване на необходимия летателен състав за разгръщането и функционирането на системата HEMS. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Ускорено постигане на възможно най-добро национално покритие, чрез максимално използване на съществуващата авиационна инфраструктура и минимизиране на необходимите инвестиции.

✓ Покритие на райони с временно повишен медицински риск от инциденти поради значително увеличение на туристическия поток.

✓ Съкращаване на времето за достигане до пострадалите и транспортирането им до високоспециализирани лечебни заведения.

Приоритет 14.5. Модерни пристанища и корабоплаване за силна икономика

Законодателни мерки

1. Изменение и допълнение на Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България. *Срок: юли 2027 г.*

2. Изменение и допълнение на Кодекса на търговското корабоплаване и подзаконовите нормативни актове към него. *Срок: юли 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Модернизиране на пристанищната инфраструктура и нейната ефективна и ефикасна експлоатация в съответствие със съвременните тенденции на корабоплаването. *Срок: постоянен*

2. Стимулиране на публично – частни партньорства с цел изграждане на модерна инфраструктура и въвеждане на устойчиви икономически модели - финализиране процедурите за определяне на концесионер на морските и речни пристанища публична държавна собственост. *Срок: юли 2028 г.*

3. Засилено корабоплаване по р. Дунав – осигуряване на целогодишна плавателност на реката чрез осигуряване на ежегодните средства за драгиране на корабоплавателния път от ИА„ Поддържане и проучване на р. Дунав“. *Срок: постоянен*

4. Подобряване на връзките с вътрешността на страната – хинтерланда, и постигане на високо ниво на координация между различните видове транспорт. *Срок: постоянен*

5. Модернизиране и на довеждащата инфраструктура до пристанищата. *Срок: постоянен*

6. Завършване процеса на внедряване на Система за електронен обмен на информация в българските пристанища (Ports Community System) – PCS на море и въвеждане на PCS на река. *Срок: декември 2029 г.*

7. Изграждане на инфраструктура за брегово захранване с електричество на кораби (контейнери и ро-ро), съоръжения за баластни води и отпадъци, регламентиране на устойчивото използване на драгажната маса за брегоукрепване и създаването на изкуствени острови. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Осъвременена нормативна рамка, съобразена с европейските изисквания, с по-ясни правила и по-малка административна тежест за корабоплаването и пристанищните дейности.

✓ Повишен капацитет и ефективност на морските и речните пристанища, включително по-бърза обработка на кораби и товари и намалено време за престой.

✓ Привлечени частни инвестиции чрез концесии и публично-частни партньорства и въведени устойчиви модели за управление и развитие на пристанищната инфраструктура.

✓ Подобрена надеждност на корабоплаването по Дунав и ограничаване на периодите с намалена или прекъсната плавателност.

✓ По-добра интермодална свързаност на пристанищата с железопътната и автомобилната мрежа и по-ефективно придвижване на товарите към вътрешността на страната и Централна Европа.

✓ Цифровизирани и екологосъобразни пристанищни услуги чрез PCS, брегово електрозахранване, управление на отпадъци и баластни води и устойчиво използване на драгажните маси.

✓ Засилен стратегически достъп до Егейско море и диверсификация на транспортните маршрути, при реализиране на българско участие в пристанищата Кавала и Александруполис.

Приоритет 14.6. Безопасен, ефективен и устойчив въздушен транспорт

Мерки в изпълнителната власт

1. Поддържане на достатъчен капацитет за безопасно и качествено обслужване на въздушното движение и недопускане на закъснения по аеронавигационни причини. *Срок: постоянен*
2. Ефективна гражданско-военна координация за оптимално използване на въздушното пространство. *Срок: постоянен*
3. Модернизация и устойчиво развитие на летищната инфраструктура и подобряване на въздушната и интермодалната свързаност с акцент върху безопасността, сигурността, цифровизацията, енергийната ефективност и развитието на регионалните летища. *Срок: април 2030 г.*
4. Развитие на националната нормативна и институционална рамка за безопасно, сигурно и съобразено с обществения интерес интегриране на безпилотните въздухоплавателни системи (дронове) във въздушното пространство и икономиката на страната, съобразено с правото на Европейския съюз. *Срок: декември 2027 г.*
5. Развитие на авиационното образование и професионалното обучение в партньорство с авиационния сектор, включително чрез създаване и популяризиране на специалности и учебни програми в средното и висшето образование, съобразени с потребностите на пазара на труда. *Срок: април 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Запазване на нулево равнище на закъсненията на полетите, дължащи се на аеронавигационното обслужване.

✓ Безопасно и ефективно използване на въздушното пространство от всички видове ползватели.

✓ Реализиране на потенциала за икономическо развитие на услугите, предоставяни от безпилотните летателни системи (дронове).

✓ Устойчив растеж на авиационния сектор.

✓ Наличие на необходимите авиационни кадри за развитие на сектора.

Приоритет 14.7. Стабилизиране на българските пощи

Мерки в изпълнителната власт

Разработване на план за финансово оздравяване, модернизация и устойчиво развитие на „Български пощи“ ЕАД при гарантирано предоставяне на услугите от обществен интерес. *Срок: 2028 г./2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрена финансова устойчивост на „Български пощи“ ЕАД и ограничаване на натрупването на загуби и просрочени задължения.

✓ Оптимизирани разходи, процеси и пощенска мрежа при запазване на необходимото териториално покритие.

✓ Модернизирани и цифровизирани услуги, включително по-висока ефективност при обработката и проследяването на пратките.

✓ Повишени приходи от конкурентни пощенски, куриерски и административни услуги.

✓ Гарантирано непрекъснато и качествено предоставяне на универсалната пощенска услуга и останалите услуги от обществен интерес.

РАЗДЕЛ 15: ЕНЕРГЕТИКА

Стратегическа трансформация за сигурна, модерна и конкурентоспособна българска енергетика – диверсификация, децентрализация и ефективност, развитие на ядрената енергетика, енергопреносни коридори и системи за съхранение, публично-частни партньорства, устойчиви държавни дружества и силен експертен капацитет.

Енергетиката е стратегически сектор, от който пряко зависят националната сигурност, икономическото развитие и благосъстоянието на българските граждани. Основна цел на настоящата управленска програма е България да разполага със сигурна, независима и устойчива енергийна система, която осигурява достъпна енергия за домакинствата и конкурентни условия за българския бизнес. Държавата ще възстанови способността си да планира дългосрочно развитието на сектора, да защитава националния интерес и да гарантира, че стратегическите решения се основават на експертни оценки, реалистични икономически разчети и отговорност към следващите поколения и осигуряват съхраняване и развитие на конкурентоспособна енергетика в регионален и европейски мащаб.

Ще бъде утвърдена предвидима, последователна и справедлива нормативна рамка, основана на ясни, прозрачни и еднакво приложими правила за всички участници на енергийния пазар. Регулаторната политика ще следва принципите на технологична неутралност, равнопоставеност и недопускане на необосновано фаворизиране на отделни технологии или компании, като създава условия за реална конкуренция и ефективни публично-частни партньорства. Оценката и изборът на енергийни проекти ще се извършват по обективни експертни, технически, икономически и финансови критерии, а не въз основа на близост до властта, олигархични зависимости или корпоративен натиск. Това е от ключово значение за енергетиката като капиталоемък сектор с дълъг инвестиционен цикъл, в който стабилността на правилата е определяща за инвестиционните решения, достъпа до финансиране и устойчивото развитие на пазара.

Ще бъде разработена и приета Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България с хоризонт до 2050 г. с ясна пътна карта, конкретни инвестиционни приоритети и периодична оценка на системната адекватност. Българският енергиен модел ще се основава на балансирано съчетаване на ядрени, въглищни, газови, хидроенергийни и възобновяеми мощности, съхранение на енергия и модерни мрежи. Въглищните мощности ще бъдат съхранени като стратегически местен ресурс за гарантиране на енергийната сигурност при пикови и кризисни условия, а преходът на въглищните региони ще се осъществява справедливо, без административно закриване на работещи мощности и без оставяне на хората и регионите без икономическа перспектива. Особен приоритет ще бъде по-пълноценното използване на хидроенергийния потенциал на страната чрез модернизация и рехабилитация на съществуващите ВЕЦ и ПАВЕЦ и изграждане на нови помпено-акумулиращи мощности.

Ядрената енергетика ще продължи да бъде стратегически стълб на българската енергийна независимост. Ще бъдат предприети необходимите действия за надеждната и дългосрочна експлоатация на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и за реализацията на нови ядрени проекти, сред които блокове 7 и 8 с технология AP1000 при най-високи стандарти за безопасност, финансово устойчив модел, прозрачно управление на рисковете и засилен държавен контрол, както и ще бъдат проучени възможности за въвеждане в експлоатация на малки модулни реактори. Участието на българската индустрия, инженерна мисъл и експертен капацитет ще бъде неразделна част от реализацията на новите ядрени проекти. Ще продължи диверсификацията на ядреното гориво, компонентите и специализираните услуги и ще се работи за развитието на нови ядрени технологии, включително малки модулни реактори в т.ч. и чрез трансфер на технологии и структуриране на Регионален хъб.

България ще използва по-пълноценно и стратегическото си географско положение. Ще бъдат развивани регионалната свързаност - газопреносната, електроенергийната и дигиталната инфраструктури и възможностите страната да се утвърди като активен енергиен център в Югоизточна Европа. Диверсификацията ще означава реален избор между източници, доставчици, маршрути и технологии, а не замяна на една зависимост с друга. Мрежите ще бъдат модернизирани и цифровизирани, за да позволят присъединяването на нови производствени и потребяващи мощности,

интегрирането на системи за съхранение и по-надеждното управление на енергийните потоци.

Енергийната ефективност ще бъде разглеждана като най-прекия път към намаляване на разходите на гражданите, бизнеса и публичния сектор. Ще бъдат подкрепяни обновяването на сградния фонд, производството за собствено потребление, енергийните общности, локалното съхранение, интелигентното управление на потреблението и икономически обоснованите нисковъглеродни технологии.

Държавните енергийни дружества ще бъдат оздравени и модернизирани, а управлението им ще се основава на професионализъм, прозрачност, финансова дисциплина и защита на стратегическите активи. Публичният ресурс ще се насочва към инвестиции с дългосрочен системен ефект, вместо да поддържа непрекъснато временни и непрозрачни компенсационни механизми. Няма да се допуска умишлено отслабване на държавните дружества, разпродаване на стратегически активи или прехвърляне на необосновани разходи върху гражданите и бизнеса. Ще се работи в посока на структуриране на ефективни публично-частни партньорства.

Либерализацията на пазара на електроенергия за домакинствата ще се извършва отговорно, поетапно и само при наличие на реална конкуренция, информиран избор и действаща защита на уязвимите потребители. Целта не е формална промяна на ценовия модел, а създаване на справедлив и устойчив пазар, който осигурява предвидимост, защитава основното потребление и насърчава разумното използване на енергията.

В центъра на енергийната политика ще бъдат българските инженери, техници, учени и експерти. Държавата ще инвестира в подготовката на ново поколение специалисти, в дуалното и практическото обучение, в приемствеността между поколенията и в запазването на придобитите знания в страната. България може да реализира своите големи енергийни проекти и да защитава успешно националните си интереси само ако разполага със собствен силен експертен, технологичен и управленски капацитет.

Приоритет 15.1. Енергийна сигурност и системна адекватност

Приоритетът обхваща изработването и прилагането на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България с хоризонт до 2050 г., синхронизирана с европейските цели за енергийна ефективност и сигурност, с ясна пътна карта до 2035 г. и 2050 г., актуализация на всеки пет години и сценарийно планиране на потреблението, енергийния микс и системната адекватност при нормални, пикови и кризисни условия. Стратегията ще бъде основана на оценка на системната адекватност и конкретен план за развитие и финансиране на необходимите мощности и ще осигури балансирано съчетаване на базови, маневрени и възобновяеми мощности с развитието на мрежите, съхранението и електрификацията на транспорта и индустрията. Предвижда се развитие на газови електроцентрали като балансиращи мощности при висок дял на ВЕИ и запазване на необходимия капацитет на въглищните централи като автономна базова мощност при криза. Публичният ресурс поетапно ще се насочва от временни компенсации към модернизация и стратегически инвестиции, при привличане на частен капитал и използване на публично-частни партньорства, когато това е икономически обосновано и защитава държавния интерес. Приоритетът включва и прозрачно управление на концесионната дейност и проучване на потенциала за добив на редкоземни метали като част от политиката за укрепване на ресурсната и енергийната независимост на страната. Той предвижда още реалистична национална позиция по Европейската схема за търговия с емисии и Зелената сделка с фокус върху защитата на българската индустрия, укрепване на физическата и киберсигурността на енергийната система и постоянен мониторинг и публичен отчет за изпълнението.

Законодателни мерки

Закон за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства с акцент върху повишаване на прозрачност при концесионна дейност, засилване на контрола върху изпълнението на концесионните договори и гарантиране на ясни и предвидими процедури за инвеститорите. *Срок: декември 2026 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Изготвяне на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България с хоризонт до 2050 г. *Срок: април 2027 г.*
2. Изготвяне на Екологична оценка на Стратегията. *Срок: септември 2028 г.*
3. Приемане от МС на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България с хоризонт до 2050 г. *Срок: октомври 2028 г.*
4. Разработване на работеща програма за проучване и оценка на потенциала за стратегически и критични суровини, включително редкоземни метали, като част от политиката за ресурсна и енергийна независимост.
5. Дигитализиране на Националния геоложки фонд. *Срок: поетапно до декември 2029 г. ще бъдат дигитализирани над 15 000 геоложки доклада.*
6. Преглед на действащите концесионни договори и изготвяне на механизми за оптимизиране на приходите от концесионна дейност за държавния бюджет. *Срок: януари 2028 г.*
7. Въвеждане на дигитализирана информационна система за управление на концесионната дейност. *Срок: декември 2028 г.*
8. Актуализиране на Националния план за действие за справяне с рискове в електроенергийния сектор на Република България. *Срок: януари 2027 г.*
9. Актуализиране на Националната научна програма „Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие“. *Срок: април 2027 г.*
10. Извършване на секторна оценка на физическите и киберрисковете за стратегическите енергийни обекти и актуализиране на плановете и мерките за тяхната защита съвместно с компетентните органи. *Срок: декември 2027 г.*
11. Въвеждане на ежегоден съвместен преглед на Министерството на енергетиката, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД и други компетентни органи, координирано с Комисията за енергийно и водно регулиране, на системната адекватност и потребностите от производствени, балансиращи и резервни мощности, чиито резултати да се отразяват в Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България с хоризонт до 2050 г. и в ежегодно актуализирания десетгодишен план за развитие на електропреносната мрежа.
12. Нови терени, подготвени за устойчиви инвестиции с проведени процедури за промяна на предназначението им – част от процес на трансформация на оползотворени минни терени и други изоставени територии в зони за нови устойчиви икономически дейности. *Срок: декември 2028 г.*
13. Стартирани инвестиционни дейности върху нови терени – част от процес на трансформация на оползотворени минни терени и други изоставени територии в зони за нови устойчиви икономически дейности. *Срок: май 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Приета и въведена в изпълнение Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2050 г. с пътна карта до 2035 г. и 2050 г., сценарийно планиране и механизъм за актуализация на всеки пет години.

✓ Въведена периодична оценка на системната адекватност и осигурено дългосрочно планиране на необходимите производствени, балансиращи и резервни мощности с конкретни проекти, срокове и източници на финансиране.

✓ Повишена устойчивост на електроенергийната система при нормални, пикови и кризисни условия и подобрена готовност за координирана реакция при енергийни кризи.

✓ Повишена физическа и киберсигурност на стратегическите енергийни обекти чрез актуализирани оценки на риска, планове и мерки за защита.

✓ Повишени прозрачност, контрол и ефективност при управлението на концесионната дейност и подземните богатства чрез нормативна реформа, дигитализация на Националния геоложки фонд и въвеждане на информационна система.

✓ Проучен и оценен потенциалът на страната за стратегически и критични суровини, включително редкоземни метали, и създадени ясни и предвидими условия за инвестиции в тяхното проучване и устойчиво използване.

✓ Подготвени оползотворени минни терени и други изоставени територии за нови устойчиви енергийни и икономически дейности и стартирани инвестиции върху тях.

✓ Осигурени постоянен мониторинг и публична отчетност за изпълнението на енергийната стратегия и състоянието на системната адекватност.

Приоритет 15.2. Енергийна ефективност, диверсификация и децентрализация на енергийните източници

Приоритетът е насочен към постигане на по-ниска енергийна интензивност, по-голяма независимост от отделни източници и доставчици и по-висока конкурентоспособност на българската икономика. Целта е България да използва по-ефективно енергията, която произвежда и внася, да разполага с по-диверсифициран енергиен микс и да увеличи дела на децентрализираното производство. Домакинствата, общините и предприятията следва да получат реална възможност да произвеждат, съхраняват и споделят енергия и да участват активно на енергийния пазар. Приоритетът цели трайно намаляване на енергийното потребление и разходите и насочване на инвестициите към решения с измерим икономически и енергиен ефект. Развитието на енергийните общности, водородните технологии и зелените енергийни коридори ще допринесе за диверсификацията, сигурността на доставките и интегрирането на икономически обосновани нисковъглеродни решения. Приоритетът ще насърчава разработването и внедряването на иновативни енергийни технологии и бизнес модели, включително интелигентно управление на потреблението, цифрови решения, производство за собствено потребление и интегрирани нисковъглеродни решения за домакинствата, общините, индустрията и енергийните общности. Локалните системи за съхранение ще се развиват като допълващ елемент към децентрализираното производство, който позволява по-ефективно използване на произведената енергия, по-голяма енергийна самостоятелност и по-активно участие на потребителите на енергийния пазар. Особено значение ще има по-пълноценното използване на хидроенергийния потенциал на страната чрез модернизация и рехабилитация на съществуващите водноелектрически и помпено-акумулиращи мощности и въвеждане в експлоатация на нови ПАВЕЦ. Това ще допринесе за увеличаване на производството на електроенергия от местни възобновяеми източници, на капацитета за съхранение и на възможностите за балансиране на електроенергийната система. Водещи принципи при изпълнението на приоритета ще бъдат защитата на потребителите, технологичната неутралност и справедливото разпределение на разходите и ползите от енергийния преход.

Законодателни мерки

1. Одобрен от МС проект на ЗИД на Закона за енергийната ефективност с цел подобряване на енергийната ефективност и обновяването на сградния фонд в страната за

постигане на целите за намаляване на първичното и крайното енергийно потребление в страната и реализирането на енергийни спестявания. *Срок: октомври 2026 г.*

2. Одобрен от МС проект на ЗИД на Закона за енергетиката с цел създаване на работещи условия за децентрализирано производство и потребление на енергия и за участие на домакинствата, общините и предприятията в енергийни общности, регламентиране на дейностите за производство, пренос, разпределение, търговия и съхранение на водород, създаване на нормативни, административни и инвестиционни условия за по-пълноценно използване на хидроенергийния потенциал на страната чрез модернизация и рехабилитация на съществуващите ВЕЦ и ПАВЕЦ и изграждане и въвеждане в експлоатация на нови помпено-акумулиращи мощности. *Срок: септември2026 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Изготвяне на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България за периода 2030 – 2040 г. с цел определяне на националния принос за постигане на европейските цели в областта на енергетиката и климата - с разработени дългосрочни прогнозни сценарии, изпратен в ЕК. *Срок: септември 2028 г.*
2. Изготвяне на Доклад за екологична оценка на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България за периода 2030 – 2040 г. *Срок: юни 2029 г.*
3. Приемане от МС на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България за периода 2030 – 2040 г. *Срок: ноември 2029 г.*
4. Определяне на приоритетни проекти за зелени енергийни коридори и разработване на пътна карта за тяхното реализиране с етапи, отговорни институции и възможни източници на финансиране. *Срок: септември 2026 г.*
5. Изготвяне на предпроектни проучвания по проекти за зелени коридори - с оценка на техническата осъществимост, необходимата инфраструктура, инвестиционните разходи и трансграничния потенциал. *Срок: май 2030 г.*
6. Възстановяване на разполагаема мощност на ПАВЕЦ "Чаира". *Срок: юни 2028 г.*
7. Изготвяне на оценка на техническото състояние и потенциала за модернизация и рехабилитация на съществуващите ВЕЦ и ПАВЕЦ и развитие на проекти за изграждане и въвеждане в експлоатация на нови помпено-акумулиращи мощности в т.ч. по линия на публично-частно партньорство. *Срок: 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Намалена енергийна интензивност на българската икономика и постигнати устойчиви енергийни спестявания.

✓ Ускорено обновяване и подобрени енергийни характеристики на жилищния, обществения и стопанския сграден фонд.

✓ Намалено енергийно потребление и ограничени разходи за енергия на домакинствата, предприятията и публичния сектор.

✓ Увеличен дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление и по-пълноценно използване на местните енергийни ресурси, включително чрез по-пълноценно използване на хидроенергийния потенциал на страната.

✓ Увеличен капацитет за съхранение и балансиране на електроенергийната система чрез модернизирани и рехабилитирани съществуващи ПАВЕЦ и въведени в експлоатация нови помпено-акумулиращи мощности.

✓ Увеличен дял на децентрализираното производство и на енергията, произведена за собствено потребление.

✓ Повече домакинства, общини и предприятия, които произвеждат, потребяват, съхраняват и споделят енергия и участват активно на енергийния пазар.

✓ Увеличен брой действащи енергийни общности и улеснено тяхното създаване и функциониране.

✓ Създадени условия за развитие на икономически обосновани водородни проекти и за постепенно интегриране на водорода в енергетиката, транспорта и индустрията.

✓ Повишена трансгранична енергийна свързаност и създадени възможности за развитие на зелени енергийни коридори.

✓ По-диверсифициран енергиен микс и намалена зависимост от отделни енергийни доставчици и технологии.

✓ Подобрена конкурентоспособност на българската икономика чрез по-ниско енергийно потребление, по-голям избор на енергийни решения и привличане на инвестиции в нисковъглеродни технологии.

Приоритет 15.3. Развитие на ядрената енергетика

Приоритетът е насочен към устойчиво развитие на ядрената енергетика през целия жизнен цикъл на ядрените мощности – експлоатация на действащите блокове при най-високи стандарти за безопасност, надеждност и ефективност, отговорно извеждане от експлоатация на спрените мощности и реализиране на нови ядрени проекти. Предвижда се продължаване на модернизацията на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“, повишаване на тяхната разполагаемост и експлоатационна ефективност и предприемане на необходимите технически, инвестиционни и регулаторни действия за удължаване на експлоатационния им живот при стриктно спазване на националните, европейските и международните изисквания за ядрена безопасност, физическа защита и радиационна защита. Основен национален проект е изграждането и въвеждането в експлоатация на блокове 7 и 8 на площадката на АЕЦ „Козлодуй“ с технология AP1000 при доказана техническа и икономическа обоснованост, финансово устойчив модел, прозрачно разпределение на рисковете, засилен държавен контрол и защита на интересите на държавата и потребителите. Наред с блокове 7 и 8 ще се работи по проекти за малки модулни реактори, в съответствие с потребностите на електроенергийната система, технологичната готовност, изискванията за лицензиране и икономическата целесъобразност. Приоритетът включва продължаване на диверсификацията на доставките на свежо ядрено гориво, компоненти и специализирани услуги с цел ограничаване на зависимостта от отделни доставчици и технологии. Ще продължи отговорното и безопасно извеждане от експлоатация на блокове 1–4 на АЕЦ „Козлодуй“, както и развитието на устойчиви решения за управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци и за дългосрочно финансово обезпечаване на тези дейности. По този начин България ще запази и разшири ролята на ядрената енергетика като стратегически стълб на националната енергийна сигурност, енергийната независимост и конкурентоспособността на икономиката.

Мерки в изпълнителната власт

1. Продължаване и разширяване на текущите дейности за повишаване на сигурността на доставките на критични компоненти, оборудване, материали и специализирани услуги, необходими за безопасната и надеждна експлоатация на действащите ядрени мощности. *Срок: постоянен, с ежегоден преглед на напредъка до декември 2030 г.*

2. Изпълнение на програмите за модернизация и на планираните технически и инвестиционни дейности за поддържане на безопасната, надеждна и ефективна експлоатация на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и подготовка на необходимите действия за удължаване на експлоатационния им живот. *Срок: поетапно до декември 2030 г.*

3. Изпълнение на планираните дейности и проекти за безопасно и отговорно извеждане от експлоатация на блокове 1–4 на АЕЦ „Козлодуй“, включително проектите, финансирани чрез Международен фонд „Козлодуй“, и извършване на оценка на достатъчността и дългосрочната устойчивост на средствата за извеждане от експлоатация и управление на радиоактивните отпадъци. *Срок: поетапно до декември 2030 г.*

4. Продължаване на работата по проекта за изграждане на блокове 7 и 8 на АЕЦ „Козлодуй“ с цел подготовка за вземане на окончателно инвестиционно решение (FID). *Срок: октомври 2026 г.*

5. Изготвяне на национална оценка на възможностите за развитие на други нови ядрени проекти, включително малки модулни реактори, с анализ на потенциалните приложения, технологичната готовност, необходимата инфраструктура, възможните площадки и моделите за реализация и финансиране. *Срок: септември 2027 г.*

6. Разработване на пътна карта за развитие на малки модулни реактори в България и идентифициране, съвместно с компетентните институции, на необходимите нормативни и административни предпоставки за тяхното развитие и лицензиране. *Срок: януари 2028 г.*

7. Актуализиране на Стратегията за управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци и на свързаните с нея планове за действие с конкретни решения, етапи, срокове, отговорни институции и източници на финансиране. *Срок: февруари 2027 г.*

8. Разработване и въвеждане на механизъм за икономически обосновано участие на български предприятия в проектирането, доставките, строителството и последващата поддръжка на новите ядрени мощности. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишена сигурност на доставките на критични компоненти, оборудване, материали и специализирани услуги за действащите ядрени мощности.

✓ Удължен срок на експлоатация на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ при повишена разполагаемост и експлоатационна ефективност и спазване на най-високите стандарти за ядрена безопасност.

✓ Достигната техническа, лицензионна, договорна и финансова готовност за вземане на окончателно инвестиционно решение за изграждането на блокове 7 и 8 на АЕЦ „Козлодуй“ при определени технически параметри, график, структура на финансиране и разпределение на рисковете.

✓ Създадена готовност за развитие на други нови ядрени проекти чрез определяне на възможните технологии, приложения, инфраструктура, площадки и модели за реализация.

✓ Повишена диверсификация и сигурност на доставките на свежо ядрено гориво за блокове 5 и 6 и намалена зависимост от отделни доставчици и технологии.

✓ Повишена финансова обезпеченост и устойчивост на дейностите по извеждане от експлоатация и управление на радиоактивните отпадъци.

✓ Разширено икономически обосновано участие на български предприятия в подготовката, доставките, изграждането и последващата поддръжка на новите ядрени мощности.

✓ Актуализирана и въведена в изпълнение стратегическа рамка за дългосрочно управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци с конкретни решения, етапи, срокове, отговорни институции и източници на финансиране.

✓ Запазена и укрепена ролята на ядрената енергетика като стратегически източник на надеждна, предвидима и нисковъглеродна електроенергия и като основа за енергийната сигурност и конкурентоспособността на българската икономика.

Приоритет 15.4. Утвърждаване на България като регионален енергиен център

Приоритетът е насочен към модернизация, разширяване и цифровизация на електропреносната, електроразпределителната, газопреносната и газоразпределителната инфраструктура като основа за сигурни, надеждни и достъпни енергийни доставки. Развитието на мрежите ще бъде планирано в съответствие с очакваното потребление, новите производствени мощности, децентрализираното производство, електрификацията на транспорта и индустрията и нарастващата необходимост от гъвкавост и съхранение на енергия. Предвижда се ускорена модернизация на съществуващите мрежи, изграждане на нови преносни и разпределителни мощности и повишаване на капацитета на вътрешните и трансграничните връзки, включително в районите с ограничени възможности за присъединяване на нови производствени и потребяващи обекти. Въвеждането на интелигентни мрежи, автоматизирано управление, дистанционно измерване, цифрови подстанции и системи за наблюдение и прогнозиране ще позволи по-ефективно управление на енергийните потоци, ограничаване на технологичните загуби, по-бързо установяване и отстраняване на аварии и предоставяне на по-качествени услуги на потребителите. Приоритетът включва развитие на необходимата инфраструктура за интегриране на системи за съхранение и използване на тяхната гъвкавост за балансиране и управление на мрежите. Специален акцент ще бъде поставен върху физическата и киберсигурността на критичната енергийна инфраструктура, устойчивостта ѝ при природни бедствия, технически аварии и външни въздействия и осигуряването на надеждни комуникационни и резервни системи. Инвестициите ще се насочват въз основа на дългосрочно планиране, прозрачни критерии и доказан системен ефект, при координация между държавата, регулатора и мрежовите оператори и защита на интересите на потребителите. Реализирането на приоритета ще създаде по-надеждна, свързана и адаптивна енергийна система, способна да отговори на растящото потребление и технологичните промени и да подкрепи икономическото и регионалното развитие на страната.

Законодателни мерки

Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката с цел оптимизиране на процедурите за присъединяване на обекти за производство, потребление и съхранение към електропреносната и електроразпределителните мрежи. *Срок: септември 2026 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Публикуване и периодично актуализиране от операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи на информация за възможностите за присъединяване, свободния и резервирания капацитет и планираното развитие на мрежите и от операторите на газопреносната и газоразпределителните мрежи на информация за възможностите и условията за достъп, наличния капацитет, планираните инвестиции и развитието на съответните мрежи. *Срок: от септември 2026 г., с периодично актуализиране.*
2. Периодично определяне и актуализиране на приоритетните проекти за модернизация и разширяване на електропреносната мрежа въз основа на десетгодишния план за нейното развитие, с конкретни етапи, срокове и източници на финансиране с цел осигуряване на прозрачно и координирано планиране и насочване на инвестициите към проекти с доказана необходимост и системен ефект. *Срок: ежегодно.*
3. Изпълнение на инвестиционните програми на операторите на електроразпределителните мрежи за цифровизация, автоматизирано управление, дистанционно отчитане и поетапно въвеждане на интелигентни измервателни системи. *Срок: поетапно до септември 2028 г.*

4. Провеждане на ежегоден преглед от Министерството на енергетиката съвместно с мрежовите оператори на напредъка по приоритетните инфраструктурни проекти, използването на наличния капацитет и необходимостта от нови инвестиции. *Срок: ежегодно от септември 2026 г.*

5. Изпълнение на проекта за повишаване на капацитета за пренос на природен газ в посока от Гърция към България в точка на междусистемно свързване Кулата/Сидирокастро – 93 GWh/d. *Срок: октомври 2026 г.*

6. Изпълнение на проекта за повишаване на капацитет за пренос на природен газ в посока от България към Румъния в точка на междусистемно свързване Негру Вода/Кардам – 295 GWh/d. *Срок: април 2027 г.*

7. Изпълнение на проекта за разширение на подземното газохранилище „Чирен“ с цел увеличаване на капацитет за съхранение на активен природен газ – 1 000 млн куб. м. *Срок: декември 2029 г.*

8. Изграждане на 4 бр. нови подстанции 400/110 kV. *Срок: декември 2029 г.*

9. Изграждане на 8 бр. нови открити разпределителни уредби (ОРУ) 400 kV. *Срок: декември 2029 г.*

10. Изграждане на 700 км нови въздушни линии 400 kV. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишена надеждност, ефективност и устойчивост на електроенергийната и газовата инфраструктура, включително повишена физическа и киберсигурност и подобрена готовност за реакция при природни бедствия, технически аварии и външни въздействия.

✓ Увеличен капацитет на електропреносната мрежа.

✓ Увеличени възможности за присъединяване на нови производствени, потребяващи и съхраняващи мощности и по-ефективно използване на наличния мрежови капацитет.

✓ Повишена цифровизация на електроразпределителните мрежи, разширено дистанционно отчитане и автоматизирано управление и ограничени технологични загуби.

✓ Подобрена прозрачност и достъпност на информацията за възможностите за присъединяване, наличния капацитет и планираното развитие на електроенергийните и газовите мрежи.

✓ Увеличен капацитет за пренос на природен газ от Гърция към България през точката и от България към Румъния.

✓ Увеличен капацитет за съхранение на активен природен газ в подземното газохранилище „Чирен“ до 1 млрд. куб. м.

✓ Повишена електроенергийна и газова междусистемна свързаност и разширени възможности за трансграничен обмен и диверсификация на доставките.

✓ Подобрени възможности за интегриране и управление на децентрализирано производство и системи за съхранение на енергия и за използване на тяхната гъвкавост при балансиране и управление на електроенергийната система.

✓ Намален риск от мрежови претоварвания, прекъсвания и ограничения на доставките и осигурена инфраструктурна готовност за растящото потребление и развитието на българската икономика.

Приоритет 15.5. Оздравяване и модернизация на държавните енергийни дружества

Приоритетът е насочен към финансово оздравяване, технологична модернизация и повишаване на ефективността, прозрачността и качеството на управление на държавните енергийни дружества, така че те устойчиво да изпълняват стратегическата си роля за енергийната сигурност и развитието на българската икономика. Предвижда се

извършване на пълен финансов и управленски одит на дружествата, включително оценка на тяхната задлъжнялост, ликвидност, разходна структура, управление на активите, инвестиционни потребности и основни рискове, и разработване на конкретни програми за оздравяване и модернизация. Управлението ще бъде основано на ясни цели, измерими показатели за ефективност, финансова дисциплина и отговорност за постигнатите резултати, при повишени изисквания към професионалната квалификация и опита на членовете на управителните и контролните органи. Ще бъдат засилени публичната отчетност, контролът върху обществените поръчки, договорите и инвестиционните проекти и прозрачността на финансовите и нефинансовите резултати. Няма да се допуска умишлено влошаване на финансовото състояние или довеждане до фалит на държавни енергийни дружества с цел последваща приватизация или предоставяне на стратегически активи на концесия. Ще бъдат положени усилия Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ да се развие от преимуществено квазифискален механизъм за компенсиране към устойчив инструмент за стабилизиране на електроенергийната система и подкрепа на стратегически инвестиции при ясни правила, прозрачност и защита на потребителите. Ще бъде проучена и анализирана възможността за публично предлагане на миноритарни дялове от държавни енергийни дружества на Българската фондова борса при запазване на държавния контрол, защита на стратегическия интерес и доказани ползи за прозрачността, корпоративното управление и достъпа до алтернативно финансиране. Реализирането на приоритета ще създаде финансово устойчиви, професионално управлявани и технологично модерни държавни енергийни предприятия, способни да инвестират в развитието си и да изпълняват обществените и стратегическите си функции без натрупване на трайни финансови дисбаланси.

Мерки в изпълнителната власт

1. Извършване на независим финансов и управленски одит на държавните енергийни дружества, включително оценка на задлъжнялостта, ликвидността, разходната структура, управлението на активите, договорите, инвестиционните програми и основните финансови и оперативни рискове. *Срок: октомври 2026 г.*
2. Въвеждане на единна система от показатели за финансова дисциплина, оперативна ефективност, изпълнение на инвестиционните програми и качество на управлението и включването им в целите, възлагани на управителните органи на държавните енергийни дружества. *Срок: август 2026 г., с ежегодна оценка на изпълнението*
3. Повишаване на изискванията за професионална квалификация, секторен опит и управленска компетентност на членовете на управителните и контролните органи на държавните енергийни дружества. *Срок: януари 2027 г., с периодично актуализиране*
4. Въвеждане на стандартизирана публична отчетност за финансовото състояние, задлъжнялостта, изпълнението на инвестиционните програми, обществените поръчки и постигнатите резултати от държавните енергийни дружества. *Срок: от януари 2027 г., с периодично актуализиране*
5. Изготвяне на анализ на приходите, разходите, задълженията и функциите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ и на възможностите за развитие на ролята му като инструмент за стабилизиране на електроенергийната система и подкрепа на стратегически инвестиции. *Срок: януари 2027 г.*
6. Изготвяне на анализ на възможността за публично предлагане на миноритарни дялове от държавни енергийни дружества на Българската фондова борса, включително оценка на финансовите, правните и управленските ефекти и рисковете за държавния интерес. *Срок: януари 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрено финансово и оперативно състояние на държавните енергийни дружества и ограничено натрупването на нови финансови дисбаланси.

✓ Повишена финансова дисциплина и ефективност чрез прилагане на единни измерими показатели и ежегодна оценка на работата на управителните органи.

✓ Повишена прозрачност и публична отчетност за финансовото състояние, задлъжнялостта, обществените поръчки, инвестиционните програми и постигнатите резултати на държавните енергийни дружества.

✓ Подобрено корпоративно управление и повишена професионална отговорност на управителните и контролните органи.

✓ Защитени стратегическите държавни енергийни активи и ограничен рискът от умишлено влошаване на финансовото състояние на дружествата с цел последваща приватизация или предоставяне на активи на концесия.

✓ Повишена финансова устойчивост на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ и създадени условия за развитие на ролята му при стабилизиране на електроенергийната система и подкрепа на стратегически инвестиции.

✓ Подобрено управление на стратегическите активи и насочени инвестиции към технологична модернизация, цифровизация, автоматизация и повишаване на производителността.

✓ Ограничени технологични и търговски загуби и повишени надеждността и ефективността на дейността на държавните енергийни дружества.

✓ Оценена възможността за достъп до алтернативно финансиране чрез публично предлагане на миноритарни дялове на Българската фондова борса при запазване на държавния контрол и защита на стратегическия интерес.

✓ Повишена способност на държавните енергийни дружества да изпълняват обществените и стратегическите си функции и да реализират инвестиции без трайна зависимост от извънредна държавна подкрепа.

Приоритет 15.6. Достъпни и предвидими цени и отговорна либерализация на пазара за бита

Приоритетът е насочен към осигуряване на достъпни и предвидими цени на електрическата енергия за домакинствата и провеждане на отговорна, поетапна и социално поносима либерализация на пазара за бита. Решенията за преминаване към пазарно ценообразуване ще се основават на задълбочен социално-икономически анализ, включващ оценка на очаквания ефект върху сметките на домакинствата, доходите, инфлацията, енергийната бедност и конкурентоспособността на икономиката. Темпът и етапите на либерализацията ще бъдат съобразени с готовността на пазара, наличието на реална конкуренция между доставчиците, възможностите за информиран избор и въвеждането на работещи механизми за защита на уязвимите домакинства. Подкрепата ще бъде целева и насочена към домакинствата, които действително се нуждаят от нея, при недопускане на непрозрачно кръстосано субсидиране и прехвърляне на необосновани разходи върху останалите потребители. Ще бъдат проучени възможностите за въвеждане на блокови цени на електрическата енергия за битовите потребители, при които определено базово потребление се заплаща при по-благоприятни условия, а потреблението над съответния праг – по различна цена. Анализът ще оцени въздействието на подобен модел върху различните групи домакинства, енергийната ефективност, разходите на енергийната система и необходимостта от ограничаване на злоупотребите и необоснованото субсидиране. Възможен модел за блоково ценообразуване ще бъде разглеждан само при съответствие с европейското законодателство, защита на основното потребление и запазване на стимули за разумно и ефективно използване на енергията. Целта е либерализацията да не бъде само формална

промяна на ценовия модел, а управляван процес, който съчетава конкуренция, защита на потребителите и устойчивост на електроенергийната система.

Мерки в изпълнителната власт

1. Провеждане на задълбочен социално-икономически анализ преди предприемането на следващи стъпки за либерализация на пазара на електрическа енергия за битовите потребители, включително оценка на въздействието върху цените, доходите, инфлацията, енергийната бедност и държавния бюджет. *Срок: април 2027 г.*
2. Определяне на поетапен модел за либерализация въз основа на обективни критерии за готовността на пазара, включително наличие на ефективна конкуренция и достатъчен избор на доставчици, лесна смяна на доставчика, прозрачни договорни условия и действащ механизъм за защита на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти. *Срок: септември 2027 г.*
3. Прилагане и надграждане на целевия механизъм за защита на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти преди преминаването им към пазарно ценообразуване, при координация между Министерството на енергетиката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите и Комисията за енергийно и водно регулиране. *Срок: от декември 2026 г., постоянно прилагане и ежегодно актуализиране.*
4. Усъвършенстване на правилата за защита на битовите потребители, включително чрез ясна и сравнима информация за цените и договорите, улеснена смяна на доставчика, защита от нелоялни търговски практики и гарантирано снабдяване при оттегляне или неизпълнение на доставчик. *Срок: септември 2027 г., с последващ периодичен преглед.*
5. Проучване на възможността за въвеждане на „блокови цени“ за битовите потребители, включително определяне на базово количество електрическа енергия, при защитени ценови условия и различно ценово равнище за потреблението над него, след оценка на социалния ефект, отражението върху различните видове домакинства и съответствието с европейското законодателство. *Срок: април 2027 г.*
6. Разработване на механизми за ограничаване на резките ценови колебания за битовите потребители, включително чрез по-дългосрочно осигуряване на необходимата електрическа енергия, подходящи инструменти. *Срок: септември 2027 г.*
7. Въвеждане на периодична оценка на ефекта от предприетите пазарни промени върху цените на електрическата енергия, разходите на домакинствата, инфлацията, конкуренцията между доставчиците и броя на енергийно бедните потребители. *Срок: от януари 2028 г., на всеки шест месеца*
8. Прилагане на механизма за координация за управление и намаляване на енергийната бедност, създаден с Решение № 766/2025 г. на Министерския съвет, и въвеждане в експлоатация на информационната система за определяне на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти за снабдяване с електрическа енергия. *Срок: декември 2026 г., съгласно графика за изпълнение на инвестиция C13.I1 по НПВУ*
9. Извършване чрез информационната система на първоначална оценка на броя, характеристиките и енергийното потребление на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти. *Срок: февруари 2027 г., с ежегодно актуализиране.*
10. Изготвяне на задълбочен социално-икономически анализ на възможните модели за либерализация на пазара за битовите потребители, включително въздействието върху цените, доходите, инфлацията, енергийната бедност и държавния бюджет, както и анализ на възможността за въвеждане на блокови цени за бита. *Срок: април 2027 г.*

11. Разработване въз основа на социално-икономическия анализ и данните от информационната система на поетапен модел за либерализация с предварителни условия, механизми за защита на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти и мерки за ограничаване на резките ценови колебания. *Срок: септември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Идентифициране на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти чрез функционираща информационна система и периодично актуализирани данни.

✓ Целенасочена подкрепа към домакинствата, които действително се нуждаят от нея, и ограничено предоставянето на нецелеви компенсации.

✓ Създадена готовност за поетапна и социално поносима либерализация на пазара за битовите потребители въз основа на обективни социални, пазарни и регулаторни условия.

✓ Предотвратено автоматично освобождаване на цените за битовите потребители преди осигуряване на ефективна конкуренция, информиран избор и работеща защита на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти.

✓ Повишена предвидимост на цените на електрическата енергия за домакинствата и ограничен рискът от резки ценови колебания и внезапно нарастване на сметките.

✓ Подобрена защита на битовите потребители чрез по-прозрачни и сравними цени и договорни условия, улеснена смяна на доставчика и гарантирано снабдяване при неизпълнение или оттегляне на доставчик.

✓ Оценена приложимостта на блоковите цени за битовите потребители и възможността за защита на базовото потребление при запазване на стимули за енергийна ефективност.

✓ Намален риск от увеличаване на енергийната бедност и ограничено отрицателното въздействие на пазарните промени върху доходите на домакинствата и инфлацията.

✓ Осигурено периодично наблюдение на цените, потреблението, разходите на домакинствата, конкуренцията между доставчиците и ефекта от прилаганите защитни мерки.

✓ Повишено доверие на потребителите в процеса на либерализация чрез прозрачност, поетапност и предварителна оценка на социалните и икономическите последици.

Приоритет 15.7. Експертите в енергетиката – стратегически капитал

Приоритетът е насочен към осигуряване на необходимите специалисти за устойчивото функциониране и развитието на българската енергетика, задържане на съществуващия експертен капацитет, повишаване на квалификацията и създаване на стимули за придобиване на нови знания и компетентности. Министерството на енергетиката ще анализира и индикира дългосрочните потребности от специалисти в отделните енергийни сектори и съвместно с енергийните дружества ще подпомага планирането на необходимите професионални квалификации, програми за обучение и възможности за кариерно развитие. Особено значение ще има запазването на българските инженери, технически специалисти и експерти при подготовката и реализацията на големи нови енергийни проекти, така че придобитите знания, технологичен опит и управленски капацитет да остават и да се развиват в страната. Участието на български специалисти в проектирането, изграждането, експлоатацията и поддръжката на новите мощности и инфраструктура ще бъде насърчавано като условие за дългосрочна национална добавена стойност и технологична независимост. В

сътрудничество с Министерството на образованието и науката, висшите училища, професионалните гимназии и енергийните предприятия ще бъде разработена Национална програма за млади специалисти в енергетиката, включваща стипендии, стажове, практическо обучение и възможности за сключване на договори за работа след завършване на образованието. Ще бъде разширено дуалното обучение с пряко участие на енергийните дружества при определянето на необходимите специалности, предоставянето на учебна база, провеждането на практическото обучение и последващата професионална реализация. Ще се насърчават продължаващото обучение, преквалификацията и придобиването на компетентности в областта на ядрената енергетика, електроенергийните и газовите мрежи, минния сектор, цифровизацията, новите енергийни технологии и управлението на стратегически проекти, както и приемствеността и предаването на знания между поколенията. Съвместно с Министерството на външните работи ще се развива енергийната дипломация като инструмент за защита на националните енергийни интереси, изграждане на стратегически партньорства, привличане на инвестиции и активно участие на България във формирането на европейските и международните енергийни политики. Реализирането на приоритета ще ограничи недостига и изтичането на квалифицирани специалисти, ще повиши привлекателността на енергийния сектор за младите хора и ще укрепи експертния, технологичния и управленския капацитет на държавата и енергийните предприятия.

Мерки в изпълнителната власт

1. Реформа на системата за определяне на възнагражденията на членовете на управителните и контролните органи на държавните енергийни дружества. *Срок: август 2026 г.*

2. Създаване и ежегодно актуализиране на карта на критичните професии и длъжности в енергийния сектор с тригодишна прогноза за необходимите специалисти, очакваното пенсиониране и риска от недостиг на кадри. *Срок: декември 2026 г., с ежегодно актуализиране.*

3. Разработване съвместно с Министерството на образованието и науката на Национална програма за млади специалисти в енергетиката, включваща стипендии, стажове, практическо и дуално обучение и възможности за сключване на договори за работа с енергийни предприятия след завършване на образованието, като съвместно с БЕХ и държавните енергийни дружества ежегодно се определят броят и профилът на необходимите стипендии, стажантски позиции и места за практическо дуално обучение и се обявяват възможностите за кандидатстване. *Срок: от учебната 2027/2028 г.*

4. Въвеждане при подготовката и управлението на големи нови енергийни проекти на изисквания за обучение, трансфер на знания и участие на български специалисти в проектирането, изграждането, въвеждането в експлоатация и последващата поддръжка при спазване на българското и европейското законодателство. *Срок: от януари 2027 г.*

5. Разработване съвместно с Министерството на образованието и науката, висшите училища, професионалните гимназии и енергийните дружества на програми за продължаващо обучение, повишаване на квалификацията и придобиване на нови компетентности в областта на ядрената енергетика, мрежовата инфраструктура, цифровизацията и новите енергийни технологии. *Срок: декември 2027 г., с периодично актуализиране.*

6. Идентифициране във всяко държавно енергийно дружество на ключовите позиции и критичното експертно знание, за които е необходимо осигуряване на приемственост, и определяне на наставници и служители, които да бъдат подготвени за тяхното заемане. *Срок: февруари 2027 г., с ежегоден преглед.*

7. Въвеждане в рамките на държавните енергийни дружества на механизми за приемственост и съхраняване на критичното експертно знание чрез наставничество, структурирано предаване на знания и подготовка на заместници за ключови технически и управленски позиции. *Срок: юни 2027 г., с ежегоден преглед.*

8. Създаване съвместно с Министерството на външните работи на междуведомствен експертен формат за координация по въпросите на енергийната дипломация и определяне на приоритетните европейски и международни инициативи с българско участие. *Срок: декември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрено планиране на потребностите от специалисти чрез идентифициране на критичните професии, очаквания недостиг и необходимите нови компетентности в енергийния сектор.

✓ Увеличен брой стипендии, стажантски позиции и места за практическо и дуално обучение, осигурени от държавните енергийни дружества.

✓ Повече ученици, студенти и млади специалисти, включени в практическо обучение и получили възможност за професионална реализация в енергийния сектор.

✓ Въведени мерки за задържане, повишаване на квалификацията и кариерно развитие на специалистите в държавните енергийни дружества.

✓ Осигурени договорни ангажименти за обучение, трансфер на знания и участие на български специалисти при подготовката и реализацията на големи нови енергийни проекти.

✓ Въведени механизми за наставничество и предаване на критично експертно знание за ключови технически и управленски позиции в държавните енергийни дружества.

✓ Повишен брой специалисти, преминали обучение за придобиване на нови технически, цифрови и управленски компетентности.

✓ Подобрена координация между Министерството на енергетиката, енергийните дружества и образователните институции при подготовката на специалисти за нуждите на сектора.

✓ Създаден устойчив междуведомствен формат за координация по енергийна дипломация и по-целенасочено участие на български експерти в приоритетни европейски и международни енергийни инициативи.

РАЗДЕЛ 16: ОКОЛНА СРЕДА И ВОДИ

Предвидима, справедлива и ефективна екологична политика, която гарантира чиста и здравословна околна среда, създава условия за силна и конкурентноспособна икономика, прилагана от институции с повишено обществено доверие и водеща до възстановяване и опазване на природния капитал в полза на бъдещите поколения.

Опазването на околната среда е национален приоритет и ключово условие за здравето на хората, устойчивото развитие на икономиката и съхраняването на природното богатство на България.

Правителството ще провежда последователна политика, основана на върховенството на закона, ефективното прилагане на екологичното законодателство, прозрачността, научната експертиза и активното участие на обществото. Нашата цел е да гарантираме високо ниво на опазване на околната среда, устойчиво управление на природните ресурси и изпълнение на националните и европейските ангажименти, като същевременно осигурим предвидима регулаторна среда, която насърчава инвестициите и намалява административната тежест.

Политиките в областта на околната среда ще бъдат интегрирани във всички секторни политики, така че икономическото развитие, енергийната сигурност, регионалното развитие, земеделието, транспортът и индустрията да се развиват в съответствие с принципите на устойчивото развитие.

Ще извършим цялостен преглед на екологичните режими и процедури, за да премахнем излишната административна тежест и да повишим предвидимостта за гражданите и бизнеса.

Качеството на въздуха е основен приоритет за правителството. Ще приложим целенасочени мерки за подобряването му чрез по-ефективен мониторинг и контрол; подкрепа за общините в районите с нарушено качество на въздуха; намаляване на замърсяването от битово отопление и транспорт; модернизиране на системите за измерване и прогнозиране.

Преходът към кръгова икономика и отговорно управление на отпадъците ще бъде ускорен. Ще увеличим повторната употреба и рециклирането, вкл. и чрез въвеждане на депозитна система за опаковки и по-справедлив модел на такса „битов отпадък“ според количеството генерирани отпадъци.

Водата е стратегически ресурс и национален приоритет. Ще подобрим управлението, като същевременно ще повишим готовността за справяне с недостиг на вода, суши и наводнения. Ще насочим усилия към повишаване устойчивостта на обществото и икономиката към климатичните промени с цел ограничаване на риска от наводнения, суши, пожари и екстремни природни явления.

Българската природа е национално богатство. Затова ще гарантираме по-добро управление на защитените територии, националните паркове и Мрежа „Натура 2000“, като съчетаем опазването на природата с устойчивото развитие на регионите.

Приоритет 16.1. Законност, ясни правила и стратегическо управление на околната среда

Осигуряване на прозрачност, намаляване на административната тежест и по-ефективно прилагане на екологичното законодателство.

Законодателни мерки

1. Цялостен преглед на екологичното законодателство и административните режими с цел премахване на дублиращи се изисквания, намаляване на административната тежест и създаване на предвидима регулаторна среда. *Срок: септември 2027 г.*

2. Повишаване на прозрачността при управлението на средствата от екологичните такси чрез въвеждане на ясни правила за планиране, разходване, отчитане и обвързване на финансирането с постигнатите резултати, чрез изменение на Закона за управление на отпадъците. *Срок: юни 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Оптимизиране и дигитализация на административните режими.
2. Ограничаване на ненужната бюрокрация и оптимизиране на административните срокове.
3. Засилване на прозрачността, отчетността и обществения контрол върху прилагането на екологичното законодателство. *Срок: декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Намалена административна тежест.
- ✓ Оптимизирани административни срокове.
- ✓ По-прозрачна и предвидима регулаторна среда.
- ✓ По-висока ефективност на административното обслужване.

Въвеждане и прилагане на съвременни екологични стандарти в съответствие с европейското законодателство

Законодателни мерки

1. Законодателни промени за въвеждане на по-високи стандарти за качеството на атмосферния въздух – изменение на Закона за чистотата на атмосферния въздух. *Срок: юни 2027г.*
2. Усъвършенстване на нормативната уредба за контрола върху флуорсъдържащите парникови газове – изменение на Закона за чистотата на атмосферния въздух. *Срок: ноември 2026 г.*
3. Приемане на нормативна рамка за депозитна система за опаковки, чрез изменение на Закона за управление на отпадъците. *Срок: декември 2026 г.*
4. Усъвършенстване на нормативната рамка за повторното използване на водите, чрез изменение на Закона за водите *Срок: декември 2026 г.*
5. Осъвременяване на нормативната рамка за събиране и пречистване на градските отпадъчни води, чрез изменение на Закона за водите. *Срок: май 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Формиране на дългосрочна национална рамка за подобряване на качеството на атмосферния въздух чрез Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух. *Срок: декември 2029 г.*
2. Подпомагане на държавните и общинските органи при изпълнение на политиките за чист въздух. *Срок: декември 2029 г.*
3. Прилагане на депозитната система, ефективно разходване на екотаксите. *Срок: януари 2028 г.*
4. Утвърждаване на стратегически модел за устойчиво управление на отпадъците чрез Национален план за управление на отпадъците. *Срок: юни 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Устойчиво подобряване на качество на атмосферния въздух и намаляване на експозицията на населението, изложена на замърсяване.

✓ Ограничаване на емисиите на парникови газове и повишаване на климатичната устойчивост на икономиката.

✓ Подобрено управление и устойчиво използване на водните ресурси.

✓ Повишени нива на разделно събиране и рециклиране и ускоряване на прехода към кръгова икономика.

Укрепване на стратегическото планиране и интегриране на политиките по околна среда в секторните политики

Мерки в изпълнителната власт

1. Установяване на дългосрочна стратегическа рамка за възстановяване и опазване на природата чрез Национален план за възстановяване на природата. *Срок: август 2027 г.*

2. Подобряване на управлението на Мрежа „Натура 2000“ и опазването на защитени видове и местообитания чрез определяне на специфични и подробни цели за тяхното опазване и приемане на териториални планове за управление на защитените зони от Мрежа „Натура 2000“. *Срок: декември 2027/декември 2029 .*

3. Осигуряване на ефективно управление на водните ресурси чрез актуализирани Планове за управление на риска от наводнения (2028 – 2033 г.) и актуализирани Планове за управление на речните басейни (2028 – 2033 г.). *Срок: декември 2029 г.*

4. Създаване на национална рамка за превенция и управление на риска от недостиг на вода чрез Национален план за управление на риска от засушаване. *Срок: декември 2029 г.*

5. Утвърждаване на дългосрочна политика за устойчиво управление и развитие на водния сектор чрез актуализирана Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор. *Срок: юни 2028 г.*

6. Създаване на условия за устойчиво управление на ключови защитени територии чрез актуализиране на плановете за управление на Природен парк „Витоша“, Национален парк „Рила“ и Национален парк „Пирин“. *Срок: ноември 2028 г.*

7. Укрепване на координацията между държавните институции, общините, бизнеса, научната общност и гражданското общество. *Срок: декември 2027 г.*

8. Интегриране на екологичните политики при разработването и изпълнението на секторните политики. *Срок: юни 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ По-ефективно стратегическо управление на околната среда и природните ресурси.

✓ Подобрено управление на защитените територии и Мрежа „Натура 2000“.

✓ Повишена устойчивост към климатичните рискове, включително наводнения и засушаване.

✓ Подобрено и устойчиво управление на водните ресурси.

✓ По-висока степен на интеграция на екологичните цели в секторните политики.

Осигуряване на предвидима регулаторна среда за гражданите, бизнеса и публичните институции

Законодателни мерки

Създаване на стабилна и предвидима нормативна рамка за инвестиции и устойчиво развитие, чрез изменение на Закона за опазване на околната среда. *Срок: декември 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Въвеждане на единни административни практики при прилагане на екологичното законодателство. *Срок: март 2027 г.*

2. Повишаване на правната сигурност чрез прозрачност и предвидимост при прилагането на регулаторните екологични изисквания. *Срок: септември 2027 г.*

3. Развитие на открит диалог с бизнеса, общините, научната общност и гражданското общество при подготовката на нормативни промени. *Срок: септември 2027 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Повишено доверие в институциите.
- ✓ По-добра инвестиционна среда.
- ✓ По-висока правна сигурност.
- ✓ По-ефективно изпълнение на екологичните политики.

Приоритет 16.2. Открито, прозрачно и отчетно управление на политиките по околна среда

Осигуряване на подходяща инфраструктура за мониторинг и информация за околната среда

Законодателни мерки

Изменение и допълнение на секторното законодателство с цел:

- формиране на национална рамка за интегрирана цифрова инфраструктура за мониторинг и управление на околната среда и

- въвеждане на единни стандарти за събиране, обмен и управление на екологичните данни между институциите. *Срок: декември 2029 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Развитие на интегрирана Национална система за управление на водите с наблюдение, анализ и прогнозиране в реално време. *Срок: декември 2029 г.*
2. Модернизиране на националната инфраструктура за мониторинг чрез обновяване на автоматичните станции за мониторинг на качеството на атмосферния въздух и внедряване на съвременни технически средства за измерване. *Срок: декември 2028 г.*
3. Развитие на системите за контролен и оперативен мониторинг на въздуха чрез мобилни автоматични станции, мобилни станции за измерване на емисиите и мобилна калибровъчна лаборатория. *Срок: август 2027 г.*
4. Надграждане и оптимизиране на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. *Срок: декември 2027 г.*
5. Въвеждане на система за мониторинг, анализ и докладване на данни за случайния улов на китоподобни бозайници и определяне на допустими нива на смъртност. *Срок: май 2028 г.*
6. Осигуряване на система за сателитно наблюдение в реално време на управлението на комплексните и значими язовири. *Срок: юли 2027 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Модернизирана национална инфраструктура за мониторинг.
- ✓ Повишена надеждност, достъпност и използваемост на екологичните данни.
- ✓ Подобрена способност за ранно предупреждение, превенция и управление на екологичните рискове.
- ✓ По-ефективен контрол и по-добро управление на природните ресурси чрез решения, основани на данни и научна експертиза.

Разработване и внедряване на системи за публичен достъп до екологични данни и услуги за гражданите и бизнеса

Законодателни мерки

Формиране на национална политика за отворени екологични данни и електронни услуги в сектор „Околна среда“, вкл. чрез изменение на секторното законодателство. *Срок: юни 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Модернизиране и цифрова трансформация на Информационната система за отпадъците като национална платформа за интелигентно управление на отпадъчните потоци. *Срок: декември 2028 г.*
2. Дигитализиране на управлението на защитените територии чрез единна географска информационна система и публични регистри, включително регистри на пясъчните дюни. *Срок: октомври 2029 г.*
3. Разработване на интегрирана информационна система и мобилно приложение за предоставяне на информация и оценка на риска от замърсяване на атмосферния въздух в реално време. *Срок: декември 2028 г.*
4. Подобряване на електронните услуги и цифрови платформи за лесен и навременен достъп до екологична информация и административни услуги. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишена прозрачност и отчетност при прилагане на екологичните политики.
✓ Улеснен достъп на гражданите и бизнеса до информация и услуги.
✓ Повишено обществено участие и доверие при формирането на екологичните политики.
✓ Подобрена информираност за състоянието на околната среда и по-ефективно използване на данните за управление и контрол.

Развитие на Националната система за мониторинг на околната среда

Законодателни мерки

Развитие на Националната система за мониторинг на околната среда и интегриране на секторните информационни системи, вкл. чрез изменение в секторното законодателство. *Срок: декември 2029 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Дигитализиране на процедурите по оценка на въздействието върху околната среда, екологична оценка и оценка за съвместимост чрез изграждане на единна национална електронна система за управление, обществен достъп и мониторинг. *Срок: юни 2028 г.*
2. Разширяване и модернизиране на системите за мониторинг на качеството на атмосферния въздух. *Срок: декември 2028 г.*
3. Подобряване на публичния достъп до информация за качеството на околната среда. *Срок: декември 2028 г.*
4. Оптимизиране и дигитализиране на процедурите по Закона за водите чрез надграждане на геоинформационните системи за управление на водите и докладване и въвеждане на електронни административни услуги. *Срок: юни 2029 г.*
5. Интегриране на съществуващите информационни системи в единна цифрова екосистема за управление на околната среда. *Срок: декември 2029 г.*

6. Развитие на аналитичните инструменти за подпомагане на управленските решения и оценката на екологичните политики. *Срок: юни 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Изцяло електронни административни услуги в сектор „Околна среда“.
✓ Намалени срокове и административна тежест.
✓ Единна национална система за мониторинг и управление на екологичната информация.
✓ Подобрено планиране, контрол и вземане на решения на база надеждни данни.

Приоритет 16.3. Кръгова икономика, климатична устойчивост и опазване на природния капитал

Насърчаване на устойчиви модели на производство, потребление и кръгова икономика

Законодателни мерки

1. Изменение и допълнение на Закона за управление на отпадъците с цел:
- усъвършенстване на нормативната рамка за предотвратяване образуването на отпадъци, разделно събиране, подготовка за повторна употреба, оползотворяване и рециклиране на отпадъците, и
- въвеждане на модел за управление на организациите по оползотворяване, основан на принципа „плащане за резултат“. *Срок: юни 2027 г.*
2. Утвърждаване на принципа „замърсителят плаща“ при определяне на такса „битови отпадъци“, чрез Закона за местните данъци и такси. *Срок: януари 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Създаване на условия за развитие на устойчиви производствени модели, иновации и ресурсна ефективност.
2. Разширяване и оптимизиране на системите за разделно събиране на отпадъците. *Срок: януари 2028 г.*
3. Изграждане на инфраструктура за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване. *Срок: декември 2029 г.*
4. Развитие на съоръжения и технологии за използване на отпадъците като ресурс. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишен дял на разделно събраните, повторни използвани и рециклирани отпадъци.
✓ Намаляване на количеството депонирани отпадъци
✓ По-ефективно използване на ресурсите и ускорен преход към кръгова икономика.

Инвестиции в екологична инфраструктура и подобряване качеството на живот

Мерки в изпълнителната власт:

1. Изграждане, модернизиране и рехабилитация на ВиК инфраструктура. *Срок: декември 2029 г.*
2. Развитие на инфраструктура за управление на отпадъците. *Срок: декември 2029 г.*

3. Реализиране на мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух, с приоритет битовото отопление и транспорта. *Срок: декември 2029 г.*

4. Приоритизиране на инвестициите в екологична инфраструктура като инструмент за устойчиво развитие – Програма „Околна среда“ и ПУДООС. *Срок: юни 2027 г.*

5. Въвеждане на интегриран подход при планиране на публичните инвестиции – Програма „Околна среда“ и ПУДООС. *Срок: юни 2027 г.*

6. Инвестиции в модерна зелена инфраструктура и природосъобразни решения. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Повишен достъп до качествени ВиК услуги.
- ✓ Намалени нива на замърсяване на въздуха.
- ✓ Подобрена екологична инфраструктура, подпомагаща прехода към ресурсно-ефективна и кръгова икономика.

Опазване на природния капитал и устойчиво управление на екосистемите

Мерки в изпълнителната власт

1. Развитие на политики за ефективно опазване и възстановяване на природните местообитания и биологичното разнообразие – Програма „Околна среда“. *Срок: декември 2027 г.*

2. Насърчаване на природосъобразните решения при управлението на природните ресурси – Програма „Околна среда“. *Срок: декември 2027 г.*

3. Интегриране на принципите за опазване на природния капитал в секторните политики – Програма „Околна среда“. *Срок: декември 2027 г.*

4. Прилагане на мерки за опазване и възстановяване на защитените територии и защитените зони. *Срок: декември 2029 г.*

5. Възстановяване на деградирали екосистеми. *Срок: декември 2029 г.*

6. Развитие на зелена инфраструктура и природосъобразни решения. *Срок: декември 2029 г.*

7. Опазване на горите, влажните зони и другите естествени екосистеми. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Подобрено природозащитно състояние на видовете и местообитанията.
- ✓ Увеличен обхват на възстановени екосистеми.
- ✓ По-добре съхранен и управляван природен капитал.
- ✓ По-широко прилагане на природосъобразни решения и повишена устойчивост на обществото и икономиката.

Климатична устойчивост, адаптация и управление на риска

Мерки в изпълнителната власт

1. Актуализиране на националната рамка за адаптация към изменението на климата и управление на риска от климатични бедствия, чрез приемане на актуализирана Стратегия за адаптация към климатичните промени. *Срок: декември 2029 г.*

2. Интегриране на климатичната устойчивост във всички секторни политики и публични инвестиции, чрез актуализиране на Дългосрочната стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. *Срок: декември 2028 г.*

3. Подобряване координацията между държавните институции, общините, научните организации и заинтересованите страни при прилагане и изпълнение на мерки за климатична адаптация. *Срок: декември 2029 г.*

4. Развитие на системи за ранно предупреждение и оценка на климатичните рискове за своевременно взимане на управленски решения. *Срок: декември 2029 г.*

5. Повишаване на капацитета на местните власти за реакция при природни бедствия. *Срок: декември 2029 г.*

6. Реализиране на мерки за ограничаване на риска от наводнения, суши, пожари и екстремни климатични явления. *Срок: декември 2029 г.*

7. Инвестиции в превантивна инфраструктура за защита на населението и критичната инфраструктура. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Повишена устойчивост на обществото и икономиката към климатичните промени.

✓ Намалени рискове и щети от природни бедствия.

✓ Разширен обхват на системите за ранно предупреждение и повишена готовност за реакция на институциите и местните власти.

✓ По-добра защита на населението, инфраструктурата и природните ресурси.

✓ Интегриране на климатичната устойчивост във всички политики за развитие като основен принцип.

Приоритет 16.4. Експертност, професионализъм и независимост на екологичната администрация и ефективен екологичен контрол

Изграждане на висококвалифициран, професионален и независим експертен капацитет

Мерки в изпълнителната власт

1. Провеждане на структурна реформа в системата на МОСВ с цел повишаване на експертния капацитет, оптимизиране на функциите, ограничаване на институционалните зависимости и повишаване ефективността на контролните правомощия чрез изменение на Устройствените правилници на МОСВ, РИОСВ и басейновите дирекции. *Срок: декември 2026 г.*

2. Оптимизиране на административните процеси по издаване на разрешителни и упражняване на контрол. *Срок: юни 2027 г.*

3. Подобряване на координацията и взаимодействието между структурите в системата на МОСВ чрез единни стандарти за работа. *Срок: юни 2027 г.*

4. Повишаване на експертния капацитет на контролните органи чрез целево обучение и развитие на професионална компетентности. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ По-ефективна управленска структура и повишено доверие в институциите.

✓ Подобрени механизми за привличане, развитие и задържане на висококвалифицирани експерти в областта на управлението на околната среда.

✓ По-бързи и по-ефективни административни и контролни процедури.

Ясни механизми за експертна оценка, контрол и отчетност

Мерки в изпълнителната власт

1. Въвеждане на единна рамка за планиране, оценка и проследяване на контролната дейност – изменение на Устройствения правилник на РИОСВ и утвърдени методологически правила. *Срок: септември 2027 г.*
2. Разработване на показатели за оценка на ефективността на контролните органи – методологически правила. *Срок: септември 2027 г.*
3. Проследяване на ефекта от контролната дейност на РИОСВ върху поведението на нарушителите. *Срок: декември 2027 г.*
4. Провеждане на периодични анализи и оценки на ефективността на контролните действия. *Срок: декември 2027 г.*
5. Прилагане на риск-базиран подход при планиране на проверките. *Срок: декември 2027 г.*
6. Повишаване на прозрачността и отчетността на контролните органи. *Срок: декември 2027г.*

Очаквани ефекти

- ✓ Повишени ефективност и качество на контролната дейност.
- ✓ Намаляване на повторните нарушения.
- ✓ По-висок дял на планираните проверки.

Ефективен екологичен контрол, стриктно прилагане на законодателството и носене на отговорност

Законодателни мерки

Изменение и допълнение на Закона за опазване на околната среда и секторното законодателство с цел:

- усъвършенстване на механизмите за прилагане на екологичното законодателство и административнонаказателната дейност.
- утвърждаване на принципите на неизбежност на санкцията, пропорционалност и лична отговорност при нарушения, които създават риск или водят до увреждане на околната среда. *Срок: декември 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Засилване на превантивния, текущия и последващия контрол по изпълнение на екологичното законодателство. *Срок: юни 2027 г.*
2. Налагане на ефективни, пропорционални и възпиращи санкции и принудителни административни мерки при установени нарушения. *Срок: декември 2028 г.*
3. Осигуряване на проследимост при изпълнение на задължителните предписания и своевременно предприемане на последващи контролни действия. *Срок: юни 2027 г.*
4. Анализ на причините за нарушенията и предприемане на коригиращи мерки за ограничаване на риска от повторното им извършване. *Срок: юни 2027 г.*

Очаквани ефекти

- ✓ По-висока степен на спазване на екологичното законодателство.
- ✓ Намаляване на неизпълнените предписания и на повторните нарушения.

✓ Повишен обхват и ефективност на контрола върху обекти и дейности с висок екологичен риск.

✓ По-ефективен превантивен и възпиращ екологичен контрол.

✓ Повишено доверие в институциите чрез гарантиране на еднакво прилагане на закона и защита на обществения интерес.

РАЗДЕЛ 17: ЗЕМЕДЕЛИЕ

Осигуряване на среда за развитие на конкурентоспособно, устойчиво, високотехнологично и пазарно ориентирано българско земеделие, което гарантира продоволствената сигурност на страната, достойни доходи на земеделските производители, увеличаване на производството на български храни с висока добавена стойност и превръщане на селските райони в привлекателно място за живот, инвестиции и развитие.

Българското земеделие има стратегическо значение за икономиката на страната, заетостта в регионите и гарантирането на продоволствената сигурност. Въпреки значителния си потенциал отрасълът продължава да се характеризира с редица структурни и икономически дисбаланси, които ограничават неговата конкурентоспособност, устойчивост и способност да създава достатъчно висока добавена стойност.

Производствената структура остава неравномерно развита, като значителна част от земеделската продукция е концентрирана в ограничен брой производства, докато секторите с висока добавена стойност - плодове, зеленчуци и животновъдство, изпитват затруднения, свързани с ниска конкурентоспособност, високи производствени разходи, ограничени инвестиции и недостатъчна пазарна реализация. Налице е необходимост от укрепване на ролята на реалните земеделски производители и семейните ферми като основа на устойчивото развитие на селските райони.

Доходите на земеделските производители остават силно зависими от колебанията на пазарите, климатичните условия и нарастващите разходи за производство. Недостатъчната степен на модернизация, ограниченото внедряване на иновации и цифрови технологии и недостигът на квалифицирана работна сила възпрепятстват повишаването на производителността и ефективността на стопанствата.

Сериозен проблем представлява състоянието на хидромелиоративната инфраструктура и ограничените възможности за напояване, което увеличава уязвимостта на земеделското производство към засушаване, екстремни климатични явления и последиците от изменението на климата.

В хранителната верига съществуват дисбаланси между отделните участници, като земеделските производители често имат ограничени възможности за договаряне и реализират по-малък дял от създадената добавена стойност. Ниското ниво на кооперираме, недостатъчно развитите организации на производители и ограниченото използване на къси вериги на доставка намаляват пазарната устойчивост на малките и средните стопанства.

Селските райони са изправени пред значителни демографски и икономически предизвикателства – намаляване на населението, ограничени възможности за заетост, неравномерен достъп до услуги и недостатъчна инвестиционна активност. Възрастовата структура на земеделските производители и затрудненият достъп на младите хора до сектора създават риск за приемствеността и дългосрочната жизнеспособност на земеделието.

Успоредно с това нараства нуждата от подобряване на ефективността на административните процеси, разширяване на електронните услуги, използване на цифрови решения и нови технологии за управление на производството, контрола и предоставянето на услуги към земеделските производители.

Необходима е последователна политика за модернизация чрез технологична трансформация, устойчиво управление на природните ресурси, развитие на напояването, стимулиране на чувствителните производства, засилване на преработката и гарантиране на справедливи условия по цялата хранителна верига.

Приоритети: Жизнеспособно земеделие, хранителна сигурност и развитие на селските райони

Законодателни мерки

Изменение на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ)

1. Създаване на устойчиви модели и механизми за ползване на земеделските земи, базирани на дългосрочни ангажименти и минимизиране на съществуващите проблеми с ротации и бели петна. *Срок: декември 2028 г.*

2. Засилване на контрола при разпределението на пасища, мери и ливади от държавния и общинския поземлен фонд. *Срок: юли 2027 г.*

Закон, регламентиращ кооперирането в земеделието

Създаване на съвременна и работеща правна рамка за кооперирането в аграрния сектор. *Срок: март 2030 г.*

Контрол на храните

Актуализация на нормативната уредба в областта на храните за гарантиране на силна, модерна и независима система за контрол на качеството и безопасността на храните по цялата верига:

- Нов Закон за ветеринарномедицинската дейност. *Срок: април 2029 г.*
- Изменение на Закона за храните. *Срок: декември 2028 г.*
- Изменение на Закона за управление на агрохранителната верига. *Срок: декември 2028 г.*
- Изменение на Закона за защита на растенията. *Срок: декември 2027 г.*

Устойчиво управление на горите

Подготовка на дългосрочна реформа на Закона за горите. *Срок: декември 2028 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Развитие на семейните ферми и стимулиране на реалните производители

1. Подкрепа за устойчиви семейни производства и фермерски стопанства. *Срок: постоянен*
2. Подпомагане, обвързано с размера на реализираната продукция. *Срок: постоянен*
3. Строг и всеобхватен контрол върху животновъдните стопанства. *Срок: текущо*
4. Развитие на селските райони и преустановяване на обезлюдяването. *Срок: декември 2029 г.*

Конкурентоспособност и устойчиво развитие на растениевъдството, животновъдството и чувствителните сектори на земеделието

1. Приоритизиране на производството в чувствителни сектори: плодове, зеленчуци, животновъдство и други сектори с добавена стойност. *Срок: постоянен*
2. Национални програми за подобряване на продуктивността и генния състав на животните, отглеждани в България. *Срок: декември 2029 г.*
3. Прилагане на механизми за превенция и управление на риска в земеделието, в това число Взаимоспомагателен фонд за помощ при неблагоприятни събития и пазарни кризи. *Срок: постоянен*

Напояването – национален приоритет

Стратегически инвестиции в напояване и създаване на условия за частни инвестиции чрез облекчаване на разрешителните режими. *Срок: март 2029 г.*

Кооперираме и къси вериги на доставки

1. Създаване на съвременна и работеща правна рамка за кооперирането в аграрния сектор. *Срок: март 2028 г.*
2. Развитие на тържища, логистични центрове и кооперативни структури. *Срок: март 2030 г.*

Икономически жизнеспособен сектор „Рибарство и аквакултури“

1. Запазване на поминъка на местните рибарски общности. *Срок: декември 2029 г.*
2. Пълноценно използване на ресурсите за производство на риба и аквакултури и увеличаване на рибните запаси чрез подкрепа за дейностите в сектор Рибарство. *Срок: декември 2029 г.*

Устойчиво горско и ловно стопанство

1. Финансово и организационно стабилизиране на държавните горски структури за изпълнение на публични функции. *Срок: май 2030 г.*
2. Подобряване и повишаване на ефективността при потушаване на горските пожари чрез използване на модерни системи за превенция и борба с пожарите. *Срок: март 2028 г.*
3. Възстановяване и подобряване на състоянието на полезащитните горски пояси. *Срок: май 2030 г.*
4. Поетапно провеждане на Национална горска инвентаризация. *Срок: май 2030 г.*

Електронизация на административните услуги, внедряване на изкуствен интелект, прецизно земеделие и иновативни технологии

1. Разширяване на електронните административни услуги. *Срок: май 2030 г.*
2. Изкуствен интелект, сателитни и дрон технологии в земеделието и горите. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти:

✓ Нарастване на броя на фермерите от чувствителни сектори, получили подкрепа на доходите, и утвърждаване на жизнеспособни семейни производства.

✓ Прилагане на устойчиви модели и механизми за ползване на земеделските земи.

✓ Подпомагане, обвързано с реализирана продукция.

✓ Възстановена хидромелиоративна инфраструктура, разширен достъп до напояване.

✓ Подобрена инфраструктура и условия за живот в селските райони.

✓ Развитие на кооперативните структури и скъсяване на веригите за доставки на земеделски продукти.

✓ Разширяване обхвата на защитата от градушки и повишаване на нейната ефективност.

✓ Прекратяване на практиките с фиктивни стопанства, стабилни доходи за реалните фермери и конкурентоспособно животновъдство.

✓ Дигитализираните услуги за земеделските стопани и подобрена бизнес-среда за земеделски дейности.

✓ Повишаване на ефективността на превенцията и борбата с горските пожари.

✓ Ограничаване на ветровата ерозия в интензивните земеделски райони чрез възстановяване на полезащитните пояси и подобряване на тяхното състояние.

РАЗДЕЛ 18: МЛАДЕЖКИ ПОЛИТИКИ И СПОРТ

Инвестициите в младите хора и спорта са инвестиции в бъдещето на България и в здравето на нацията.

Инвестициите в младите хора и спорта означават по-здраво общество, повече възможности за развитие, преодоляване на социалната изолация, ограничават агресията и зависимостите и насърчават младите хора да бъдат активни, отговорни и ангажирани с обществото. Младите хора следва да бъдат не пасивни получатели на услуги, а участници в решенията и активни граждани. Спортът от своя страна – не бива да се разглежда като разход, а като инвестиция в здраве, превенция, човешки капитал, общности и национален авторитет.

След години на недостатъчни инвестиции, амортизирана спортна инфраструктура и липса на предвидимост във финансирането е време за нов подход – повече прозрачност, ефективно управление на публичните средства, равни правила за всички, дългосрочно планиране и реални, измерими резултати.

Ще подкрепяме възможностите за личностно развитие, надграждащото обучение, професионалната реализация и участието на младите хора в демократичните процеси и гражданското общество. Българските младежи заслужават работещи младежки пространства, инициативи и кампании за тяхното развитие, консултиране и психологическа подкрепа, както и развитие на доброволчеството в страната.

Водещ приоритет е насърчаването на физическата активност и спорта за всички като основен инструмент за подобряване на общественото здраве, менталното здраве и качеството на живот. Специален акцент поставяме върху децата и младите хора чрез повече спорт в училищата и създаване на условия за равномерен достъп до модерна, безопасна и енергийно ефективна спортна инфраструктура във всички региони на страната. Инвестициите в спортни комплекси, училищни бази и съоръжения ще се реализират при прозрачни процедури, ясни критерии и ефективно управление на публичния ресурс, включително чрез публично-частни партньорства, гарантиращи защитата на обществения интерес.

Българските спортисти, които с труда и успехите си носят гордост за България, заслужават съвременни условия за подготовка, достъп до качествена спортна медицина и сигурност. Подкрепата за спорта за високи постижения трябва да се основава на обективни и прозрачни критерии за финансиране, както и да бъде обвързана с развитието на спорта, изграждането на млади таланти, качеството на подготовката и представянето на международни състезания. Принципите на честната игра, почтеността и безопасната спортна среда са задължително условие за развитието на българския спорт.

Държавният спортен тотализатор трябва да се развива като обществено отговорен оператор, насърчаващ разумното участие, който съчетава подкрепата за спорта и младежите с активна политика за превенция на хазартната зависимост.

Съществено предизвикателство остава преодоляването на административната тежест, непрозрачните процедури и възможностите за субективно разпределение на публичния ресурс. Затова ще поставим акцент върху кандидатстване, оценяване и отчитане на проектите по програмите за спорт и младежки дейности през електронни платформи.

Очакваният ефект от политиката е повече деца и граждани да спортуват редовно в достъпна, модерна и безопасна среда, професионалните спортисти да бъдат подкрепени и да разполагат със съвременни условия за подготовка, а повече млади хора да намират възможности за развитие в България.

Приоритет 18.1. Бъдеще за младите в България

Законодателни мерки:

Изменение и допълнение на Закона за младежта, което да отразява съвременните предизвикателства и приоритети на младежката политика. *Срок: декември 2026 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Реализиране на проекти за развитие на дигитални, зелени и предприемачески умения сред младежи на възраст 15–29 години чрез дейности по зелена трансформация, дигитални умения, медийна грамотност, иновации, екологична култура и др.
2. Реализиране на проекти за социални и младежки инициативи, насочени към подобряване на достъпа до образование, културни и социални услуги, насърчаване на приобщаването и доброволчеството, подкрепа на уязвими групи, развитие на предприемачески и социално-иновационни умения, както и създаване на условия за качествена заетост и успешна социална и икономическа реализация на младите хора.
3. Подкрепа за младежки съвети, доброволчество и граждански инициативи.
4. Реализиране на дейности за превенция на рисково поведение, в това число агресия, хазартна зависимост и употреба на психоактивни вещества, чрез информационни и комуникационни кампании, спортна и физическа активност, неформално образование, развитие на дигитални, личностни и социални умения и др.
5. Подкрепа за дейността на младежките центрове за изпълнение на приоритетите в областта на развитието на младите хора, насърчаване на участието им в демократичните процеси и гражданското общество, подкрепа на иновативните идеи и социалните им умения, предоставяне на среда за срещи и диалог и др.
6. Засилване на ролята на България във формирането на европейската младежка политика чрез подготовка и издигане на кандидатура за домакинство на Регионален европейски младежки център под егидата на Съвета на Европа.

Очаквани ефекти

✓ Увеличен брой млади хора, придобили дигитални, зелени, предприемачески и медийни умения чрез участие в обучения, практически дейности и проекти за създаване на по-добри възможности за тяхното включване в съвременната икономика и професиите на бъдещето.

✓ Увеличен брой млади хора, включени в проекти за образование, социално приобщаване, доброволчество, предприемачество, с което се повишават възможностите им за успешна социална и професионална реализация.

✓ Увеличен брой млади хора, участващи в доброволчески инициативи, младежки съвети и граждански инициативи, с което се насърчава активното участие на младите в обществения живот.

✓ Разширен достъп на младите хора до пълноценни занимания, спорт, достоверна информация и подкрепяща среда.

✓ Повишена информираност за рисковете от агресията, хазартната зависимост и употребата на психоактивни вещества и изградени умения за разпознаване и избягване на рисково поведение.

✓ Увеличен брой млади хора, ползващи услугите и участващи в обученията и дейностите на младежките центрове.

✓ Засилване на международната роля и разпознаваемостта на България в областта на младежката политика.

✓ Осъвременена нормативна рамка за провеждане на младежката политика.

Приоритет 18.2. Спортът за всички като инструмент за физическото и менталното здраве на нацията

Мерки в изпълнителната власт

1. Реализиране на програми за спорт за всички и осигуряване на достъп до спортни дейности за всички възрасти.

2. Подкрепа за спорт за хора с увреждания и осигуряване на достъп до спортни дейности за хора с увреждания.

3. Кампания за здравословен начин на живот, феърплей, превенция на насилието сред децата и други негативни тенденции.

Очаквани ефекти:

✓ Увеличен брой граждани от всички възрасти, включени в организирани спортни състезания и занимания.

✓ Увеличен брой на хора с увреждания, включени в спортни състезания и занимания.

✓ Повишен брой участници в кампании за здравословен начин на живот, феърплей, превенция на насилието сред децата и други негативни тенденции.

Приоритет 18.3. Спортуващи деца и млади хора

Мерки в изпълнителната власт

1. Програми, ученически игри и университетски шампионати за изграждане на здравословни навици и личностни качества чрез физическа активност и спортна изява на учащите, включително включване на деца и ученици със специални образователни потребности.

2. Промяна в държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование с цел въвеждане в дневния режим на задължителна 10-минутна утринна гимнастика и 5-минутна двигателна пауза след 4-ти учебен час за учениците от I до IV клас, с което да се повишат двигателната активност, концентрацията и вниманието, да се подпомогне правилното физическо развитие и да се създадат навици за здравословен начин на живот от най-ранна детска възраст. *Срок: септември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличен брой студенти, деца и ученици, включително такива със специални образователни потребности, участвали в организирани спортни дейности, ученически игри и университетски шампионати.

✓ Включване на всички ученици в България от I до IV клас в ежедневни дейности за физическа активност в училище.

Приоритет 18.4. Подкрепа за елитен спорт и спортни таланти

Законодателни мерки

Изменение и допълнение на Закона за физическото възпитание и спорта с цел:

- промяна на режима за вписване/отписване на спортните клубове, за повишаване на качеството, устойчивостта и отчетността на спортните организации и

- промяна на лицензионния режим на спортните федерации за въвеждане на по-строги, прозрачни и обективни критерии при издаване, поддържане и отнемане на спортен лиценз на спортни федерации, с цел по-голяма сигурност за българските спортисти. *Срок: февруари 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Подобрени ясни и прозрачни критерии относно финансирането на спортни федерации и членуващите в тях спортни клубове, съгласно целите на програмите. *Срок: май 2027 г.*

2. Приемане на нова Национална стратегия за развитие на физическата активност, физическото възпитание и спорта, която определя държавната политика за развитие на спорта. *Срок: април 2027 г.*

3. Реализиране на програми за олимпийска подготовка и развитие на спорт за високи постижения, кадрово осигуряване и развитие на спортните клубове за постигане на високи спортни резултати.

4. Осигуряване на подкрепа и повишаване на мотивацията на спортисти, треньори и длъжностни лица.

5. Развитие на потенциала на младите талантливи спортисти чрез осигуряване на подготовка, възстановяване и участие в международни спортни състезания.

6. Подкрепа и признание на олимпийски медалисти, прекратили състезателна дейност, личните треньори на олимпийските медалисти, параолимпийски медалисти, треньори на параолимпийски медалисти.

7. Подпомагане чрез програма на дейности по провеждане на домакинства на международни спортни състезания на територията на Република България с цел създаване на условия за развитие на спорта, популяризиране на страната, насърчаване на физическата активност и привличане на международни посетители.

Очаквани ефекти

✓ Повишена прозрачност, предвидимост и ефективност при разпределението на публичните средства.

✓ Повишено качество, устойчивост и отчетност на спортните организации.

✓ Въведени прозрачни, обективни и предвидими правила за издаване, поддържане и отнемане на лиценз за устойчиво развитие и защита на интересите на българските спортисти.

✓ Последователна и предвидима държавна политика за развитие на спорта с устойчиво многогодишно финансиране.

✓ Разширени възможности за ранно развитие и международна реализация на младите спортни таланти.

✓ Увеличен брой реализирани програми за олимпийска подготовка и спорт за високи постижения.

✓ Финансово обезпечаване на спортисти, треньори, спортни федерации и клубове.

✓ Увеличен брой участия на олимпийски игри, световни и европейски форуми.

✓ Повишена международна разпознаваемост и престиж на България като организатор на големи спортни събития.

Приоритет 18.5. Модерна, достъпна и устойчива спортна инфраструктура

Мерки в изпълнителната власт:

1. Изграждане, реконструкция и модернизация на спортната инфраструктура в страната с цел осигуряване на повече възможности за практикуване на елитен и масов спорт. *Срок: декември 2029 г.*

2. Изграждане на нови лекоатлетически писти и многофункционални спортни зали, както и реконструкция и модернизация на съществуващи и амортизирани спортни обекти с цел разширяване на достъпа до качествени условия за масов спорт, тренировъчна дейност и спорт за високи постижения. (при осигурено финансиране). *Срок: декември 2029 г.*

3. Реконструкция и модернизация на съществуващи плувни басейни в страната с цел подобряване на условията за практикуване на плуване, масов спорт и подготовка на спортисти за високи постижения. (при осигурено финансиране). *Срок: декември 2029 г.*

4. Модернизация и реконструкция на материално-техническата база за осигуряване на ефективен учебно-тренировъчен процес в държавните спортни училища. *Срок: декември 2029 г.*

5. Осигуряване на достъп и създаване на условия за спорт за хора с увреждания. *Срок: декември 2029 г.*

6. Сформиране на междуведомствена работна група и приемане на пътна карта за управлението на имотите, собственост на ММС, в Природен парк "Витоша". *Срок: декември 2029 г.*

7. Изготвяне на обосновка, решение на общината за определяне на терен, прединвестиционно планиране, определяне на бюджет, изготвяне на инвестиционен проект за изграждане на нова сграда за Спортно училище „Юрий Гагарин“, гр. Бургас, и изграждане (при осигурено финансиране). *Срок: декември 2029 г.*

8. Завършване на реконструкцията на материално-техническата база на Специализирана болница за активно лечение по травматология, ортопедия и спортна медицина „Проф. д-р Димитър Шойлев“. *Срок: декември 2028 г.*

9. Прилагане на модели на публично-частно партньорство за изграждане, реконструкция, модернизация и управление на спортни обекти при ясни правила, прозрачни процедури и защита на обществения интерес, с цел облагородяване на спортни бази „Червено знаме“, „Септември“, „Академик“, „Българска армия“, Стадион „Варна“ и други. *Срок: декември 2029 г.*

10. Изготвяне на инвестиционен проект за цялостна модернизация на Национална спортна база „Белмекен“ с цел планиране на модернизацията и превръщането на базата в съвременен център за подготовка на спортисти за високи постижения от страната и чужбина (при осигурено финансиране). *Срок: декември 2029 г.*

11. Повишаване на енергийната ефективност на спортните обекти и спортните училища с цел намаляване на разходите за издръжка и устойчиво използване на публичните ресурси (при осигурено финансиране). *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Подобрено регионално покритие с модернизирана и безопасна спортна инфраструктура.

✓ Създадени съвременни условия в регионите на страната за подготовка и развитие на млади спортни таланти и за тяхното постепенно включване в спорта за високи постижения.

✓ Разширен достъп до съвременни условия за спорт за повишаване на физическа активност сред гражданите и по-добри условия за подготовка на спортисти.

✓ Подобрено регионално покритие с плувни съоръжения за осигуряване на възможности повече хора да придобият умения за безопасно плуване, да развиват двигателната си култура и за по-добри условия за развитие на плувните спортове и подготовката на състезатели за високи постижения.

✓ Подобрени условия за обучение и подготовка на учениците в спортните училища за развитие на младите спортни таланти.

✓ Осигурена съвременна образователна и спортна среда на регионално ниво в Югоизточна България чрез изграждане на ново спортно училище за подготовката на бъдещи елитни спортисти.

✓ По-широко участие на хората с увреждания в спортни дейности, социално включване и подобрено качество на живот.

✓ Създадени условия за устойчиво управление, развитие и ефективно използване на държавните спортни имоти в Природен парк „Витоша“.

✓ Създадени условия за съвременна диагностика, лечение, възстановяване и спортна медицина.

✓ Привлечени частни инвестиции за обновяване на спортните бази в страната и по-ефективното управление на спортната инфраструктура.

✓ Осигурена готовност за модернизация на стратегическата Национална спортна база „Белмекен“.

✓ Намалени разходи за издръжка, по-устойчиво управление на публичните ресурси и подобрени условия за спорт и обучение.

Приоритет 18.6. Законност, дигитализация, прозрачност и почтеност в спорта

Законодателни мерки

Повишаване на контролните правомощия на Антидопинговия център чрез привеждане на националното законодателство в съответствие със Световния антидопингов кодекс, в сила от 01.01.2027 г. *Срок: декември 2026 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Повишаване на прозрачността на информацията за спортната инфраструктура в страната чрез създаване на единна национална цифрова карта и актуализиране на регистър на спортните обекти с цел ефективно планиране на инвестициите и приоритизиране на изграждането, реконструкцията и модернизацията на спортните обекти. *Срок: декември 2028 г.*
2. Въвеждане на онлайн кандидатстване, управление и отчитане на проекти чрез ИСУН или друга платформа с цел намаляване на административната тежест и осигуряване на по-бърз, прозрачен и ефективен достъп до финансиране. *Срок: декември 2027 г.*
3. Осъвременяване и дигитализация на ДП „Български спортен тотализатор“ – обществено отговорният оператор, подкрепящ спорта и младежите. *Срок: септември 2028 г.*
4. Анализ на съществуващите информационни масиви на публичните предприятия, в които министърът на младежта и спорта упражнява правата на държавата, и въвеждане на дигитални решения спрямо получените заключения. *Срок: май 2028 г.*
5. Ограничаване на разпространението на фалшиви или замърсени хранителни добавки и фалшиви или неодобрени лекарствени продукти. *Срок: декември 2029 г.*
6. Въвеждане на антидопингово обучение в учебните програми за общообразователна подготовка. *Срок: септември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Осигурена публична, достъпна и актуална информация за местоположението, състоянието, предназначението и достъпността на спортните обекти.

✓ Подобрено регионално планиране и по-справедливо планиране на инвестициите към населени места и райони с недостатъчно покритие със спортна инфраструктура.

✓ Намалено време за кандидатстване, оценка, сключване на договори и отчитане на проектите по програми на ММС.

✓ Намалена административна тежест за кандидатите по програми на ММС.

✓ Повишена прозрачност, проследимост и обществен контрол върху разходването на публичните средства за спорт и младежки дейности.

✓ Утвърждаване на ДП „Български спортен тотализатор“ като модерен, конкурентоспособен и обществено отговорен оператор, осигуряващ устойчиво финансиране на спорта и младежките политики и активна превенция на хазартната зависимост.

✓ По-висока прозрачност и отчетност на публичните предприятия, в които министърът на младежта и спорта упражнява правата на държавата.

✓ Повишено доверие в честността на спортните състезания и резултати и гарантирано пълноценно участие на българските спортисти и спортни организации в международни форуми.

✓ Намален риск от неволни нарушения на антидопинговите правила вследствие на замърсени хранителни добавки.

✓ Изграждане от ранна възраст на ценности, свързани с честната игра, здравословния начин на живот и почтеността в спорта.

✓ Намаляване на риска от употреба на забранени вещества сред деца.

РАЗДЕЛ 19: КУЛТУРА

Утвърждаване на културата като устойчив обществен и държавен приоритет, чрез модерни институции, ефективно финансиране, развитие на таланта и активна защита и популяризиране на културното наследство – у нас и по света.

Културата е основополагащ елемент на националната идентичност, обществената устойчивост и демократичната държавност. Тя съхранява историческата памет, формира ценности, свързва общностите и изгражда духовната и интелектуална среда, в която обществото развива своя потенциал.

Настоящата управленска програма предлага модел за стратегическо управление на Министерството на културата, основан на разбирането, че културата е национален приоритет, обществена необходимост и стратегически ресурс на държавата. Целта е да бъдат създадени условия за последователна, устойчива и ефективна дългосрочна културна политика, основана на ясни цели, предвидимо финансиране, институционална отговорност и измерими резултати.

През последните десетилетия българският културен сектор се развиваше в условията на частични промени, временни решения и фрагментарни реформи. Натрупаните структурни дефицити не могат да бъдат преодолени единствено чрез поредни корекции в рамките на съществуващия модел. Затова в центъра на новата политика се поставя преосмисляне и изграждане на съвременна държавна рамка, която обединява стратегическо планиране и реална подкрепа за създаването, съхраняването и разпространението на културата.

По този начин утвърждаването на културата като национален приоритет обединява стратегическото планиране с конкретна грижа за твореца, културното образование, развитието на нови публики и подкрепата за съвременното художествено творчество. Целта е културата да бъде трайно интегрирана в общественото развитие като основен фактор за образование, идентичност, социална свързаност и качество на живот. По този начин културата се утвърждава като устойчив обществен и държавен приоритет, чрез модерни институции, ефективно финансиране, развитие на таланта и активна защита и популяризиране на културното наследство – у нас и по света.

Приоритет 19.1. Културата и творецът – в центъра на политиката

Утвърждаването на културата като устойчив обществен и държавен приоритет изисква преминаване от отделни и краткосрочни решения към последователна политика, основана на дългосрочна визия, приемственост и ясно разпределена институционална отговорност.

Основен инструмент за осъществяването на тази промяна е разработването и приемането на Национална стратегия за култура 2027-2037. Стратегията трябва да се превърне в обща рамка за развитието на всички културни сектори, като свърже дългосрочните национални цели с тригодишното бюджетно планиране, конкретни планове за действие, измерими показатели и ежегодна оценка на изпълнението. Тя не следва да остане декларативен документ, а да установи последователност и приемственост в държавната политика и да обвърже институциите с ясни ангажименти и срокове.

В центъра на тази стратегическа рамка трябва да бъде поставен човекът – творецът, детето, младият човек, публиката и гражданинът. Живият творец и активното художествено творчество са първото условие за съществуването и развитието на културата. Поради това държавната политика следва да създаде правна, социална и икономическа среда, в която творците могат да развиват устойчив професионален път, да получават справедливо възнаграждение и да създават нови произведения.

Наред с подкрепата за творците държавата трябва да гарантира реален и равнопоставен достъп до култура още от детството. Срещата с изкуството не бива да зависи от местоживеенето, доходите или социалното положение на семейството. Чрез нови програми, партньорства между училищата и културните институти и целева подкрепа за уязвимите групи всяко дете следва да получи възможност да посещава театър, музей, кино, концерт, библиотека и обекти на културното наследство, както и да участва в творчески дейности.

Политиката следва да насърчава не само достъпа до вече създадена култура, но и създаването на културата на настоящето. Държавата трябва да бъде активен партньор и поръчител на ново българско изкуство, да подкрепя съвременни автори, млади творци, независимия културен сектор и формирането на национални колекции, които ще представляват културното наследство на XXI век.

Поставяне на съвременната българска култура и активното художествено творчество като водещ приоритет; поставяне на живия творец и културното участие на гражданите в центъра на държавната политика; разширяване на достъпа до култура за деца, ученици, студенти, млади хора и уязвими социални групи.

Законодателни мерки

1. Нов Закон за статута на артиста и във връзка с това пакетни изменения в трудовото, социалното и авторското законодателство – социална защита на професионалните артисти, признание на спецификата на артистичния труд. *Срок: декември 2029 г.*

2. Изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата с цел създаване на трайна правна основа за подкрепа за първите професионални проекти на млади творци. *Срок: юни 2027 г.*

3. Нов Закон за сценичните изкуства – за създаването на единна и предвидима нормативна рамка за организацията, финансирането, управлението и развитието на сценичните изкуства. *Срок: декември 2029 г.*

4. Изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права. *Срок: ноември 2026 г.*

5. Създаване на правна основа за представяне и придобиване на произведения на млади творци. *Срок: декември 2027 г.*

6. Изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата с цел създаване на трайна правна основа за национални програми за създаване на нови произведения, системно попълване на публични художествени колекции, подкрепа за първи професионални проекти на млади творци. *Срок: юни 2027 г.*

7. Създаване на нормативна рамка в Закона за културното наследство за постоянна Национална програма „Национална колекция XXI век“. *Срок: юни 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Приемане на Национална стратегия за развитие на културата 2027-2037 г.

1. Анализ на състоянието на културния сектор и провеждане на секторни и регионални консултации. *Срок: май 2027 г.*

2. Приемане с решение на Министерския съвет на Националната стратегия за развитие на културата 2027-2037 и на първия тригодишен план за нейното изпълнение - концепция, структура, методология и график за разработване на стратегията. *Срок: декември 2027 г.*

Осигуряване на достойни условия за работа, професионално развитие и социална защита на творците

1. Регулация на статута на творците - достойни условия за работа, професионално развитие и социална защита. Срок *юни 2027 г.*

2. Създаване на Национална програма „Първи професионален шанс“ за млади творци. *Срок: юни 2027 г.*

3. Разработване на кадрова политика за дефицитни професии – оркестранти, балетни артисти, реставратори, сценични специалисти, библиотекари, музейни експерти. *Срок: септември 2027 г.*

4. Приемане на Наредба за участието на лица, ненавършили 18 години, във филмови и телевизионни продукции. *Срок: септември 2026 г.*

Културно образование и формиране на нови публики

1. Създаване на национална програма за подкрепа на художествени произведения, спектакли, концерти, филми, изложби и други културни проекти, създадени в професионални училища и висшите училища по изкуствата, чрез тяхното публично представяне, разпространение и придобиване. *Срок: юни 2027 г.*
2. Създаване на механизъм за подкрепа на младите таланти в професионалните училища по изкуства чрез професионален подбор. *Срок: декември 2026 г.*
3. Организиране на публични концерти, спектакли, изложби, прожекции и фестивални представяния. *Срок: постоянен.*
4. Подкрепа за гостувания на ученически и студентски продукции в културни институции и населени места извън съответното училище или академия. *Срок: постоянен.*
5. Откупуване на произведения на млади автори за държавни и общински колекции. *Срок: постоянен.*
6. Провеждане на национални конкурси за нови произведения и дипломни проекти с възможност за последваща реализация. *Срок: юни 2027 г.*
7. Приемане на правила, съвместно с министрите на здравеопазването, на труда и социалната политика и на образованието и науката, за изпълнение на програми за културно образование, достъп до култура на уязвими групи, изкуство в здравни и социални институции. *Срок: юни 2027 г.*

Създаване на „Национален културен паспорт“

1. Създаване на „Национален културен паспорт“ като инструмент, насочен към деца и младежи от 6 до 18 години като индивидуални участници в културния живот, който гарантира минимален достъп до култура. *Срок: септември 2027 г.*
2. Въвеждане на минимален национален стандарт за ежегоден достъп на всяко дете до театър, музей, кино, концерт, библиотека и обект на културното наследство. *Срок: декември 2027 г.*
3. Създаване на специален компонент за деца от отдалечени населени места, деца с увреждания и деца в социално уязвимо положение. *Срок: юни 2028 г.*
4. Предоставяне на неизползвани държавни имоти за творчески пространства чрез прозрачни конкурси. *Срок: декември 2027 г.*

Създаване на Национална програма „Културна раница“

Национална програма за професионално изкуство в училище чрез творчески ателиета, гостуващи спектакли, организирани посещения в културни институции и срещи с автори. *Срок: юни 2027 г.*

Подкрепа за съвременно българско творчество

1. Създаване на постоянна Програма „Национална колекция XXI век“ за откупки на значими съвременни произведения. *Срок: юни 2027 г.*
2. Създаване на механизъм за попълване на публичните художествени колекции. *Срок: юни 2027г.*
3. Откупки на произведения на съвременното изкуство от държавните и общинските художествени галерии и от музеите с художествени отдели. *Срок: декември 2029 г.*

4. Провеждане на годишни национални конкурси за създаване на нови произведения в областта на музиката, литературата, сценичните изкуства, визуалните изкуства. *Срок: постоянен.*

Развитие на културата като инструмент за обществена свързаност, здраве и качество на живот

1. Създаване на национална програма „Изкуство за живот“ за развитие на културни дейности в болници, социални домове и центрове за възрастни хора. *Срок: юни 2027 г.*
2. Създаване на инициативи за равен достъп до култура за деца, младежи, хора с увреждания и уязвими групи. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Установена ясна, дългосрочна и последователна рамка за развитие на културата, осигурена приемственост на културната политика отвъд рамките на отделния управленски мандат; обвързване на стратегически цели с конкретни планове за действие, срокове, отговорни институции и финансов ресурс; утвърждаване на културата като хоризонтален приоритет в политиките за образование, социално развитие, регионално развитие, здравеопазване и международно сътрудничество; възможност за обективна оценка на постигнатите резултати.

✓ Повишена професионална, икономическа и социална сигурност на творците и културните професионалисти; създаване на по-справедливи условия за труд и възнаграждение в културния сектор; намаляване на несигурността и прекъснатата заетост, характерна за творческите професии; задържане на творчески талант в България и ограничаване на изтичането на квалифицирани кадри и дефицитни специалисти от културния сектор; разширяване на възможностите за творческа мобилност, специализация и международен обмен.

✓ Формиране на ново културно поколение с трайни знания, интереси и навици за участие в културния живот; създаване на устойчива връзка между училищата, творците и културните институции; формиране на естествен преход от обучението към професионалния културен живот развитие на чувствителност към изкуството, критическо мислене, въображение и творчески способности; насърчаване на активното участие на децата и младежите в творчески дейности, а не само на пасивното потребление на култура.

✓ Създаден устойчив поток от нови български произведения; увеличена държавната подкрепа за съвременното изкуство и активното художествено творчество; разширяване на възможностите за създаване, представяне и разпространение на ново културно съдържание; насърчено художественото многообразие, експеримента и иновациите.

✓ Системно попълване на публични колекции със значими произведения на съвременни български автори; формиране на културното наследство на XXI век.

✓ Подобрен достъп до култура.

✓ Разширено културното участие на хората с увреждания, възрастните хора и уязвимите обществени групи.

✓ Културата като реална част от образователната, социалната и здравната политика.

Приоритет 19.2. Гарантиране на устойчиво, предвидимо и прозрачно финансиране на културата

Устойчивото развитие на културата предполага последователен държавен ангажимент за осигуряване на стабилно, предвидимо и достатъчно публично

финансиране. Финансовата политика в сектора следва да създава необходимите условия за нормалното функциониране на културните институти, за дългосрочно планиране на тяхната дейност и за пълноценно изпълнение на обществената им мисия.

Приоритет е поетапното увеличаване на публичния ресурс за култура, преодоляването на съществуващите дисбаланси и натрупани дефицити. Държавното финансиране следва да бъде надграждано по пример на водещите европейски страни с допълнителни възможности чрез национални и европейски програми, меценатство, публично-частни партньорства и други законосъобразни източници, които разширяват финансовия капацитет на културната система. Публично-частните партньорства се разглеждат като възможност за привличане на инвестиционен ресурс, особено при реализирането на проекти, изискващи значителни капиталови разходи за ремонт на културната инфраструктура, модернизацията на техническата база, подобряването на енергийната ефективност, достъпността и безопасността.

Изграждането на устойчива, предвидима и многокомпонентна финансова среда, която не само осигурява стабилността на съществуващите културни институти, но и създава възможности за ново творчество, развитие на публики, модернизация и разширяване на културното присъствие в страната; поетапно увеличение на публичните средства за култура; синхронизиране на Националната стратегия за развитие на културата с тригодишната бюджетна прогноза.

Законодателни мерки

1. Изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата с цел регламентиране на допустими форми на партньорство в културния сектор и основните гаранции за обществения и държавния интерес. *Срок: юни 2027 г.*
2. Изменение и допълнение на Закона за меценатството с цел неговото осъвременяване и ефективно прилагане. *Срок: декември 2027 г.*
3. Изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията. *Срок: декември 2026 г.*
4. Изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата за въвеждане на механизъм за оздравяване и целева стабилизационна подкрепа. *Срок: юни 2027 г.*
5. Нормативно уреждане на публичните регистри, въвеждане на електронни процедури и основните стандарти за прозрачност. *Срок: декември 2029 г.*
6. Изменение и допълнение на Закона филмовата индустрия и на Правилника за неговото прилагане с цел разработване на правна основа за гарантиране на устойчиво, предвидимо и прозрачно финансиране. *Срок: юни 2029 г.*

Мерки в изпълнителната власт

1. Обвързване на Националната стратегия за развитие на културата 2027 – 2037 с тригодишната бюджетна прогноза и с последователни планове за нейното изпълнение. *Срок: декември 2026 г.*
2. Приемане на методика за оценка на обществения, културния и финансовия ефект от партньорските проекти. *Срок: юни 2027 г.*
3. Синхронизиране на Правилника за прилагане на Закона за филмовата индустрия със Закона за филмовата индустрия. *Срок: ноември 2026 г.*
4. Актуализиране на правилника за устройството и дейността на Национален фонд „Култура“. *Срок: юни 2027 г.*
5. Сключване на двустранни и присъединяване към международни спогодби, договори и конвенции за развитие на производството и копродукциите на аудиовизуални произведения. *Срок: юни 2027 г.*

Развитие на публично-частните партньорства и диверсификация на източниците на финансиране в културния сектор

1. Разработване на национална рамка за прилагане на публично-частни партньорства в областта на културата, основана на защита на обществения и държавния интерес, както и на културната функция и устойчивото управление на културни обекти. *Срок: юни 2027 г.*
2. Насърчаване на меценатството, дарителството и подкрепата за култура чрез ясни правила и публичност на приноса. *Срок: постоянен*
3. Подобряване на достъпа на културните институти и организации до европейски програми, финансови инструменти и международни фондове. *Срок: декември 2027 г.*
4. Разширяване и диверсификация на източниците за финансиране на филмопроизводството; въвеждане на прозрачни процедури и ясни критерии за подбор на проектите и оценителите, ефективни механизми за предотвратяване на конфликт на интереси. *Срок: юни 2027 г.*

Оздравяване и финансова стабилизация на държавните културни институти

Създаване на целеви стабилизационен механизъм за институти с обективно установени финансови затруднения. *Срок: юни 2027 г.*

Развитие на Национален фонд „Култура“ като устойчив механизъм за подкрепа на културния сектор

1. Възстановяване и укрепване на доверието в Национален фонд „Култура“ чрез въвеждане на механизми за по-голяма предвидимост за творците и културните организации, равнопоставен и прозрачен достъп до публично финансиране, по-високо качество и устойчивост на финансираните културни проекти, намаляване на административната тежест. *Срок: постоянен*
2. Укрепване на административния и експертния капацитет на фонда. *Срок: постоянен*
3. Въвеждане на прозрачни процедури и ясни художествени критерии за подбор на проектите и оценителите. *Срок: декември 2026 г.*
4. Публичност на финансираните проекти и периодична оценка на резултатите от програмите. *Срок: декември 2026 г.*

Утвърждаване на България като един от водещите регионални центрове за кино- и аудиовизуално производство на Балканите

1. Международно позициониране на България като един от водещите регионални центрове за кино- и аудиовизуално производство на Балканите. *Срок: януари 2027 г.*
2. Конкурсна програма за създаване и разпространение на културно медийно съдържание. *Срок: ежегоден.*
3. Създаване на конкурсна програма за финансиране или съфинансиране на производството и разпространението на качествено културно аудио-визуално съдържание чрез радио-телевизионни оператори и други доставчици на медийни услуги. *Срок: декември 2027 г.*

Очаквани ефекти

✓ Осигурена предвидимост и приемственост във финансирането на културата; преодоляване на част от натрупаните финансови дисбаланси и дефицити, по-добро съответствие между обществените функции и културните институции и предоставения им финансов ресурс; създаване на по-добри условия за производство и разпространение на качествено културно съдържание.

✓ Привличане на допълнителен финансов, експертен и организационен ресурс към културния сектор; разширяване на възможностите за възстановяване, модернизиране и техническо обновяване на културната инфраструктура; по-ефективно използване на европейските и международните финансови инструменти; развитие на съвременна култура на меценатство и обществено признание на дарителството.

✓ Стабилизиране на държавните културни институти с установен финансов риск; създаване на по-добри условия за управление, планиране и ранно предотвратяване на финансови затруднения; създаване на стабилна основа за последващо развитие.

✓ Връщане на доверието в Национален фонд „Култура“ като основен инструмент за подкрепа на свободната културна инициатива; намаляване на административната тежест и времето за обработване на проектите, предвидимост и прозрачност.

✓ Укрепване на международната конкурентоспособност на българската киноиндустрия.

✓ Увеличаване на присъствието на културата в телевизионния ефир, достигане на българското изкуство и културното наследство до значително по-широка публика; разширяване на достъпа до култура извън големите градове и утвърдените културни институции.

Приоритет 19.3. Модерни културни институции и културна инфраструктура

Културните институции са основната обществена инфраструктура, чрез която държавата и общините осигуряват достъп до култура, образование, знание и културно участие. Тяхната роля не се изчерпва със съхраняването и представянето на културно съдържание. Те са пространства за общуване, учене, творчество и обществен живот и имат съществено значение за културното развитие на регионите и местните общности. Читалищата се оформят като открити културни и образователни пространства. Едновременно с това се цели реализация на стратегически културни инфраструктурни проекти (нови концертни зали и поддръжка на съществуващите; реализиране на проекта за музеен, културен и научно-изследователски център на остров Св. св. Кирик и Юлита и други).

Модернизиране на културните институции и инфраструктурата и създаване на безопасна, достъпна и технологично обезпечена среда за опазване и представяне на културното съдържание, развитие на публики и пълноценно културно участие във всички региони на страната.

Законодателни мерки

Актуализиране на стандартите за делегираните от държавата дейности в музеи, галерии и библиотеки в Закона за културното наследство

Мерки в изпълнителната власт

Дългосрочно планиране и балансирано развитие на културната инфраструктура

1. Приемане с решение на Министерски съвет на Национална програма за модернизация на културните институции и културната инфраструктура, обвързана със средносрочната бюджетна прогноза и с възможностите за европейско и общинско съфинансиране. *Срок: юни 2027 г.*
2. Приемане на общи методически насоки за модернизиране на постоянните експозиции и развитие на музейните публики. *Срок: юни 2027 г.*
3. Приемане на Наредба за експлоатация и безопасност на сценичните съоръжения, включително минимални технически изисквания. *Срок: юни 2027 г.*

4. Обследване на състоянието на театрите, оперите, музеите, художествените галерии, библиотеките, училищата по изкуства и останалите държавни културни институти, върху което да бъде изграден многогодишен инвестиционен план. *Срок: декември 2027 г.*

5. Модернизиране на музеите и художествените галерии, обновяване на музейните експозиции и фондохранилища. *Срок: декември 2029 г.*

6. Развитие на обществените библиотеки като съвременни центрове за знание и достъп до информация. *Срок: юни 2028 г.*

7. Укрепване и модернизиране на народните читалища. *Срок: декември 2028 г.*

8. Създаване на нова концертна зала, обновяване и развитие на съществуващите концертни зали и културни центрове в страната. *Срок: декември 2029 г.*

9. Реконструкция, енергийно обновяване и безопасност, достъпна архитектурна среда за хора в неравностойно положение, модерни сценични технологии. *Срок: декември 2029 г.*

10. Институционална подкрепа за проекта Център на изкуствата на о-в Св. св. Кирик и Юлита – Созопол. *Срок: декември 2029 г.*

Очаквани ефекти

✓ Изграждане на последователна и дългосрочна държавна политика за развитие на културните институции и културната инфраструктура.

✓ Подобряване на материалната база, техническата обезпеченост, безопасността, на културните институти.

✓ Развитие на музеите, галериите, библиотеките, читалищата и културните центрове като съвременни пространства за знание, творчество, образование и обществено участие.

Приоритет 19.4. Опазване и социализация на културното наследство

Културното наследство е материалният и духовният архив на нацията, то е носител на историческата памет, знанието и националната идентичност. Неговото опазване е дългосрочна отговорност на държавата, която обхваща целия процес – от издирването, проучването и документирането до консервацията, реставрацията, управлението, социализацията и предаването му на следващите поколения. Необходим е единен национален модел, основан на превенция, оценка на риска, ясна институционална отговорност, многогодишно планиране и надеждна информационна основа.

Цел:

Активна защита и устойчиво управление на материалното и нематериалното културно наследство. Изграждане на интегрирана национална система за проучване, опазване, консервация, управление и обществено представяне на движимото, недвижимото, подводното и нематериалното културно наследство, която съчетава висока степен на защита с устойчиво използване, научно развитие и широк обществен достъп.

Законодателни мерки

Изменение и допълнение на Закона за културното наследство и подзаконовата уредба с цел:

1. Оптимизиране на нормативната рамка за изработване, актуализиране и изпълнение на плановете за опазване и управление на културни ценности.

2. Усъвършенстване на процедурите за съгласуване на инвестиционни проекти в защитени територии.

3. Подобряване на нормативната уредба, свързана с насърчаването на опазването на нематериалното културно наследство и дейността на Съвета за нематериално културно наследство.

Мерки в изпълнителната власт

Развитие на археологията и подводното културно наследство

1. Осигуряване на по-голяма устойчивост на археологическите проучвания. *Срок: постоянен*
2. Осигуряване на последователност във финансирането на системните археологически проучвания на обекти с национално значение. *Срок: януари 2027 г.*
3. Продължаване на модернизацията и попълването на Археологическата карта на България и подобряване на служебния обмен на информация между компетентните институции. *Срок: юни 2027 г.*
4. Институционално и финансово укрепване на Института за подводно наследство и подкрепа за изпълнение на неговите национални и международни функции. *Срок: декември 2026 г.*
5. Кадрово укрепване на териториалните звена на Националния институт за недвижимо културно наследство. *Срок: декември 2027*
6. Въвеждане на програма за конкурсно финансиране на археологически проекти с цел усъвършенстване и разширяване на конкурсното финансиране за теренни археологически проучвания, теренна консервация, научна обработка и представяне на резултатите, въз основа на предварително обявени приоритети, ясни критерии и независимо експертно оценяване. *Срок: декември 2027 г.*
7. Промени в правилника на Националния институт за недвижимо културно наследство, гарантиращи отговорност към обектите на ЮНЕСКО, националните резервати и груповите недвижими културни ценности. *Срок: юни 2027 г.*
8. Уреждане на служебния обмен на данни между културните институции и останалите компетентни органи. *Срок: постоянен.*

Устойчиво управление на обектите на ЮНЕСКО и груповите недвижими културни ценности

1. Преглед на състоянието и изпълнението на действащите планове за опазване и управление и определяне на обектите, за които е необходимо тяхното изработване и актуализиране. *Срок: декември 2026 г.*
2. Поетапно финансово обезпечаване на приоритетните дейности, предвидени в плановете за опазване и управление. *Срок: ноември 2026 г.*
3. Подобряване на условията за обществен достъп, представяне и устойчиво посещение при запазване на режимите за опазване. *Срок: юни 2027 г.*
4. Подготовка и подкрепа на български кандидатури за включване в списъците и програмите на ЮНЕСКО – граници на Римската империя – Дунавски лимес (31 януари 2027 г.); Епископска базилика и римското мозаечно наследство на Филипопол (31 януари 2029 г.); Владетелският некропол на тракийският град Севтополис (31 януари 2029).
5. Актуализиране и включване на нови културни и смесени обекти в Индикативния списък на световното наследство на България. *Срок: постоянен.*

Консервация и реставрация на културните ценности

1. Дългосрочно опазване и съхраняване на недвижимото и движимото и културно наследство чрез използване на съвременни технологии. *Срок: постоянен*
2. Приоритетно финансиране на обекти в непосредствен риск, както и на обекти с висока национална и обществена значимост. *Срок: 2026-2029 г.*

- Национален парк-музей „Шипка“, с категория „национално значение“, 2026 – 2029 г.

- Църква „Христос Пантократор“, гр. Несебър, със световно и национално значение, 2027 – 2029 г.

- Църква „Архангел Михаил и Гавраил“, гр. Несебър, със световно и национално значение, 2027 – 2029 г.

- Църква „Старата митрополия“, гр. Несебър, с категория „национално значение“, 2027 – 2029 г.

- Мелницата на Северния бряг до църква „Св. Богородица Елеуса“, гр. Несебър, със световно и национално значение, 2027 – 2029 г.

- „Боянска църква“, гр. София, с категория „световно значение“, 2027 – 2029 г.

- Княжески дворец (сега Национална художествена галерия, гр. София и Етнографски музей, гр. София), с категория „национално значение“, 2027 – 2029 г.

- Родопската теснолинейка като културен пейзаж, 2027 – 2029 г. (приоритетно развитие на смесено наследство като културен пейзаж).

3. Насърчаване на социализацията и подходящото използване на възстановените обекти при запазване на тяхното автентичност, културна стойност и обществена функция. *Срок: постоянен.*

Опазване на нематериалното културно наследство и читалищната дейност

1. Продължаване на попълването и актуализирането на Националния регистър на нематериалното културно наследство и Националната система „Живи човешки съкровища – България“. *Срок: постоянен; декември 2026 г. за първата актуализация*
2. Подкрепа за дейности по документиране, изучаване и популяризиране на традиционните знания, умения и културни практики. *Срок: постоянен*
3. Насърчаване на програми за предаване знания и умения между поколенията с участието на читалища, музеи, училища по изкуствата и носители на традициите. *Срок: постоянен; юни 2027 г. за първата програма*
4. Оптимизация на системата за финансиране на читалищата. *Срок: септември 2027 г.*
5. Насърчаване на публично-частното и тристранното партньорство за читалищата. *Срок: постоянен*
6. Разширяване на дигиталното документиране и достъпа до нематериалното културно наследство и създаване на регионален инвентар на нематериалното наследство на Югоизточна Европа. *Срок: ноември 2027 г.*
7. Реформа на Регионалния център за нематериално културно наследство в Югоизточна Европа в съответствие със Стратегията на ЮНЕСКО за категория 2 центрове и поетите от България международни ангажименти. *Срок: ноември 2026 г.*
8. Създаване на Музей на нематериалното наследство в Югоизточна Европа. *Срок: декември 2029 г.*
9. Създаване на съвместна програма с Министерството на образованието и науката за популяризиране на занаятчийски професии, свързани с недвижимото наследство. *Срок: юни 2027 г.*
10. Подготовка и подкрепа на български кандидатури за включване в списъците и програмите на ЮНЕСКО. *Срок: декември 2026 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличен брой на реставрираните паметници в съответствие със съвременните изисквания.

✓ Осъществяване на реставрация и консервация на значими паметници с национално и световно значение.

✓ Подобрени процедури по Закона за културното наследство.

✓ Подготвени нови номинации за включване в Списъка на световното наследство на ЮНЕСКО.

✓ Увеличен брой на обектите с приети планове за опазване и управление.

✓ Подобрена популяризацията на българското недвижимо и нематериално културно наследство.

✓ Засилена роля на България в региона като водеща държава в опазването и насърчаването на нематериалното културно наследство, включително чрез дейността на Регионалния център за нематериално културно наследство в Югоизточна Европа.

Приоритет 19.5. Дигитализация и съвременен достъп до култура

Като приоритет е изведена дигитализацията в областта на културата, като ще бъде поставен акцент върху завършването на цифровизацията на културното наследство и архивите в изпълнение на Националния план за възстановяване и устойчивост. Необходимо е да бъдат създадени условия за широк дигитален достъп до културни ресурси, изложби и архиви чрез системно създаване и развитие на дигитално съдържание и ресурси, които осигуряват достъп до културното богатство. Паралелно с това ще се използват съвременни технологии за ефективна работа и ангажиране на младата публика.

Цел:

Дигитализирано културното наследство и въвеждане на съвременни технологии за социализация на наследството.

Законодателни мерки

1. Промени в законовата уредба относно електронните регистри и цифровите досиета на културните ценности. *Срок: декември 2029 г.*

2. Уреждане на служебния обмен на данни между културните институции и останалите компетентни органи. *Срок: декември 2029 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Дигитализация, единни информационни системи и обществен достъп

1. Осигуряване на устойчива система за съхраняване, управление, дългосрочно опазване и достъп до дигитализираното културно наследство, архиви и изложби. *Срок: декември 2029 г.*

2. Използване на съвременни технологии за работа с младата публика. *Срок: декември 2029 г.*

3. Насърчаване на партньорството между културните институти, висшите училища, научните организации, държавните архиви и други заинтересовани страни в процесите на дигитализация. *Срок: декември 2029 г.*

4. Продължаване на дигитализацията на музейните, библиотечните, архивните и документалните фондове. *Срок: декември 2029 г.*

5. Въвеждане на единен публичен достъп до дигитално културно съдържание чрез национална културна платформа. *Срок: декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Устойчиво съхраняване на цифровото културно съдържание.

✓ По-широк и лесен достъп до българското културно наследство.

✓ Улесняване на научните изследвания и образователното използване.

✓ По-добро международно представяне на българската култура.

Приоритет 19.6. Българската култура по света и културна дипломация

Международното присъствие на българската култура разширява възможностите за реализация на българските творци, създава трайни международни партньорства и допринася за разпознаваемия образ на България. Международната културна политика трябва да е основана на стратегическо планиране, устойчиво финансиране и координация между компетентните институции.

Българската култура да бъде представяна в нейното многообразие и да се утвърди като устойчив източник на международно доверие, диалог и влияние.

Законодателни мерки

1. Изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата за усъвършенстване на нормативната и организационната рамка на българските културни институти в чужбина. *Срок: декември 2026 г.*
2. Нормативно уреждане на условията за подкрепа на реализацията на български творци и културни продукти на международни пазари.

Мерки в изпълнителната власт

Развитие на българските културни институти в чужбина

1. Актуализиране на Наредба № Н-5 от 2024 г. чрез включване на средносрочна програмна рамка и по-прецизни показатели за оценка. *Срок: септември 2027 г.*
2. Приемане на общи методически правила за дигитално представяне, публично отчитане и координация на програмите на българските културни институти в чужбина. *Срок: септември 2027 г.*
3. Приемане на съвместни методически насоки на Министерството на културата, Министерството на външните работи, Министерството на образованието и науката и Изпълнителна агенция за българите в чужбина. *Срок: септември 2027 г.*
4. Актуализиране на приложимите правила на Националния фонд „Култура“ с цел въвеждане на предвидим календар, по-кратки срокове за оценяване и договаряне. *Срок: юли 2027 г.*
5. Поетапно разширяване на мрежата в държави с ключово културно, политическо и икономическо значение и значима българска общност. *Срок: декември 2028 г.*
6. Въвеждане на средносрочно програмно планиране, което да допълва действащите ежегодни програми и да осигурява последователност в развитието на институтите. *Срок: декември 2027 г.*
7. Укрепване на капацитета и разширяване на дейността на българските културни институти в чужбина. *Срок: декември 2029 г.*
8. Приемане на решение на Министерски съвет за създаване на национална програма „Български сезони“. *Срок: декември 2027 г.*
9. Актуализиране и сключване на двустранни споразумения и изпълнителни програми за културно сътрудничество, включително за програмата „Български сезони“. *Срок: постоянен.*

Работа с българските общности зад граница

1. Включване на самостоятелно направление за работа с българските общности в ежегодните програми на културните институти. *Срок: декември 2026 г.*
2. Провеждане на периодични консултации с българските училища, културни сдружения, читалища, творчески формации и други утвърдени организации в съответната държава. *Срок: постоянен; ежегоден.*

3. Разширяване на дейността извън столиците и градовете, в които се намират институтите, чрез пътуващи програми и партньорства с местни организации. *Срок: декември 2027 г.*

Международна мобилност на творците

1. Гарантиране на ежегодно и предвидимо провеждане на програма „Мобилност“ с предварително обявен календар. *Срок: постоянен.*
2. Въвеждане на механизъм за подкрепа на пазарна реализация на български творци и културни продукти на международни пазари, резиденции, конференции и шоукейс фестивали. *Срок: юни 2027 г.*

Активно участие в европейски програми и международни мрежи

1. Осигуряване на предвидима национална подкрепа за културни организации с одобрени европейски проекти. *Срок: постоянен.*
2. Концентрирано представяне на българската култура в стратегически избрани държави чрез създаване и изпълнение на национална програма „Български сезони“. *Срок: юни 2027 г.*

Международен културен обмен

1. Преглед на действащите двустранни споразумения и програми за културно сътрудничество, включително на степента на тяхното реално изпълнение. *Срок: декември 2026 г.*
2. Актуализиране на програмите с държави, с които съществува значителен неизползван потенциал за обмен. *Срок: юни 2027 г.*
3. Популяризиране на съвременното българско изкуство и изграждане на положителния образ на България чрез културна дипломация. *Срок: постоянен*
4. Подкрепа за съвместни художествени проекти и копродукции, обмен на изложби, спектакли и концертни програми, преводи и издателски партньорства, сътрудничество между музеи, библиотеки, театри и др. *Срок: постоянен*

Очаквани ефекти

✓ Последователна и разпознаваема национална мрежа, достигане до по-широки и разнообразни публики, засилено присъствие на съвременните български творци в международния културен живот.

✓ Подобрени културни връзки между България и българските общности; по-активно участие на младите поколения; по-добро взаимодействие между общностите и българските културни институции; разширяване на географския обхват на културната дейност.

✓ По-широко участие на български творци в международния културен живот; професионално развитие и създаване на трайни международни контакти.

✓ Увеличени българските културни организации в европейските проекти;

✓ Включване на България като равноправен партньор в европейските културни процеси.

✓ Концентрирано и разпознаваемо международно присъствие на България; преодоляване на практиката на изолирани и несвързани инициативи; изграждане на трайна чуждестранна публика; изграждане на последователен и съвременен образ на България.

✓ Разширени международни контакти на българските културни институции, подобряване на професионалния капацитет чрез обмен на опит, по-активно присъствие в международните културни процеси.

РАЗДЕЛ 20: ТУРИЗЪМ

Утвърждаване на туризма като структуроопределящ сектор на националната икономика и превръщане на България в разпознаваема, конкурентна, четирисезонна дестинация с висока добавена стойност, устойчив растеж и силна регионална роля.

Визията до 2030 г. е България да се утвърди като конкурентна четирисезонна европейска дестинация, предлагаща продукт с висока добавена стойност, разпознаваем национален бранд, устойчив растеж, развити местни общности и опазени природни и културни ресурси. Природният, културният, здравният, гастрономическият, спортният, събитийният и бизнес потенциал трябва да бъдат свързани в единна система за преживяване.

Българският туризъм ще бъде изведен от логиката на сезонен, реактивно управляван и често ценово възприеман сектор към статут на национална индустрия на преживяването, регионалното развитие, износа на услуги и международния образ на България.

Новият управленски модел изисква постоянна свързаност, подобрена достъпност, модерна реклама, добри професионалисти, доказуемо качество, легален и прозрачен пазар и политики, основани на данни. Туристическият продукт е единна верига - транспорт, достъп, обслужване, сигурност, среда, преживяване, контрол, реклама и доверие.

Фокусът на развитие няма да е само броят на туристите, а стойността, която се създава от всеки посетител. Краткият престой ограничава потреблението, преживяването и добавената стойност, поради което страната трябва да премине от масов ценово чувствителен туризъм към продукт, който удължава престоя и увеличава разхода на посетител.

Туризмът има значим социално-икономически профил. През 2025 г. в сектора и свързаните дейности са заети 325 800 души, 58,1% от тях са жени, 10,7% са на възраст 19-24 години, а високоплатената заетост в пряката туристическа индустрия е едва 6,6% (По данни на WTTC за 2025 г. за България - https://researchhub.wttc.org/product/factsheet-bulgaria-travel-tourism-economic-impact). Модернизацията на обучението, труда и качеството е условие секторът да създава по-високи доходи и устойчиво регионално развитие.

Сивият сектор, непълната отчетност, фрагментираните данни и краткият инвестиционен хоризонт ограничават приходите и изкривяват конкуренцията. Ясните правила, прозрачният контрол, стабилните договори и цифровата проследимост трябва да превърнат публичното управление в източник на предвидими приходи, качество и доверие.

Целта е повече стойност от всеки посетител, по-дълъг престой, по-широк сезон, по-високи доходи и публична отчетност на всеки резултат.

Приоритет 20.1. Политика за свързаност и реклама, туристическа дипломация и международно позициониране

Законодателни мерки

1. Изменение и допълнение на Закона за туризма във връзка със:
- създаването на фонд за свързаност и реклама и
- прецизиране на разпоредбите, регламентиращи разходването на постъпленията от туристически данък и отчитането му.

2. Изменение и допълнение на Закона за устройството на черноморското крайбрежие във връзка с регламентиране на разходването на приходите по чл. 22а от концесионни и наемни възнаграждения.

3. Изпълнение на законодателната процедура по сключване, ратифициране и влизане в сила на двустранни междудържавни споразумения в областта на свързаността. *Срок: декември 2027 г. / декември 2028 г. / декември 2029 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Фонд за свързаност и реклама

1. Структуриране и разгръщане на функционалността на Фонд за свързаност и реклама „Бранд България“ с базов годишен ресурс. *Срок: декември 2028 г.*

2. Реализиране на нови и разширени програми за насърчаване на входящия туристопоток от ключови емитивни пазари, с цел възстановяване на доверие, самолетна и пакетна свързаност. *Срок: от 2027 г.*

3. Координация между летища, авиопревозвачи, туроператори и общини за пакетиране на дестинации, събития и маршрути, които удължават престоя и разширяват сезона (през май, юни, септември и октомври). *Срок: 2027 април 2030 г.*

4. Разгръщане на мащабни рекламни кампании по „Бранд България“ в рамките на Фонда за свързаност и реклама, за международна реклама, пазарна свързаност, регионални кампании, събития и дигитално съдържание, предвиждащ насърчаване на публично-частните партньорства. *Срок: декември 2028 г.*

Реклама като инвестиция с измерим резултат

1. Въвеждане на маркетингова рамка с предварително определени показатели за достигната аудитория, ангажираност, конверсии, запитвания, нови програми, търсения, нощувки и приходи. *Срок: декември 2026 г.*

2. Създаване на публичен регистър на рекламните кампании с цели, бюджет, изпълнител, целеви пазари, резултати и оценка на ефективността. *Срок: декември 2027 г.*

3. Развитие на децентрализирани рекламни пакети с общини и бизнес за местни продукти, фестивали, маршрути и събития при национален стандарт за качество и отчетност. *Срок: 2028 – април 2030 г.*

4. Подобряване на представянето на страната като страна-партньор или водещо участие на значими световни борси като ITB, WTM и други ключови международни формати. *Срок: април 2030 г.*

5. Привличането в България на значими световни форуми и събития (спортни, културни и други). *Срок: април 2030 г.*

6. Въвеждане на статут „Посланик на туризма“, ангажиране на създатели на дигитално съдържание и програми с ясни правила, договори, съдържателни критерии и измерване на ефекта. *Срок: декември 2026 г.*

7. Провеждане на съвместни роудшоута с българския бизнес; Планиране на пазарното присъствие и двустранните срещи. *Срок: ежегодно от 2027 г.*

Туристическа дипломация

1. Сключване на двустранни междудържавни споразумения за увеличена транспортна свързаност с Германия, Полша, Румъния, Обединеното кралство, Израел, Турция, Чехия, скандинавските държави, Белгия, Нидерландия, Люксембург и други целеви пазари. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
2. Разширяване на мрежата от туристически аташета в държавите с най-силни емитивни пазари и обвързване на работата им с конкретни показатели за нови туроператорски програми, двустранни бизнес срещи (B2B) срещи, медийно присъствие, маршрути и инвестиционни контакти. *Срок: декември 2028 г.*
3. Работа с българските общности в чужбина като естествени посланици на дестинацията. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
4. Привличане на световни бизнес форуми за туризъм и инвестиции в България и водещо участие в международни туристически организации. *Срок: април 2030 г.*
5. Координация между Министерството на туризма, Министерството на външните работи, икономическите ведомства, културните институти, общините и бизнеса за осъществяване на единна туристическа дипломация и международно позициониране. *Срок: постоянен, 2027 – април 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Удвояване на чуждестранните туристи спрямо базовата стойност за 2026 г., включително от пазарите с активна туристическа дипломация.

✓ Разширяване на сезона и по-висок дял на посещенията извън пиковите летни и зимни периоди.

✓ Увеличаване на средния престой на туристите.

✓ Повече нови линии, авиопревозвачи, чартърни програми и реално заети туристически седалки; нови туроператорски програми и партньорства за българските дестинации.

✓ Публично измерим икономически ефект от фонда за свързаност и реклама спрямо генерираното туристическо потребление.

✓ Повече двустранни споразумения, международни форуми, бизнес срещи, инвестиционни контакти, роудшоута и B2B срещи с измерим резултат.

✓ Активни туристически аташета с измерими годишни резултати по пазари.

✓ По-висока медийна стойност на международното присъствие на България.

✓ Силен и разпознаваем национален бранд на основните целеви пазари.

✓ Реклама с измерим икономически и пазарен ефект чрез стриктни критерии.

✓ Публична отчетност на целите, бюджетите, изпълнителите и резултатите на кампаниите.

✓ Децентрализация на рекламните дейности.

✓ Повече съвместни кампании с бизнеса и общините, по-добро представяне на регионалните продукти и повече публично-частни партньорства.

✓ По-силно присъствие на България на водещи туристически борси и международни медийни канали.

✓ Повече форуми, на които България е страна-партньор, и повече привлечени международни събития в страната.

✓ Ръст на търсенията, резервациите и посещенията по пазари и туристически продукти.

Приоритет 20.2. Политики за подобряване на качеството на туристическите услуги и за развитие на кадри, образование и имидж на работещите в туризма

Мерки в изпълнителната власт

Измерване на качеството и управление чрез данни

1. Създаване на Обсерватория за качеството на туристическия продукт като постоянен аналитичен инструмент на Министерството на туризма. *Срок: декември 2026 г.*
2. Разработване на национален индекс за качество на туристическия продукт по дестинации, категории услуги, видове туризъм и др. *Срок: юни 2027 г.*
3. Създаване на TourAlert - единна платформа за електронни сигнали за туристически услуги, плажове, курорти, транспорт, обслужване и безопасност. *Срок: декември 2027 г.*
4. Публикуване на тримесечни бюлетини за качество, рискове и предприети мерки. *Срок: от 2027 г.*
5. Управление чрез данни; Използване на резултатите от анализите на данните при формулирането и реализирането на политиките по осъществяване и подобряване на качеството на туристическия продукт, националната туристическа реклама, инфраструктурата, обученията и контрола. *Срок: от 2027 г.*

Образование – бизнес – професионална реализация

1. Насърчаване създаването на Асоциация на висшите училища, изучаващи туризъм, с участие на Министерството на туризма, бизнеса и професионалните гимназии. *Срок: декември 2026 г.*
2. Съдействие за преглед и актуализация на учебните програми, стажовете, практиките и дуалното обучение с реално участие на работодателите. *Срок: декември 2027 г.*
3. Изготвяне на обща карта на потребностите от кадри по региони, длъжности, сезони, нови професии, дигитални и зелени умения. *Срок: декември 2027 г.*
4. Създаване на национална програма „Кариера в туризма“ за ученици, студенти, българи в чужбина и работещи в други сектори; прецизиране на стажове на ученици и студенти. *Срок: декември 2028 г.*
5. Развитие на международни партньорства с университети и професионални центрове в държави с развит туристически продукт и бърз растеж – Австрия, Швейцария, Испания, Италия, Хърватия, Гърция, Португалия и други. *Срок: 2027-април 2030 г.*
6. Обвързване на част от публичната подкрепа и рекламните партньорства с доказан принос към обучение, стажове и стандарти за труд. *Срок: 2027-април 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Функционираща Обсерватория за качество на туристическия продукт.

✓ Национален индекс на туристическото преживяване и измерими показатели за удовлетвореност по конкретни измерими критерии.

✓ Преминаване от управление на инциденти към предварително управление на риска, доверието и стойността.

✓ Кратко време за реакция и висок дял решени сигнали през TourAlert.

✓ Публични тримесечни бюлетини за качество, рискове и предприети мерки.

✓ Устойчива национална платформа за връзка между образование, бизнес, общини и институции.

✓ Повишаване на реализацията на завършилите висше образование по туризъм.

✓ По-висок дял на младите хора в заетостта и по-устойчива професионална кариера в сектора.

✓ Анализ на работещите в чужбина и включването им в статистиката на работещите в сектор чужбина.

✓ Разширяване на дуалното обучение, стажовете в реална среда и работодателските партньорства.

✓ Повече обучени и преквалифицирани кадри с дигитални, зелени и езикови умения;

✓ Повишаване на престижа на туристическите професии и удовлетвореността от работата.

✓ Повишаване на средния престой и разхода на посетител в дестинациите с подобрен индекс.

Приоритет 20.3. Политики за туристическа достъпност, дигитална туристическа екосистема и преживяване отвъд хотела

Мерки в изпълнителната власт

Достъп до курорти, забележителности и региони

1. Създаване на междуведомствен механизъм между МТ, МРРБ, АПИ, МТС, МК, ММС, МОСВ и общините за идентифициране, оценка и приоритизиране на инфраструктурни проекти, осигуряващи достъпност до туристически и културни обекти. *Срок: юни 2027 г.*
2. Разработване на критерии за оценка и приоритизиране на инфраструктурни проекти и включването им в „Приложение Туризъм“ към бюджетното и инвестиционното планиране, като напр. туристопоток, културна и природна значимост, регионален ефект, целогодишност, безопасност, достъпност за хора с увреждания и възможност за съфинансиране; интегриране на специализирана туристическа инфраструктура като велоалеи, туристически пътеки, буферни паркинги, указателни табели, санитарна и медицинска инфраструктура, дигитална навигация и обществен транспорт. *Срок: юни 2027 г.*
3. Идентифициране на минимум 100 туристически обекта с необходимост от подобряване на достъпа и включването им в „Приложение Туризъм“ към бюджетното и инвестиционното планиране. *Срок: декември 2027 г.*
4. Създаване и поддържане на публична инфраструктурна карта със статус на проектите от „Приложение Туризъм“ към бюджетното и инвестиционното планиране, бюджет, източник на финансиране, срокове и отговорни институции за всеки включен проект. *Срок: от 2027 г.; ежегодно актуализиране*
5. Финансиране чрез националния бюджет, европейски средства, общински бюджети, туристически данък, концесионни приходи и публично-частни партньорства на проектите от „Приложение Туризъм“ към бюджетното и инвестиционното планиране. *Срок: 2028 – април 2030 г.*
6. Включване на обектите с подобрен достъп в национални и регионални рекламни кампании. *Срок: след завършване на всеки проект; 2028 – април 2030 г.*
7. Ускоряване на визовите и консулските процедури за емитивни пазари с висок потенциал за входящ туризъм. *Срок: декември 2027 г.*

Национална дигитална туристическа платформа „VisitBulgaria“, билети, маршрути и обратна връзка

1. Създаване на единната дигитална екосистема чрез разработване на „VisitBulgaria“ с туристически обекти, културни обекти, забележителности, развлекателни обекти, с активни функции за генериране на маршрути, закупуване на билети, календар на събития, геолокация, офлайн съдържание, многоезичност и други функционалности, създаващи улеснение и приятно изживяване за туриста. *Срок: декември 2028 г.*

2. Интегриране в единната дигитална екосистема на TourAlert за електронни сигнали и обратна връзка. *Срок: декември 2028 г.*

3. Интегриране в единната дигитална екосистема на дигитална дестинационна карта/маршрути за всяка община или регион с обекти, услуги, транспорт, паркинги, медицинска помощ, безопасност и актуални предупреждения, които насърчават престоя и потреблението. *Срок: декември 2029 г.*

4. Интегриране в единната дигитална екосистема чрез отворен API на туроператори, хотели, общини, културни институции и частни платформи. *Срок: декември 2029 г.*

5. Предаване на агрегирани данни от единната дигитална екосистема към Обсерваторията за качество за търсения, посещения, сигнали, рейтинг и ефект от кампаниите. *Срок: декември 2028 г.*

Очаквани ефекти

✓ Намалено време за достъп и по-висока безопасност и достъпност за хора с увреждания.

✓ Оценяване на инвестициите чрез туристически и регионален икономически ефект.

✓ Функционираща публична карта със статус, финансиране, срок, отговорни институции и резултат за всеки проект.

✓ Увеличаване на дела на проектите с комбинирано национално, европейско, общинско и частно финансиране.

✓ Ръст на посещаемостта, нощувките и местните приходи в съответните региони.

✓ Пълно функциониране на националната дигитална туристическа платформа VisitBulgaria и TourAlert през 2028 – 2030 г.

✓ Повече включени общини, обекти, маршрути и събития в единната дигитална среда.

✓ Увеличаване на закупените билети и резервации и по-лесно комбиниране на маршрути.

✓ Висок брой активни потребители и по-дълго взаимодействие с туристическото съдържание.

✓ Бързо подаване и решаване на сигнали за туристически услуги и безопасност.

✓ Ръст на посещаемостта на обекти извън традиционните туристически центрове.

Приоритет 20.4. Политики за насърчаване на четирисезонен туризъм и по управление, качество и безопасност на морските плажове и туристически съоръжения

Законодателни мерки

1. Изменение и допълнение на Закон за корпоративното подоходно облагане за осигуряване на възможност ваучерите за храна да се използват за туристически услуги, предоставяни от регистрирани, категоризирани или сертифицирани доставчици.

2. Цялостна нормативна реформа чрез изменение и допълнение на Закона за туризма и подзаконовите актове по неговото прилагане в резултат от предложенията на Съвета за реформи в туризма. *Срок: юни 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Продукти с висока добавена стойност и по-дълъг престой

1. Актуализиране на наредбата за категоризация и на правилата за контролни проверки с повишена прозрачност.
2. Нормативно уреждане и поддържане на регистър на доставчиците на атракционни услуги, представляващи източник на повишена опасност.
3. Актуализиране на правилата за сертифициране на балнеолечебни, медикъл СПА, СПА, уелнес и таласотерапевтични центрове с цел разширяване на качествения продукт.
4. Оптимално използване на геотермалните ресурси и сертифициране на балнео, медикъл СПА, СПА, уелнес и таласотерапевтични центрове. *Срок: април 2030 г.*
5. Разработване на национални продуктови програми за балнео, СПА и медицински туризъм, културно-исторически маршрути, винен и гастрономически туризъм, MICE, спортни и природни маршрути, туризъм 55+, семейни и образователни пътувания. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
6. Привличане на международни спортни, културни и бизнес събития за медийна видимост и запълване на периодите извън силния сезон. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
7. Развитие на гастрономическия имидж на България чрез работа с общини, бизнеса, международни стандарти и специализирани гайдове. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
8. Пакетиране на фермерски пазари, фестивали, занаяти, културни институции и маршрути, така че по-голяма част от туристическия разход да остава в местната икономика. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
9. Привличане на инвестиции в медицински, балнео и СПА туризъм. *Срок: 2027 – април 2030 г.*

Активен подход при управлението на морските плажове

1. Възстановяване на активния подход при управлението на морските плажове при ясни инвестиционни изисквания, дългосрочна предвидимост, публичност и контрол на изпълнението; анализ на концесионните договори и условия и оптимизиране на ангажиментите по тях. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
2. Публично излъчване на заседанията на комисиите за провеждане на процедури за отдаване под наем и предоставяне на концесия за морски плаж и включване в комисиите на представители на други органи в съответствие с тяхната компетентност при процедури с висок обществен интерес. *Срок: при всяка относима процедура; 2027 – април 2030 г.*

Стандарти, качество и безопасност на морските плажове

1. Провеждане на системен и риск ориентиран контрол върху чистотата, цените, водното спасяване, медицинското обслужване, санитарно-хигиенната поддръжка и достъпността на морските плажове. *Срок: ежегодно през летния сезон*
2. Насърчаване на сертификация „Син флаг“ и други признати международни стандарти за устойчивост и качество на услугите на морските плажове. *Срок: 2027 – април 2030 г.*
3. Осигуряване на допълнителни медицински екипи в курортите в партньорство с Министерството на здравеопазването. *Срок: от 2026 г., ежегодно през активните туристически сезони*

4. Използване на приходите от концесионни възнаграждения и извършване на задължителни инвестиции за подобряване на плажната инфраструктура, безопасността и потребителското преживяване. *Срок: 2027 – април 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ Увеличаване на средния престой на посетител по продукти и региони.
✓ По-висок дял на нощувките извън силния летен и зимен сезон.
✓ Портфолио от национални и регионални четирисезонни туристически продукти; по-голямо участие на местни производители, културни институции, фестивали и занаяти в туристическите пакети.
✓ Насочване на съществуващ частен работодателски ресурс към формалната туристическа икономика чрез ваучерите.
✓ Увеличаване на сертифицираните балнео, медикъл СПА, СПА, уелнес и таласотерапевтични центрове.
✓ Ръст на приходите и инвестициите в плажна инфраструктура.
✓ Повишаване на броя на плажовете със „Син флаг“.
✓ Функциониращ регистър на доставчиците на атракционни услуги с повишена опасност.
✓ По-добро медицинско обезпечаване и по-кратко време за реакция в курортите.
✓ Повече решени в срок сигнали и намаляване на инцидентите и нарушенията.

Приоритет 20.5. Изсветляване на сектора и нов приходен модел

Законодателни мерки

Цялостен законодателен пакет за регистрация, отчетност, защита на потребителите и цифрова проследимост на туристическата дейност със следните основни акценти:

1. Изменение и допълнение на Закона за туризма във връзка с Регламент (ЕС) 2024/1028 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година за събиране и споделяне на данни във връзка с услугите за краткосрочно настаняване под наем и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724;
2. Изменение и допълнение на Закона за туризма във връзка със създаването на Туристически гаранционен фонд за туроператорите съгласно изискванията на Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 90/314/ЕИО на Съвета;
3. Въвеждане на правна основа за автоматизирани проверки на регистрационните номера и за кръстосани проверки между Националния туристически регистър (НТР), Единната система за туристическа информация (ЕСТИ), общинските регистри, данните от платформите за краткосрочно настаняване и данъчната информация;
4. Оценка на модела на данъчно облагане, обследване на възможностите за консолидиране на сектора и защита на лоялните търговци. *Срок: април 2027 г.*

Мерки в изпълнителната власт

Регистрация, данни и контрол

1. Изграждане на единна цифрова входяща точка за данни от онлайн платформите за краткосрочно настаняване и автоматизирани проверки за валидност на регистрационните номера. *Срок: април 2027 г.*

2. Свързване на НТР, ЕСТИ, общинските регистри, данните от платформите за краткосрочно настаняване и НАП в общ механизъм за анализ на риска и контрол. *Срок: декември 2028 г.*

3. Насърчаване на входящия организиран туризъм като инструмент за изсветляване на сектора чрез проследими плащания, документирани обороти и по-висока събираемост. *Срок: ежегодно, 2027 – април 2030 г.*

4. Въвеждане на рисково-базиран контрол върху неизрядни туроператори, хотелиери, ресторантьори, концесионери и наематели на морски плажове, доставчици на атракционни услуги и други подконтролни субекти. *Срок: ежегодно, 2027 – април 2030 г.*

5. Въвеждане на единен сезонен план за контрол и общо електронно досие на проверките на Министерството на туризма, НАП, КЗП, ИА „Главна инспекция по труда“, БАБХ, РЗИ, общини и другите компетентни органи. *Срок: ежегодно, 2027 – април 2030 г.*

6. IT надграждане, интеграции, киберсигурност и поддръжка на действащите електронни системи. *Срок: ежегодно, 2027 – април 2030 г.*

Очаквани ефекти

✓ По-висока събираемост и по-малък дял на сивата икономика в туризма.

✓ Пълна регистрация и отчетност на краткосрочното настаняване чрез данни от платформите.

✓ Равнопоставена конкуренция между традиционните места за настаняване и доставчиците на краткосрочни наеми.

✓ Регулярен автоматизиран обмен на данни от платформите към компетентните органи.

✓ Измерим брой допълнително изсветлени нощувки и ежегодно отчетен фискален ефект.

✓ По-точна статистика за нощувките, гостите, натовареността на дестинациите и реалните обороти.

✓ Намаляване на нарушенията и повторните нарушения в сектора.

✓ Нарастващ брой регистрирани пакетни договори и високо покритие на Туристическия гаранционен фонд.

✓ По-висока защита на потребителите на пакетни туристически пътувания и проследимост на договорите.